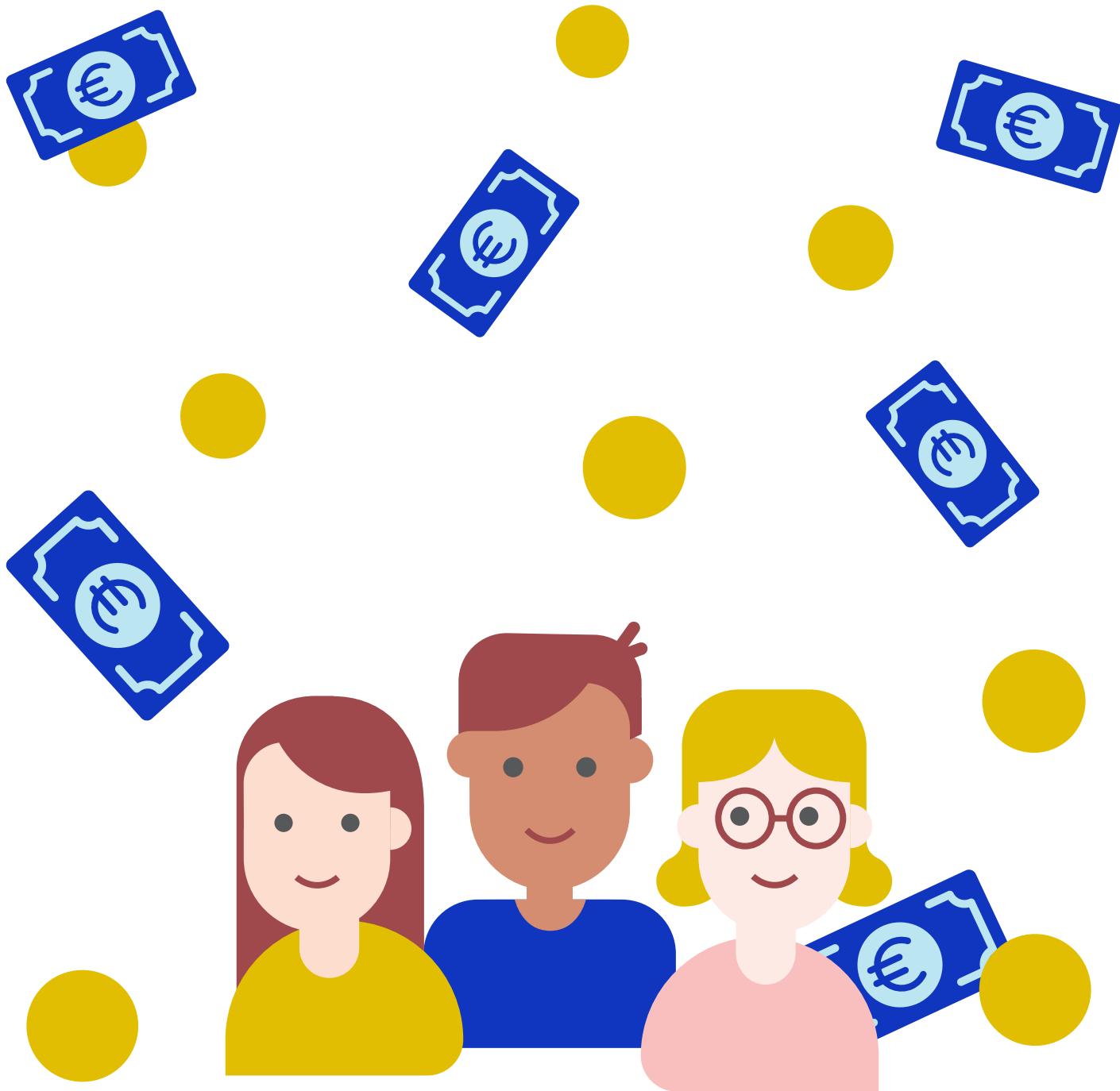

Poznaj svoje peniaze

SŠ

Manažment osobných financií pre stredné školy

Program realizovaný Nadáciou pre deti Slovenska v rokoch 2001 – 2019

Autori textov: Mária Hankociová, Kvetoslava Danková, Valéria Dorková

NDS NADÁCIA PRE
DETI SLOVENSKA

ISBN: 978-80-89403-33-2

Obsah

METODIKA	5–105
1. Človek a peniaze	
1.1 Vedeli ste, že ...	5
1.2 Peniaze a ich vlastnosti	5
1.3 Funkcie peňazí	7
1.4 Naše potreby, túžby, ciele	8
1.5 Trvalé životné hodnoty	10
1.6 Bohatstvo a chudoba	10
2. Naše príjmy a výdavky	
2.1 Rozhodovanie ako prejav slobody	13
2.2 Finančné a nefinančné rozhodnutia	14
2.3 Informačné zdroje	16
2.4 Peniaze prichádzajú v čistom	20
2.5 Kam a ako peniaze odchádzajú	23
2.6 Ochrana osobných údajov	29
3. Manažment osobných a rodinných financií	
3.1 Príjmy a potreby – naše a spoločné	30
3.2 Osobný rozpočet	30
3.3 Výdavky pod kontrolou	35
3.4 Všetci sme spotrebitelia	37
3.5 Od ochrancov spotrebiteľa pre študentov	41
4. Načo sú nám banky	
4.1 Viete, že...	43
4.2 Banková sústava	43
4.3 Funkcie a operácie komerčných bánk	46
4.4 Sporenie – celoživotný proces	47
4.5 Ostatné bankové služby	53
4.6 Ako komunikujeme s bankou	58
5. Ako si rozumne požičiavať	
5.1 Ako si naplánovať finančnú budúcnosť	61
5.2 Čo ponúka úverový trh	63
5.3 Čo, kde, ako porovnávať	69
5.4 Ak to s úvermi preženieme...	70
6. Životné istoty a riziká	
6.1 Viete, že...	72
6.2 Pocit bezpečia – životná istota	72
6.3 Keď vlastné sily nestačia	73
6.4 Význam poisťovníctva	74
6.5 Komerčné poistenie	79

7. Ako sa stať investorom	
7.1 Vedeli ste, že ...	87
7.2 Sporenie ako základ budúcich investícií	87
7.3 Kedy sú vynaložené peniaze naozaj investíciou	89
7.4 Finančný trh	92
7.5 S čím sa obchoduje na kapitálovom trhu	94
7.6 Ostatné investičné príležitosti	101

ŠTANDARDY SŠ **106–113**

TESTY **114–251**

1. Človek a peniaze	
1.1 Človek a peniaze – vstupný test	115
1.2 Človek a peniaze – priebežný test – náročnosť 1	117
1.3 Človek a peniaze – priebežný test – náročnosť 2	122
1.4 Človek a peniaze – záverečný test – náročnosť 1	125
1.5 Človek a peniaze – záverečný test – náročnosť 2	130
1.6 Človek a peniaze – otázky a úlohy	133
2. Naše príjmy a výdavky	
2.1 Naše príjmy a výdavky – vstupný test	134
2.2 Naše príjmy a výdavky – priebežný test – náročnosť 1	136
2.3 Naše príjmy a výdavky – priebežný test – náročnosť 2	141
2.4 Naše príjmy a výdavky – záverečný test – náročnosť 1	144
2.5 Naše príjmy a výdavky – záverečný test – náročnosť 2	149
2.6 Naše príjmy a výdavky – otázky a úlohy	152
3. Manažment osobných a rodinných financií	
3.1 Manažment osobných a rodinných financií – vstupný test	154
3.2 Manažment osobných a rodinných financií – priebežný test – náročnosť 1	156
3.3 Manažment osobných a rodinných financií – priebežný test – náročnosť 2	161
3.4 Manažment osobných a rodinných financií – záverečný test – náročnosť 1	164
3.5 Manažment osobných a rodinných financií – záverečný test – náročnosť 2	169
3.6 Manažment osobných a rodinných financií – otázky a úlohy	172
4. Načo sú nám banky	
4.1 Načo sú nám banky – vstupný test	173
4.2 Načo sú nám banky – priebežný test – náročnosť 1	175
4.3 Načo sú nám banky – priebežný test – náročnosť 2	180
4.4 Načo sú nám banky – záverečný test – náročnosť 1	183
4.5 Načo sú nám banky – záverečný test – náročnosť 2	188
4.6 Načo sú nám banky – otázky a úlohy	191
5. Ako si rozumne požičiavať	
5.1 Ako si rozumne požičiavať – vstupný test	193
5.2 Ako si rozumne požičiavať – priebežný test – náročnosť 1	195
5.3 Ako si rozumne požičiavať – priebežný test – náročnosť 2	200
5.4 Ako si rozumne požičiavať – záverečný test – náročnosť 1	205
5.5 Ako si rozumne požičiavať – záverečný test – náročnosť 2	210
5.6 Ako si rozumne požičiavať – otázky a úlohy	215

6. Životné istoty a riziká	
6.1 Životné istoty a riziká – vstupný test	216
6.2 Životné istoty a riziká – priebežný test – náročnosť 1	218
6.3 Životné istoty a riziká – priebežný test – náročnosť 2	223
6.4 Životné istoty a riziká – záverečný test – náročnosť 1	226
6.5 Životné istoty a riziká – záverečný test – náročnosť 2	231
6.6 Životné istoty a riziká – otázky a úlohy	234
7. Ako sa stať investorom	
7.1 Ako sa stať investorom – vstupný test	236
7.2 Ako sa stať investorom – priebežný test – náročnosť 1	238
7.3 Ako sa stať investorom – priebežný test – náročnosť 2	241
7.4 Ako sa stať investorom – záverečný test – náročnosť 1	244
7.5 Ako sa stať investorom – záverečný test – náročnosť 2	247
7.6 Ako sa stať investorom – otázky a úlohy	250

1 Človek a peniaze

„Na to, aby ste boli šťastní, nemusíte byť bohatí.“

Warren Buffett

1.1 VEDELI STE, ŽE...?

- ... najstaršie objavené mince pochádzajú z kráľovstva Lýdia (územie dnešného Turecka) a boli vyrazené okolo roku 600 p. n. l. ?
- ... prvé dlžobné úpisy zachované na hlinených tabuľkách v starobylej Mezopotámii z roku 3500 p. n. l. sa používali aj ako platidlo?
- ... potreby človeka majú svoju postupnosť a uspokojenie jednej (z nižšieho radu) je podmienkou vzniku ďalších a ďalších?
- ... vďaka práci (schopnosti pracovať) si človek uspokojuje nielen materiálne ale aj sociálne potreby?

1.2 PENIAZE A ICH VLASTNOSTI

Peniaze, aj keď nie v takej podobe ako ich bežne poznáme a používame dnes, pozná ľudstvo už viac ako 2500 rokov. História ich vzniku a vývoja ľudia spájajú s históriou spoločenskej delby práce, ktorá podmieni-la vznik **výmenného obchodu**.

Pamätáte si ešte „**výmenné obchody**“, keď ste na základnej škole **dva pre vás osobne menej hodnotné modely autíčok vymenili za práve to jediné, ktoré vo vašej zbierke chýbalo**?

Keď jednotlivci alebo skupiny majú niečo, čo nepotrebujú a vymieňajú to za veci alebo služby, ktoré potrebujú, alebo v budúcnosti potrebovať budú, dochádza k **naturálnej výmene**. Zaujímavé je, že táto forma výmeny pretrváva niekde viac, inde menej, dodnes. Hovorí sa jej tiež **bartrový obchod**.

Má však vo väčšine prípadov viac nevýhod ako výhod. Vysvetlíme to z vlastnej pozície. Pri takejto výmene musí totiž existovať na trhu človek, ktorý v tom istom čase vlastní presne taký tovar, ako potrebujem ja. A zároveň potrebuje presne ten tovar, ktorý zase vlastním ja. Ak aj takého človeka nájdem práve vtedy, keď ho potrebujem, problém môže vzniknúť pri určení pomeru vzájomnej výmeny (koľko môjho tovaru za koľko jeho tovaru).

V minulosti preto ľudia dlho hľadali tovar, ktorý by bolo možné vymeniť kedykoľvek, kdekoľvek a za čokoľvek. V rôznych častiach sveta plnili túto funkciu rôzne tovary, napr. plátno, kusy železa, tabak, mušle, koža, kožušiny, ryby, sušené mäso, soľ, dobytok a pod. Tieto tovary mali vlastnosť peňazí: slúžili ako **prostriedok výmeny** – dali sa zaň vymeniť akékoľvek ďalšie druhy tovarov.

Vlastnosti tovarov, ktoré pôvodne slúžili na uspokojovanie určitej ľudskej potreby ako napr. jedlo, nástroje, zbrane, ozdoby, ošatenie a podobne sa postupne takýmto osobitým používaním začali meniť. Tvary

AKO SA TI DNES
DARILO, MILÁČIK?

NANIČ!

CHŮĎATKO...
... MOŽNO
ZAJTRA...

MAMI, ČO JE
OCKOVI?

DNES MU NIČ
NEVYŠLO.

VIDÍŠ, TU V KOLÓNII
NEEXISTUJE NIJAKÝ MONETÁR-
NY SYSTÉM. TAK VYUŽÍVAME
VÝMENNÝ OBCHOD.

ČO TO
JE?

TO JE, KEĎ KAŽDÝ VYRÁBA
URČITÚ VEC, O KTOREJ SI
MYSLÍ, ŽE JE UŽITOČNÁ PRE
DRUHÝCH. A POTOM JU PREDÁ
ZA NIEČO, ČO POTREBUJE.

... NAPRIKLAD PEKÁR MÔŽE
PREDÁŤ BOCHNÍK CHLEBA
ZELENINÁROVI ZA TUCET
POMARANČOV

CHÁPEM

ČO MÁME
NA VEČERU?

KUČE OD KORČULÍ

nadobudli aj novú – spoločenskú funkciu. Táto ich výnimočná vlastnosť predstavuje **schopnosť vyjadrovať hodnotu (cenu) iných úžitkových predmetov**. Tieto tovary plnia úlohu **všeobecného ekvivalentu**.

Peniaze sú tovar, ktorý je všeobecne prijímaný ako platidlo za iné tovary alebo služby.

Najobľúbenejšou formou peňazí (dnes existujú peniaze kovové, papierové alebo úverové) boli oddávna vzácne i menej vzácne kovy. Majú totiž **vlastnosti**, ktorými najviac vyhovovali ako **nástroj výmeny**:

Stabilita – od peňazí očakávame, že budú mať viac-menej rovnakú hodnotu dnes, zajtra, aj o rok.

Prenosnosť – s rozvojom obchodných ciest nároky na túto vlastnosť vzrástli. Preto k dôležitým úžitkovým vlastnostiam peňazí patrili a stále patria ľahkosť a malé rozmery.

Trvácnosť – tovar používaný ako prostriedok výmeny sa nesmie kaziť, musí mať prijateľne dlhú životnosť.

Deliteľnosť – kožušina, dobytok či plátno boli prakticky ťažko deliteľné a ak aj, tak sa „delením“ znehodnocovali. Najmä zlato a striebro však aj v malých častiach vyjadrovali väčšiu hodnotu.

Rozoznateľnosť – kovy používané ako peniaze boli ľahko rozoznateľné podľa farby. Dokonca obchodníci rozoznali podľa tvrdosti kovov aj ich rýdzosť.

Tieto požiadavky musia, pochopiteľne, spĺňať aj moderné papierové peniaze. Väčšina krajín dnes na výrobu papierových peňazí používa veľmi kvalitný papier. Použitou grafikou a množstvom ochranných prvkov sa bránia proti ich falšovaniu. Svedčia o tom aj bankovky eurozóny – teda aj naše súčasné peniaze.

1.3 FUNKCIE PEŇAZÍ

Časom si ľudia uvedomili a ekonómovia to napísali, že peniaze plnia určité funkcie. Je to ich užitočnosť, čiže ako každý tovar aj ony majú svoju **úžitkovú hodnotu** a hodnotu.

Peniaze sú:

- prostriedkom výmeny
- zúčtovacou jednotkou
- uchovávateľom hodnôt

PROSTRIEDOK VÝMENY – PLATIDLO

Bez peňazí si nevieme moderné trhové hospodárstvo ani predstaviť. Transakcia výmeny, pri ktorej sa tovar vymieňal za iný konkrétny tovar, sa používaním peňazí rozčlenila na dve od seba nezávislé časti. Proces výmeny sa tak oddelil v čase a aj v priestore (tovar – peniaze, peniaze – tovar). Na jednom mieste dostaneme zaplatené za našu prácu (predávame svoju schopnosť pracovať) – spravidla raz za mesiac, na iných miestach vymieňame i viackrát do týždňa zarobené peniaze za tovary a služby, ktoré potrebujeme.

Peniaze ako platidlo použijeme až vtedy, keď nájdeme tovar, ktorý nám vyhovuje. Nemusíme brať ten, ktorý je náhodne prítomný, ako to bolo v časoch naturálnej výmeny.

ZÚČTOVACIA JEDNOTKA

V peniazoch vieme určiť cenu tovaru alebo služby tak, že tomu každý rozumie. Je to síce abstraktné, ale **jednoznačné kvantitatívne vyjadrenie**, ktoré umožňuje ceny tovarov nielen porovnávať, ale tiež evidovať a účtovať.

Je to preto funkcia dôležitá nielen pre nás spotrebiteľov, lebo nám slúži ako meradlo cien, ale rovnako tiež pre výrobcov rôznych produktov či poskytovateľov služieb. Oni vyjadrujú peniazmi náklady na výrobu tovarov a poskytovanie služieb.

UCHOVÁVATEĽ HODNOTY

Sú to peniaze, ktoré spĺňajú **podmienku stability** (= tovar, ktorý je trvanlivý, nekazí sa a vyznačuje sa prirodzenou vzácnosťou), majú aj po čase tú istú cenu, t. j. ich majiteľ si bude môcť za ne aj po čase kúpiť rovnaké množstvo tovarov. To je jeden z dôvodov, prečo sa ľudia naučili odkladať časť zarobených peňazí. Aby mali z čoho žiť, keď nebudú môcť pracovať, aby mali vytvorenú finančnú rezervu, ktorá uspokojuje ich potrebu bezpečia. Alebo pre svoje deti – na vzdelanie, na vstup do života a pod.

Túto funkciu dobre plnili peniaze plnohodnotné, t. j. vo forme vzácných kovov, alebo papierové kryté zlatom. Ťažšie túto úlohu plnia peniaze papierové, lebo ľudia chcú stále viac zarábať a na uspokojovanie svojich potrieb si berú aj úvery. Do obehu sa tak dostáva stále viac peňazí, čím sa neustále zvyšuje kúpyschopný dopyt. Prirodzenou reakciou trhu na zvýšený dopyt je rast cien, ktorý sa nazýva **inflácia**.

Inflácia je jav v trhovej ekonomike, kedy rastú ceny tovarov a služieb v dôsledku väčšieho množstva peňazí v obehu, než je potrebné pre výmenu produktov.

Určitá miera inflácie je pre ekonomiku potrebná (tzv. zdravá inflácia). Podľa názoru mnohých ekonómov miera inflácie do dvoch percent má pozitívny vplyv na rozvoj hospodárstva. Preto sa miera inflácie sleduje cez štatistické ukazovatele rastu cien a ich medziročným porovnaním. Vyššia inflácia signalizuje nerovnováhu v ekonomike, má neblahý vplyv na hodnotu úspor obyvateľstva, a preto vlády krajín proti nej bojujú rôznymi prostriedkami. (Viac vo 4. kap.)

DLH ALEBO PENIAZE?

Čo bolo skôr? Dlh alebo peniaze ako výmenný prostriedok?

O tom sa v súčasnej dobe všeobecnej zadlženosti vedú spory. Záznamy na hlinených tabuľkách zo starobylej Mezopotámie (asi 3500 rokov p. n. l.) svedčia o záväzkoch dlžníkov.

Tieto tabuľky v rukách veriteľov predstavovali **dlžobné úpisy**, ich nároky na majetok dlžníkov v rôznej forme. Koľko obilia, dobytka, striebra a pod. je povinný dlžník veriteľovi zaplatiť. Ak nedodržel napísanú dohodu, na rad prišla osobná sloboda dlžníka alebo jeho detí. Takto sa zo slobodných občanov stávali otroci. Majiteľ takejto tabuľky mohol ňou zaplatiť inému občanovi. V postavení dlžníka sa nič nezmenilo. Iba jeho dlžobný úpis mal v rukách niekto iný. Tabuľky kolovali, stávali sa z nich nástroje platenia – plnili funkciu **platidla**.

1.4 NAŠE POTREBY, TÚŽBY, CIELE

NA ČO POTREBUJEME PENIAZE?

Aby som si mohol kúpiť (vymeniť za ne) to, čo potrebujem. To je najčastejšia odpoveď na túto jednoduchú otázku. Lebo peniaze nás nenasýtia, nezaženú smäd, neochránia pred nepriazňou počasia alebo zložitej doby, v ktorej žijeme. To je pravda. No vďaka peniazom si vieme uspokojiť základné ľudské potreby, aj tie ďalšie.

ČLENENIE POTRIEB

Ľudskými potrebami sa zaoberajú rôzni odborníci a klasifikujú ich podľa rôznych hľadísk. V polovici 20. storočia americký psychológ Abraham Harold Maslow vytvoril svoju známu hierarchiu, postupnosť potrieb.

Podľa tejto teórie má človek päť základných potrieb – od najnižších po najvyššie – spolu teda tvoria akúsi „pyramídu“. Na prvom stupni sú tie potreby, ktoré majú všetci ľudia. Na najvyššom stupni sú tie, ktoré nepociťujú všetci.

Maslowova pyramída ľudských potrieb:

1. fyziologické potreby (dýchanie, voda, potrava atď.)
2. potreba bezpečia, istoty (fyzická bezpečnosť, zamestnanie, príjmy atď.)
3. sociálne potreby (priateľstvo, partnerský vzťah, rodina)
4. potreba uznania, úcty (ocenenie)
5. potreba seberealizácie (potreba naplniť svoje schopnosti a snaha byť najlepším akým len človek môže byť)

Prvé štyri kategórie Maslow označuje ako nedostatkové potreby a piatu kategóriu ako potrebu bytia alebo rastovú potrebu. Všeobecne platí, že nižšie položené potreby sú významnejšie a ich aspoň čiastočné uspokojenie je podmienkou pre vznik menej naliehavých a vývojovo vyšších potrieb. Za najdôležitejší sa považuje záver, výstup tejto teórie, potvrdený praxou, že všetky stupne potrieb sa uspokojujú v pracovnom procese, vďaka práci.

ZDROJE SÚ VŽDY OBMEDZENÉ

... aj peňazí máme vždy menej, ako by sme potrebovali. Keď máme niečoho málo, zvyčajne sa začneme správať opatrnejšie, rozvážnejšie. Ak máme málo peňazí ale viac potrieb, musíme sa rozhodnúť: tie isté peniaze môžeme použiť iba raz.

UČ SA A PRACUJ!

Brrr! Pre mnohých mladých toto neznie príliš povzbudivo. No pravda je taká, že bohatstvo jednotlivca i celého ľudstva je založené na práci. Za viac práce, za kvalitnejšiu a výnimočnú prácu dostanú ľudia viac peňazí. Za ne si môžu dovoliť kupovať kvalitnejšie veci, môžu si zaplatiť lepšie školy, dopriať si krajšie, ba i výnimočné zážitky, skrátka žiť lepší život.

Jedine človek z celej živočíšnej ríše disponuje schopnosťou pracovať. Za výsledky ľudskej práce sú ochotní iní ľudia, spoločnosti alebo štát zaplatiť. Aká bude cena našej práce, závisí od rôznych okolností, ale hlavne od nás.

Jednoznačne isté je, že za náročnú, **zložitú prácu** dostanete zaplatené na celom svete viac ako za **jednoduchú**. To isté platí o práci **kvalifikovanej** a o **práci nekvalifikovanej**, na ktorú netreba vyššie vzdelanie.

Existujú aj iné zdroje príjmov ako je ľudská práca. Napríklad **dedičstvo** alebo **výhry**. Avšak spoliehať sa na takýto zdroj zabezpečenia vlastnej existencie je veľmi nerozumné. Aj potenciálny dedič sa môže dočkať sklamaní a priazeň pani Šťasteny je veľmi vrtkavá, úplne závislá na náhode.

A ďalšie, t. j. nelegálne alebo neetické príjmy, ako sú krádeže, úplatky, tunelovanie, vykorisťovanie, sú z pohľadu celkových príjmov ľudstva nevelikou čiastkou. Konkrétne jednotlivcovi a jeho rodine môžu priniesť prospech, ale otázka znie: Dokedy a za akú cenu?

1.5 TRVALÉ ŽIVOTNÉ HODNOTY

ČO JE DÔLEŽITEJŠIE AKO PENIAZE?

Zdravie. Láska. Priateľstvo. Rodina. Sloboda. Príroda. Práca. Vzdelanie. Charakter. Spoločenské postavenie. Kariéra. Šťastie. Domov. Charita. Mier. Bohatstvo. Priazeň iných ľudí. Atd., atď.

To sú najčastejšie opakujúce sa odpovede, ak sa ľudí opýtate, na čom im najviac záleží. To sú ich priority, a keďže ich vyznáva väčšina ľudskej populácie v rôznych krajinách, v rôznych kultúrach, môžeme hovoriť o **trvalých životných hodnotách**.

Potrebujeme pre ich existenciu, pre ich vytvorenie PENIAZE? Pre niektoré životné hodnoty ani veľmi, pre iné veľmi výrazne. A dokonca niekto považuje aj peniaze za veľmi dôležité. Natol'ko, že ich zaradi medzi svoje priority. Pokiaľ je to chápané ako túžba mať stály príjem, aby bol zabezpečený chod domácnosti, aby bola vytvorená finančná rezerva a pod., je to v poriadku. Tým tento človek iba zvyrazňuje, aká je pre neho dôležitá potreba bezpečia a istoty. Určite by nemalo byť zmyslom života pre nikoho zhrňanie peňazí. Takých ľudí nikto nemá rád.

1.6 BOHATSTVO A CHUDOBA

PREČO SÚ BOHATÍ A CHUDOBNÍ?

Pre ľudskú spoločnosť je typická ekonomická a sociálna nerovnosť. Niektorí odborníci to pripisujú biologickým danostiam – aj v prírode prežívajú len tí najsilnejší a svoje miesto v danom spoločenstve si musia obhájiť.

V našej kultúre sa traduje úcta k charakteru chudobných: Chudoba cti netratí... Akoby všetci bohatí prišli k svojim majetkom nekalým spôsobom. Aj rozprávky sa nesú v tomto duchu. Chudobný Jano premohol sedemhlavého draka, dostal pol kráľovstva, princeznú za ženu. A stal sa bohatým... Všetci vieme, že v rozprávkach sú ukryté sny a túžby obyčajných ľudí. Ani dnes nikto nechce byť chudobný...

Nerovnosť sa začína už pred naším narodením. Niektorí prichádzajú do dobre situovanej rodiny, iní do priemernej, ďalší do chudobnejšej a ďalší do úplnej chudoby. Takisto sa rodíme s rôznymi danosťami, vlastnosťami, schopnosťami. To nemôžeme ovplyvniť. No je veľa vecí, ktoré ovplyvniť môžeme a vo veľkej miere sme za svoj život zodpovední sami. Svedčia o tom príklady ľudí, ktorí prišli na svet v sociálne slabšom prostredí a nielenže sa postavili pevne na vlastné nohy, ale dokázali sa zaradiť medzi bohatších a pomáhať aj iným.

ÚLOHA ŠTÁTU

Vyspelé civilizované spoločnosti bojujú proti chudobe, lebo sa cítia zodpovedné za dôstojné prežívanie aj tých ľudí, ktorí sú sociálne a ekonomicky znevýhodnení. Väčšina odborníkov – sociológov, psychológov i ekonómov, sa zhoduje v tom, že kameň úrazu je vo vzdelanosti. Žiadne radikálne asimilačné metódy (metódy násilného začleňovania do spoločnosti, podriaďovanie väčšinovej kultúre) neprospievajú. Naopak, nariaobia viac škody ako úžitku. Ani nekonečné dávanie prostriedkov na živobytie nie je riešením. Presne podľa starej múdrosti: Nedávajme im rybu na tanieri, naučme ich ryby chytať.

Chudoba ide prevažne ruka v ruke s nezamestnanosťou. Pre ľudí bez práce majú vyspelé krajiny pripravené záchranné siete, no to nerieši podstatu problému. Títo ľudia nežijú plnohodnotný život a väčšina z nich chýbajú potreby vyššieho rangu a ich uspokojovanie. Ak sú bez práce dlhodobo, cítia sa nepotrební, odtrčení od spoločnosti a skôr alebo neskôr nasledujú aj psychické problémy. Ak je nezamestnanosťou

zasiahnutá väčšia časť populácie, je to problém sociálny i politický. Od nespokojnosti väčších skupín obyvateľstva je iba krok k sociálnym nepokojom.

Žiadna vláda, žiadna politická moc netúži po nepokojoch. Všetci sľubujú a spravidla sa aj usilujú o sociálny zmier. Zákonmi presadzujú prerozdelenie vytvoreného produktu. Tí, čo pracujú, prispievajú do spoločných fondov, tí, ktorí nepracujú z týchto fondov dostávajú, čerpajú. Príspevky, podpory, sociálne výpomoci im pomáhajú v čase núdze prežiť. Minimálna úroveň týchto nepracovných príjmov predurčuje ich poberateľov k tomu, že neprekročia kruh chudoby. Ešte horšie – často sa dostanú do stavu permanentného zadĺženia.

VEDIA SA PODELIŤ

Na to, aby ste boli šťastní, nemusíte byť bohatí.

Warren Buffet

Spolupatričnosť, spolucítenie, nezištná pomoc slabším, ochota podeliť sa o prostriedky potrebné k životu s tými, ktorí trpia nedostatkom. To sú znaky humánne, prosociálne orientovaných jednotlivcov a skupín. Nie sú to vlastnosti, črty vrodené. K takémuto uvedomelému správaniu sa treba cieľavedome vychovávať. Potom budú aj naši ľudia nielen solidárni, ale z ich radov bude stále viac a viac pribúdať filantropov.

Solidarita – podporovanie sa navzájom, vzájomnosť, svornosť, družnosť. Niekedy dobrovoľná, inokedy vynútená predpismi, zákonom – napríklad dane, odvody po poisťných fondov sociálneho poistenia.

Filantropia – je také správanie, ktoré vedie k vedomej podpore tretích osôb. Existuje iba na báze dobrovoľnosti.

Pozn.: Warren Buffett. – jeden z najbohatších mužov sveta, jeden z najväčších filantropov, je spoluautorom knihy Snehová guľa, ktorá je jeho životným príbehom.

RODINA ALEBO SINGLE?

V dnešnej dobe je moderné byť aj po tridsiatke single. To síce neznamená, že mladí nie sú „popárení“, ale do manželstva sa neponáhľajú. Rodičom sa dostane spravidla takéto vysvetlenie:

To znamená, že sa nechcem na nikoho viazať, že budem sám, sama. Svadba nebude. Aspoň zatiaľ nie. Sloboda je úžasná vec...

Za takýmto postojom nie sú len čisto psychologické dôvody, ale aj ekonomické. Bývať s rodičmi pod jednou strechou, deliť sa o náklady na bývanie, je jednoznačne výhodné. Mať celý príjem pre seba (po odrátaní príspevku rodičom na spoločnú domácnosť), užívať si voľnosť, venovať sa svojim koníčkam a aspoň raz do roka ísť na poriadnu dovolenku. To sú výhody, ktorých sa tí, čo si medzičasom založili rodiny, vzdali. Nielenže majú celých chod domácnosti na svojich pleciach, ale často im z príjmu značnú časť odkrajuje splátka hypotéky – úveru na bývanie a iné pôžičky. Viete si to predstaviť? Ako sa zmení použitie príjmu slobodného človeka po založení rodiny? Je to výzva. Ak sa na zmenenú životnú situáciu pripravíme, ľahšie ju zvládneme. Aj o tomto je finančné vzdelávanie...

ZAUJÍMAVÉ INTERNETOVÉ STRÁNKY:

- www.euro.ecb.int
- www.euromena.sk
- www.nbs.sk
- www.euro.vlada.gov.sk
- www.ec.europa.eu/economy_finance/euro/our_currency_en.htm
- www.euractiv.sk/ekonomika-a-euro
- <http://www.euroinfo.sk>
- <http://www.socreform.sk/index.php>
- www.employment.gov.sk
- www.socpoist.sk

2

Naše príjmy a výdavky

„Rozhodnutím preberáme zodpovednosť.“

Mária Hankociová

2.1 ROZHODOVANIE AKO PREJAV SLOBODY

Rozhodovanie

... je súbor psychických procesov, ktorých zmyslom je vyhľadať optimálny cieľ a vhodný spôsob konania v určitej situácii. (Zdroj: Wikipedia)

Rozhodovanie je teda činnosť, ktorou človek vyberá z viacerých možností podľa zvoleného hľadiska najvhodnejšiu vzhľadom na cieľ, ktorý sleduje. Je výrazne ovplyvnená psychikou a vôľou človeka, ktorý sa rozhoduje.

Rozhodujeme sa dennodenne mnohokrát. Niektoré rozhodnutia robíme intuitívne, sú to bežné situácie, v ktorých sme sa už v živote ocitli. Výber riešenia je jednoduchý, rutinný, lebo vieme, čo bude nasledovať. Dôsledky takého rozhodnutia si vieme predstaviť a sme pripravení zvládnuť ich bez toho, aby sme sa cítili ohrození.

Ak máme len jeden variant, nemusíme sa rozhodovať. Ako sa hovorí: Niet čo riešiť. To však býva málokedy. Zvyčajne máme minimálne dve možnosti. Aj hľadísk – na základe čoho sa rozhodujeme – býva viacero. Tie si musíme „upratať“ najskôr. Určiť si priority, čo je pre nás dôležitejšie a čo menej významné.

Rozhodovanie je proces, ktorý predstavuje postupnosť presne určených krokov (činností):

- pomenovanie problému,
- určenie cieľa,
- stanovenie kritéria,
- identifikácia možných alternatív riešenia problému,
- výber optimálneho variantu – prijatiu rozhodnutia.

Príklad:

Ráno pred odchodom do školy sa rozhodujeme, či si oblečieme bundu alebo nie.

PROBLÉM – zhoršené počasie

CIEĽ – v zdraví prežiť

KRITÉRIUM – maximálny možný komfort (kritérium POČASIE sme zamietli)

VARIANTY – s bundou/ bez bundy

VÝBER = ROZHODNUTIE – bez bundy

(Popoludní bude určite teplo a ja sa nebudem otravovať s bundou. Aj keď riskujem raňajšie prechladnutie.)

Rozhodovanie je schopnosť, kompetencia, ktorú človek môže získať. A môže sa v nej tréningom zdokonaľovať. Načo je to dobré? Moderná doba prináša stále nové možnosti, výzvy, ktoré bude treba riešiť. Informačná explózia nám situáciu neľahčuje. Naopak – počet možných riešení sa znásobuje a my by sme mali byť pripravení na efektívny výber optimálneho variantu v rôznych životných situáciách.

Rozhodovanie je súčasťou riadenia, je jednou z manažérskych funkcií. Je najdôležitejšou kompetenciou manažéra, lebo rozhodovanie sa uplatňuje vo všetkých jeho činnostiach. Preto predpoklady k rýchlemu a správne rozhodovaniu sú spravidla súčasťou testovania na každú manažérsku pozíciu.

Nie všetci máme rovnaké predpoklady pre zvládnutie tejto schopnosti. Ani na matematiku či jazyky nemáme rovnaké danosti. Všetci sa však vieme naučiť základy a akú úroveň dosiahneme, zväčša závisí od ďalších okolností. Najviac však od nás samotných.

Ako už bolo povedané (cit. z Wikipédie) rozhodovanie je vždy spojené s psychickými procesmi človeka a tie máme každý iné. Každý máme inú výbavu psychického a citového prežívania. Najmä rozhodovanie, ktoré ovplyvní situáciu, resp. správanie iných ľudí, vyvoláva v nás určitú mieru napätia. **Rozhodnutím, ktoré je výsledkom rozhodovacieho procesu, preberáme na seba zodpovednosť za dôsledky, za riešenie problému spôsobom, ktoré sme my vybrali.** A to nie je vždy jednoduché.

Prečo niektorí ľudia nechcú prijímať rozhodnutia?

- Majú obavy, strach z možného zlého rozhodnutia, ktoré prinesie nepriaznivé následky.
- Sú ľahostajní, je im blízky alibizmus, nechcú zodpovednosť.
- Chránia si svoje pohodlie, komfortnú zónu – rozhodnutím by si mohli skomplikovať život.

Čo nám rozhodovanie prináša?

SLOBODU.

Je to trvalá životná hodnota, kvôli ktorej sa vedú vojny a uskutočňujú revolúcie. Všetci poznáme ten tiesnivý pocit neslobody, keď niečo musíme – máme jedinou možnosť, keď nemáme na výber. Preto je dobré priučať sa spôsobilosti rozhodovania od malička. Od začiatku si zvykať na to, že sloboda má dve stránky:

1. **právo** (možnosť výberu, možnosť rozhodovania),
2. **povinnosť** (zodpovednosť za dôsledok prijatého rozhodnutia).

2.2 FINANČNÉ A NEFINANČNÉ ROZHODNUTIA

V živote robíme rôzne rozhodnutia a niektoré zdanlivo vôbec s peniazmi nesúvisia.

Napríklad, keď hľadáme odpoveď na otázku: „**Čím budem, keď vyrastiem?**“ Pritom voľba povolania má zásadný vplyv na budúce príjmy.

Slovensko je krajinou, kde má väčšina obyvateľov príjmy z pracovného, čiže **zamestnaneckého pomeru**, alebo obdobného vzťahu. Pravdepodobne aj vy, keď skončíte školu, budete si hľadať zamestnanie. Preto tomuto zdroju príjmov venujeme v tejto kapitole najväčšiu pozornosť.

Daňovou terminológiou – ide o príjmy zo závislej činnosti. Druhou skupinou sú **príjmy z podnikania** a z inej samostatnej zárobkovej činnosti. Oveľa menšiu časť tvoria príjmy z **kapitálového majetku**, napr. úroky z vkladov na vkladných knižkách a účtoch v bankách, výnosy z cenných papierov, a **príjmy z prenájmu**. Najmenšiu časť predstavujú **príjmy z príležitostných činností**, ako sú brigády, predaj doma vyrobených, nespotrebovaných produktov, ale napr. aj výhry v lotériách.

Určite viete, že všetky príjmy podliehajú určitému daňovému režimu a zamestnávateľia, podnikatelia, inštitúcie odvádzajú za svojich zamestnancov časť príjmov vo forme **daní z príjmov** do štátneho rozpočtu.

UŽ VIETE, ČO BUDETE ROBIŤ PO SKONČENÍ ŠKOLY?

Väčšina ľudí si chce nájsť nejakú dobre platenú prácu, čiže chce sa zamestnať.

A vysnívané je miesto s čo najväčším rozsahom benefitov, ktoré poskytujú zamestnávateľia: pružný pracovný čas, služobný mobil, služobné auto, 13. a 14. plat, zaplatené jazykové kurzy v pracovnom čase atď.

Menej je tých, ktorí chcú pracovať sami pre seba – chcú podnikáť. V oboch prípadoch sa svojím rozhodnutím zaradíte medzi milióny ľudí tejto planéty, ktorí sa živia prácou. Treba urobiť všetko pre to, aby ste ju získali, lebo ďalšie milióny po tom túžia.

OČAKÁVATE OD PRÁCE EŠTE NIEČO INÉ...

... ako zarobiť si dostatok peňazí na slušné živobytie? I keď je toto dosť významný dôvod, stačí vám to? Viete si predstaviť, že by ste celý život robili prácu, mnohokrát v noci, cez víkendy a voľné dni, ktorá vás neteší?

Toto sú najčastejšie uvádzané ďalšie dôvody, prečo ľudia pracujú:

- možnosť sebarealizácie,
- radosť z práce,
- možnosť robiť niečo, čo má zmysel, čo poslúži aj iným,
- možnosť rozvíjať svoje schopnosti a zručnosti,
- možnosť realizovať vlastné nápady,
- naplniť vlastné ambície,
- splniť si životné ciele.

Stotožňujete sa s niektorými, alebo máte aj iné dôvody? Je to dôležité, lebo podľa toho budete smerovať svoje ďalšie uplatnenie.

TRH PRÁCE – TENDENCIE

Nech sú vaše sny a plány akékoľvek, jedného dňa vstúpíte na **trh práce**. Na pracovnom trhu sa stretávajú potreby a požiadavky zamestnávateľov (trh **pracovných miest**) s potrebami a požiadavkami uchádzačov o zamestnanie (trh **pracovných síl**). Na tento trh vstupuje všetko práceschopné obyvateľstvo v produktívnom veku, najmä tí, ktorí chcú pracovať. Zabezpečiť rovnováhu medzi ponukou a dopytom na ňom, nie je vôbec jednoduché, je priam nereálne. A ako na iných trhoch – významnú rolu zohráva aj tu – kvalita ponúkaného tovaru.

Väčšina ľudí v priebehu svojho života niekoľkokrát zmení alebo hľadá pracovné miesto. Nájsť vhodnú prácu pritom vôbec nie je jednoduchá úloha, zvlášť pre mladého človeka bez akýchkoľvek skúseností. Náš úspech je ovplyvnený tak reálnou situáciou na trhu práce, ponukou pracovných príležitostí, odbornou úrovňou a kvalitou zručností našej pracovnej sily, ale do veľkej miery aj tým, ako sa vieme na trhu práce pohybovať a zorientovať, k akým informáciám máme prístup a ako ich dokážeme využiť.

Pracovná príležitosť za nami sama od seba nepríde, musíme ju hľadať, dokonca často o ňu súperiť v silnom konkurenčnom boji. Zjednodušene by sme mohli povedať, že i tu dôležitú úlohu zohráva marketing – to ako svoje kvality, schopnosti a zručnosti dokážeme prezentovať a predať. Ako nášho potenciálneho zamestnávateľa dokážeme presvedčiť, že práve v nás nájde presne takého zamestnanca, akého hľadá.

PRÍPRAVA NA PRACOVNÚ KARIÉRU. NAČO SA HODÍM?

„Ešte nie som pripravený, pripravená premýšľať o živote po strednej škole!“ povieť si možno mnohí z vás. Možno naozaj áno, ale je priskoro premýšľať o živote na strednej škole? Ako si môžete napláňovať stredoškolské roky tak, aby ste z nich získali čo najviac?

Príklad:

Každému z vás sú iste zrejmé podmienky, ktoré musíte splniť, aby ste mohli úspešne ukončiť študovanú strednú školu. Ale tiež nie je pre vás problém zistiť si zoznam tých, ktoré musíte rovnako úspešne zvládnuť, aby ste sa posunuli ďalej, napríklad na vysokoškolské štúdium. Zoznam požiadaviek, ktorý ale nikde nezoženiete, sú schopnosti, zručnosti, ktoré sa učíme mimo „akademických predmetov“. Sú tiež dôležité! V mnohých zamestnaniach, rovnako ako aj na univerzitách, sa zaujímajú tiež o to, ako trávite svoj voľný čas, aké voliteľné predmety ste si na škole vybrali, aké sú vaše mimoškolské aktivity (šport, skauting, mládežnícka skupina, environmentálne aktivity), vaše doterajšie platené, ale aj dobrovoľnícke, pracovné skúsenosti, brigády a iné.

Keď si začnete hľadať svoje prvé zamestnanie, najťažšia otázka na ktorú budete musieť odpovedať, bude pravdepodobne: „Nuž, aké máte skúsenosti?“

Napriek tomu, že ste ešte neboli zamestnaní, máte veľa dôležitých zručností a skúseností, ktoré zamestnávateľia považujú za hodnotné. Viete o nich? Ste si ich vedomí a viete ich aj používať? Poznáte tiež svoje slabé stránky? Ak áno, máte obrovskú výhodu! Využite čas svojho stredoškolského štúdia na rozvinutie toho, v čom ste dobrí, a minimalizujte svoje slabiny.

2.3 INFORMAČNÉ ZDROJE

Existuje viacero zdrojov, ktoré je možné využiť...

AKO SA DOZVEDIEŤ O ZAUJÍMAVÝCH PRACOVNÝCH PRÍLEŽITOSTIACH

Urobte si zoznam možných zamestnaní súvisiacich s vašimi záujmami, ak ešte nie ste úplne rozhodnutí, čo chcete robiť...

1. Opýtajte sa priateľov a členov rodiny na ďalšie typy do vášho zoznamu vhodných zamestnaní. Ľudia, ktorí vás poznajú, sú pravdepodobne vašim najlepším zdrojom informácií o vhodnom zamestnaní pre vás.
2. Prezrite si miestne noviny a vystrihnite všetky súvisiace inzeráty s ponukami práce. Porovnajte počet inzerátov pre každé z vybraných zamestnaní.
3. Sledujte internetové stránky spoločností, ktoré sú zamerané na sprostredkovanie práce.
4. Prezerajte si inzeráty s ponukami pracovných príležitostí, i keď prácu ešte nehľadáte. Zistíte, aké kvality sa od uchádzačov očakávajú.
5. Kontaktujte miestne dobrovoľnícke agentúry, centrá a združenia, či majú programy súvisiace s vašimi záujmami.
6. Pokračujte vo vzdelávaní. Zistíte aké kurzy, tréningy a školenia na najčastejšie požadované zručnosti a schopnosti sa u vás organizujú. Ktoré z existujúcich vzdelávacích programov súvisia s vašimi záujmami. Zistíte koľko stoja a kedy sa realizujú.

Medzi najčastejšie požiadavky patria vedenie motorového vozidla, znalosť práce s PC, znalosť cudzích jazykov, schopnosť pracovať v tíme, byť asertívny a pod.

AKO A KDE SI HLADAŤ PRÁCU

Prieskum pracovných príležitostí si vyžaduje hlavne iniciatívu a aktivitu zo strany uchádzača.

Ktoré sú najčastejšie informačné zdroje o pracovnej príležitosti pre mňa?

- **najbližšie okolie** – je skutočne pravdou, že väčšina ľudí si svoje zamestnanie hľadá i nájde prostredníctvom informácií od známych. Osobné odporúčania nám síce pri hľadaní dobrej práce môžu napomôcť, ale na druhej strane zaväzujú. Je veľmi nepríjemné, ak vás na danú pozíciu niekto odporučil a vy tú prácu nevládnete.

- **internet** – veľké množstvo informácií možno získať na web-stránkach personálno-poradenských agentúr a úradov práce.
- **inzeráty** – v denníkoch či špeciálnych inzertných novinách sú spravidla inzeráty delené do rubriek ako Zamestnanie hľadajú a Zamestnanie ponúkajú. Firmy a podniky, malé i tie zahraničné, hľadajú vhodných zamestnancov spravidla prostredníctvom inzerátov. Miestne firmy inzerujú zvyčajne v okresných novinách, v denníkoch s celoslovenskou pôsobnosťou sú častejšie inzeráty na vysoko špecializované, manažérske pozície renomovaných domácich i zahraničných firiem.

Ak si hľadáte prácu alebo brigádu v mieste bydliska alebo v blízkom okolí, potom je vhodné dať si inzerát do miestnych, resp. regionálnych novín. Skôr, ako začnete písať vlastný inzerát, skúste sa vžiť do pozície jeho čitateľa:

Keby som bol ja podnikateľ, prijal by som tohto človeka do zamestnania? Potrebujem presne jeho? Bol by pre mňa prínosom? V čom konkrétne?

Inzerátov začínajúcich slovami „.... hľadá prácu“ je väčšina. Skúste zaujať už na prvý pohľad.

Váš osobný inzerát by mal

- upútať pozornosť a vzbudiť záujem,
- byť stručný a jasne formulovaný,
- mať tieto časti – vaše povolanie a odbornú kvalifikáciu, ponúkané vedomosti, schopnosti a skúsenosti, hľadaný druh práce, pracovnú pozíciu

Urobíte dobre, ak sa ako čerstvý absolvent zaevidujete v databáze uchádzačov o pracovné miesta v personálno-poradenskej agentúre. Tieto agentúry totiž vyhľadávajú vhodných kandidátov pre rôzne spoločnosti, o ktorých vy v danom čase nemusíte vedieť.

AKO SA UCHÁDZAŤ O ZAMESTNANIE

Komunikácia s potenciálnym zamestnávateľom

Predpokladajme, že ste identifikovali svoje vlastné schopnosti a zručnosti, poznáte reálne možnosti na trhu práce – ste už vybavení dostatočným množstvom informácií. To sú ale iba prípravné kroky. Skutočne vážna úloha vás ešte len čaká.

Vybrali ste si zaujímavý inzerát, máte vážny typ od známeho alebo o vás prejavili záujem prostredníctvom personálnej agentúry?

Nastal čas kontaktovať potenciálneho zamestnávateľa, dať mu čo najskôr vedieť o vašom záujme. Môžete tak urobiť telefonicky, písomne alebo osobnou návštevou alebo kombináciou všetkých možností.

Na inzerát či telefonický rozhovor potom reagujte rýchlo. Ak vás informácia zaujala, niet čo otáľať. V každom prípade si ale preverte, či ide o serióznu ponuku.

Predtým si ale pripravte všetky doklady a ich kópie, ako sú žiadosť o prijatie na pracovné miesto, životopis, prípadne osobný dotazník. **Nikdy** neposielajte originály vašich vysvedčení, certifikátov, diplomov, či iných osvedčení.

Uvedomte si, že firma či organizácia, ktorá inzerovala voľné pracovné miesto, vyhlásila naň konkurzné výberové konanie, dostane desiatky, možno i viac žiadostí podobných tej vašej.

Ako si z nich bude vyberať? Pozvú pracovníci personálnej agentúry či personálneho oddelenia firmy na osobný pohovor každého uchádzača, ktorý im poslal žiadosť? Ak ich nebude veľmi veľa, je to pravdepodobné. Ale čo ak dostanú obrovské množstvo žiadostí?

Rozhodujúci bude prvý dojem, ktorý o vás získajú skôr, ako si prečítajú vašu žiadosť a životopis. Preto pri posudzovaní písomných materiálov uchádzačov medzi rozhodujúce kritériá patria nielen obsah, ale tiež bezchybný pravopis, úhladnosť, príťažlivá grafická forma, úplnosť materiálov vrátane sprievodného listu.

AKÝ ŽIVOTOPIS?

Je už skoro samozrejmosťou, že personálne oddelenia firiem požadujú priložiť k žiadosti o prijatie do zamestnania aj životopis. Ten máva spravidla formu štruktúrovaného alebo profesijného životopisu.

Štruktúrovaný životopis

- obsahuje prehľad osobných údajov,
- prehľad o dosiahnutom vzdelaní,
- doterajšom profesionálnom uplatnení a skúsenostiach,
- dosiahnutých pracovných úspechoch uchádzača.

Má byť spracovaný prehľadne, písaný na stroji alebo na počítači. Niektoré firmy vyžadujú na niektoré pozície aj vlastnoručne písaný životopis, aby sa prostredníctvom rukopisu dozvedeli o charakterových vlastnostiach uchádzača. Na ich rozbor si potom prizývajú špecialistov grafológov.

Profesijný životopis

Píše sa v opačnom chronologickom poradí, ako sme zvyknutí. Ako prvé píšeme terajšie, respektíve posledné zamestnanie a uvádzame len skutočnosti, ktoré súvisia s pozíciou, o ktorú sa uchádzame. Ak v životopise uvediete osobu, ktorá by vás mohla zamestnávateľovi odporučiť, podať **referencie**, je slušné vopred ju požiadať o súhlas.

Ak sa uchádzate o prácu v zahraničnej firme, či v zahraničí, alebo o štipendijný či študijný pobyt, prípadne odbornú prax prostredníctvom rôznych medzinárodných projektov, pripravte si svoj životopis (curriculum vitae) aj v príslušnom jazyku.

Pre prácu v inštitúciách Európskej únie alebo v jej projektoch sa vyžaduje predpísaná forma a obsah životopisu. Ide o tzv. europas.

ŽIVOTOPIS MÁ BYŤ...

- **čistý a úhladný** – chyby zanechávajú veľmi zlý dojem, bez ohľadu na to, aký dobrý môže byť obsah.
- **organizovaný a systematický** – podobné veci zoskupujte: vzdelanie, skúsenosti, zručnosti. Vymenujte skúsenosti a vzdelanie v chronologickom poradí, vrátane dát. Uvedte zručnosti dôležité pre pozíciu, o ktorú máte záujem.
- **vizuálne zaujímavý** – nechajte aj biely priestor, používajte primerané okraje. Kvôli väčšej prehľadnosti používajte odrážky a vizuálne, grafické členenie textu. Používajte ľahko čitateľný typ písma, striedajte alebo jeho veľkosť alebo pri kľúčových slovách využívajte „kurzívu“ a „bold“.
- **stručný** – dve strany pre životopis sú maximum.
- **popisný** – používajte akčné slová. Použite radšej frázu „inštaloval“ ako „robil inštalácie“.
- **presný** – napíšte, čo presne myslíte. Vyhnite sa používaniu skratiek.
- **kompletný** – uvedte ocenenia, ktoré ste získali a sústreďte sa na ukončené veci. Uvedte všetko, napríklad aj brigády.
- **aktuálny**.

Na konci každého životopisu je miesto a dátum a vlastnoručný podpis.

AKO SA SPRÁVAŤ NA OSOBNOM POHOVORE

Ešte pred pohovorom

- zistíte si vopred dostupné informácie o podniku, v ktorom sa uchádzate o prácu. Čo vyrába, aké má medzi zákazníkmi meno.
- porozmýšľajte, ako by ste sa hodili na danú pozíciu. Vytvorte zoznam vlastností, ktoré môžete spoločnosti ponúknuť.
- pripravte si všetky možné otázky, ktoré by ste chceli zamestnávateľovi položiť. Spíšte si ich na papier a vezmite so sebou. To, že máte dobré otázky naznačuje, že máte o prácu a spoločnosť seriózny záujem.
- oblečte sa primerane. Decentnosť a čistota sú veľmi dôležité. Každý druh zamestnania má svoj vlastný „štýl obliekania“. Nie je nutné na pohovor prísť v obleku a s motýlikom, ale vždy čisto a slušne oblečený.
- dbajte o to, aby ste na pohovor prišli včas, radšej 15 minút pred stanoveným termínom. Chodte sám.

Počas pohovoru

- dôverujte si, buďte primerane sebavedomý! Dobre sa prezentujte. Nezapomnite sa usmievať.
- podanie ruky by malo byť primerané – nie veľmi silné, ale nie úplne slabé.
- buďte príjemný a snažte sa uvoľniť. Vyhnite sa nervóznym návykom, prejavom nervozity.
- pozor na žuvačky, mobility a ruky vo vreckách.
- nevyjadrujte sa kriticky o predchádzajúcom zamestnávateľovi.
- buďte vzpriamený.
- držte sa zásady: „Najprv myslí, potom hovor.“
- keď hovoríte, pozerajte sa partnerovi priamo do očí.
- buďte pripravený na rôzne typy otázok, aj zdanlivo nesúvisiacich. Odpovedajte celou vetou. Neobmedzujte sa na strohé „áno“ alebo „nie“.
- nebojte sa pýtať tiež! Ukážte záujem o prácu a nadšenie pre spoločnosť.
- opýtajte sa na možnosti profesijného postupu. Ak chcete postúpiť ďalej, spýtajte sa, čo je potrebné pre to v budúcnosti urobiť. Nepýtajte sa na mzdu a iné výhody hneď na začiatku.
- snažte sa predať. Nehovorte o svojich slabostiach, ale ani sa nevyťahujte.
- je dobré mať so sebou prehľadne usporiadané všetky požadované dokumenty. Počítajte s tým, že si počas rozhovoru preveria pravdivosť informácií vo vstupných materiáloch, napríklad úroveň znalostí cudzieho jazyka.

Pamätajte si:

NIKDY NEBUDETE MAŤ DRUHÚ PRÍLEŽITOSŤ UROBIŤ DOBRÝ PRVÝ DOJEM!

Ak sa vám nepodarí byť úspešným hneď po prvom absolvovanom pohovore, nezáfajte. Pripravte sa, že ich budete musieť absolvovať niekoľko. Z každého sa poučte a pracujte na sebe. Nepriaznivý výsledok nemusí byť odrazom skutočnosti, že v prijímacej komisii nemáte žiadnych známych.

ŠKOLOU VZDELÁVANIE NEKONČÍ!

Je to celoživotný proces. Počítajte s tým, že v živote budete s veľkou pravdepodobnosťou robiť niečo úplne iné, než čo ste vyštudovali.

Úplne normálne bude počas produktívneho veku i viackrát sa rekvalifikovať. A nemusí to byť len vplyvom vonkajších okolností. Niekedy človek až neskôr zistí, čo ho naozaj baví a pre čo má najlepšie vlohy.

CHCEM PODNIKAŤ!

Urobili ste rozhodnutie, ktorému predchádzalo zbieranie, triedenie a vyhodnocovanie informácií iného druhu.

Jednak, čo sa týka vašej osobnosti, jednak čo sa týka miesta na trhu produktov a služieb. Bolo treba urobiť podrobný prieskum trhu, nájsť si to miestečko – výrobok, službu, kde je dopyt, priestor pre vás.

Okrem toho, ak sa chce mladý podnikateľ, živnostník po skončení školy postaviť pevne na vlastné nohy, potrebuje kapitál na rozbeh podnikania, priestory, právne a ekonomické znalosti.

Ak vás nič z toho od podnikania neodradí, znamená to, že nielenže **viete, čo a ako budete robiť, ale hlavne PREČO to chcete robiť. Máte veľkú šancu uspieť**, vaše schopnosti a zručnosti vás uživia a možno raz dáte prácu aj iným ľuďom.

2.4 PENIAZE PRICHÁDZAJÚ V ČISTOM

KOLKO ZAROBÍME???

Aj vy ste sa už zbežne zorientovali, ktoré profesie najviac „vynášajú“? Zistili ste tiež, že v inzerátoch, na internete, a potom aj na pracovnej zmluve sú iné sumy, ako naozaj človek na ruku alebo na účet dostane? Či už ide o mesačnú alebo hodinovú cenu práce, ide o **hrubú mzdu** (HM), resp. **plat v hrubom** (tzv. brutto príjem).

Hrubá mzda = základná (tarifná) mzda

+ prémie + príplatky + odmeny + náhrady mzdy za dovolenku + zdaniteľné benefity

Zo zákona zamestnávateľovi vyplýva povinnosť prispievať za svojich zamestnancov do fondov zdravotného a sociálneho poistenia. Zároveň musí vypočítať v percentách predpísanú výšku odvodov na jednotlivé druhy poistenia z hrubej mzdy a odviesť tieto peniaze za každého zamestnanca. Až potom vypočíta mzdová účtovníčka základ dane z príjmu, z neho príslušnú daň, túto tiež odráta z HM a zvyšok dostane zamestnanec ako **čistú mzdu**.

Čistá mzda = hrubá mzda – odvody na zákonné poistenie – daň z príjmu

ODVODY, DANE – NUTNOSŤ? ALEBO?!

Tí, ktorí pracujú, môžu mať pocit, že štát ich oberá o časť ich zarobených peňazí. Ale len do okamihu, kým sa aj oni nestanú sociálne a ekonomicky odkázaní na pomoc, podporu zo spoločných zdrojov.

Málokto si cieľavedome vytvára finančnú rezervu pre prípad, že nebude môcť pracovať či už dočasne alebo dlhodobo. Napríklad pre to, že je chorý, lieči si úraz alebo má zníženú pracovnú schopnosť alebo je starý a pracovať už nevládze. A tak **štát zákonom zaväzuje** všetkých, ktorí príjmy majú, k určitej solidarite. Preto sa tento systém nazýva aj **záonné poistenie**. Znamená to, že odvody, t. j. poistné sa platiť musia a neplnenie tejto povinnosti je štátnymi orgánmi vymáhateľné.

Odvody na zdravotné, nemocenské, dôchodkové poistenie a poistenie v nezamestnanosti sú súčasťou verejných financií. Ich výška sa určuje v percentách z hrubého príjmu, pre spôsob výpočtu a aktualizácie sú vydávané osobitné predpisy Ministerstvom práce, rodiny a sociálnych vecí SR.

Okrem zamestnancov a zamestnávateľov platia odvody od určitej výšky príjmu aj **samostatne zárobkovo činné osoby** (živnostníci). Za nepracujúce osoby (hlavne deti, študentov a dôchodcov) je povinný do zdravotného poistenia prispievať **štát**.

POISTNÉ – KTORÉ A KAM

Sociálna poisťovňa

- na nemocenské poistenie
- na starobné poistenie
- na invalidné poistenie
- na poistenie v nezamestnanosti

Zdravotné poisťovne

- na zdravotné poistenie

DAŇ Z PRÍJMU

Podobnú funkciu plní **daňový systém**.

Sústredovaním daní do štátneho a miestnych rozpočtov a ich prerozdelením sa sledujú obecné a celospoločenské záujmy. Z týchto zdrojov dostanú niektorí občania peniaze na svoj účet, väčšina ale nie. No prospech z nich má každý. Aj tí, ktorí konkrétnu čiastku nedostali. Z verejných, spoločných zdrojov sa financuje školstvo, veda, bezpečnosť krajiny, zdravotníctvo, doprava atď. Pravdaže, všade je prostriedkov menej, ako by sme potrebovali, ale bez našich daní by tam bolo prázdno, lebo dane (priame a nepriame) sú najväčšou položkou na strane príjmov týchto rozpočtov.

Daň z príjmu je najdôležitejšou z priamych daní a pracujúci občania ju pocítia okamžite pri prvej výplate (pri splnení ostatných podmienok). Jej výška – pri rovnakej sadzbe – závisí od viacerých faktorov, najviac však od skutočnej pracovnej schopnosti, t. j. od ceny práce, čiže mzdy (hrubej).

Keďže štát počíta s tým, že na reprodukciu, **obnovu pracovnej sily** (schopnosti pracovať) potrebujeme určité nevyhnutné prostriedky, tieto nám nezdaňuje. Každý rok sa vypočíta táto čiastka ako 19,2 násobok životného minima a odpočíta sa od celkovej zdaniteľnej mzdy.

- Prečo každý rok? Lebo **životné minimum** ako suma nutných výdavkov na živobytie každý rok vzrastie o priemernú mieru inflácie.
- Prečo konštanta 19,2 percenta? Lebo takto to vyrátali odborníci parlament SR zákonom schválil.

Nezdaniteľná časť základu dane = nezdaniteľné minimum

... berieme do úvahy pri výpočte **základu dane z príjmov fyzických osôb (ZD)**

Základné mzdové výpočty

Príklad (slobodný, bezdetný zamestnanec)

HRUBÁ MZDA	1000,00
– mínus poisťné	-134,00

(sociálne + zdravotné 13,4 % v r. 2021)

– mínus daň z príjmu	-93,11
----------------------	---------------

(r. 2021 väčšina 19 % zo ZD)

= ČISTÁ MZDA	772,69
---------------------	---------------

Pomocné výpočty:

• poisťné 1000 x 13,4	134,00
-----------------------	---------------

• základ dane z príjmu

hrubá mzda	1000,00
------------	---------

poisťné	-134,00
---------	---------

nezdaniteľné minimum (2021)	-375,95
-----------------------------	---------

= základ dane z príjmu (ZD)	490,05
-----------------------------	---------------

• daň z príjmu

19 % zo ZD = 490,05 x 0,19	93,11
----------------------------	--------------

PRÍJMY – ZHRNUTIE

A. podľa zdroja

1. pracovné

- zamestnanie (môže byť zo závislej činnosti, na dohodu, brigáda, príležitostná práca)
- živnosť, podnikanie, slobodné povolanie

2. nepracovné

- prenájom
- príjmy z kapitálového majetku
- výhry v lotérii
- dedičstvo
- dôchodky, sociálne dávky, príspevky

B. podľa formy

1. peňažné

- mzda – hrubá (brutto) – pred zdanením
    – čistá (netto) – po zdanení
- plat – hrubý
    – čistý
- úroky, dividendy, podiely, tantiémy

2. nepeňažné

- naturálne (spotrebné predmety, tovary, potraviny, energie atď.)
- funkčné pôžitky, benefity

C. z ekonomického hľadiska

1. nominálne

- vyjadrené v peniazoch
(eurách, dolároch, korunách...)

2. reálne

- vyjadrené v množstve tovarov a služieb, ktoré si môžeme kúpiť

2.5 KAM A AKO PENIAZE ODCHÁDZAJÚ

Ako vo všetkých vyspelých štátoch sveta, aj obyvatelia Slovenska dostávajú do rúk (na účty v bankách) väčšinu príjmov v peňažnej podobe. Takto aj podstatná časť odchádza – premieňa sa na výdavky za tovary a služby, ktoré uspokojujú naše životné potreby.

Keď dostaneme výplatu, alebo si vyberieme úroky či výhru v lotérii, sú to čisté, **disponibilné**, t. j. použiteľné, príjmy. Inými slovami, môžeme ich použiť na zaplatenie za nákupy, služby alebo jednoducho odložiť. Pomerne veľký balík peňazí získavajú slovenskí občania zo zdrojov **verejných financií**, ako sú napríklad dôchodky, štipendiá, sociálne výpomoci alebo podpory v nezamestnanosti. Ako a v akej forme prichádzajú tieto peniaze do rúk príjemcov? Buď v **hotovosti** alebo **bezhotovostne** na účet v banke.

AK BERIEME I PLATÍME V HOTOVOSTI

Chcem peniaze na ruku. Poznáte iný výraz? Na drevo, keš (cash), dlaňovka, čistá ruka atď. Stále menej a menej zamestnávateľov je ochotných vyplácať mzdu v hotovosti. Je stále menej firiem, inštitúcií, v ktorých je v mesiaci deň „D“, teda deň, kedy sa berie výplata, deň, kedy sa – akože – robí za peniaze, lebo v tento deň si peniaze naozaj zamestnanci aj domov odnesú. To však neznamená, že v tých ostatných podnikoch a inštitúciách nie je pevne stanovený deň výplaty. Ale uprednostňujú v nich prevod peňazí z účtu podniku na účty zamestnancov. Nie sú ochotní znášať riziká a náklady spojené s výplatou miezd v hotovosti na pracovisku...

MÁME PENIAZE! ČO S NIMI?

Ľahká otázka, ľahká odpoveď: Predsa minúť! Všetci dobre vieme, že peniaze sa míňajú ľahšie, ako sa zarábajú. Viete, že rodina, domácnosť je ako firma: príjmy by mali pokryť výdavky, ba ešte by malo niečo zostať do rezervy. To je **hospodárnosť**, čiže uvedomelé vynakladanie prostriedkov. Súčasťou hospodárneho správania sa je šetrenie, úspora. V riadení osobných financií to znamená, že z každého príjmu dokážem časť ušetriť, odložiť.

Akým spôsobom uhrádzame náklady spojené s chodom domácnosti a ostatné výdavky? Hotovostne, bezhotovostne, aj ich kombináciou. Často využívame služby bánk a pošty.

POŠTOVÝ PLATOBNÝ STYK

Šeky, šeky, samé šeky... Poznáte to z domu? Za stravné, nájomné, krúžky, poistenie, telefón, mobil, odvoz smetí, atď., atď. Veľmi často nesprávne nazývané šeky alebo zloženky (z češtiny) a ešte donedávna tiež poštové poukázky. Nájdeme ich doma v schránke a spravidla ich treba uhradiť. Od roku 2002 platí poštou zavedený názov **poštové poukazy**.

TYPY POŠTOVÝCH POUKAZOV

Poštový poukaz na účet (zelený) – týmto poukazom posielame peniaze príjemcovi na účet v banke a v živote sa s ním stretnete najčastejšie. Na pravidelné úhrady platieb posielajú firmy a inštitúcie svojim klientom kompletne predtlačené poukazy. Tu netreba nič vyplňovať, iba na pošte uhradiť. Ďalší druh poštového poukazu na účet s čiastočne predtlačenými údajmi sa môže vyplniť strojom – má označenie S, alebo ručne – vpravo hore má písmenko R.

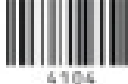
Okrem toho na pošte pri okienku v prípade potreby dostanete bianko poukaz, kde treba všetky údaje vyplniť. Musíme ich vyplniť správne presne podľa obchodných podmienok pošty, preto je dobré sa to jednoducho naučiť. Ušetríte si čas, budete mať istotu, že vaša platba prišla načas na účet adresátovi a nemusíte pracovníčke pošty vysvetľovať, prečo potrebujete ďalší poukaz. Ona vám podľa interných pokynov môže dať len obmedzený počet tlačív (max. 5 kusov)

POŠTOVÝ POUKAZ NA ÚČET – PODACÍ LÍSTOK Piate iba na pošte Slovenská pošta, a. s., Partizánska cesta 9, 975 90 Banská Bystrica 1 Žiga v OR 016 Banská Bystrica, v odd. Ska v I. 603/9 IČO: 36631124, IČ DPH: SK221879969 PODACIE ČÍSLO		POŠTOVÝ POUKAZ NA ÚČET RI SUMA EUR cent K. SPRAC. K. SL. K. PROD. SLOVOM EUR cent <small>(centy uvedte desimi)</small>	
VÝPLATNÉ V HOTOVOSTI KÓD SLUŽBY KÓD PROD.		OKR. PEČ. POD. ČÍS. ČÍSLO ÚČTU IBAN (vypíšte číslo v prvom riadku)	
SUMA EUR cent ČÍSLO ÚČTU IBAN VARIABILNÝ SYMBOL ŠPECIFICKÝ SYMBOL ADRESÁT ODOŠIELATEĽ		VARIABILNÝ SYMBOL KONŠT. SYMBOL ADRESÁT ODOŠIELATEĽ (VYPLŇTE VEĽKÝMI TLAČENÝMI PÍSMENAMI) MENO PRIEZVISKO ULICA/OBEC ČÍSLO PSČ DODÁVACIA POŠTA	
ODOŠIELATEĽ		ČÍTACIA ZÓNA – NEVPISUJTE ŽIADNE ÚDAJE! 3 9 0 3	

Poštový poukaz na adresu – podaj (modrý) – prostredníctvom neho možno poslať peniaze do ktorejkoľvek obce na Slovensku, pričom poplatok nezáleží od vzdialenosti. Ak ich prijímateľ nie je prítomný, pošta pre neho drží peniaze až 2 mesiace.

Poštový poukaz na adresu 2. triedy – podaj – používajú občania na zasielanie peňazí medzi sebou. To znamená, že dôležité sú údaje o adresátovi a odosielateľovi, peniaze sú doručené najneskôr do 3 dní – ako pri bežnej poštovej zásielke.

POŠTOVÝ POUKAZ NA ADRESU 2. trieda PODACÍ LÍSTOK Slovenská pošta, a. s., Partizánska cesta 9, 975 90 Banská Bystrica 1 Žiga v OR 016 Banská Bystrica, v odd. Ska v I. 603/9 IČO: 36631124, IČ DPH: SK221879969 PODACIE ČÍSLO		POŠTOVÝ POUKAZ NA ADRESU 2. trieda - PODAJ SUMA EUR cent K. SL. K. PROD. 4 1 ☐ DO SLABÝCH RUK. ☐ DORUČENKA ☐ NEODPOBIEĽA!	
VÝPLATNÉ V HOTOVOSTI KÓD SLUŽBY KÓD PRODUKTU 4 1		OKR. PEČ. POD. ČÍS. PODACIE ZNAKY SUMA SLOVOM	
SUMA EUR cent ADRESÁT ODOŠIELATEĽ		ADRESÁT SPRÁVA PRE ADRESÁTA ODOŠIELATEĽ	
ODOŠIELATEĽ		ČÍTACIA ZÓNA – NEVPISUJTE ŽIADNE ÚDAJE! 4 1 0 4	

Poštový poukaz na adresu 1. triedy – podaj – slúži na rýchle zaslanie peňazí. Obsahovo je zhodné s Poštovým poukazom 2. triedy, peniaze však budú doručené do 24 hodín (dodanie nasledujúci pracovný deň po dni podania). Za expresnú poštovú službu zaplatíte pri rovnakej zasielanej čiastke viac ako dvojnásobok.

Poštový poukaz na adresu – uplatňuje sa tiež v kombinovanom platobnom styku, ale opačným smerom ako poukaz na adresu – podaj. Tento slúži **na výplatu** peňazí (dodaj). Prostredníctvom neho dostaneme na pošte v hotovosti peniaze od odosielateľa, napr. vrátiť vám preplatok za stravné, platby za vrátený tovar, poistné plnenie, výplata dividend, odmien alebo vám pošlú honorár za článok do novin a pod. Vtedy nemusíme nič vyplňovať, iba sa podpísať...

VÝPLATU		POŠTOVÝ POUKAZ NA VÝPLATU	
OKR. PEČ. 899001	POD. ČÍS. 1367F	DODAJ	K. PR. 00 40
DATUM 10022016		Suma prijatá dňa	Podpis .....
PODACE ZNAKY		Doklad totožnosti	
ČÍSLO 40	SUMA SLOVOM	SUMA EUR 01	
EUR 01	ODOSIELATEL	SUMA = 0 EUR 01	
Sociálna poisťovňa-ústredie		SLUŽBY	
29. augusta 8 a 10		PLATNOSŤ DO 11.03.2016	
813 63 Bratislava 1		POP. ČÍS. 10.02/0933	
EVIDENČNÉ ČÍSLO 11602100041309	ADRESÁT	851 01 BRATISLAVA 5	
ÚČET SK228160000007000164541		01012016 - 01012016	
Kód adresáta 0090308068243			
12 312 B	ČÍRKA ZÓNA - NEVPLŔUJE ŽIADNE ÚDAJE!		
	400001160210004130900000000015		

Medzinárodný platobný príkaz

Má názov EUROGIRO /čítaj eurožiro/ a slúži na zasielanie hotovosti do rúk alebo na účet príjemcu v zahraničí v určenej mene.

		Medzinárodný platobný príkaz	Evid. č. 0029327
Mena	Platiteľ (meno, adresa)		
Poskytovaná suma	Doklad totožnosti, ev. č.		
Kurz k Sk	Príjemca (meno, adresa, PSČ, krajina)**		
Vplatená suma v Sk	Číslo účtu príjemcu		
Sadzba v Sk	Názov banky príjemcu		
☐ OUR (platiteľ hradí všetky poplatky)**	Platobný titul		
☐ BEN (platiteľ hradí len poplatok PR)**	Správa (SS, VS, č. fa príp. odkaz)		
Sadzba a vplatená suma v Sk			
Dátum podania			
<p>Hrubá vplatená suma vyplňuje platiteľ poštovým plátcikom!</p> <p>* pri výplati sa tiež vyplní iba meno a krajina</p> <p>** bližšie informácie nájdete na zadnej strane</p>			

PENIAZE V BANKE

Pomaly ale isto aj na Slovensku rastie objem peňazí ktorých pohyb sa realizuje v rámci **bezhotovostného platobného styku**.

Je stále viac rodín, ktoré majú aspoň jeden účet v banke a využívajú jej služby, servis. Peniaze, ktoré nám niekto pošle, banka pripíše na náš účet. Čiastky, ktoré treba odoslať, prevedie na iný účet v tej istej alebo v úplne inej banke. Tieto prevody sa uskutočňujú bez pohybu peňazí v hotovosti, preto hovoríme o **bezhotovostnom platobnom styku**. Ale pozor!

bezhotovostný = bez hotovosti ≠ bez peňazí

AKO DISPONOVAŤ S PENIAZMI NA ÚČTE

Tí, ktorí majú účet v banke, vám potvrdia, že otvorenie účtu nie je žiadny problém. (Podrobnejšie v kapitole Načo sú nám banky). Pre občanov sú to najčastejšie **osobné** (bežné) **účty**. Tam im posiela zamestnávateľ výplatu a tieto peniaze sú im kedykoľvek k dispozícii. Čo to znamená? Že si ich môžu kedykoľvek vybrať a naložiť s nimi podľa vlastného uváženia. Je lepšie vybrať len potrebné čiastky a zvyšok nechať v banke.

Úročenie na takýchto účtoch je najnižšie, lebo z pohľadu banky sú to **vklady na požiadanie**, a teda banka ich musí mať pre potreby klientov neustále v pohotovosti. Ich využitie na bankové podnikanie je značne obmedzené.

Tieto účty treba čo najviac využívať na bezhotovostné zaplatenie našich záväzkov prostredníctvom banky. Ako sa to robí? Pomocou **príkazov na úhradu** alebo na **inkaso**, ktoré môžu byť buď **trvalé** alebo **jednorazové**. Sú to **nástroje bezhotovostného platobného styku**. Banka bez nášho písomného súhlasu nemôže odčerpať z nášho účtu ani cent. To isté platí aj pri úhrade nákupu v obchode prostredníctvom bankovej karty alebo pri nákupe v internetovom obchode.

Príkaz na inkaso

Majiteľ, resp. disponent, dáva vopred súhlas, aby sa z jeho účtu odčerpala určitá suma, spravidla opakovane v určitých pravidelných intervaloch, v prospech účtu príjemcu. Príjemca si danú čiastku v určitý deň automaticky „zinkasuje“. Naša jediná starosť je, aby v deň úhrady bolo na účte dostatok peňazí. Používa sa na úhradu platieb za energie, telefón a pod. Súhlas s inkasom nedávame len tak. Zvyčajne neuhradenie záväzku načas má pre nás veľmi nepriaznivé dôsledky (napr. odpojenie elektriny). Dodávateľia, poskytovatelia služieb, pochopiteľne, majú záujem o tento spôsob úhrady, lebo pravdepodobnosť zaplatenia sa blíži k istote.

Príkaz na úhradu

Najčastejšie používaný platobný nástroj. Majiteľ účtu dáva **jednorazový príkaz** banke, aby z jeho účtu poukázala určitú sumu na účet príjemcu. **Trvalý príkaz** slúži na úhrady pravidelne sa opakujúcich platieb – mesačných, štvrtročných, polročných i ročných. Môžeme sa spolať, že v určený deň odíde z nášho účtu pevne určená suma alebo čiastka do nami stanoveného limitu, napr. pri platbách za telefón. Rovnako môžeme z účtu zaplatiť poštový poukaz jednorazovým príkazom na úhradu.

SLOVENSKÁ SPORITELNA		Príkaz na úhradu Platba v rámci krajín SEPA		Pečiatka banky / Previsal Bank stamp / Signature	
Payment order Payment within SEPA countries				Likvidoval Urgent payment	Kontroloval Confirmation
IBAN – číslo účtu platiteľa / Payer's Account Number					
IBAN – číslo účtu príjemcu / Beneficiary's Account Number					
Názov účtu príjemcu / Beneficiary's Name					
BIC – kód banky príjemcu / Beneficiary's Bank Code		Mena / Currency	Suma / Amount		Dátum splatnosti / Maturity date
VS – Variabilný symbol / Variable symbol		SS – Špeciálny symbol / Specific Symbol		KS – Konštantný symbol / Constant symbol	
Referencia platiteľa / Payer's reference					
Správa pre príjemcu / Recurrence information					
Dátum a miesto vyťaženia / Place and Date of issue		Dohodou, sly sa tento bankový príkaz riadi Obecnými bankovými podmienkami vzťahmi Slovenskej sporiteľne, a. s. s účinnosťou od 1. augusta 2002, doplnenými a podmienenými vzťahmi vzťahmi, so ktorými tento bankový príkaz poskytuje príslušným. To isté sa týka úhradní, súhlasím s nimi a pokynom to potvrdzujem.		Pečiatka, podpis platiteľa / Stamp, signature of payer	
Kontaktná osoba / Contact person		Právny súhlas, že táto banka podniká v súlade s Obecnými bankovými podmienkami vzťahmi Slovenskej sporiteľne, a. s. s účinnosťou od 1. augusta 2002, so všetkými podmienkami a podmienkami, ktoré sú v súlade s týmto bankovým príkazom poskytnuté príslušným. To isté sa týka úhradní, súhlasím s nimi a pokynom to potvrdzujem.			
Telefónne číslo / Phone No.					

Príkaz na úhradu

AK PREDSA POTREBUJEME HOTOVOŠŤ...

Napriek tomu, že v maximálnej miere využívame bezhotovostný platobný styk, občas potrebujeme aj peniaze v hotovosti. Ak nemáme platobnú kartu, alebo práve nefunguje bankomat, k peniazom sa dostaneme pri priehradke v banke. V takom prípade je treba vyplniť pokladničný doklad, preukázať sa platným identifikačným dokladom a podpísať sa presne podľa podpisového vzoru – ako sme sa podpísali pri otvaraní účtu. Rovnakým spôsobom môžeme peniaze aj vkladať. Počítajte s tým, že každá banka má vlastné tlačivá na vklad a výber peňazí, preto ich treba vyplňovať podľa vystaveného vzoru.

Vzor pokladničného dokladu pre výber/vklad v hotovosti v Slovenskej sporiteľni

Zdroj: <http://www.slsp.sk/downloads/tlacivo-vklad-vyber.pdf>

Formular pokladničného dokladu pre výber/vklad v hotovosti v Slovenskej sporiteľni. Formulár obsahuje nasledujúce polia:

- Názov účtu:
- Číslo účtu: /0900
- Suma a mena:
- Dátum:
- Výber transakcie: Vklad, Výber
- Prehľad symbolov: Variabilný symbol, Konštantný symbol, Špeciálny symbol, Poznámka.
- Číslo vecika do nočného trezora/uzatvoreného obalu*:
- Podpisový vzor a pečiatka klienta:
- Ukladateľ:
- Kontrolujúci:

Podpisová časť formulára obsahuje text: Súhlasím, aby sa tento Bankový doklad stal Všeobecným obchodným podmienkami vydávanými Slovenskou sporiteľňou, a.s., Tomsáčkova 44, 832 37 Bratislava, IČO: 60151853, zapísanou v obchodnej registrácii Obchodného súdu Bratislava I, oddiel So, vložka č. 601/B (ďalej „Banka“) s účinnosťou od 1. 8. 2002. Sozodnícom a podnikármi a členmi Banky Zväzujeme, za ktorých sa tento Bankový produkt poskytuje, a ktorým sam za obstaraní, súhlasím a nem a zaviazujem sa ich dodržiavať.

POZNÁMKA: Povinné údaje vyplniť v bielych vyznačených častiach.
*Údaj je povinný len v prípade, ak pokladničný doklad slúži na prípravu v hotovosti odovzdávanie prostredníctvom nočného trezora alebo uzatvorených obalov.

PENIAZOM PODOBNÉ PROSTRIEDKY

Čo je to za nezmysel?! A predsa! Každý z vás sa už s touto formou platidiel stretol. Ak ste chceli, aby pošta doručila list vašej priateľke či priateľovi, nalepili ste naň známku. Keď ste si vybavovali pas, museli ste priniesť kolok. Ak zamestnávateľ vašich rodičov nemá vlastnú jedáleň, zaobstará im stravné, resp. tzv. relax lístky, ktoré možno použiť v bufetoch, reštauráciách a vybraných zariadeniach. To všetko sú **ceniny**.

Ceniny sú prostriedky, ktoré majú svoju číselnú, t. j. **menovitú hodnotu**, a možno nimi platiť za určitý druh tovaru alebo služieb. Zaviedli sa z racionálnych, praktických dôvodov, najmä na obmedzenie používania hotových peňazí za vybrané služby a tovary. S rozvojom elektronického bankovníctva a čipových kariet strácajú ceniny svoju trhovú pozíciu a zrejme sa ich používanie bude stále viac a viac redukovať.

Napríklad v roku 2015 boli klasické papierové kolky nahradené elektronickými, tzv. e-kolkami. Uhradzujú sa nimi správne a súdne poplatky. Platobný systém eKolok patrí k najmodernejším platobným systémom v Európe. A tiež na úhradu stravného sa od roku 2021 nepoužívajú iba stravné lístky (gastrolístky). Ľudia si môžu namiesto nich vybrať hotovosť.

2.6 OCHRANA OSOBNÝCH ÚDAJOV

Práve banka je miesto, kde bez identifikácie osobnosti nič nevybavíme. Pracovníci banky nieže môžu, ale musia vyžadovať platné doklady pri komunikácii s klientmi. Je to v obojstrannom záujme, ale ide hlavne o ochranu nášho majetku, našich peňazí. Preto pri osobnej komunikácii s bankou máme pripravený občiansky preukaz alebo pas. Podľa fotografie, dátumu narodenia, rodného čísla, adresy bydliska pracovníci banky zistia, či majú dočinenia s oprávnenou osobou. Zároveň môžeme mať istotu, že naše osobné údaje nikto nezneužije, lebo banky, podobne ako iné inštitúcie sú viazané zákonom na nakladanie s nimi.

„Ochrana údajov patrí do oblasti základných ľudských práv a slobôd. Účelom tejto ochrany je chrániť práva a slobody každého, koho osobné údaje sa na našom území spracovávajú alebo sa majú spracúvať v zahraničí. Ochrana osobných údajov v Slovenskej republike musí spĺňať požiadavky zabezpečenia ochrany osobných údajov na štandardnej európskej úrovni.“

(cit. portal.gov.sk)

Na spracúvanie osobných údajov dávame svoj súhlas. Bez tohto súhlasu nemôžu údaje o nás spracúvať a zároveň s nimi môžu nakladať len v zmysle nášho súhlasu. Vopred musíme byť informovaní, na aký účel sa naše osobné údaje budú používať a v akom rozsahu.

Osobitne citlivým je používanie všeobecne platného a použiteľného identifikátora, ktorým je rodné číslo, keďže je to jedinečný a neopakovateľný údaj o občanovi SR. Aj kombinácia viacerých údajov – napr. meno, priezvisko a adresa trvalého bydliska, predstavuje súbor osobných údajov, ktoré môžu byť predmetom ochrany, lebo podľa nich vieme identifikovať konkrétnu osobu.

Najčastejšie sa identifikujeme pri vstupe do rôznych budov, inštitúcií. Majú právo od nás požadovať tieto údaje: meno, priezvisko, titul, štátnu príslušnosť, číslo občianskeho alebo služobného preukazu, resp. pasu. To všetko môžeme vedieť naspamäť, ale pravdivosť týchto údajov si oprávnený pracovník spravidla preverí podľa dokladu. Preto sme povinní takýto doklad, kde sa tieto údaje nachádzajú, predložiť.

Na druhej strane na Slovensku nám Zákon o ochrane osobných údajov č. 18/2018 Z. z. zaručuje, že naše údaje nebudú zneužitú. Zvýšenie ochrany osobných údajov občanov EÚ prinieslo od roku 2018 Európske nariadenie GDPR (General Data Protection Regulation).

Tiež musíte počítať s tým, že aj vy sa môžete ocitnúť na druhej strane. To znamená, že pokiaľ budete pracovať v spoločnosti, ktorá prichádza do styku s údajmi klientov, aj vy budete vyškolení, ako s nimi zaobchádzať a budete viazaní mlčanlivosťou.

Rodinné peniaze 3 a rozpočet

Byť šetrný je už samo o sebe veľké bohatstvo...

3.1 PRÍJMY A POTREBY – NAŠE A SPOLOČNÉ

VIEME PENIAZE ZAROBÍŤ...

Kedysi sa o Slovákoch tradovalo, že sa vedia k robote postaviť, že sa žiadnej práce nezľaknú. Boli známe profesie, vďaka ktorým sme sa ako národ preslávili v blízkej i vzdialenejšej cudzine. Aj dnes štatistiky hovoria o tom, že našinci sa chcú živiť poctivou prácou a keď ju nenájdu doma, hľadajú inde.

Faktom zostáva, že napriek vysokej miere nezamestnanosti väčšina peňazí, ktoré prichádzajú do našich domácností, sú príjmy zo zamestnaneckého pomeru. Na druhom mieste sú príjmy z podnikania, čiže tak isto – pracovné príjmy.

Už vieme, že je rozdiel medzi sumou, ktorá je napísaná v pracovnej alebo v manažérskej zmluve, a tým, čo skutočne zarobíme. Čiže tým rozdielom sú odvody do poisťovních fondov a daň z príjmu.

3.2 OSOBNÝ ROZPOČET

VIEME PENIAZE AJ ROZUMNE POUŽIŤ?

Poznáte ľudí, ktorí majú sústavne problém vyjsť so svojimi peniazmi? Alebo patríte aj vy medzi nich? Dá sa s tým vôbec niečo robiť? Určite áno. Dnes už existuje veľa dobrých kníh, rád, návodov, ako sa naučiť hospodáriť s peniazmi, ako sa naučiť ovládať ich, aby peniaze neovládli nás.

Jednou z možností, ako riadiť svoje peniaze, je, že si budete pravidelne plánovať a evidovať svoje príjmy a výdavky. Ak si zvyknete zostavovať si svoj osobný rozpočet, neskôr vám nebude robiť problém ani rodinný rozpočet.

Rozpočet je nástroj riadenia, je to finančný plán. **Plánovanie je jednou z manažérskych činností, je funkciou manažmentu.**

Zvládnutím tejto funkcie sa dostanete bližšie k cieľu:

naučiť sa riadiť svoje peniaze

(v budúcnosti možno nielen svoje – ak máte ambíciu stať sa manažérom...).

Pozrite si aj krátke video, ktoré vám v tom môže pomôcť.

NA ČO JE ROZPOČET DOBRÝ?

- pomáha jednotlivcovi alebo rodine zvládnuť požiadavky, ktoré na nich kladie život v ekonomickej oblasti,
- v prehľadnej forme poskytuje informácie o peňažných tokoch v domácnosti (aktuálnu výšku príjmov a výdavkov),
- umožňuje aktívne ovplyvňovať ekonomickú situáciu v rodine,
- prinesie úžitok hmotný (úsporu, rezervu) aj nehmotný (slobodu).

ČO POTREBUJEME?

1. rozhodnutie ZACĀŤ
2. VYTRVALOSŤ (minimálne 3 mesiace, optimálne aspoň 2 roky)
3. technické pomôcky – pero, papier, kalkulačka, alebo „len“ počítač

Postup – jednoduchý – 5 KROKOV

1. krok – zoznam všetkých PRÍJMOV A VÝDAVKOV (prípravná fáza)

- Vytvoríť si zoznam všetkých čistých **príjmov**.
Rodina: mzda, materské, nemocenské, prídavky na deti, úroky, dary, výhry...
Študenti: vreckové, štipendium, dary, odmeny za brigády...
- Vytvoríť si zoznam všetkých **výdavkov**,
  - a) pravidelných nutných, stálych platieb – nájomné, elektrina, voda, telefóny, rozhlas, televízia, doprava, auto, bankové poplatky, splátky úverov, hypoték, sporenie, cestovné atď.
  - b) kolísavých výdavkov – potraviny, lieky, oblečenie, časopisy, knihy, na kultúru, rôzne služby, dary, zlozvyky (fajčenie, alkohol) atď.

Pre začiatok je ideálne urobiť si “táčko” (poznajú študenti, ktorí majú účtovníctvo), t. j. jednoduchý prehľad príjmov a výdavkov vo forme bilancie, kde na ľavej strane sú príjmy, na pravej výdavky.

Príjmy	Výdavky

2. krok – EVIDENCIA

Aby mal náš plán reálne základy, aby nestál „na vode“, budeme si celý mesiac odkladať a zapisovať všetky doklady o zaplatení: potvrdenky z pokladnice v obchode, vypísané účtenky (tzv. paragóny) a iné doklady o našich výdavkoch. Ak sme zaplatili bez dokladu, aspoň si to poznačíme. Potom výdavky podľa našich položiek (potraviny, cestovné, kultúra, sladkosti atď.) spočítame a čiastku zapíšeme do zoznamu výdavkov. Ak na evidenciu príjmov a výdavkov využijeme počítač, môžeme použiť tabuľkový program aj s funkciami.

Tak získame prehľad o skutočných príjmoch a výdavkoch. Na konci mesiaca spočítame príjmovú a výdavkovú stranu bilancie.

3. krok – ANALÝZA

Na ktorú stranu sa nakláňajú naše dvojramenné váhy? Ktorá strana prevažuje?

- Príjmy > výdavky – máme úsporu – **aktívna bilancia**
- Príjmy < výdavky – vytvorili sme dlh – **pasívna bilancia**
- Príjmy = výdavky – **vyrovnaná bilancia**

4. krok – ROZPOČET

Na základe skutočných príjmov a výdavkov v uplynulom mesiaci a podľa očakávaní v tomto mesiaci si vieme urobiť rozpočet – **plán príjmov a výdavkov** na nasledujúci mesiac. Zároveň vieme, ktoré položky chceme zvýšiť a ktoré znížiť. A čo pre to treba urobiť...

Po celý ďalší mesiac pokračujeme v pravidelnej evidencii príjmov a výdavkov.

5. krok – AKTUALIZÁCIA a opakovanie

...zopakujeme 2. krok. No neskončíme pri celkovom porovnaní príjmov a výdavkov, ale ideme do hĺbky. Porovnáваме skutočnosť s plánom – celkovo i po jednotlivých položkách. Až tu uvidíme, akí sme hospodári, ako sme disciplinovaní v realizácii zámerov. Výsledok analýzy (3. krok) premietneme do rozpočtu na ďalší mesiac a opäť pokračujeme tým, na čo sme si už zvykli – evidenciou príjmov a výdavkov, porovnávaním a plánovaním.

Odborníci na financie hovoria, že podiel jednotlivých druhov výdavkov na celkových výdavkoch domácnosti by mal byť nasledovný:

- **10 % sporenie** – odvedieme na sporiace produkty na začiatku mesiaca, príp. ak máme príjem v priebehu mesiaca, tak aj vtedy;
- **25 % na bývanie** – v začiatkoch to môže byť viac, no nie viac ako 33 % príjmu;
- **10 % dôchodkové sporenie** – áno, na dôchodok je potrebné myslieť už od prvej výplaty;
- **10 % sporenie pre deti** – vzdelanie, rozvíjanie talentu ...
- **45 % bežná spotreba.**

Pomer výdavkov sa môže v jednotlivých fázach života meniť. Pri ich pravidelnom sledovaní to zistíme a rozpočet prispôbime. Dôležité je, aby sme sa nedostali do pasívnej bilancie a mali vytvorenú finančnú rezervu vo výške troch až šiestich mesačných platov.

AKÝ TO MÁ ZMYSEL?

Budeme

- žiť normálne, bez napätia a stresu od jednej výplaty k druhej,
- žiť v rámci svojich možností,
- kupovať len veci, ktoré dokážeme zaplatiť zo svojho príjmu – zbytočne sa nezadlžovať,
- šetriť na lepšiu budúcnosť.

Nie všetci, ktorí si nerobia domáci rozpočet, majú existenčné problémy. No tí, ktorí si ho robia, ich nemajú.

CHCEM SI NAŠETRIŤ NA...

Môžete si dosadiť podľa seba: značkové tenisky, rifle, kozmetiku, lyže, iPod, telefón, byt, plastickú operáciu, dovolenku, štúdium na súkromnej škole atď., atď.

Každý má iné CIELE. Peniaze sú len prostriedkom na ich dosiahnutie. Ak nám to z nášho rozpočtu nevychádza, zásade sú tri možné cesty, spôsoby, ako si tieto ciele splniť:

- zvýšiť príjmy
- znížiť výdavky
- kombinácia oboch

AKO SI ZAROBÍŤ

Ak ste si vytvorili vlastný osobný rozpočet, na strane príjmov sa takmer u všetkých z vás vyskytuje položka „vreckové“. Tento zdroj je ale väčšinou obmedzený. Vychádza z finančných možností rodičov a u tých solventnejších aj z ich zdravého úsudku.

Múdri rodičia zvykajú svojich potomkov od útleho detstva na súžitie s pravdou, že nič v živote nie je zadarmo.

Aj vreckové má v takých rodinách zakotvený princíp zásluhovosti – môže sa zvyšovať, ale aj krátiť.

NA KOHO TO ŠŤASTIE SADNE...

Predpokladajme, že vreckové dosiahlo strop (z rodičov a ostatných príbuzných viac „nevytlčiete“) a vy potrebujete viac peňazí.

Aj pre vás je lákavá možnosť výhry? Čo ste už vyskúšali? Rôzne súťaže v časopisoch, novinách, televízii? Pomohli ste si finančne?

Viacerí finanční odborníci krúčia nechápavo hlavami nad množstvom ľudí, ktorí týždeň čo týždeň vytrvalo vyplnia svoj tiket. Niekedy aj za posledné peniaze. **Čo keď práve TERAZ?!**

A takto aj niekoľko rokov, ba i celý život. Pritom málokto si uvedomuje, že pravdepodobnosť uhádnutia 6 čísel zo 49 napríklad v hre LOTO je veľmi nízka. Iste, sú tu aj viaceré menšie výhry – ak uhádne tipujúci aspoň tri čísla v jednom ťahu. LOTO však láka ľudí hlavne kvôli jackpotu, kde sa zhromažďujú nevyhrané sumy z minulých hier a dosahujú i stotisíce eur. Šancu vyhrať najvyššiu výhru má približne 1 zo 14 miliónov tipujúcich...

Možno v niektorých iných hrách je pravdepodobnosť výhry väčšia. V žiadnom prípade vám však nikto nezaručí, že získate naspäť aspoň to, čo ste do hry vložili. Naopak. Ekonomické pravidlá hazardných hier sú neúprosne a svedčia len o prospechu ich prevádzkovateľov a majiteľov, a nie hráčov. Napriek tomu si myslíte, že šťastena sa usmeje práve na vás? Táto viera priviedla už viacerých do bludného kruhu závislosti zvanej gamblérstvo.

POMOC OČAKÁVAJ NA KONCI SVOJHO RAMENA

Čo tam je?

No predsa vaše ruky!

Tie vás nikdy nesklamú, ak im dáte príležitosť v spojení s vašim umom, chuťou a vytrvalosťou. Áno, zostáva práca. Najspoľahlivejší zdroj príjmov človeka aj v treťom tisícročí.

Tým, ktorí tvrdia, že sa žiadna práca nedá zohnať, neverte. Vaši, o málo starší rovesníci, hovoria: Kto chce, ten si prácu nájde. Aj keď to môže byť niekedy veľmi, veľmi ťažké. (Rozhodne ťažšie, ako sedieť pred televízorom alebo ležať a počúvať muziku...)

BRIGÁDA – DOBRÉ RIEŠENIE

Či už máme krátkodobé ciele alebo dlhodobé, spravidla na ich realizáciu skoro vždy potrebujeme peniaze. Je veľa mladých ľudí, ktorí nespoľiehajú len na „drobné“ od rodičov a príbuzných, ale sami hľadajú možnosti, ako zvýšiť svoj príjem. Tradične to býva brigáda počas letných prázdnin. Ale aj počas roka sa dá niečo nájsť.

Tieto činnosti uvádzali stredoškólači najčastejšie v malej ankete, ktorou sme zisťovali, ako si dokážu zarobiť:

- roznášania letákov a víkendové doručovanie novín,
- sprevádzanie detí do školy a späť domov,
- pomoc starším ľuďom pri upratovaní a pri nákupoch,
- doučovanie detí na základnej škole, príp. spolužiakov,
- predaj kozmetiky v sieťovom predaji,
- kosenie trávnikov,
- venčenie psa,
- pomocné práce na stavbách,
- upratovanie a čistenie rôznych priestorov,
- administratívne práce a telefonické služby,
- práca v reštauračných zariadeniach – pravidelná alebo príležitostná.

Zároveň väčšina z nich potvrdila bežnú prax: išlo o prácu načierno. Pritom naše pracovné právo vám dáva do rúk významný nástroj na vašu ochranu – **dohodu o brigádnickej činnosti**. Nejde len o to, aby sme dostali zaplatené, na čom sme sa s druhou stranou dohodli. Ale najmä o to, že pri výkone práce sa môže všeličo stať a ten podpísaný „papier“ bude zrazu veľmi dôležitý. Pamätajte na to, keď sa budete najbližšie hlásiť na brigádu.

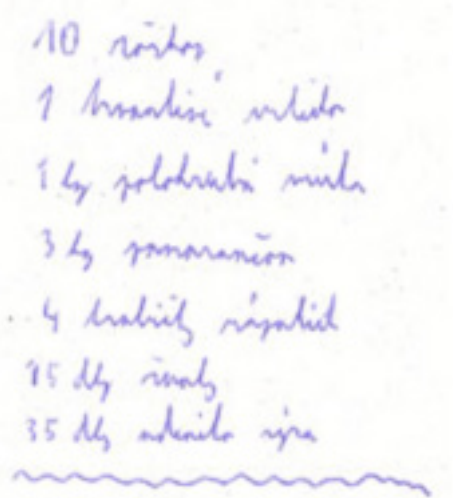
3.3 VÝDAVKY POD KONTROLOU

ROZUMNÉ UTRÁCANIE

Zamyslite sa nad tým, ako nakupujete. Čo, resp. kto vás najviac ovplyvňuje? Najbližšie okolie? Reklama? Skúsenosť s danou značkou, obchodom?

Alebo nakupujete spontánne, bezhlavo, lebo sa vám to páči. Nemusíte sa hanbiť. Pokojne sa priznajte. Väčšina ľudí nakupuje rada, pre niektorých je to hobby a u niektorých dokonca choroba. Aby sme mali z nakupovania radosť, ale aby sa pre nás nestalo „chorobnou závislosťou“, mali by sme sa to naučiť. Už ste počuli o pravidlách správneho nakupovania? Tu sú. **DO OBCHODU SO ZOZNAMOM V RUKE**
Do obchodu choď, keď niečo konkrétne potrebuješ.

Ak ideš len tak na prieskum, poobzerať si, radšej bez peňazí (a bez platobnej karty). Jeden múdry človek povedal: „Ak to nemôžeš použiť, alebo to nepotrebuješ, tak to nie je výhodný nákup.“ A my predsa nechceme robiť nevýhodné obchody. Radšej si predstav svoj vytýčený cieľ vždy, keď ťa niečo láka. Tvoja cesta k nemu sa predĺži.

HĽADAJTE KVALITU

Mladí ľudia spravidla uprednostňujú značkové predajne.

Sú presvedčení, že značka svedčí o kvalite a dotvára imidž majiteľa, užívateľa. Všetci dobre vieme, že za značku sa platí, a teda tieto veci sú aj drahšie.

Otázka znie: „**Poslúži mi neznačkový výrobok rovnako dobre ako značkový? Je kvalita porovnateľná?**“ Ak áno, nemám prečo váhať. Značka tovaru ešte neurobila nikoho lepším človekom. Na druhej strane Rockefeller povedal: „Nie sme takí bohatí, aby sme mohli kupovať lacné veci.“

ROZHODUJÚCA JE CENA

Je to pravda? Potvrdilo sa to pri vašom prieskume trhu? V podmienkach nízkej kúpyschopnosti (pri nízkych príjmoch) to platí dvojnásobne. Takže, čo s tým?

Aj tu je každá rada dobrá: Skôr, ako sa rozhodneš pre kúpu, **porovnaj ceny** v rôznych obchodoch. Zvlášť to platí pre veci, predmety dlhodobejšej spotreby.

Ak je to možné, **zjednávajte cenu!** Hoci to v našej zemepisnej šírke nie je celkom bežné, za pokus to stojí. Nanajvýš sa od predávajúceho dozvieš, že na cene trvá. To, že sa na vás občas dívajú ako na chudákov, ktorí na to nemajú (kúpiť si danú vec), nad to sa povznete. Učíte sa komunikovať, obchodovať a každá skúsenosť je dobrá. Nehovoriac o tom, čo ak predávajúci naozaj z ceny zľaví...

VYHLADÁVAJTE VÝPREDAJE

Bohužiaľ, naši obchodníci to ešte stále nevedia.

Na Západe je výpredaj plaviek na začiatku, najneskôr uprostred leta, lyží hneď po Vianociach. Tam ľudia priam počítajú s tým, že si nakúpia v rámci výpredajov lacnejšie a ešte si tie veci v rámci sezóny užijú. Možno sa aj u nás situácia čoskoro zmení, ktovie?

SLEDUJTE REKLAMY – AKCIE

Nikto od vás nežiada, aby ste sa stali náruživými čitateľmi všetkých reklamných letákov, prospektov, inzerátov. Ale – občas to nezaškodí. Človek získa prehľad a dá sa pritom ušetriť. Pravdaže, treba zvážiť všetky okolnosti, aby vyvolané náklady na daný nákup neboli vyššie, ako je rozdiel v cene toho istého tovaru v blízkom obchode.

NAKUPUJTE VO VÄČŠÍCH MNOŽSTVÁCH

To isto poznáte z domu.

Minerálky, džúsy, konzervy atď. rodičia zvyčajne nakupujú v celých baleniach – je to cenovo výhodnejšie. Obchodníci dávajú na väčšie množstvá tzv. množstevný rabat, čiže zľavu z ceny. Alebo vám pridajú nejaké kusy navyše, čo je pre nich výhodnejšie. Zaplatíte za 8, beriete 10. Alebo nižšia cena za 1 kus platí, ak si vezmete aspoň 6 atď.

ZVÁŽTE KÚPU POUŽITÉHO PRED NOVÝM

Poznáte dievčatá, ktoré sa dobre obliekajú a nechcú prezradiť, kde nakupujú?

Dosť často v tzv. second handoch, v obchodoch s použitým ošatením („sekáčoch“). Nájdu sa tu dobré kusy za dobrú cenu.

Ak sa ostýchate vstúpiť do takého obchodu v mieste bydliska, využite cestu do nejakého iného mesta. V nijakom prípade sa tu neodporúča nakupovať spodnú bielizeň, pyžamá a pod. Rovnako výhodne sa dá kúpiť od kamaráta alebo na inzerát bicykel, lyže, počítač, aj auto. Ak nie ste odborníci, zavolajte si na posúdenie kvality, vlastností kupovanej veci, človeka, ktorý sa tomu rozumie.

Ale pozor! Na použité veci sa zvyčajne nedáva záruka.

JE MOŽNÁ OPRAVA, VÝMENA?

To je tiež veľmi dôležité. Kúpiť si fantastické oblečenie, topánky na dovolenke alebo na výlete vôbec nemusí byť také výhodné, ako sa javí na prvý pohľad.

Po krátkom čase zistíme nejakú chybu a hoci máme odložený doklad o zaplatení, náklady na cestu možno prevýšia hodnotu veci.

Rovnako je to s opravami. Ak kupujeme elektrotechniku, prístroj, zariadenie do domácnosti, vždy sa treba opýtať na servis, možné opravy. Najlepšie je, ak sú tieto služby v mieste nášho bydliska alebo v jeho blízkosti.

3.4 VŠETCI SME SPOTREBITELIA

... povedal pred viac ako päťdesiatimi rokmi v Kongrese USA vtedajší **prezident J. F. Kennedy**. Odvtedy uplynulo veľa vody i času, no jeho vystúpenie po prvýkrát upriamilo pozornosť na najväčšiu ekonomickú skupinu populácie, a tou sú spotrebitelia.

Oveľa neskôr (1985) prijalo VZ OSN Smernice pre ochranu spotrebiteľov, ktoré sú východiskom pre riešenie tejto otázky aj u nás.

AKÉ SÚ NAŠE PRÁVA?

- právo na uspokojovanie základných potrieb,
- právo na bezpečnosť,
- právo byť informovaný,
- právo na voľbu,
- právo obhajovať svoje záujmy,
- právo na nápravu,
- právo na spotrebiteľské vzdelávanie,
- právo na zdravé životné prostredie.

Až do SR vstupu do Európskej únie s práva spotrebiteľov riešili len v rámci Občianskeho zákonníka. **Prvý zákon o ochrane spotrebiteľa** u nás bol prijatý v roku 2007. Zlepšujú ho novely a ďalšie zákony, ktoré upravujú špecifické oblasti. Napríklad zákon o zájazdoch, podmienkach podnikania cestovných kancelárií a cestovných agentúr, alebo zákon o spotrebiteľských úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov.

Kedy sa človek stáva **spotrebiteľom**? Keď nakupuje výrobky alebo používa služby pre osobnú potrebu alebo pre potrebu členov svojej domácnosti. Pri tom prichádza do styku s **predávajúcim** alebo s **výrobcom**.

Je dobré poznať svoje práva a byť pripravený chrániť si ich. Možnosť uplatniť si svoje práva je súčasťou slobody. Druhou stránkou tej istej mince sú povinnosti.

AKÉ SÚ NAŠE POVINNOSTI?

- **skontrolovať** si tovar alebo službu pred prevzatím a zaplatením,
- **používať** výrobok alebo službu v **súlade s účelom** používania, v súlade s návodom na použitie,
- v prípade zistenia vady, nedostatku na výrobku alebo v poskytovanej službe včas a bezodkladne uplatniť **reklamáciu**,
- uhrádzať svoje **záväzky** riadne a načas.

Našťastie, väčšina vecí, ktoré si kupujeme, väčšina služieb, ktoré využívame, spĺňa naše očakávania. Z času na čas to však neplatí. Vtedy by sme mali využiť naše právo uplatniť reklamáciu. Vieme ako, kde a kedy?

ČO BY MAL VEDIET KAŽDÝ

Záruka na spotrebný tovar je najmenej 24 mesiacov, ak predajca nestanoví dlhšiu lehotu.

Na **potraviny**, na ktorých nie je uvedený dátum spotreby, je to **najmenej 8 dní**, na krmivá 3 týždne a živé zvieratá 6 týždňov. Ak je na predávanej veci, jej obale alebo návode k nej pripojenom vyznačená lehota na použitie veci, neskončí záručná doba pred uplynutím tejto lehoty.

NA KOHO SA OBRÁTIŤ?

Tam, kde ste tovar kúpili počas celej prevádzkovej doby – vždy by tam mala byť zodpovedná osoba, ktorá vie s vami o reklamácii komunikovať. Koľko môže vybavenie reklamácie trvať?

Predávajúci alebo ním poverený pracovník **je povinný o reklamacii rozhodnúť ihneď**.

V zložitých prípadoch do 3 pracovných dní odo dňa uplatnenia reklamácie.

V odôvodnených prípadoch, najmä ak sa vyžaduje zložité technické zhodnotenie stavu výrobku alebo služby, **najneskôr do 30 dní** odo dňa uplatnenia reklamácie!

Do tejto lehoty sa nezapočítava čas potrebný na odborné posúdenie vady. (cit. Zákon č. 250 /2007)

Čo keď vám reklamáciu neuznajú, zamietnu? No vy ste presvedčení, že máte pravdu. Riešenie je individuálne, ale vieme, kto vám poradí a v akej oblasti:

- **Slovenská obchodná inšpekcia (SOI)** – kontrola predaja výrobkov nepotravinárskeho charakteru,
- **Štátna veterinárna a potravinová správa** – ochrana zdravia, hygiena životného prostredia a výživy,
- **Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou** – vyplýva z názvu,
- **NBS** – všetky služby subjektov na finančnom trhu (banky, poisťovne, dôchodkové správcovské spoločnosti, obchodníci s cennými papiermi atď.),
- **mestá a obce** – dozor na trhovách miestach, stavebný dozor,
- **neštátne organizácie** – Združenie slovenských spotrebiteľov, Fórum spotrebiteľov Slovenska, kluby spotrebiteľov a iné.

DOKLAD O ZAPLATENÍ

... je prvým a základným predpokladom pre úspešné uplatnenie svojich práv v reklamačnom konaní. Keďže už všetky doklady odkladáme a evidujeme (naučili sme sa to pri tvorbe osobného rozpočtu), nerobí nám problém potrebný doklad nájsť...

AKO SÚVISIA SPOTREBITEĽSKÉ PRÁVA S MANAŽMENTOM OSOBNÝCH FINANCIÍ?

Veľmi tesne. Ak si pre uspokojenie svojich potrieb kúpite nejakú vec, ktorá je zlá, vy musíte kúpiť inú, ďalšiu. Potrebujete nové peniaze. Ale tie svoje už máte rozplánované, už majú svoje určenie, sú umiestnené do rozpočtových položiek podľa vašich cieľov. Vzdáte sa niektorého, odložíte ho alebo uplatníte svoje právo a vaše peniaze fungujú ďalej v naplánovanom režime?

SME SPOTREBITEĽIA V EÚ

Sme súčasťou 500 miliónového európskeho spoločenstva spotrebiteľov v 27 krajinách.

Stačí, aby sme sa naučili používať, uplatňovať spoločné spotrebiteľské princípy a budeme sa cítiť úplne rovnocenní s ostatnými obyvateľmi vyspelých európskych krajín...

Európskych desatoro na ochranu spotrebiteľa

1. Kupuj, čo chceš a kde chceš!

Nakupujeme v hociktorej krajine EU. Nemusíme sa pri návrate domov obávať colnej kontroly a colných poplatkov. Nikto vám nemôže zabrániť doviesť výrobok, ktorý si zákonne kúpite v inej krajine EU. Toto

sa uplatňuje, či už idete fyzicky na nákup do cudzej krajiny, alebo si tovar objednáte cez internet, poštou, alebo telefonicky.

2. **Ak to nefunguje, pošli to späť!**

Kúpili ste si nový počítač a ten zakrátko nefunguje? Ak výrobok, nezodpovedá zmluve, ktorú ste uzavreli s predajcom v čase kúpy, môžete ho vrátiť späť a dostať ho opravený, môžete požiadať o zníženie ceny, alebo o kompletne vrátenie vašich peňazí. Princíp, že výrobok musí "zodpovedať predajnej zmluve", vás chráni. Ak nemáte to, za čo ste zaplatili, treba to vrátiť. Toto sa uplatňuje do 2 rokov od prevzatia výrobku. Po dobu prvých šiest mesiacov po dodávke, znáša dôkazné bremeno o tom, či predaný výrobok zodpovedá predajnej zmluve predajca, nie spotrebiteľ.

3. **Prísne normy bezpečnosti pre potraviny a iné spotrebné tovary.**

Keď sa poobzeráme po hociktorom supermarkete, vidíme tam výrobky z celej Európy. Sú bezpečné? Všetky výrobky, predávané v EU, musia byť bezpečné. Zákony upravujú ako majú farmári produkovať potraviny (vrátane toho, aké chemikálie používať pri pestovaní rastlín a čím kŕmiť zvieratá), ako sa potraviny spracovávajú, koľko farbív a prísad sa môže pri tom použiť a ako sa predávajú. (Slovensko má v niektorých ohľadoch ešte prísnejšie kritériá.)

4. **Chcete vedieť, čo jete?**

Ako môžeme zistiť, čo je v potravinách, ktoré si kupujeme? Stačí sa pozrieť na informácie na obale! Všetky detaily o použitých zložkách v potravinárskom výrobku musia byť uvedené na štítku, so všetkými údajmi o všetkých farbivách, konzervačných látkach, sladidlách a iných použitých chemických prísadách. Ak obsahujú prísadu, na ktorú môže byť spotrebiteľ alergický (napr. oriešky) musí to byť vyznačené na štítku, aj keď je použité veľmi malé množstvo.

5. **Zmluvy by mali byť voči spotrebiteľom čestné.**

Podpísali ste už niekedy zmluvu bez toho, aby ste si prečítali všetko, čo je v nej vytlačené drobným písmom? Legislatíva EU stanovuje, že takéto typy nečestných zmlúv sú zakázané. Bez ohľadu na to, akú zmluvu ste podpísali a bez ohľadu na to, v ktorej krajine EU ste ju podpísali, legislatíva vás chráni pred takýmito formami zneužitia. (Niektoré poisťovne museli robiť tlač nových zmlúv, aby sa dali texty čítať normálne, nie len pomocou lupy.)

6. **Spotrebiteľia môžu niekedy zmeniť svoj názor.**

Podpísali ste niekedy zmluvu a po pár dňoch ste si to rozmysleli, že to nebol dobrý krok? Platí zásada, že od zmluvy môžete odstúpiť do siedmich dní. Ak si kúpite výrobok, alebo službu prostredníctvom webovej stránky, e-mailovej objednávky, alebo telemarketingovej spoločnosti, môžete zrušiť zmluvu bez uvedenia dôvodu do 7 pracovných dní, v prípade finančných služieb máte na zrušenie zmluvy 14 alebo i 30 dní.

7. **Uľahčiť porovnávanie cien.**

Ako porovnať cenu dvoch rôznych značiek toho istého výrobku s rôznou gramážou v balení? Legislatíva EU vyžaduje, aby predajcovia uvádzali "jednotkové ceny" výrobkov – koľko stoja na kilo, alebo na liter – aby nám tak pomohli pri rozhodovaní, ktorá hodnota je finančne lepšia. Na porovnávanie výhodnosti finančných produktov bol zavedený ukazovateľ ročná percentuálna miera nákladov (RPMN). Aby sme porovnávali „jablká s jablkami a hrušky s hruškami“.

8. Spotrebiteľ nesmie byť zavádzaný.

Dostali ste list od spoločnosti, ktorá realizuje zásielkový obchod? V ňom vám gratuluje k výhre v lotérii, ktorú organizuje? V skutočnosti však nevyhrávate žiadnu cenu! Je tento druh marketingu zákonný? Nie je. Reklama, ktorá zavádza, alebo podvádza spotrebiteľov, je zakázaná. Legislatíva EÚ vyžaduje od predajcov telenákupu, zásielkového obchodu, alebo on-line predajcov, aby vám poskytli všetky podrobné informácie o tom, kto sú, čo predávajú, koľko to stojí (vrátane dane a nákladov na doručenie) a koľko času im potrvá, kým to dodajú.

9. Ochrana počas vašej dovolenky.

Idete na dovolenku a vaša cestovná kancelária zbankrotuje? Zaplatili sme si výhľad na more a máme výhľad na garáže? Cestovné kancelárie musia byť poistené proti bankrotu, takže nastupuje iná spoločnosť (poisťovňa), ktorá zariadi, aby ste sa bezpečne dostali domov. Tiež máte právo na dohodnuté ubytovanie alebo na kompenzáciu, zľavu z ceny – podľa toho, s čím budeme súhlasiť. Legislatíva upravuje, že ste oprávnení mať kópiu prospektu timeshare (časovo vymedzené užívanie nehnuteľností – víl alebo apartmánov) a preklad navrhovanej zmluvy v jazyku, ktorému rozumiete. Do 10 dní od podpisu zmluvy môžeme od nej odstúpiť bez sankcií a udania dôvodu.

10. Účinná kompenzácia pri cezhraničných sporoch.

Chcete reklamovať zničené topánky z Rakúska, pokazené ojazdené auto z Nemecka, či elektroniku z Čiech? Predajca je navyše neochotný a nespolupracuje pri riešení reklamácie? Môžete sa obrátiť na **Európske spotrebiteľské centrum** (ďalej len „**ECC-Net**“)! Sieť ECC-Net funguje vo všetkých členských štátoch, ako aj na Islande a v Nórsku, špecializujú sa na pomoc tým spotrebiteľom EÚ, ktorí mali problémy pri nakupovaní tovaru alebo služieb v inej krajine EÚ.

Prečo sa obrátiť na Európske spotrebiteľské centrum v SR?

- nemusíte vycestovať za obchodníkom, ani sa obávať jazykovej bariéry,
- uľahčia vám komunikáciu s predajcom prostredníctvom siete ECC-Net,
- prenos informácií cez sieť ECC-Net je rýchly,
- služby sú bezplatné.

Naše práva sú v našich rukách

Ak sa vzdáme možnosti domôcť sa svojho práva, vysielame signál, že nám ani veľmi na ňom nezáleží, že si nevážeme sami seba. Zároveň dávame druhej strane najavo, že si to môže voči nám aj iným dovoliť. Budme zásadoví aj v maličkostiach, v budúcnosti sa nám to vráti. K tomu nás vyzýva aj odborníčka v oblasti spotrebiteľských práv RNDR. Marta Černá: **Spotrebiteľ, chráň sa sám!** (Publikácia, pracovná pomôcka Fóra spotrebiteľov Slovenska)

ZDROJE INFORMÁCIÍ:

- Občiansky zákonník č 40/1964 Zb. (pozri napr. www.zbierka.sk)
- Zákon o ochrane spotrebiteľa č. 250/2007 Z. z. v znení neskorších noviel
- <http://www.portal.gov.sk>
- <http://www.esc-sr.sk>
- <http://www.soi.sk>
- <http://www.pravaspotrebiteľa.sk>
- <http://www.kstst.sk/pages/vht/symboly.htm>

3.5 OD OCHRANCOV SPOTREBITEĽA PRE ŽIAKOV

Človek ako spotrebiteľ má svoje práva a samozrejme aj povinnosti. Mnohokrát je však bezbranný, zmätený a stratený v množstve informácií, reklamných spotov ponúkajúcich zaručene najlepšie služby, tovary, informácie... Z tohto dôvodu Európska komisia zostavila **10 základných princípov spotrebiteľa**.

žeš zrušiť zmluvu bez uvedenia dôvodu do 7 pracovných dní. U niektorých finančných služieb máš na zrušenie zmluvy 14 pracovných dní.

NIEKOĽKO RÁD...

„...Kupujeme si veci ktoré nepotrebujeme, za peniaze ktoré nemáme, aby sme ohúrili ľudí ktorých nepoznáme! ...“

Preto na záver sedliacke rady:

- Uvažuj pred a pri nákupe.
- Zaujímaj a informuj sa.
- Dávaj informácie/poznatky iným.
- Nenechaj sa ovplyvniť reklamou.
- Nepozerať iba na cenu.
- Vyberaj si výrobky so znalosťou ich pôvodu.
- Preferuj lokálne produkty.

... A TIEŽ „DESATORO BEZPEČNÉHO NAKUPOVANIA NA INTERNETE“:

1. Spoznaj svojho obchodníka.

Seriózný internetový obchod dáva k dispozícii svoje obchodné meno, sídlo, tel. číslo, IČO, meno a priezvisko osoby zodpovednej za prevádzku obchodu, prevádzkové hodiny a číslo bankového účtu. Informácie si over v Obchodnom alebo Živnostenskom registri, zavolaj na zákaznícky servis – požiadaj o odpovede, ktoré Ťa zaujímajú a skontroluj, či sú v súlade so Všeobecnými obchodnými podmienkami na ich web stránke.

2. Prečítaj si všetky informácie o výrobku.

Získaj o ňom čo najviac informácií, nakoľko na rozdiel od kamenného obchodu, kde si môžeš na tovar siahnuť a odskúšať ho, pri nákupe cez sieť túto možnosť nemáš.

3. Dopredu si over možnosti dopravy tovaru, cenu za dopravu, možné spôsoby platieb, dodacie lehoty a lehoty na doručenie tovaru.

4. Ak predávajúci nemôže objednaný tovar dodať, je povinný o tom bezodkladne informovať zákazníka a do 15 dní mu vrátiť zaplatený preddavok alebo cenu zaplatenú za tovar.

5. Máš čas sa správne rozhodnúť.

Do 7 pracovných dní máš možnosť bez udania dôvodu odstúpiť od zmluvy a vrátiť nepoškodený (aj rozbalený) tovar, táto možnosť nie je pri CD a DVD nosičoch.

6. Skontroluj si informácie o záručnej lehote a servisných miestach pre záručný a pozáručný servis.

Záruka v EÚ je väčšinou 24 mesiacov (záleží od konkrétneho tovaru), predajca/poskytovateľ je vždy

povinný prijať Tvoju písomnú reklamáciu a odpovedať na ňu tiež písomne do 30 dní! Zároveň je predávajúci podľa zákona vždy povinný poskytnúť zoznam zmluvných servisov.

7. Oboznám sa s reklamačným poriadkom.

Postup pri uplatnení reklamácie môže byť rôzny v závislosti od druhu a povahy reklamovaného tovaru. O oprávnenosti reklamácie rozhoduje spravidla predávajúci, ale mal by to mať podložené vyjadrením výrobcu/servisu alebo znalca, ktoré priloží.

8. Ak Ti chce prevádzkovateľ internetového obchodu zasielať propagačné materiály prostredníctvom e-mailu alebo poštou, potrebuje Tvoj výslovný súhlas (napr. zakliknutím príslušného okienka).

9. Ak je to možné, uprednostňuj internetové obchody registrované na Slovensku, ktoré sa riadia slovenskou legislatívou.

10. Ak sa potrebuješ poradiť o výbere certifikovaného internetového obchodníka v SR môžeš použiť databázu Slovenskej asociácie pre elektronický obchod (SAEC).

Zdroj: JUDr. Katarína Bystrická, **Ochrana spotrebiteľa**

ZDROJE INFORMÁCIÍ:

- Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb. (pozri napr. www.zbierka.sk)
- Zákon o ochrane spotrebiteľa č. 250/2007 Z. z.
- Zákon o ochrane spotrebiteľa č. 397/2008 Z. z.
- www.pravaspotrebiteľa.sk
- www.asu.sk
- www.bezpecnynakup.sk
- www.mlady-uspesny.sk

4 Načo sú nám banky

„Bankár je človek, ktorý vám požičia dáždník, keď svieti slnko, a chce ho späť, keď začne pršať.“

Peter Lynch

4.1 VIETE, ŽE...

- ... prvá platobná karta pochádza z roku 1914? Bola z plechu a umožňovala bezhotovostnú platbu za telefonovanie?
- ... prvé platobné karty a prvé bankomaty sa u nás objavili v roku 1992?
- ... na Slovensku bolo ku koncu roka 2011 vydaných 5,35 milióna platobných kariet, čo je o 376 400 viac ako v roku 2010?
- ... v Nitre je najväčší závod na výrobu čipových kariet v strednej Európe? Ročne sa ich tu vyrobí vyše 250 miliónov a výroba sa má ešte rozširovať (2012).
Zhruba dve tretiny idú do telefónov (tzv. SIM karty), zvyšok sú platobné karty.
- ... službu internetbanking využíva každý tretí Slovák?

4.2 BANKOVÁ SÚSTAVA

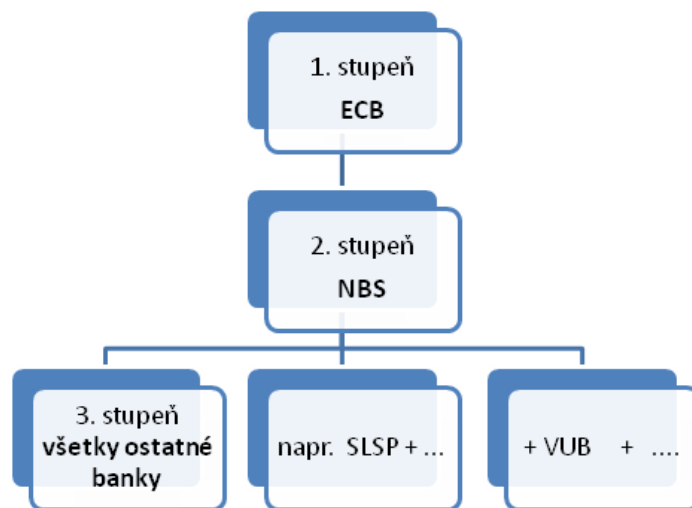
Keď sa povie „banka“, čo si predstavíte? Nejakú honosnú budovu, v ktorej sa pracuje s peniazmi? Alebo si predstavíte konkrétnu banku, okolo ktorej denne chodíte? Alebo...

Koľko je vlastne spoločností, firiem, ktoré sa venujú podnikaniu s tým zvláštnym druhom tovaru – s peniazmi?

Je ich veľa. Ved' len na tom našom malom Slovensku funguje viac ako dvadsať bánk. To sú tie, ktoré majú riadnu licenciu a sídlo u nás. Okrem toho sú tu pobočky zahraničných bánk. Hovoríme o komerčných bankách, ktoré sa živia predovšetkým tým, že sprostredkujú pohyb peňazí v rámci ekonomiky.

Všetky banky na území jedného štátu tvoria **bankovú sústavu**. Podľa tohto by sme mohli hovoriť, že ju tvorí naša centrálna banka – **Národná banka Slovenska (NBS)** a všetky **komerčné banky**.

Keďže sme od roku 1999 súčasťou menovej únie, centrálnou bankou tohto zoskupenia je **Európska centrálna banka (ECB)**. Z tohto pohľadu vnímame našu bankovú sústavu ako 3-stupňovú (viď obr.).

EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA (ECB)

Európska centrálna banka je nezávislá finančná inštitúcia, ktorá svoju činnosť začala **1. januára 1999**. Sídli vo **Frankfurte nad Mohanom v Nemecku**. Je centrálnou bankou druhej najväčšej ekonomiky na svete – po USA.

Jej **základné imanie** pri začatí činnosti predstavovalo **5 miliárd EUR**. Základné imanie má podobu akcií.

Jedinými držiteľmi a upisovateľmi základného imania sú národné centrálné banky. Tieto podiely sa nedajú prevádzať, zablokovať, ani dať do zástavy. Boli stanovené na základe podielu hrubého domáceho produktu a podielu počtu obyvateľov v Európskej únii v rokoch 1993 až 1997. Podobným mechanizmom boli vytvorené devízové rezervy Európskej centrálnej banky, ktoré dosahujú výšku 50 miliárd eur, a podľa rovnakých podielov sa rozdeľujú výnosy z emisie peňazí, podobne sa národné banky podieľajú na zisku alebo strate ECB. Štáty, ktoré sa zatiaľ nezúčastňujú tretej fázy hospodárskej a menovej únie EU (tie, ktoré ešte neprijali euro), splatili iba 5 percent svojich podielov.

ČO ROBÍ ECB

- určuje menovú politiku a zodpovedá za udržanie cenovej stability v rámci Eurosystemu,
- vykonáva operácie na voľnom trhu,
- riadi devízové obchody a spravuje devízové rezervy štátov eurozóny,
- podporuje hladké fungovanie platobných systémov,
- povoľuje vydávanie euro bankoviek ,
- dohliada na výkon menovej politiky prostredníctvom národných bánk atď.

EUROSYSTEM

– je sústava bánk. Zahŕňa ECB a národné centrálné banky tých členských štátov EU, ktoré už zaviedli euro (eurozóna).

Hlavným cieľom Eurosystemu je udržiavať v eurozóne cenovú stabilitu a chrániť tak kúpnu silu eura. Zabezpečenie cenovej stability je najdôležitejším príspevkom, ktorým môže menová politika napomáhať pri vytváraní priaznivého ekonomického prostredia a pri zabezpečovaní vysokej úrovne zamestnanosti.

Eurosystem má preto eminentný záujem na efektívnom fungovaní a stabilite celého bankového systému. Skúsenosti s dlhovou krízou a nadmerným zadlžením niektorých štátov krajín eurozóny viedli k opatreniam v Eurosysteme. Výsledkom by mala byť vyššia disciplína a miera zodpovednosti za fungovanie finančného sektora jednotlivých členských štátov a udržanie eura ako jednej zo svetových stabilných mien.

KEĎ HODNOTA PEŇAZÍ KLESÁ A CENY RASTÚ

Všetci sme toho svedkami. Ceny tovarov a služieb ustavične rastú. Nikomu sa to nepáči. Ani spotrebiteľom, ani ekonómom, ktorí majú na starosti menovú politiku. Čo sa deje? Je narušená peňažná rovnováha. V obehu je viac peňazí ako je optimum. Peňazí pribudlo viac ako tovarov a služieb. Zvýšený dopyt po tovaroch a službách vyvolaný zvýšenou **kúpnu silou** vyvolá rast cien. Dochádza k znehodnoteniu peňazí: za rovnaké množstvo môžeme kúpiť menej, resp. za to isté množstvo musíme zaplatiť viac. Tento jav sa nazýva **inflácia**.

Infláciou sa označuje rast cien, ktorý trvá tri po sebe idúce mesiace a viac.

V ekonomikách štátov sa vyskytuje dosť často v rôznej miere. Dokonca minulé storočie sa označuje za storočie inflácie. Hodnota meny v čase inflácie klesá, preto niet divu, že je pod drobnohľadom každej **centrálnej banky**. Je to jej hlavná úloha. Tým ale boj s infláciou nekončí, lebo jej prítomnosť má priamu súvislosť s ekonomickou nerovnováhou a prináša so sebou aj také sociálne problémy, ako je nezamestnanosť.

Infláciu možno merať porovnaním cien v čase. U nás sa využívajú podklady Štatistického úradu SR o cenách najčastejšie kupovaných tovaroch a služieb, ktoré tvoria tzv. **spotrebný koš, resp. nákupný koš**. Miera inflácie vyjadruje o koľko percent vzrástli ceny tovarov v spotrebnom koši oproti predchádzajúcemu obdobiu. Najčastejšie sa porovnáva medziročne **indexom spotrebiteľských cien**.

Nízka miera inflácie bola jednou z podmienok, ktorú musela aj naša krajina splniť pred prijatím meny euro v roku 1999.

BOJ PROTI INFLÁCIÍ

Kedy je cenová hladina stabilná? Keď je medziročné zvýšenie spotrebiteľských cien menšie ako **dve percentá**, pričom cieľom je udržať cenovú stabilitu zo strednodobého horizontu.

Boj proti inflácii sa uskutočňuje dvoma spôsobmi:

- **kontrolou peňažnej masy v ekonomike,**
- **monitorovaním cenových trendov** a hodnotením rizík, ktoré predstavujú hrozbu pre cenovú stabilitu eurozóny.

CENOVÁ STABILITA = ZDRAVÁ MENA

ÚROKOVÁ SADZBA MENÍ MNOŽSTVO

Kontrola peňažnej masy v ekonomike zahŕňa okrem iného stanovovanie úrokových sadzieb v rámci eurozóny. Výšku **klúčovej úrokovej sadzby** vyhlasuje hlavný rozhodovací orgán ECB – **Rada guvernérov**. Tvoria ju všetci guvernéri národných centrálnych bánk eurozóny a šiesti členovia Výkonnej rady ECB.

Rada guvernérov zasadá najmenej raz za mesiac a na začiatku každého mesiaca úrokovú sadzbu ECB buď potvrdí, alebo ju zmení. V júli 2012 bola vyhlásená najnižšia od vzniku ECB a to, 0,75 percenta. Politikou lacných peňazí podporila ECB ekonomický rast členských štátov EÚ. Za túto sadzbu si môžu členské štáty požičať peniaze od ECB, ak spĺňajú ostatné podmienky. Od tejto sadzby závisí cena peňazí, za ktorú požičiavajú centrálné banky svojim komerčným bankám v jednotlivých štátoch únie. A nakoniec sa jej zmena odrazí aj na úrokoch klientov komerčných bánk.

ÚLOHY A KOMPETENCIE NBS

Aj naša centrálna banka je súčasťou Eurosystemu. To znamená, že spolu s ECB s ostatnými centrálnymi bankami realizuje spoločnú menovú politiku.

Národná banka Slovenska

- vykonáva správu devízových rezerv,
- zabezpečuje obeh hotovosti na území Slovenska
- reguluje a vykonáva dohľad nad finančným trhom,
- realizuje platobný medzibankový styk,
- vydáva bankové licencie komerčným bankám,
- vedie register veriteľov,
- zabezpečuje zber a spracovanie štatistík atď.

4.3 FUNKCIE A OPERÁCIE KOMERČNÝCH BÁNK

KOMERČNÉ BANKY

Sú podnikateľské subjekty zamerané na poskytovanie služieb na peňažnom trhu. Podľa zákona o bankách to musia byť akciové spoločnosti a pre získanie bankovej licencie od NBS musia splniť ďalšie stanovené podmienky. Okrem riadnych bánk so sídlom na území SR, ponúkajú svoje služby aj pobočky zahraničných bánk s obmedzenou licenciou.

Z pohľadu vlastníctva je väčšina bankového sektoru v rukách zahraničných vlastníkov – spravidla sú to dcérske spoločnosti zahraničných bánk.

Komerčné banky **podľa rozsahu poskytovaných služieb:**

- a) **univerzálne** – vykonávajú všetky druhy bankových operácií,
- b) **špecializované** – zameriavajú sa na určité druhy bankových obchodov, služieb, napr. Slovenská záručná a rozvojová banka, stavebné sporiteľne atď.

Komerčné univerzálne banky aj v dnešnej dobe plnia **dve hlavné funkcie:**

• Prijímajú vklady

Ľudia, inštitúcie, podniky si do banky ukladajú peniaze, ktoré práve nepotrebujú. Banka ich ochráni pred stratou, krádežou a ešte ich aj zúročí. Za to, že ich môže dočasne používať, vyplatí majiteľovi úrok.

• Požičiavajú peniaze, poskytujú úvery

Len zo spravovania vkladov – získaných peňazí – by banka nevyžila. Banka je podnikateľ, sprostredkováva obeh peňazí na peňažnom trhu. Preto má záujem požičať čo najviac peňazí, za čo si účtuje vyšší úrok, ako vypláca vkladateľovi, t. j. tomu, kto si peniaze v banke uložil.

Úrok je cena peňazí za poskytnutie peňažných prostriedkov. Veriteľ úrok získava, dlžník ho platí.

- **Úrok** sa počíta v peňažných jednotkách napr. **v eurách** – pripísaná čiastka na vkladnej knižke alebo na účte, resp. zaplatená čiastka za požičanie peňazí.
- **Úroková miera** – sadzba. Znamená percentuálnu časť z istiny (vlozenej resp. požičanej čiastky). Úroková miera je najčastejšie ročná, t. j. má označenie p. a. – per annum (z lat.), napr. 8 % p. a.

Banka rozlišuje:

- úrok za vložené peniaze (A) – banka platí úroky vkladateľom
- úrok za požičané peniaze (B) – banka inkasuje úroky za požičanie peňazí od svojich dlžníkov

Základné pravidlo bankového podnikania: $A > B$

Z rozdielu (C) medzi nimi ($C = B - A$) banka uhrádza svoje náklady a vytvára zisk. Tento rozdiel je súčasťou **bankovej marže** (hrubý zisk).

PRIJÍMANIE VKLADOV = PASÍVNE OPERÁCIE

Prečo? Peniaze vkladateľov, veriteľov (*veria, že im banka ich peniaze vráti*) sú pre banku **cudzí zdroje** (nie jej vlastné), ktoré ona používa na podnikanie. Teda – účtovníckym jazykom – sú to **pasíva**.

Potrebuje banka cudzie peniaze na svoje podnikanie? Jednoznačne áno. Celý bankový biznis je na tom založený – až 90 percent poskytnutých úverov je z cudzích zdrojov. Preto bankám záleží na získaní čo najväčšieho balíka dostupných prostriedkov na peňažnom trhu – aby mali čo požičiavať.

POSKYTOVANIE ÚVEROV = AKTÍVNE OPERÁCIE

Úvery sú pre banku jej hlavný produkt, služba, ktorú predáva.

Ako autá, ktoré vidíte v autosalóne. Sú to jej **aktíva**, predajom ktorých získa výnosy, utrži od klientov výnosy – úroky. (viac v kap. 5).

4.4. SPORENIE – CELOŽIVOTNÝ PROCES

ČO NÁM BANKY PONÚKAJÚ?

V tejto kapitole sa zameriame na **Prijímanie vkladov** a ostatné služby.

Čo si môžeme z ich „výkladu“ vybrať? Najčastejšie využívame tieto služby:

- Vedenie a správa vkladových účtov
- Zúčtovací a platobný styk
- Vydávanie a správa platobných kariet
- Výmena devíz a valút
- Obchody s cennými papiermi
- Úschova, depozitná činnosť
- Poistenie, poradenstvo, konzultácie atď.

Bežné účty

Mať peniaze v banke je najjednoduchšia cesta, ako ich ochrániť pred stratou alebo odcudzením. Takmer každá domácnosť, každý zamestnaný človek má v niektorej banke otvorený účet. Taktiež pribúda majiteľov účtu z radov študentov i seniorov – penzistov. Pre podnikateľské subjekty je to nutnosť. **Bežné, resp. osobné účty**, slúžia na bezhotovostný zúčtovací a platobný styk.

Bežné účty (BÚ) pre občanov sa nazývajú aj osobné, niekde sa ešte môžete stretnúť aj s názvom sporozírové účty. Podstata a účel sú rovnaké: sú to **vkladové účty**. To znamená, že už podpísaní zmluvy o založení účtu spravidla treba vložiť nejaký minimálny vklad. Potom banka počíta s tým, že nám tam budú chodiť peniaze, my s nimi budeme disponovať na základe príkazov a prostredníctvom platobnej karty, no stále si budeme udržiavať nejaký kladný zostatok – niekde je dokonca predpísaný, povinný. (Pokiaľ nám banka neotvorí „dvierka“ do mínusu, pokiaľ nám neschváli povolené prečerpanie.)

Otvorenie bežného účtu je najčastejšie naša prvá skúsenosť s bankou. Do ktorej vojdete? Ako si vyberiete svoju banku? Podľa akých kritérií? Čo viac zaväži – názor rodičov, kamarátov, úroková sadzba alebo poplatky?

Zdroj: <https://www.slsk.sk/zriadenie-uctu-na-pobočke/osobny-ucet-student/krok-1.html>

The screenshot shows the website of Slovenská sporiteľňa. At the top, there is a navigation bar with the bank's logo and various service links like 'SporoCALL', 'Skype', and '0800 111 888'. Below this is a main menu with categories like 'ĽUDIA', 'PODNIKATEĽIA A FIRMY', and 'PRÍVAJNÉ BANKOVNÍCTVO'. The main heading of the page is 'Žiadosť o zriadenie Osobného účtu Študent a Účtu sporenia'. Below the heading is a progress bar with four steps: 'OSOBNÉ ÚDAJE', 'PRODUKTY A SLUŽBY K ÚČTU', 'KONTROLA ÚDAJOV', and 'PRÍHLÁSENIA'. The 'OSOBNÉ ÚDAJE' step is currently active. The form contains several sections: 'OVERENIE TOTOŽNOSTI ŽIADATEĽA' with fields for Title, Name, Surname, ID Number, Nationality, Type of ID, and ID Number; 'ADRESA TRVALÉHO POBYTU' with fields for Street and house number, City, and Postal code; and 'E-MAILOVÁ ADRESA' with an email field. At the bottom of the form are two large red buttons: 'NASPÄT' (Back) and 'ĎALEJ' (Next). The footer contains a small logo, a list of links (Mapa stránky, Index stránky, RSS), information about security and legal aspects, and copyright information for Slovenská sporiteľňa, a. s.

Hoci si na našom malom Slovensku môžeme vybrať z vyše dvadsať bánk, väčšina dá prednosť niektorej banke **v mieste bydliska** alebo pracoviska.

Na prvom mieste prevažuje praktické hľadisko – je dobré mať svoju banku poruke. Na druhej strane, je to tradícia – máme väčšiu dôveru v banky, ktoré vidíme. (Banky vedia, prečo treba mať solídnu budovu a mramorové schody.) Aj banky, ktoré sem prišli ako internetové, už majú svoje pobočky v centrách miest.

Peniaze na bežnom účte nezarábajú. Poplatky značne prevyšujú pripísané úroky. Dokonca, ak zoberieme do úvahy infláciu – prerábajú. Preto tam netreba nechávať veľa peňazí. Odborníci radia – do výšky dvoj až trojnásobku mesačných výdavkov.

Z pohľadu banky sú vklady na bežných účtoch najmenej zaujímavé. Sú to **vklady na požiadanie**, čiže musí ich mať pre klientov neustále k dispozícii. Banka nemôže s nimi podnikať, a preto sú tam úroky minimálne.

TERMÍNOVANÉ VKLADY

Aký termínovaný účet si vyberieme, **závisí** najmä od nášho CIEĽA. Najčastejšie sa rozhodujeme podľa nasledovných kritérií:

- akú čiastku chceme (môžeme) odložiť,
- na aké obdobie – časový horizont,
- predčasná dostupnosť našich peňazí,
- ako sa vklad bude správať po skončení viazanosti.

Vklady na termínovaný účet (TÚ) sú spravidla jednorazové, bez možnosti dokladania počas doby viazanosti, teda do stanoveného termínu. Výška vkladu začína niekde od sto eur, inde od päťsto. Horná hranica termínovaného vkladu, pochopiteľne, nie je stanovená. Čím viac, tým lepšie. Pre vkladateľa, i pre banku.

Predpokladá sa, že máme nejakú sumu našetrenú a tú si chceme odložiť bokom. Prečo?

- na TÚ je lepšie úročenie, zhodnotenie ako na BÚ.
- Termínovaným vkladom si tvoríme peňažnú rezervu na určitý cieľ, účel. (Tzv. účelovo viazané prostriedky nie sú tak ohrozené predčasným použitím ako peniaze na BÚ.)

Vybrať si môžeme TÚ s jedno a viacmesačnou viažanosťou do jedného roka alebo aj z účtov na niekoľko rokov. Zriedkavo ponúkajú banky TÚ na viac ako tri roky.

- čo myslíte: *Prečo neponúkajú banky termínované vklady na dlhšie obdobie?*
- v júli 2012 krátko po znížení kľúčovej sadzby ECB priniesli médiá takúto správu: *Banky znižujú úrokovú sadzbu na ročných termínovaných účtoch z 1,8 % na 1,1 %.*

Čo to znamená pre majiteľa ročného TÚ a čo pre majiteľa 36 – mesačného vkladu?

Rozhodli sme sa, že si otvoríme TÚ. Už vieme, koľko chceme odložiť, aj na akú dobu. Napriek tomu, najčastejšia otázka pri podpise zmluvy o TÚ, s ktorou sa obraciame na pracovníka banky je: „Keby som tie peniaze potreboval skôr, aké sú podmienky?“ Prípadne: „Aké sú sankcie pri predčasnom výbere?“ Čiže, zaujíma nás likvidnosť vkladu.

Likvidnosť je vlastnosť majetku. Je to schopnosť majetku (aktív) premeniť sa na peniaze v čase.

Máme rôzne druhy majetku. Niektorí vlastní byt, iní dom, pozemok, cenné papiere, zlato. Ďalší žije v podnájme, má bicykel, špičkovú audiotechniku, počítač a značkové oblečenie. Takmer všetky rodiny majú nejaké zásoby potravín v špajzy a účty v bankách. A všetkým sa občas stane, že súrne potrebujú peniaze. Ktorá zložka ich majetku sa vyznačuje najvyššou likvidnosťou? Čo možno najrýchlejšie premeniť na peniaze s čo najmenšou stratou?

Banky, samozrejme, reagujú na tieto požiadavky a ponúkajú termínované vklady s rôznym stupňom likvidnosti. Od žiadnej –bez možnosti predčasného výberu, až po vklady s vysokou likvidnosťou bez sankcie. To znamená, že si síce otvoríte ročný termínovaný vklad, ale v prípade, že budete potrebovať peniaze skôr, banka vám ich vydá aj s alikvótnym úrokom.

Väčšina termínovaných vkladov je však určitým spôsobom viazaná. Banka potrebuje maximalizovať istotu, ako dlho bude môcť s vašimi peniazmi nakladať. A tak vám ponúkne kompromis. Ak si založíte ročný TÚ a necháte ich tam do splatnosti, získate napríklad úrok 2,5 % p. a. z vášho vkladu. Ak ho vyberiete alebo časť z neho do troch mesiacov (90 dní), nedostanete ani cent. Ak budete z neho vyberať až po pol roku

(6 mesiacov), dostanete alikvótny (primeraný, úmerný) úrok z vyberanej čiastky prepočítaný na počet dní do okamihu výberu.

Teda, môžeme povedať, že väčšina termínovaných vkladov má vysokú likvidnosť. No je to pre naše peniaze to najväčšie plus? Odborníci hovoria, že častá zmena účelu, časté prehadzovanie, „vekslovanie“ peňažných prostriedkov peniazom škodí. Toto robia ľudia, ktorí nemajú svoje peniaze pod kontrolou. Aj o nás, Slovákoch, platí, že sme málo disciplinovaní a zameraní na cieľ.

Čo sa stane, keď vyprší termín, keď skončí viazanosť vkladu. Môžu nastať tri situácie.

- Banka Vás upozorní, že lehota viazanosti vášho vkladu končí a máte dať vedieť = navštíviť danú pobočku), ako ďalej naložiť s vkladom.
- Banka vám na ďalší deň, ako skončí viazanosť, pošle peniaze na ten účet (BÚ), z ktorého ste si termínovaný vklad vytvárali.
- Termínovaný vklad sa automaticky predlžuje (prolonguje) na ďalšie rovnako dlhé obdobie.

Najmenej výhodný pre klienta je posledný variant. Ale často bankami praktizovaný. Na výber má klient napríklad len dva dni v roku. Ak sa v tieto dni neukáže v banke so žiadosťou o výber peňazí z TÚ, vklad sa následne „preklápa“ do ďalšieho roka. Na výber svojich peňazí bez sankcie musí čakať opäť na určený deň (dni).

Našťastie, banková prax držania klienta v sachu je na ústupe. Úplne neprijateľný a neetický je takýto postup banky, keď v ďalšom období na danom produkte zníži úrokové sadzby. Neobstojí ani argument, že banka má takéto možnosti nakladania s peniazmi vkladateľa uvedené v zmluve. Pravdou však je, že každú zmluvu treba pred podpisom čítať a prípadné nejasnosti si nechať vysvetliť. A v rámci riadenia svojich peňazí ukončenie termínovaného vkladu si naplánovať do očakávaných príjmov vášho toku peňazí (cash flow).

Výhody termínovaných vkladov

- vyššie zhodnotenie ako na BÚ
- bezplatnosť vedenia účtu
- možnosť otvoriť v hociktorej banke
- garancia vkladu a úroku (FOV)
- vysoká likvidnosť

Nevýhody termínovaných vkladov

- obmedzená dostupnosť peňažných prostriedkov
- závislosť zhodnotenia od situácie na finančnom trhu
- nutnosť mať minimálny vklad

ÚSPORNÉ VKLADY

Chcete si nasporiť na... Doplníte vlastný cieľ.

Dôležité je, že ste sa rozhodli. ROZHODNUTIE o vytváraní peňažnej rezervy patrí k najdôležitejším v živote človeka. Väčšina ľudí urobí takéto rozhodnutie viackrát, po dosiahnutí cieľa si určia ďalší. Mnohí sporia na viaceré ciele naraz, súbežne. Už starí Babylončania sa riadili zásadou: „Najmenej desať percent zo svojho príjmu odlož.“

Najviac využívané produkty pre sporenie:

- vkladné knižky
- sporiace účty
- stavebné sporenie

VKLADNÉ KNIŽKY

Vkladnú knižku (VK) na Slovensku pozná každý. Je to tradičný a mimoriadne obľúbený bankový nástroj na vytváranie úspor obyvateľstva. Vo svojej podstate je to bankový účet, iba má špecifickú preukaznú formu – knižku. VK môže byť:

- obyčajná,
- s výpovednou lehotou
- zvýhodnená a iné

Obyčajná VK má základné úročenie, ktoré sa mení podľa situácie na bankovom trhu, najčastejšie je to pri zmene sadzieb ECB. Majiteľ, resp. disponent, môže nakladať s vkladom neobmedzene. Môže vkladať a vyberať kedykoľvek, vždy sa však musí identifikovať. Všetky vklady na VK sú neanonymné – banky chránia veriteľov i seba. Pokiaľ existovali VK na doručiteľa, riziko straty a odcudzenia VK, a tým aj výplata peňazí neoprávneným osobám, bolo veľmi vysoké.

VK s výpovednou lehotou prinášajú majiteľovi vyšší výnos, ale obmedzujú ho v nakladaní s peniazmi. Prikladať (sporiť) môže kedykoľvek a koľkokrát, ale vyberať bez sankcie môže len do výšky vypovedaného vkladu. To znamená, že ak má niekto VK s polročnou výpovednou lehotou, maximálny výber o šesť mesiacov môže byť len do výšky dnešného vkladu. Aj keby tam ešte počas tých šesť mesiacov nasporil trikrát toľko. Ale môže mať vo výpovedi i niekoľko vkladov naraz, tak si bude peniaze lepšie zhodnocovať a postupne bude mať potrebné čiastky k dispozícii.

Zvýhodnené VK sú určené najmä pre sporenie deťom. Okrem zvýhodnenej úrokovej sadzby banky k nim ponúkajú doplnkové služby, napr. poistenie dieťaťa alebo živiteľa rodiny, alebo prémie pri dožití určitého veku atď.

Určite sa v niektorých domácnostiach nájdú VK, buď sú už neplatné, alebo sú na nich nízke zostatky (ich prezeraním neohrozíme osobné dôverné údaje o majiteľovi). Môžete si urobiť exkurziu do „života“ vkladných knižiek.

.

SPORIACE ÚČTY

Nemáte nasporenú ani minimálnu čiastku na založenie TÚ?

Neudržíte peniaze ani doma ani na bežnom účte? A chcete sporiť?

Máte nejaký cieľ alebo iba tak – chcete mať nejakú rezervu? Banka vám pomôže!

(...námet na reklamný spot)

Banky chcú odpútať našich ľudí od fixácie na vkladné knižky. Rozširujú ponuku produktov s podobným zameraním, kde ponúkajú i vyššie zhodnotenie. Tieto nástroje sú modernejšie, porovnateľné so svetovými trendmi. Z hľadiska prístupu k peniazom, možností variability i bezpečnosti. Okrem termínovaných účtov, sú to rôzne formy sporiacich účtov (SÚ).

Môžu byť samostatné, ale častejšie ich banky ponúkajú ako doplnok k BÚ. Na rozdiel od termínovaných účtov, tieto sa otvárajú na dobu neurčitú a s pravidelnými vkladmi sa tu počíta. Za to vás odmení banka vyššími úrokmi. Ale – niektoré banky sa „nehrajú“. Ak porušíte sporiacu disciplínu, zrušia vám sporenie, presunú zostatok na BÚ a opäť máte úročenie 0,01 %...

Výhody

- založenie, vedenie i výpisy z účtu zdarma,
- vysoká bezpečnosť vkladu,
- vyššie úročenie ako poskytuje bežný účet,
- prístup k účtu prostredníctvom internetu, telefónu alebo platobnej karty a iné.

Nevýhody

- nižšie úroky ako na TÚ
- viazanosť na BÚ v niektorých bankách

STAVEBNÉ SPORENIE

Je **najvýhodnejším** strednodobým programom sporenia u nás. Prečo? Je to jediné sporenie, na ktoré vám prispieva štát. Preto môže mať prémiovo zvýhodnené stavebné sporenie každý občan iba **jedno**. Primárne bolo stavebné sporenie účelové: na obstaranie, zlepšenie a modernizáciu bývania. Preto si ho za určitých podmienok môžu zriadiť aj bytové spoločenstvá.

V súčasnosti (2012) je stavebné sporenie bezúčelové. To znamená, že nárok na prémie v štátom garantovanej výške má sporiteľ každý rok počas 6-ročného sporiaceho cyklu. Potom si môže nasporené peniaze vrátane prémie a úrokov vybrať a použiť na čokoľvek. Alebo bez ďalšej zmluvy pokračovať v sporení za rovnakých podmienok.

Najskôr si svoje peniaze môže vybrať sporiteľ po dvoch rokoch od uzatvorenia zmluvy. Ak chce dostať aj štátnu prémie, musí vykladať, že peniaze použil účelovo – na bývanie.

Stavebné sporenie si možno otvoriť iba v troch špecializovaných bankách – stavebných sporiteľniach. Je zároveň daňovo zvýhodnené, lebo štátna prémie sa nezdaňuje. Zdaňujú sa iba úroky ako v každej inej banke, klient má pripísaný na účet čistý výnos.

BANKÁM NA SPORITEĽOCH ZÁLEŽÍ...

Inteligentné sporenie

Čo to je? Je to spôsob sporenia prepojením BÚ so sporiacim účtom.

Podľa vašich potrieb si nastavíte zostatok na BÚ, ktorý tam chcete permanentne udržiavať. Všetky peňažné prostriedky tohto účtu sa automaticky pravidelne prevádzajú na sporiaci účet. A naopak – presunmi

zo SÚ sa dopĺňa BÚ na potrebnú výšku. Čiže peniaze, ktoré nutne nepotrebuje, sa automaticky úročia vyššou sadzbou.

Aby sporiaci účet rýchlejšie priberal

... to zasa vymysleli v inej banke. Platíte často kartou? Ste moderný človek. Ak máte otvorený sporiaci účet, toto „prasiatko“ môže rýchlejšie priberať, lebo ho budeme kŕmiť cez viaceré kanály:

1. Zriadime trvalý príkaz na určitú čiastku – pravidelný prísun z BÚ.
2. Nastavíme sporiaci mechanizmus previazaný s platbami kartou, napr. 5 percent z každej platby sa automaticky vypočíta a prevedie z BÚ na sporiaci.
3. Príležitostne voľné peniaze vložíme, presunieme na sporiaci účet.

4.5 OSTATNÉ BANKOVÉ SLUŽBY

ZÚČTOVACÍ A PLATOBNÝ STYK

... je základná a najžiadanejšia banková služba. Kvôli nej si klienti zriaďujú v bankách bežné účty.

Dennodenne potrebujú presúvať peniaze z jedného účtu na iný. Najčastejšie uhrádzajú svoje záväzky – za bývanie, telefóny, energie, školné atď. Či už v rámci tej istej banky alebo do inej banky.

Banka túto operáciu vykoná na základe **jednorazového** alebo **trvalého príkazu** na úhradu. V niektorých prípadoch dáva majiteľ účtu súhlas s pravidelnými platbami z jeho účtu cez trvalý **príkaz na inkaso**.

Zúčtovanie platieb medzi bankami sa uskutočňuje v **zúčtovacom centre** – NBS, veď každá komerčná banka tu má svoj BÚ. Medzibankové zúčtovanie sa uskutočňuje každý pracovný deň.

ÚHRADY ZA TOVAR, SLUŽBY, ENERGIE

Zvlášť veľký význam má rýchle a včasné zúčtovanie platieb v podnikateľskej sfére. Podniky, firmy, živnostníci prijímajú každý deň úhrady za svoje výrobky a služby a každý deň uhrádzajú svojim dodávateľom faktúry za ich dodávky tovarov a prác.

Faktúra je základný doklad o vykonaní a odovzdaní prác, poskytnutí služby, resp. o predaji výrobkov. Má predpísané náležitosti a poskytuje potrebné údaje pre vykonanie platby. Podľa nich odberateľ (kupujúci) vystaví **príkaz na úhradu** pre svoju banku.

Stále častejšie sa faktúra dostáva aj do rúk bežným občanom. Na základe nej vykonajú úhrady buď hotovostne (spravidla na pošte alebo v kancelárii dodávateľa) alebo bezhotovostne úhradou z účtu.

Ako rýchlo platba prebehne? Kedy sa vaše peniaze objavia na účte prijímateľa? Záleží od toho, kedy príkaz zadáte. Ak máte určený deň splatnosti a za omeškanie je sankcia, pošlite peniaze zo svojho účtu aspoň 3 dni vopred. Úplne najvýhodnejšie je aj na komunikáciu s bankou využívať internetové spojenie. Z hľadiska času aj z hľadiska poplatkov.

YDÁVANIE A SPRÁVA PLATOBNÝCH KARIET

Platobná karta je úžasná vecička. Kartou zistíte, koľko máte peňazí na účte, kartou zaplatíte v obchode aj v reštaurácii – doma i v ďalekej cudzine, kartou vyberiete hotovosť z bankomatu, kartou viete vymeniť peniaze i zriadiť trvalý príkaz. No, povedzte, kto by ju nechcel?!

Banka vám automaticky pri otvorení účtu platobnú kartu zabezpečí. Je to základný komunikačný kanál k vášmu účtu. Možno vám dá na výber – akú chcete. domácu alebo zahraničnú, elektronickú alebo

embosovanú (vystúpené, reliéfne písmo), Visa alebo Maestro atď. Nech si vyberiete ktorúkoľvek, ide o kartu **debetnú**, to znamená, že máte spravidla prístup iba k svojim peniazom. Nie k peniazom banky (úver) – na to slúži **kreditná karta**.

Platobné karty sú síce iba kúskom plastu, v podstate však ide o peniaze. Pochopiteľne, že sú v centre pozornosti rôznych špekulantov a podvodníkov, ktorí majú jediný záujem: ľahko a lacno prísť k peniazom. Preto treba s kartou zaobchádzať opatrne a strážiť si ju **ako peniaze**.

Čítali ste, že niekomu cez bankomat „vybielili“ účet? Môže byť niečo ako falošná platobná karta? Čo treba urobiť, aby sme sa vyhli nepríjemným prekvapeniam?

Nič viac a nič menej – iba byť opatrný a zodpovedný. Dôsledne dodržiavať pokyny pre používanie platobných kariet!

Vzory platobných kariet Slovenskej sporiteľne

Základné pravidlá pre používanie platobných kariet

1. Platobnú kartu noste oddelene od ostatných dokladov. Najlepšie v peňaženke, kde jej stratu zbadáte najskôr.
2. Údaje na magnetickom prúžku chráňte pred poškrábaním a pred zmagnetizovaním napr. mobilným telefónom, zapínaním kabeliek a pod.
3. Nikomu neprezrádzajte PIN kód. Ani príbuzným, ani zamestnancom banky alebo polícii.
4. Pri platení kartou sledujte obchodníka, ktorý s ňou manipuluje. Nespúšťajte kartu z očí. Skontrolujte si, či vám vrátil vašu platobnú kartu.
5. Pravidelne si kontrolujte výpisy z účtu. Hneď, ako zistíte nezrovnalosť, alebo máte pochybnosť o úbytkoch peňazí, navštívte pobočku banky, ktorá ju vydala. Veľkou výhodou je notifikácia o pohyboch na účte cez sms-správy.
6. Ak sa obávate, že PIN kód zabudnete, majte ho zapísaný na úplne inom mieste, ako je platobná karta – v žiadnom prípade nie v obale s kartou.
7. Napriek uvedeným starostiam s PIN-čísлом, dajte prednosť takej karte, ktorá si ho vyžaduje. Karty, kde na úhradu účtu stačí váš podpis, zvyšujú naše pohodlie, ale aj riziko. Zloděj, ktorý sa dostane k takej karte, ľahko sa dostane aj k podpisu. Je na zadnej strane PK.
8. Ak máte viac účtov, a tým aj viacero PK, nepoužívajte pri nich rovnaký PIN-kód, hoci to systém umožňuje. Zvyšujete riziko straty na všetkých účtoch.
9. Stratu platobnej karty treba čo najskôr ohlásiť v banke, ktorá ju vydala, ak ste v zahraničí, treba túto skutočnosť oznámiť aj polícii a vyžiadať si o tom správu.
10. V každom prípade si podrobne preštudujte pokyny o používaní platobnej karty, ktoré vám banka pri jej vydaní poskytne, a riadte sa nimi.

Takže – ak budeme dodržiavať pravidlá, nič sa nemôže stať. Každá banka je spojená s autorizačným centrom, ktoré má databázu všetkých ňou vydaných PK. Okrem toho sú tieto systémy napojené na siete spoločností vydávajúcich platobné karty. Ich úloha je rovnaká: chrániť majiteľa platobnej karty (jeho peniaze) a chrániť banku.

Preverenie karty

Platili ste v obchode kartou? Skôr, ako vás predavačka vyzve, aby ste udali PIN, vsunite kartu do prídavného zariadenia pri pokladnici a čaká. Čo potrebuje vedieť?

Áno, správne usudzujete, ak hovoríte, že kartu vtedy niekde v centrále autorizujú, čiže overujú jej číslo a platnosť. Ale aj to, či nie je na „stop liste“, t. j. či nebola nahlásená ako stratená alebo odcudzená. To isté sa deje, ak vám pri výbere bankomat oznámi: „Komunikujem s kartou. Čakajte, prosím...“

Čo sa stane, ak niektorá z týchto skutočností nesedí? Ak karte vypršala lehota platnosti, väčšina bankomatov si ju buď ponechá, alebo vám túto skutočnosť oznámi. Ak ste nahlásili jej stratu, ponechá si ju určite. Ak ste už v ten deň vyčerpali denný limit, či už výberom hotovosti alebo platbou v obchode, viac vám neposkytne.

Ale najdôležitejší je PIN kód. Pravdepodobnosť, že ho niekto uhádne je 1:10000. Preto si dávajte pozor, aby vás nikto nevidel, keď stláčate číslice v bankomate alebo v obchode. Pretože vyrobiť kúsok typizovaného plastu nie je pre falšovateľov až taký problém. Vidina ľahko zarobených peňazí prekryje aj hrozbu väzenia za podvod na 2 až 8 rokov. Práve to 4-miestne číslo, ktoré pozná len majiteľ karty je tou najlepšou bezpečnostnou poistkou. Ale vývoj sa nezastavil...

Výhody čipovej karty

Čím sa odlišuje **čipová karta** od doteraz používaných kariet? Na prvý pohľad ničím. Má všetky vlastnosti bežnej platobnej karty. Odlišuje sa iba (práve) tým čipom, ktorý umožní jej majiteľovi využívať rôzne ďalšie služby. Takáto karta môže slúžiť napr. aj ako cestovný lístok, ako telefónna alebo poistenecká karta.

Programovateľný čip zvyšuje aj bezpečnosť karty pred zámermi rôznych falšovateľov a podvodníkov. Úplne najlepšie bude, ak sa PIN kód nahradí napríklad odtlačkom prsta majiteľa karty. Takáto identifikácia pri výbere z bankomatu alebo pri platbe v obchode by bola úplne jednoznačná: má ju v rukách skutočný majiteľ účtu, ku ktorému bola vydaná.

Sú čipové karty bezpečnejšie ako klasické elektronické? Kto si pripraví referát o výhodách a nevýhodách novej technológie na výrobu PK?

Virtuálna karta

Viete o tom, že platobná karta môže byť aj „akože“? Teda fiktívna? To znamená, že nemá reálnu, plastovú podobu, a predsa ňou môžete platiť?

V skutočnosti získate jej číslo aj s kódom poštou do vlastných rúk. A potom údaje z nej používate, ako pri elektronickej platbe z reálnej plastovej karty. Je ideálna na nákupy v e-shopoch, teda cez internet... **Nedá sa použiť na platby v obchodoch alebo pomocou nej vyberať peniaze v bankomatoch.**

Virtuálne karty u nás vydávajú iba niektoré banky. Buď ako karty k účtom (debetné), iné cez ne poskytujú úver t. j. kreditné. Jej vydanie je jednoduché, riziko zneužitia je vyššie ako pri klasickej PK. Jej stúpeni oponujú, lebo pri jej používaní môže byť bezpečnosť našich peňazí vyššia ako pri klasickej PK. Ako? Na

účet spojený s virtuálnou kartou si presuniete len toľko peňazí, koľko práve potrebujete na úhradu. A tak sú vaše ostatné peniaze ochránené.

VÝMENA DEVÍZ A VALÚT

Túto službu vyhladávame najmä vtedy, ak cestujeme do zahraničia, alebo potrebujeme niečo uhradiť v cudzej mene. Vtedy nás zaujímajú výmenné kurzy devíz a valút – sú na viditeľnom mieste v každej banke, ktorá má vo svojej ponuke aj zmenárenskú činnosť.

Výmenný kurz vyjadruje koľko jednotiek inej meny dostaneme za 1 euro. NBS po zavedení eura prestala vydávať vlastný kurzový lístok a začala preberať na svoju webovú stránku denný kurzový lístok Európskej centrálnej banky. Tento je zverejňovaný každý pracovný deň popoludní – po 14.15 hod a je platný do nasledujúceho vyhlásenia (vyhlásený v piatok platí až do pondelka).

Kurzový lístok ECB/NBS má informatívny charakter, kurzové hodnoty mien nie sú pre banky záväzné. Avšak predstavujú určité hodnotu, okolo ktorej sa hýbu ich vlastné ceny devíz a valút – podľa ich veľkosti devízových rezerv konkrétnej meny. Preto sa kurz ECB/NBS nazýva aj kurz stred.

Komerčné banky rozlišujú kurz valút a kurz devíz, pričom kurz nákupu je nižší ako kurz predaja. To znamená, že ak banka od nás cudziu menu nakupuje, za každú jednotku dostaneme menej, ako jej zaplatíme my v prípade, keď nám cudzie peniaze predáva.

Devízy sú prostriedky v cudzej mene na účte. Používajú sa na bezhotovostné platby medzi krajinami. Môžu mať tiež podobu bankových vkladov alebo cestových šekov, ktoré v cudzine môžeme premeniť podľa potreby na hotové peniaze.

Valuty sú hotovostné peniaze iných štátov (napr. dolár), resp. skupiny štátov (napr. euro). Pri porovnávaní kurzov v rôznych bankách si všimame aj zmenárenské poplatky. Niekde vymieňajú peniaze bez poplatkov.

ÚSCHOVA, DEPOZITNÁ ČINNOSŤ

Máte doma rodinné dokumenty, knihy, šperky, vzácne predmety, o ktoré by ste v žiadnom prípade nechceli prísť? Využite depozitnú službu banky!

Niektoré pobočky väčších bánk majú vo svojich útrobach takéto zariadenia – bezpečnostné schránky, trezory. Môžu mať aj viacero veľkostí. Tieto prenajímajú klientom podľa ich potrieb na rôzne dlhý čas. Od toho závisí poplatok. Kľúč od schránky má iba klient, vstup do miestnosti je strážený a zabezpečený. (Tak, ako to vidíme v niektorých filmoch s tematikou lúpežných prepádov...)

Na ktorú banku sa môžete obrátiť pre dlhšou cestou do zahraničia? Pochopiteľne, že sa o tom nedozviete ani od nás, ani z bilbordov pri ceste. Ale mal by vám to diskrétno poradiť pracovník vašej banky...

POISTENIE, PORADENSTVO, KONZULTÁCIE ATĎ.

Viacere banky si buď vytvorili vlastnú dcérsku spoločnosť – poisťovňu, alebo s niektorou úzko spolupracujú.

Poistenie predstavuje dôležitú záruku, napr. k žiadosti o hypotekárny úver banka chce mať poistené splácanie úveru. Zakladaná nehnuteľnosť musí byť poistená. Je v záujme banky, aby sa tieto platené finančné služby poskytli pod jej strechou.

Banky ponúkajú tiež poradenské služby v rôznom rozsahu a kvalite vo všetkých oblastiach financií.

OBCHODY S CENNÝMI PAPIERMI

Počujete občas v správach, že tá a tá banka vydala bankové obligácie, kúpila alebo predala dlhopisy v hodnote .....?

Áno, každá banka sa cieľavedome pohybuje po finančnom trhu – je to súčasť jej podnikateľského teritória (viac v kap. 6)

NESPOKOJNÝ KLIENT ODCHÁDZA

Napriek tomu, že všetky reťilové banky (poskytujúce služby obyvateľstvu) zriaďujú a spravujú klientom bežné účty, úroveň a kvalita je rôzna. Odísť však z jednej banky do inej nie je také jednoduché, ako prestať nakupovať potraviny v našom najbližšom obchode a začať chodiť o ulicu ďalej. Banky boli zvyknuté odchod klientom rôznym spôsobom sťažiť – počnúc poplatkami pri rušení BÚ až po prieťahy pri prenose trvalých príkazov. To by už mala byť história...

Slovenská banková asociácia (SBA) podporila službu Presun bežného účtu, ktorú iniciovalo združenie bánk v rámci EÚ EBIC. Boli prijaté jednotné pravidlá, ako čo najviac zjednodušiť klientom – občanom prechod z jednej banky do inej. Banky – členovia SBA, sú povinní sa týmito pravidlami riadiť.

Teda, ak chcete zmeniť banku, stačí vypísať tlačivo, žiadosť o presun BÚ. Buď ho dostanete priamo v banke, alebo si ho stiahnete z webovej stránky banky, prípadne z portálu SBA. O presun všetkých trvalých príkazov na úhradu, súhlasov s inkasom a prevodných príkazov z pôvodnej banky na účet v novej banke by sa mali postarať tieto dve zainteresované banky.

A čo poplatky? Na tie nemá SBA dosah. No keď si zriaďujeme účet, informácie o poplatkoch by mali byť medzi prvými, o ktoré sa zaujímate. A pravidelne si všímať zmeny v cenníkoch a poplatkoch banky. Málokedy sú v prospech klientov.

SÚ NAŠE PENIAZE V BANKÁCH BEZPEČNÉ?

Očakávame, že banka nám hocikedy – ak je to vklad na požiadanie, t. j. na bežnom, osobnom účte alebo na vkladnej knižke – vyplatí aj s platným úrokom. Alebo – ak je to vklad termínovaný, či s výpovednou lehotou, bude vyplatený v dohodnutom čase bez problémov. A pravdaže tiež s patričným úrokom.

To je zásada **likvidity**, ktorá by mala byť pre banky posvätnou: mať **vždy dostatok peňažných prostriedkov** k dispozícii, aby bola schopná vyplatiť vklady svojim klientom.

Poznámka odborníka: ak by sa všetci vkladatelia rozhodli v jednom okamihu vybrať vklady, nebol by ich schopný vyplatiť žiaden bankový subjekt na svete. Dnešné bankové systémy sú založené na časovom nesúlade medzi vkladmi a výbermi. Ale to nie je dôvod na paniku... Snáď..

Banka je však podnikateľský subjekt, a tak jej záleží na čo najvyšších výnosoch a tým aj zisku. Nato jej slúži hlavne požičiavanie peňazí, úverovanie. Čo však vtedy, keď rozpožičia viac peňazí, ako je únosné? Čiže poruší tzv. **kapitálovú primeranosť**. Alebo časť z týchto úverov, bankou zapožičaných peňazí, sa nevracia v dohodnutých splátkach, prípadne sa stali nedobytné? Banka sa dostáva do finančných problémov. Ako ich zvyčajne rieši? Snaží sa motivovať nových potenciálnych vkladateľov vyššími úrokmi, vyhlasuje rôzne akcie – možnosť výhry auta, zájazdu a pod. To v konečnom dôsledku zhoršuje jej ekonomiku, lebo rastú náklady banky. Preto by mali byť klienti pri ukladaní svojich peňazí opatrní. Kritériom ich rozhodovania – kam uložiť peniaze – nemá byť len vysoká úroková miera a iné výhody, ktoré banka ponúka, ale najmä obraz o jej hospodárení v posledných rokoch. Alebo hodnotenie ratingových agentúr.

POMOC ŠTÁTU – FOND NA OCHRANU VKLADOV

Nie každý má však vždy prístup k hodnoverným informáciám. Štát má v tomto štádiu rozvoja trhovej ekonomiky záujem na tom, aby najmä občania neprišli o svoje úspory v bankách. Zákonom garantuje návratnosť bankových vkladov.

Na tento účel bol v roku 1996 u nás zriadený Fond na ochranu vkladov (FOV). Podľa zákona o ochrane vkladov sú všetky banky povinné do neho odvádzať určený ročný príspevok z priemernej sumy uloženej na chránených vkladoch, teda z neanonymných vkladov občanov – fyzických osôb a niektorých vybraných právnických osôb.

Ak nastane situácia, že banka nie je schopná plniť svoje záväzky, vyplácať financie, čiže skrachuje, nastupuje FOV. Fond ochrany vkladov v takom prípade klientom banky vyplatí ich vklady aj s úrokmi.

Na Slovensku v 90-tych rokoch skrachovali štyri banky. Výška náhrad za vklady klientov je buď úplná alebo s obmedzením zhora – koľko maximálne fond vyplatí jednému vkladateľovi. Doteraz drvivá väčšina občanov dostala svoje peniaze v plnej výške.

4.6 AKO KOMUNIKUJEME S BANKOU?

TRADIČNÉ PRÍSTUPY

Napriek vymoženostiam modernej techniky a technológií, občas do banky zájsť treba. Či zriadujeme účet, alebo vyberáme peniaze z vkladnej knižky, bez našej **osobnej účasti** a podpisu sa to nezaobíde.

Časť komunikácie prebieha **písomnou formou**. Je ešte veľa klientov, ktorí z rôznych dôvodov uprednostňujú **výpis z účtu** v písomnej podobe.

Najmä väčšie firmy majú „svojich „ bankárov. Sú to pracovníci banky, ktorí sledujú účty týchto firiem, niektorým spravujú ich pohľadávky, sú v dennom telefonickom, osobnom alebo počítačovom kontakte. Komunikácia s bankou je súčasťou manažmentu týchto spoločností.

ELEKTRONICKÉ BANKOVNÍCTVO

Služby elektronického bankovníctva (e-bankovníctva) vám umožňujú prístup k účtu v banke bez toho, aby ste museli navštíviť banku. Získavať informácie o stave a pohybe peňazí, uhradiť platby z vášho účtu na iný účet v hociktovej banke na Slovensku – to všetko môžete cez elektronické médiá: telefón, mobilný telefón alebo počítač.

- Telephonebanking
- GSM bankovníctvo
- WAP banking
- Homebanking (telebanking)
- Internetové bankovníctvo (internetbanking)

Telephonebanking = phonebanking = telefónne bankovníctvo

Prostredníctvom telefónu sa môžete spojiť s automatickým hlasovým systémom (počítačom) banky a zistiť napr. aktuálny zostatok na účte. Alebo sa spojíte s telefónnym bankovým operátorom a zadáte príkaz na úhradu s určenou sumou na konkrétny deň.

GSM bankovníctvo

Je poskytovanie bankových služieb pomocou mobilných telefónov. Tieto môžu byť v rôznom rozsahu a kvalite. Od základných služieb, ako je to pri telephonebankingu, až po zasielanie príkazov na úhradu formou šifrovaných SMS správ.

WAP banking

Je rozšírená služba GSM bankovníctva, pri ktorej takisto potrebujete mobil. Nielenže z displeja mobilného telefónu zistíte, aké sú aktuálne menové kurzy, úrokové sadzby atď., ale riadiť svoje peniaze môžete z ktoréhokoľvek miesta na Zemi a v akomkoľvek čase.

Homebanking

Umožňuje prístup k účtu z domu alebo z kancelárie prostredníctvom počítača. Užívateľ tejto služby potrebuje, aby mu banka nainštalovala špeciálny softvér. Nevýhodou tejto služby je, že spojenie s bankou na jeho účet funguje len z tohto jedného počítača. Z hociktorého iného to umožňuje ďalšia služba...

Internetbanking – internetové bankovníctvo

Ide o spojenie s bankou v prostredí internetu. Je to najvýhodnejšia služba elektronického bankovníctva. Do počítača netreba zavádzať žiadne špeciálne programy, stačí bežné pripojenie na internet. A keď nemáte doma internet, na túto službu možno využiť ktorýkoľvek počítač na svete, ktorý má pripojenie na internet – napr. v internetovej kaviarni. Odborníci vám však neodporúčajú z týchto verejných miest robiť operácie s vaším účtom. Dôvod je prostý: nie je zaručená ochrana vašich osobných údajov a prístupových krokov k účtu.

Čo stojí e-bankovníctvo?

Máte pravdu. Nemožno hovoriť o úžasných výhodách, pohodlí, komforte a nepozrieť sa aj na finančnú stránku.

Medzi bankami na Slovensku je rozdiel v rozsahu poskytovaných služieb prostredníctvom e-bankovníctva i v poplatkoch. Všetky umožňujú získať prehľad o uskutočnených operáciách cez platobnú kartu a prevody peňazí v rámci SR. Nie každá robí prevody aj do zahraničia, iba niektoré umožnia klientovi takto „na diaľku“ si zriadiť termínovaný účet a je takmer vylúčené prostredníctvom elektronických médií požiadať o úver. Čo sa týka poplatkov, v zásade platí, že využívanie služieb e-bankovníctva je pre klientov výhodné, lebo banky majú záujem na ich rozširovaní. Nehovoriac o tom, že klienti ušetria na cestovnom, na spotrebe pohonných hmôt, parkovnom atď., keď nemusia navštíviť niektorú z pobočiek bánk. A hlavne ušetria čas.

Je e-bankovníctvo bezpečné?

Banky robia všetko pre to, aby bolo.

Prístup k účtu, k údajom je niekoľkonásobne chránený. Pochopiteľne, že každá banka má svoj systém a ten je predmetom bankového tajomstva. Využívajú kombinácie viacerých bezpečnostných nástrojov: prihlasovacie meno, heslo, číslo klienta, šifrovací kľúč, sms-správa atď.

Často je využívaná tzv. GRID karta, ktorá má rovnakú veľkosť ako platobná karta, zmestí sa vám napr. do peňaženky. Políčka v stĺpcoch a riadkoch sú plné číselných, abecedných alebo kombinovaných kódov. Sú jedinečné a neopakovateľné pre každého majiteľa takejto karty. Prihlásenie cez toto číslo, ktoré môže prečítať z karty len jej majiteľ, vylučuje možnosť prístupu k jeho účtu nepovolanej osobe. V niektorých bankách to číslo, ktoré si systém alebo operátor vyžiada, slúži aj na certifikáciu príkazu, ktorý majiteľ účtu zadal. Teda ako potvrdenie – namiesto podpisu.

SLOVENSKÁ SPORITELŇA

1010912804 005345
1010912804
0 USTREDIE SLSP

Vážená klientka, vážený klient,
Vitáme vás medzi praznivicami elektronického bankovníctva.

V prípade straty alebo krádeže GRID karty
volajte Sporiteľ
0850 111 888
zo zahraničia
+421 2 58 268 111

	1	2	3	4	5	6
A	4257	1757	5421	4597	4184	2372
B	7034	5304	3093	7574	1294	2073
C	0302	4855	4109	3228	4420	5843
D	7732	6333	8894	5144	2167	9504
E	0483	6578	1884	7860	2876	2993
F	6444	1951	9403	6330	3045	3439

Čo je GRID karta?
Bezpečnostný predmet na certifikovanie príkazov zadaných prostredníctvom služieb elektronického bankovníctva. GRID karta je neprenosná. Pri diaľkovej komunikácii s bankou nahradí Váš podpis. Venujte jej preto primeranú pozornosť. Chráňte ju pred stratou a poškodením. Dbajte na to, aby ste GRID kartu nemali uschovanú spoločne s Vaším prístupovým heslom k službám elektronického bankovníctva.

Ako GRID kartu používať?
Aplikácia elektronického bankovníctva Vás vyzve na zadanie kódu z GRID karty. Systém od Vás bude žiadať súradnice kódu v mriežke. Súradnica pozostáva vždy z kombinácie jedného písmena (A, B, C, D, E, F) – označenie riadku z jednej číslice (1, 2, 3, 4, 5, 6) – označenie stĺpca.

V prípade akýchkoľvek otázok týkajúcich sa využitia GRID karty resp. iných služieb Slovenskej sporiteľne sa s dôverou obráťte na linku Sporiteľ 0850 111 888, resp. 0910 111 888 (zo zahraničia +421 2 58 268 111).

Spokojnosť pri využívaní Vašej GRID karty Vám praje Slovenská sporiteľňa.

TRENDY TOHTO DESAŤROČIA

- o termínované účty výrazne stúpol záujem, keď banky upustili od praxe nedodržanie zmluvy sankcionovať aj znížením vkladu, istiny. To znamená, že vkladateľ mohol dostať pri predčasnom výbere menej, ako vložil. Na to sú veritelia zvlášť citliví. Naopak, banky po roku 2010 rozšírili svoju ponuku o účty na dlhšie obdobie, a tým si zvýšili zdroje pre svoje podnikanie a rozšírili klientelu.
- vkladné knižky naďalej prevládajú medzi sporivými produktmi. Vďaka dopytu ich majú v ponuke takmer všetky banky, aj keď úročenie je nižšie ako napríklad na porovnateľných termínovaných účtoch. V SLSP je na VK uložená polovica úspor klientov. VK je najžiadanejšia forma sporenia pre deti a vnúčatá.
- „Bankári hľadajú recepty na sporivých. Finančné domy si chcú pripútať vklady, do arzenálu zaradili viac sporiacich účtov, zatraktívniili vklady.“ (TREND, Financie str. 52, 25. 11. 2010)
- balíky služieb zavádzajú všetky banky. Tým sa stávajú poplatkové schémy pre klientov ešte viac neprehľadné a ťažšie porovnateľné.

ZDROJE, ZAUJÍMAVÉ LINKY:

- <http://www.ecb.int/ecb/educational/html/index.sk.html>
- <http://www.ecb.int/>
- http://europa.eu/institutions/financial/ecb/index_sk.htm
- <http://www.banky-na-slovensku.sk/rating/>

Ako si rozumne požičiavať

5

„Nauč sa žiť v medziach svojho príjmu, aj keby si si mal na to požičať.“

Josh Billings

5.1 AKO SI NAPLÁNOVAŤ FINANČNÚ BUDÚCNOSŤ

NA CESTE OD SNOV K REALITE

Každý z nás o niečom sníva... Spieva sa v známej piesni. Bez snov akoby sme nežili. To je dobré. Bez snov, bez našej fantázie a predstavivosti by nebolo ľudského pokroku. Každý objav či vynález bol najprv v hlavách, myšlienkach ich tvorcov...

Iba rojčiť, dumať nad niečím úžasným však nestačí. Až rozhodnutím sa naše sny menia na ciele. Vďaka odhodlaniu a vytrvalosti sa sny premenia na skutočnosť. Kedy sa zo sna stane CIEĽ? Keď ho pomenujeme, vyslovíme a ubezpečíme sa, že to je to, čo naozaj chceme. Čím je jasnejšia predstava, čím sú zreteľnejšie kontúry cieľa, tým je pravdepodobnosť na jeho dosiahnutie vyššia. Viem, kedy sa bude dať dosiahnuť, v ktorej etape života. K cieľom vieme priradiť časový horizont.

Čo ďalej? Urobíme **PLÁN**.

Plán je konkretizáciou cieľa. V ňom odpovedáme na otázky:

- **Kedy?** (kedy chcem cieľ dosiahnuť, termíny čiastkových cieľov.)
- **Ako?** (spôsoby a cesty, ako sa dostanem tam, kam chcem ísť.)
- **Čo budem potrebovať?** (aké prostriedky, peňažné i nepeňažné.)
- **Odkiaľ?** (zdroj zabezpečenia prostriedkov na dosiahnutie cieľa.)

SEN ⇒ CIEĽ ⇒ PLÁN ⇒ AKTIVITA

Príklad:

SEN

Snívam o tom, že raz budem lekárkou. Dobrou lekárkou, uznávanou, budem môcť pomáhať aj ľuďom v Ázii alebo deťom v Afrike...

CIEĽ

Vyštudujem lekársku fakultu. Budem študovať na Karlovej univerzite v Prahe, lebo je to jedna z mála európskych univerzít, diplom ktorej je uznávaný na celom svete.

PLÁN

1. *Kedy? O 3 roky začnem (som v 1. ročníku SŠ) 6 rokov štúdia vrátane zahraničných stáží.*
2. *Ako? Začnem sa aj individuálne venovať chémii a biológii (resp. to, z čoho budú prijímacie skúšky), prihlásim sa na olympiádu, cez tieto prázdniny si nájdem si učiteľa latinčiny alebo sa budem učiť cez internet.*
3. *Čo budem potrebovať? Počas prípravy na VŠ štúdium nič. S cieľom som oboznámila rodičov, mám ich podporu morálnu aj materiálnu. V Prahe budem potrebovať ubytovanie (mesačné poplatky za internát sú...), platby za študijné pomôcky, dopravu, stravu a iné. Zistím si celkové náklady na štúdium v Prahe – cez internet a od známych, ktorí tam študujú. Je to dosť veľa...*
4. *Odkiaľ? Zdroje financovania môjho štúdia:*
  - z rodinného rozpočtu môžem dostať...
  - moje úspory...
  - možné štipendium pre zahraničných študentov...
  - študentská pôžička... (koľko, ako a kedy ju budem splácať...)

V bode 3 a 4 tvorím **finančný rozpočet plánu**. Viem, že bez neho je dosiahnutie môjho cieľa «na vode». Podľa toho, ako sa bude vyvíjať moja finančná situácia, budem ho môcť meniť, prispôsobovať.

AKTIVITA

Najdôležitejšia je odpoveď na otázku: *Kedy začnem realizovať plán? HNEĎ. Ani deň odkladu. Prečo sa mnohé sny a ciele nezrealizujú? Ľudia snívajú, dávajú si ciele, vedia si ich realizáciu naplánovať, zlyhávajú však pri realizácii plánov.*

(Náš tip: Pravidlo 72. Ak človek nezačne s realizáciou akéhokoľvek rozhodnutie do 72 hodín, zvyčajne to ide do „stratena“...)

Ked' nám naše nestačí

Máte ciele, plány, na realizáciu ktorých vám nebudú stačiť vaše zdroje? Nemusíte byť z toho nešťastní.

Existuje veľa možností, ako si prostriedky zabezpečiť. Najjednoduchšie je – požičať si. Ako viete, na tú to oblasť uspokojovania ľudských potrieb sa špecializuje bankovníctvo. No okrem bánk sú na trhu aj iné možnosti, ktoré vám cestu k peniazom skráti, zjednodušia, no obyčajne je to tá drahšia možnosť. Skrátka, je dobré vedieť sa v tom orientovať.

5.2 ČO PONÚKA ÚVEROVÝ TRH

Odkiaľ a ako si možno požičať

Dnes vám banky a iné spoločnosti požičajú peniaze na čokoľvek a kedykoľvek. Tak to znie éterom, vidíme to v reklamách v televízii, čítame na letákoch či v inzertných novinách. Vtláčajú nám predstavu, že niet nič ľahšie ako požičať si peniaze práve od nich. Požičiavanie peňazí je predmetom ich podnikania. Je to ich tzv. kór biznis.

Naozaj, asi nikdy nebolo také ľahké požičať si. Každý zodpovedný človek by však pri podpisovaní úverovej zmluvy mal mať jasno v tom, že požičané peniaze musí vrátiť a za poskytnutú službu musí zaplatiť dohodnutú cenu – **úrok**.

Najčastejšie sa na našom úverovom trhu využívajú tieto produkty:

- **úvery na bývanie**
- **spotrebiteľské úvery**
- **kreditné karty**
- **nákup na splátky**
- **hotovostné pôžičky**

ÚVERY NA BÝVANIE

ŠTÁTNY FOND

Najlacnejšie si môžu mladí ľudia do 35 rokov zabezpečiť vlastné bývanie úverom zo **Štátneho fondu rozvoja bývania (ŠFRB)**, ak príjem nepresiahne 3,5-násobok životného minima. No zdroje tohto fondu sú obmedzené a kritériá na žiadateľov pomerne prísne, keďže sa jedná o určitý druh sociálnej pomoci.

Domácnosť musí mať určitý príjem, aby zvládla splátky, ale nedostanú ho lepšie zarábajúci mladí ľudia – tí si môžu dovoliť vyššie úrokové zaťaženie. Všetci žiadatelia musia mať aj vlastné zdroje – najmenej 20 % žiadaného úveru, výška úveru je limitovaná, taktiež maximálna rozloha nového bývania. O úver z fondu sa môžu uchádzať aj obce a mestá na výstavbu nájomných bytov.

HYPOTEKÁRNE ÚVERY

V prípade, že potrebujeme peniaze na financovanie bývania, sú hypotéky a stavebný úver najvhodnejšími alternatívami. (... ak nespĺňame podmienky, alebo nám zamietli žiadosť v ŠFRB.)

Hypotekárny úver (HÚ) je dlhodobý úver s lehotou splatnosti 4 – 30 rokov. Je zabezpečený záložným právom k nehnuteľnosti na území SR. Čo to znamená? Že ten, kto potrebuje peniaze, dá banke do zálohy nehnuteľnosť. V prípade nesplácania úveru, má vlastnícke právo banka. Vlastník toto právo v prospech nej **vinkuloval** na liste vlastníctva v katastri nehnuteľností.

Záujemca o úver **nemusí** mať uvedenú nehnuteľnosť vo svojom vlastníctve – ručiť za úver môžu napr. aj rodičia svojím bytom v prospech budúceho bývania svojich detí. Záložné právo sa môže počas trvania úverového vzťahu zmeniť a nehnuteľnosť tretej osoby (napr. rodičov) sa „oslobodí“, ťarcha prejde na tú, ktorá je financovaná z úveru. Na zabezpečenie úveru sa môžu použiť aj nehnuteľnosti iné, napr. pozemok, garáž, chata a pod. na území SR.

Na čo sa môže hypotekárny úver použiť?

- kúpa nehnuteľnosti do osobného vlastníctva (byť, rodinný dom)
- výstavba nehnuteľnosti, prípadne jej zmena (prístavby, nadstavby, zmeny bytových jadier...)
- rekonštrukcia nehnuteľnosti
- údržba nehnuteľností
- kúpa stavebného pozemku (len tuzemské nehnuteľnosti v ktorých je viac ako polovica plochy určená na bývanie)
- usporiadanie majetkových pomerov (dedičstvo, BSM)
- splatenie skôr poskytnutých úverov, aj hypotekárnych

Existuje optimálna dĺžka splácania?

Odborníci radia – zlatá stredná cesta je správna. Záleží od veľkosti úveru, ale príliš krátka doba znamená vysoké splátky. Maximálna doba 30 rokov – znamená vysoké preplatenie úveru. Taktiež je tu riziko, že sa v rodine vyskytne situácia, kedy bude treba znížiť splátku a nesplatený úver už nebude kam umiestniť, rozložiť. Preto optimum pre HÚ je **10 – 20 rokov**.

Príspevok od štátu

Ak máte záujem o **štátny príspevok** na hypotekárne úvery musíte rátať s tým, že sa poskytuje len na úvery do výšky 82984,7972 € na jednu bytovú jednotku. Štátnym príspevkom sa rozumie percento, ktorým štát **znižuje výšku úrokovej sadzby** určenú v zmluve o hypotekárnom úvere. (V skutočnosti dáva **bonus**, bonifikuje, cenovo zvýhodňuje určité služby a ich prijímateľov.)

V súčasnosti (2013) prispieva štát na úhradu úrokov iba ľuďom do 35 rokov. Mladí ľudia môžu mať podporované financovanie svojho bývania prvých 5 rokov. Pravdaže, nie všetci. Tí, ktorí splnili kritérium príjmu.

Čo úroková sadzba?

Pri stanovení úrokovej sadzby sa vychádza z aktuálnej situácie na trhu a z individuálnej bonity klienta. Viac ako pri iných druhoch úveru sa využíva rozhodovanie klienta o úrokovej sadzbe, ktorá môže byť:

- a) **variabilná** (premenlivá) – môže sa meniť, podľa situácie na finančnom trhu,
- b) **fixná** (pevná) – žiadateľ o úver (dlžník) sa rozhoduje, na akú dobu chce ustáliť, fixovať úrokovú sadzbu – napr. 1, 3, 5 rokov, po uplynutí doby sa rozhoduje opäť podľa aktuálnych ponúk na úverovom trhu, ak ju nefixoval na celé obdobie splácania úveru.

Dá sa úver splatiť predčasne?

Úver môžete splatiť aj predčasne, bez poplatkov je to zvyčajne v termíne, keď končí **fixácia úrokovej sadzby**. Podmienky skoršieho ukončenia úverového vzťahu sú vždy zakotvené v zmluve – treba sa s nimi oboznámiť ešte pred jej podpísom. Žiadosti o predčasné splatenie úveru sú v niektorých bankách posudzované individuálne.

ÚVER ZO STAVEBNEJ SPORITELNE – STAVEBNÝ ÚVER

Sporiteľ stavebného sporenia môže čerpať **výhodný úver** na obstaranie bývania po splnení podmienok: našetriť približne **polovicu z cieľovej sumy (CS)** a dosiahnuť **hodnotiace číslo**. Jeho výška odráža bonitu klienta. Jeho výšku, rýchlosť rastu vieme najviac ovplyvniť disciplinovanosťou vo fáze sporenia.

Ak vloží klient stavebnej sporiteľne polovicu CS na začiatku, hodnotiace číslo ho „pustí“ do úveru o dva roky. Ak bude vkladať na začiatku roka celý ročný vklad, dostane sa k úveru skôr, ako keď bude pravidelne mesačne sporiť. Najpomalšie bude rásť hodnotiace číslo tým sporiteľom, ktorí vkladajú na stavebné sporenie na konci roka.

OSTATNÉ BANKOVÉ ÚVERY

1. povolené prečerpanie

- tzv. kontokorentný úver, znamená možnosť ísť do **debetu**, mínusu na **bežnom účte**, ak sa pravidelne spláca z prichádzajúcich vkladov, neplatí sa žiaden úrok, a znovu sa otvára do nastaveného limitu, netreba nanovo vybavovať.

2. spotrebiteľský úver

- **účelový** – napr. na zariadenie bytu, auto, štúdium a pod., použitie sa dokladuje – banka má prehľad o použití, menšie riziko návratnosti pre ňu,
- **bezúčelový** – je drahší ako účelový, vyššie riziko návratnosti.

Spotrebiteľský úver zaručený nehnuteľnosťou sa nazýva **americká hypotéka**. To znamená, že takýto **bezúčelový úver** môže dostať každý, kto je ochotný založiť nehnuteľnosť.

Bankové spotrebiteľské úvery sú najžiadanejším úverovým produktom na našom trhu. Ešte stále vybavujú pomerne zložito. Klient musí preukázať schopnosť splácať úver zo svojho príjmu. Banky navyše často vyžadujú ďalšie formy zábezpeky, ako ručenie fyzickou osobou, záložné právo na nehnuteľnosť, vinkuláciu vkladov, životné poistenie atď. Taktiež je pre banku dôležité, či má žiadateľ u nejaký iný produkt. Aspoň niekoľko mesiacov pred schválením úveru, na základe čoho si môže preveriť bonitu klienta. Platí známa veta: **Ak žiadate o úver, najskôr musíte preukázať, že ho ani tak veľmi nepotrebujete...**

Naopak **výhodou bankového spotrebiteľského úveru** oproti nákupu na splátky je **nižšia úroková sadzba**. Pokiaľ pri nákupe na splátky sa úroková sadzba nezriedka pohybuje nad 30 %, pri bankovom spotrebiteľskom úvere môžete prostriedky získať už pri sadzbe okolo 10 percent.

Prečo spotrebiteľský a nie spotrebný???

Podľa platnej legislatívy v Európskej únii majú občania členských štátov rovnaké práva pri využívaní finančných služieb ako pri ostatných produktoch a službách. To znamená nárok na **ochranu svojich spotrebiteľských práv**. Preto sa poskytované úvery nazývajú spotrebiteľské. Starší názov „spotrebné“ bol odvodený od slova spotreba – tieto úvery sú prevažne určené na obstaranie spotrebných predmetov prípadne služieb.

Veľký význam pre ochranu klientov bánk – spotrebiteľov – má uplatňovanie Zákona č. 258/2001 zo dňa 14. 6. 2001 o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona SNR č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov, ktorý hovorí o podmienkach poskytovania takýchto úverov a o právach a povinnostiach obidvoch strán – dlžníkov i veriteľov (viď kap. 3).

KREDITNÉ KARTY

Sú to **úverové karty**. Banka predajom kreditnej karty (KK) dáva klientovi možnosť používať jej peniaze, t. j. požičiava mu do určitého limitu (úverový rámec). Za KK sa platí spravidla ročný poplatok a na jej vydanie **nemusí mať klient účet** vedený v danej banke.

Na **princípe revolvingu** – stále sa obnovujúcim úvere – fungujú aj KK.

V poslednom období sa ponuka kreditných kariet sústavne rozširuje. Je jedno, či využívate mobilnú telefónnu sieť, alebo nakupujete benzín, všade vám ich ponúknu.

Ako „rezervná peňaženka“ úplne stačí jedna kreditná karta. Cez ňu nám banka poskytuje úver, ku ktorému sme prišli ľahko (bez vybavovania a dokladovania), preto sú aj úroky podstatne vyššie ako na bežnom „spotrebáku“ (17 – 25 %). A sankcie pri omeškaní aspoň minimálnej splátky sa vyšplhajú nad 30 percent...

Napriek tomu alebo práve preto túžite po kreditke?

Tu sú naše **tipy**, ako z nej vyťažiť maximum a nedostatť sa do problémov:

- využívajte KK čo najviac – platte ňou všade, kde sa kartou platiť dá. Za nákup sa z karty stiahne úhrada vždy presne na cent, nepotrebuje drobné atď.
- odkladajte si výstupy zo snímača KK – malé súhrnné bločky – kvôli prehľadu o skutočnom čerpaní úverových peňazí, aby ste vedeli, koľko bude treba uhradiť.
- používajte KK hlavne na úhrady za tovar a služby. Informujte sa o podmienkach výberu hotovosti v bankomatoch hneď pri prevzatí KK, aby ste neboli zaskočení výškou poplatkov.
- každá KK má svoj termín splatnosti, kedy nám príde výpis o vykonaných platbách – čerpaní – niekde 15. deň v mesiaci, inde 1. streda v mesiaci a pod. Skontrolujte podľa vašej evidencie a uhradte celú dlžnú sumu z rezervy na bežnom účte.
- ak nemáte na svojom účte toľko prostriedkov, zaplatte aspoň na výpise uvedenú minimálnu splátku, alebo koľko môžete. Zvyšok sa bude úročiť platnou sadzbou.
- ak chcete úver splatiť cez splátky alebo máte daný príkaz na inkaso (banka si z vášho účtu stiahne len minimálnu splátku – úroky z dlžnej sumy sú jej výnos), je to drahý úver – radšej si treba vybaviť klasický spotrebný. Rozdiel v úrokoch je takmer dvojnásobok.

Kontrolná otázka: Akú kartu máte vy?

NÁKUP NA SPLÁTKY

... je na Slovensku (a nielen) obľúbeným druhom spotrebiteľského úveru, ktorý poskytujú nebankové špecializované subjekty – **splátkové spoločnosti**.

Na rozdiel od bankového úveru je oveľa dostupnejší aj pre menej solventnejších občanov a podstatne jednoduchší na jeho vybavenie. Cenou za rýchlu dostupnosť je výška úrokov, poplatkov, ale najmä sankcie – úroky z omeškania splátok.

Na nedostatok klientov si nesťažujú už roky zabehnuté spoločnosti QUATRO, CETELEM, Home Credit, GE Money a ďalšie. Úplnú žatvu majú každý rok pred Vianocami. Tu rozhodujúcu rolu zohrávajú emócie, mnohí podľahnú ilúzii, že aj Vianoce sa dajú prežiť na splátky.

A čo realita? Ak si chcete seriózne porovnať, naozaj všímajte **RPMN**, ktorá sa v splátkových spoločnostiach pohybuje v priemere od 20 %, ale môže to byť aj 60, aj 70 %, závisí od viacerých činiteľov.

Väčšina týchto obchodníkov vám vlastne poskytne **úver na kúpu danej veci** s patričnou prirážkou. Spravidla nepožadujú ručenie ďalšou osobou, ale rozhodne budú chcieť potvrdenie zamestnávateľa

o príjme kupujúceho a o jeho trvalom pracovnom pomere. V dohodnutých splátkach býva tiež zahrnuté poistné pre prípad, že by kupujúci prišiel o prácu a za tovar by nemal ako zaplatiť. Alebo je v kúpnej zmluve klauzula, že tovar je až do poslednej splátky majetkom obchodnej firmy, ktorá vám tento jednoduchý nákup umožnila. A teda, ak nebudete splácať, tovar si vezme späť.

Napriek tomu, že pri nákupe na splátky zaplatia ľudia za tovar viac ako v hotovosti, firiem ktoré sa tomuto obchodu venujú, stále pribúda. A tie renomované sú stále vynaliezavejšie v ponuke svojich služieb. Napríklad vám ponúknu časovo neobmedzený revolvingový úver do určitej výšky – záleží len na vašich finančných možnostiach. Na tom, aká môže byť výška mesačnej splátky. Alebo pošlú kreditnú kartu a urgujú jej aktiváciu. Dokonca takto si môžete vybrať a užiť aj dovolenku a potom ju splácať.

Rovnaký vývoj zaznamenali predajcovia áut na **lízing**. Tomuto svetovému trendu nakupovania sa obyvatelia Slovenska veľmi rýchlo prispôbili. Čo nás zaujíma pri nákupe na lízing? Okrem RPMN a celkovej sumy preplatenia kúpy predmetu lízingu je to lízingový koeficient a akontácia.

Lízingový (splátkový) koeficient vyjadruje veľkosť (mieru) zvýšenia kúpnej ceny predmetu počas jeho obstarávania. O koľko viac zaplatíme kúpou na splátky oproti kúpe v hotovosti. To znamená, že pri koeficiente 1,15 zaplatíme viac o 15 %.

Akontácia je prvá zvýšená splátka. Udáva sa v percentách z ceny tovaru. Čím je vyššia, tým nižšie sú potom mesačné splátky. A naopak – pri tej istej dobe splácania.

Lízing je finančný **prenájom** s právom kúpy najatej veci. Znamená to, že napríklad auto je až do poslednej splátky vo vlastníctve lízingovej spoločnosti. Auto kupované na úver prechádza do vlastníctva kupujúceho okamihom kúpy.

Naše **TIPY**:

- ak je tá možnosť, vyberajte si **úvery s nulovým navýšením**. Jedine vtedy sa oplatí kupovať na splátky – načo platiť plnú cenu naraz, ak to môžeme postupne. Takéto marketingové akcie bývajú s jasným cieľom: prilákať klientov. Ale prečo nevyužiť šancu mať napr. novú práčku doma a použiť ju skôr, než ju celú zaplatíme?
- väčšina splátkových spoločností poskytuje svojim zákazníkom úverové karty, ktorých úročené je vyššie ako na bankových kreditných kartách. Výhodou môže byť nejaká akcia – napr. žiaden úrok na 50 dní.
- úroky z omeškania sú 8 a viac percent z dlžnej splátky, ak platba mešká viac ako 30 dní. Finančné zaťaženie sa znásobuje, ak niet na splátky 3 a viac mesiacov, dlžník sa často dostáva do začarovaného kruhu, lebo každou splátkou najskôr spláca dlžné úroky, splácanie istiny sa oddaluje
- odložená splatnosť alebo nákup bez hotovosti nie sú výhodou. Klient viac zaplatí v poplatkoch alebo na úrokoch.

HOTOVOSTNÉ PÔŽIČKY

Sú zo všetkých úverov a pôžičiek **najdrahšie**.

Bez ohľadu na to, kto vám ju poskytne. Ak nemôžete v banke získať bezúčelový spotrebný úver (peniaze na účet) a nevyhovujú vám ponuky splátkových spoločností, ostáva často poslednou možnosťou hotovostná pôžička. V banke je však lacnejšia ako od nebankovej „pôžičkárne“.

Hotovostné pôžičky sú určené vo väčšine prípadov ľuďom, ktorí majú záujem o menšie sumy. O pôžičky, ktoré je možné získať spravidla veľmi rýchlo, bez ručiteľa, na akýkoľvek účel a bez zbytočnej byrokracie. V prípade, že nemáte možnosť alebo čas vybaviť si spotrebný úver, nechcete obťažovať svojich priateľov či známych, a pritom potrebujete peniaze okamžite, môžete využiť služby spoločností poskytujúcich hotovostné pôžičky.

Poskytovateľmi hotovostných pôžičiek sú väčšinou **nelicencované** spoločnosti (nemajú bankovú licenciu) špecializované na túto činnosť. Na rozdiel od bánk, požičiavajú vlastné, súkromné peniaze. Spravidla podnikajú podľa Občianskeho zákonníka – preto tiež používajú termín pôžička a nie úver. Nepodliehajú kontrole NBS. Okrem štandardných spoločností, existujú na trhu hotovostných pôžičiek aj firmy alebo jednotlivci, ktorí sa nesprávajú štandardne.

Toto je jeden z dôvodov, prečo by pri výbere spoločnosti poskytujúcej hotovostnú pôžičku mali spotrebiteľia prihliadať na viacero faktorov. Každý zákazník by si mal predovšetkým preštudovať samotnú zmluvu o pôžičke a preveriť si a porovnať systém poplatkov a možných sankčných poplatkov v situácii, ak sa dostane do problémov so splácaním. Dôležité je taktiež poznať históriu danej spoločnosti na trhu a sledovať jej komunikáciu a prezentáciu. Mnoho ľudí tiež preferuje osobné odporúčanie známych alebo priateľov, ktorí mali s danou spoločnosťou pozitívnu skúsenosť.

Osobitnou kapitolou pri hotovostných pôžičkách je **úroková sadzba**. Tá sa vo väčšine prípadov pohybuje nad 50 percent ročne. Spoločnosti sa vysokú sadzbu snažia maskovať tým, že v inzerátoch uvádzajú sadzbu na mesiac alebo na týždeň. Relevantné porovnanie však získate až po prepočítaní na ročnú bázu (p. a.). Predtým, ako sa rozhodnete pre hotovostnú pôžičku si však predsa skúste zistiť dostupnosť iných, lacnejších alternatív.

Na veľkú radosť bánk a rôznych pôžičkární...

Banky sú stále prístupnejšie v poskytovaní **spotrebných úverov**.

Ak máte pravidelný príjem, máte šancu získať hotovostný spotrebný úver aj bez potreby preukazovania použitia peňazí. Úrokové sadzby takýchto úverov sú, pochopiteľne, vyššie – pohybujú v rozmedzí 15 – 20 % p. a. Pre porovnanie však berte do úvahy RPMN.

V krajnom prípade môžete využiť služby tradičných poskytovateľov pôžičiek, ktorých úrokové sadzby sú v priemere 20 – 30 %. Nimi uvádzaná RPMN nemusí odrážať realitu – spravidla v nej nie sú zahrnuté úplne všetky poplatky. Väčšiu vypovedaciu schopnosť má porovnanie cez celkové preplatenie pôžičky. Majú či nemajú takéto subjekty miesto v dnešnej trhovej ekonomike? Bez dopytu by sa neužili ani u nás.

Rozmach života na dlh netreba brať na ľahkú váhu. Aj na Slovensku rastie počet tých, ktorí nevládzu splácať byt, dom a iné veci, na ktoré si nedávno požičali. Urobme všetko pre to, aby sme sa nezaradili medzi nich.

Na záver myšlienka, ktorú posielala mladým ľuďom Warren Buffet, jeden z najbohatších ľudí a zároveň najväčších filantropov sveta:

„Vykašlite sa na kreditné karty a neberte si bankové úvery...“

5.3 ČO, KDE, AKO POROVNÁVAŤ...

ROČNÁ PERCENTUÁLNA MIERA NÁKLADOV

Spoločnosti, poskytujúce pôžičky a úvery, vám musia poskytnúť písomne všetky podrobnosti úverovej zmluvy, ktorú uzatvárate. Musí tam byť informácia o tom, aká je úroková miera, ako dlho bude trvať zmluva a ako ju môžete zrušiť a ďalšie podmienky.

Najdôležitejší ukazovateľ, ktorý umožňuje porovnávať úverové produkty, je ročná percentuálna miera nákladov (RPMN).

Na rozdiel od úrokovej miery, **RPMN vyjadruje celkovú mieru preplatenia úveru**. Okrem úrokov z istiny zahŕňa aj všetky náklady spojené so založením, trvaním a ukončením úverového vzťahu. Napr. poplatok za spracovanie žiadosti o úver, vedenie úverového účtu, poplatok pri ukončení úveru atď....

$$RPMN (\%) = \frac{\text{úrok} + \text{poplatky} + \text{iné náklady na úver}}{\text{istina}} \times 100$$

kde istina predstavuje žiadaný, resp. poskytnutý úver. Zo všeobecne platného vzorca RPMN vyplýva, že RPMN je vždy vyššia ako úroková miera (cena úveru). Preto je dôležité, aby sme sa vždy zaujímali o túto hodnotu, ak uvažujeme o úvere alebo nákupe na splátky. Všetky subjekty, ktoré akýmkoľvek spôsobom predávajú tovary alebo služby na úver (s odloženou splatnosťou), sú povinné tento údaj vo svojich ponukách uvádzať aj s konkrétnym príkladom výpočtu.

O KOĽKO VIAC ZAPLATÍME?

Čím je úver na dlhšie obdobie, tým viac ho preplatíme.

Vypočítame **rozdiel** medzi súčtom vkladov (splátok) a požičanou istinou. Niekedy nás až tento rozdiel upozorní na nezmyselnosť brania úveru. Koľko musíme pracovať, ako dlho žiť s bremenom dlhu. Zvyčajne vtedy začneme hľadať iné riešenie našej potreby.

INTERNET – NÁŠ POMOCNÍK

Tu naozaj platí: Všetko je na nete...

Ešte ani nemusíte mať akútnu potrebu na niečo si požičať, nezaškodí občas „zablúdiť“, na internete na stránky, ktoré majú v ponuke **úverovú kalkulačku**. Budete mať priebežne prehľad o tom, aké drahé alebo lacné sú požičané peniaze. Ešte lepšie, ak to budete robiť pravidelne, cielavedome. Budete si lepšie vedieť napláňovať svoju finančnú budúcnosť.

VIEME OVPLYVNIŤ CENU ÚVERU?

Vieme ovplyvniť to, za akých podmienok nám banka požičia? Mnohí žiadatelia o úver sú nepríjemne prekvapení, keď navštívia konkrétnu pobočku banky, a tam sa dozvedia úplne inú cenu, výšku úrokovej sadzby, než banka uvádza v reklame daného produktu.

Klamú nás? Zavádzajú? Ani nie. Vo väčšine letáčikov, inzertných spotov banky uvádzajú: *Výhodný úver môžete získať už od... percent*. A je tam také úžasné číslo, že pokiaľ tie peniaze naozaj potrebujeme, nezaváhame. Ešte si naše požiadavky nahodíme do úverovej kalkulačky na webovej stránke danej banky a – ideme.

Tá najvýhodnejšia úroková sadzba je pre ideálnych klientov. Takých je medzi nami málo. Preto berme na väčšiu váhu tú predložku „**OD**“. Cena pre nás, bežných klientov už môže byť len vyššia.

BONITA, ÚVEROVÉ SKÓRE, HISTÓRIA

Pre banku je rozhodujúca **návratnosť** požičaných peňazí. Vieme, že viac ako 90 percent zdrojov, ktoré využíva na svoje podnikanie, t. j. ktoré požičiava, sú **cudzí peniaze**. Sú to peniaze vkladateľov, jej veriteľov. Z toho vyplýva, že musí minimalizovať riziko nesplácania poskytnutých úverov.

Ako to robí? Predovšetkým chce čo najlepšie poznať žiadateľa o úver. Rozhodujúce je, ako sa správa k peniazom. To vie najrýchlejšie zistiť, ak už je, prípadne bol, jej klientom. Z **histórie** pohybov na bežnom účte vie zistiť výšku pravidelných prírastkov (mzda, odmeny, provízie), priemernú výšku zostatkov, vie posúdiť jeho disciplínu v uhrádzaní záväzkov. To je jeden z dôvodov, prečo by sa mal žiadateľ o úver najskôr informovať vo svojej banke. Tam môže získať najlepšiu vyjednávaciu pozíciu.

Ešte viac vedia posúdiť jeho **bonitu – schopnosť splácať úver**, ak už mal nejaký úverový produkt. Na prvý pohľad vidia, ako sa vyrovnáva s povoleným prečerpaním, ako napr. bez jediného omeškania splatil spotrebiteľský úver spreď dvoch rokov, ako využíva kreditnú kartu a pod. Za bezchybnú úverovú históriu získava kladné body do **úverového skóre**, čiže miera pravdepodobnosti, že aj budúci úver splatí, je vyššia.

Naše TIPY

- Budujte si svoju dobrú platobnú a úverovú históriu už od svojej prvej výplaty – neviete, kedy sa vám to zíde.
- Buďte disciplinovaní aj pri platbách, úhradách za bežné služby, napr. za plyn, elektrinu, mobilný telefón.
- Za omeškania, upomienky sú „zlé body“, ktoré sa odrazia vo zvýšenej úrokovej sadzbe za úver.
- Rozdiel pár desiatín percenta v úrokovej sadzbe môže vašej domácnosti v budúcnosti ušetriť desiatky a možno i stovky eur.

5.4 AK TO S ÚVERMI PREŽENIEME...

Aj to sa môže stať.

Možno sme nie správne odhadli svoje príjmové príležitosti, možno sa nakopilo toľko nepriaznivých okolností, možno... Skrátka, nevládzeme naše záväzky splácať. Riešenie? Vždy nejaké je. Nie ste prvý ani posledný, kto má takýto problém.

Naše TIPY

- Záväzok, z ktorého sa dá vycúvať, riešme ako prvý – zbavme sa ho. Napríklad televízor na splátky predáme. Aj pod cenu.
- Dokiaľ môžeme, nezaťahujme do riešenia problému našich príbuzných, priateľov ďalšími pôžičkami. Toto si nechajme až nakoniec – môže byť ešte horšie.
- Banka má záujem nám pomôcť, nemá záujem o náš dom, byt. Ich predaj, speňaženie svojej pohľadávky považuje za krajné riešenie. V konečnom dôsledku tak prichádza o klienta. (Banka nie je náš nepriateľ...)
- V žiadnom prípade riešenie neodkladáme. Ak máme viac splátkových záväzkov, otvorene jednáme so všetkými veriteľmi. Nevieme, u ktorého sa nájde najlepšie riešenie.

- Ak opakovane nemáme na všetky splátky, dohodneme si nižšie u všetkých veriteľov, každému dáme niečo. (Pred nikým sa neschováame, nezatvárame dvere.)
- Ak už sme úplne v koncoch, a chceme si zachovať svoju tvár, môžeme vyhlásiť osobný bankrot.

OSOBNÝ BANKROT

Aj keď to znie hrozivo, pre ľudí, ktorí chcú za svojou finančne neúspešnou minulosťou urobiť hrubú čiaru, je to príležitosť. Legálne, cestou súdu sa vysporiadať so starými dlhmi v rámci svojich možností.

Pojem osobný bankrot naša legislatíva nepozná. Je to vlastne ľudový výraz pre konkurz na majetok fyzickej osoby. Hoci možnosť požiadať o oddĺženie majú u nás chronickí dlžníci od roku 2006, veľa ľudí ju nevyužíva. Buď o nej nevedia, alebo sa im to zdá zložité. Vo väčšine prípadov však na takúto možnosť prídu neskoro, keď už nemajú žiaden majetok.

Aké sú podmienky a priebeh tohto konania?

- dlžník pri podaní Návrhu na vyhlásenie konkurzu na súd musí zaplatiť 663 eur ako predbežnú odmenu správcovi konkurznej podstaty,
- konkurz prebehne iba vtedy, ak má dlžník majetok aspoň vo výške 1660 eur,
- správca majetok speňaží a rozdelí medzi veriteľov,
- o zbavenie sa zvyšku dlhov (oddĺženie) treba tiež požiadať súd,
- v prípade kladného rozsudku začína plynúť 3-ročná skúšobná doba, počas ktorej dlžník zo svojho príjmu spláca svoje dlhy (dokazuje dobrý úmysel),
- počas skúšobnej doby môže ísť až 70 percent jeho príjmov na úhradu dlhov,
- až po 3-ročnom období rozhodne súd o definitívnom oddĺžení, čím sa stávajú zvyšné pohľadávky nevyhľaditeľnými.

ZDROJE:

- <http://financie.etrend.sk/>
- <http://tvojepeniaze.pravda.sk/>
- <http://openiazoch.zoznam.sk/>
- kol. autorov: Význam hotovostných pôžičiek na pôžičkovom a úverovom trhu v SR, Nadácia F. A. Hájea, r. 2005
- príloha Financie – denník Pravda 2010, 2011

6 Životné istoty a riziká

„S peniazmi nie je tak dobre ako zle bez nich.“
Arménske príslovie

6.1 VIETE, ŽE...

- ... dôchodky sú najčastejšie vyplácané dávky zo Sociálnej poisťovne? Že napríklad v júli 2021 to bolo vyše 1,7 milióna dôchodkov, z toho viac ako 1 milión starobných?
- ... v roku 2020 bolo na Slovensku mesačne v priemere takmer 154 tisíc pracujúcich na „péenke“, čo bolo zhruba o 30 tisíc viac ako v predchádzajúcom roku? Tol'kým ľuďom vyplácala Sociálna poisťovňa nemocenské dávky...
- ... priemerne vydržia Slováci v životnom poistení 7 rokov, hoci priemerný „vek“ uzatváraných zmlúv je vyše 20 rokov?
- ... sporiť na dôchodok si môžete začať už od 15 rokov?

6.2 POCIT BEZPEČIA – ŽIVOTNÁ ISTOTA

AKO VNÍMAME BEZPEČIE?

Je to tak. Potrebu bezpečia, potrebu istoty máme zakódovanú v génoch. Jej uspokojenie, naplnenie dokážeme potlačiť len v prípade neuspokojenia základných biologických potrieb ako je pocit smädu, hladu a chladu. Inak povedané – ak má človek velikánsky hlad, je schopný urobiť aj kroky, ktoré môžu ohroziť jeho bezpečie. Tak to funguje v celej živočíšnej ríši. Preto sa potreba bezpečia nachádza v Maslowovej pyramíde potrieb na druhom stupni, hneď po základných fyziologických potrebách.

Povinnosťou rodičov je zabezpečiť dieťaťu podmienky pre zdravý vývoj. Väčšinou tak činia bez toho, aby si kedy prečítali ustanovenia zákona o rodine. Svoje potomstvo si plánujú a podnikajú potrebné kroky na zabezpečenie potrieb spoločnej rodiny. Aby mali kde bývať, čo jesť, čo si obliecť. Skrátka – pracujú na vytvorení domova. To je ten priestor, kde sa ich deti budú cítiť bezpečne.

Inak vnímajú bezpečie svojho bytia deti, inak mladí ľudia a inak starší. Väčšina detí si pocit bezpečia spája s domovom, kompletnou rodinou, vníma ho viac vzťahovo, emocionálne. Mladí ľudia, stojaci na prahu dospelosti, alebo rozhodujúci sa o životnej dráhe, o kariére, sa už na vec pozerajú s oveľa väčším pragmatizmom. Začínajú si uvedomovať, že úroveň uspokojovania základných životných potrieb vrátane

zabezpečenia životných istôt, bude súvisieť s peniazmi. A starší? Tým je jasné, že ich životná úroveň momentálna i budúca, priamo aj nepriamo závisí od zdravia a od príjmov.

OHROZENIE, OBAVY, NEISTOTA

Opakom pocitu bezpečia je pocit ohrozenia.

Súčasťou psychickej výbavy človeka je aj jeho schopnosť vyrovnávať sa s obavami. Od útleho veku sa učíme prekonávať strach z nepoznaného, skúsenosťou získavame opatrnosť a predvídavosť, ako eliminovať riziká ohrozujúce naše zdravie i život. Prekonávaním prekážok je človek lepšie pripravený na zvládnutie krízových situácií a rizík, ktoré mu prídu v živote do cesty (hovorí sa: Čo ťa nezbije, to ťa posilní.)

Miera sebadôvery vo vlastné sily a schopnosti závisí od rôznych činiteľov. Od genetických daností, od prostredia, v ktorom sme vyrastali, či bolo povzbudzujúce alebo naopak – demotivujúce, ale aj od nášho vlastného úsilia. Nakoľko sa dokážeme cieľavedome pripraviť na rôzne životné situácie, nakoľko dokážeme znížiť mieru rizika vzniku nepriaznivých okolností, nakoľko dokážeme znížiť mieru neistoty našej budúcnosti. Ten zvyšok je pocit bezpečia, istoty.

6.3 KEĎ VLASTNÉ SILY NESTAČIA

POISTENIE AKO PREJAV SOLIDARITY

Ani najschopnejší jedinci sa nedokážu ochrániť pred všetkými nebezpečenstvami, nástrahami, ktoré život prináša. Nehovoriac o tom, že mnohí ani nemajú šancu, lebo prichádzajú znevýhodnení už na tento svet. No všetci potrebujú pre svoj život **peniaze**. O to ide hlavne v životnom poistení. Zabezpečiť živobytie pre tých, ktorí sú na príjem žiteľa odkázaní: vdovy, siroty, rodičia, prípadne iní príbuzní. Kedy budú ešte viac odkázaní? To je práve to, čo nikto dopredu nevie.

Rovnako sa ľudia obávali a obávajú o svoj majetok, ktorý je vystavený rôznym rizikám. Jeho čiastočná alebo úplná strata môže znamenať katastrofu pre fungovanie celej rodiny alebo existenciu firmy.

Ľudia dávno vymysleli a v svojom spolužití uplatňovali princíp **solidárnosti**. Vyjadruje vzájomnú svornosť, vzájomnú podporu, spolupatričnosť.

V **poistovníctve** je to základný princíp fungovania celého systému. V záujme spoločnej ochrany nejakého práva alebo majetku vstupujú do poistného vzťahu s poisťovateľom rôzne osoby (fyzické alebo právnické) s vedomím, že vložené prostriedky sa niekomu vrátia skôr, inému neskôr a niekomu vôbec.

NIEČO Z HISTÓRIE

Aj keď vznik moderného poistovníctva sa viaže prevažne k poisťovaniu majetku (lode v Anglicku, prepravovaný tovar kupcov po mori i po súši), historické pramene napríklad z čias výprav Marca Pola hovoria o solidarite ľudí, žijúcich v prímorských osadách, mestečkách. Predtým, ako sa námorníci vydali na ďalekú cestu, každý prispel do spoločného cechu určitou sumou. Peniaze zverili váženému občanovi, a ak sa niektorý z nich z plavby nevrátil, na zmiernenie následkov tragédie dostali malé odškodnenie pozostalí.

Archeologické výskumy na území dnešného Egypta potvrdzujú, že viera v posmrtný život staviteľov pyramíd bola veľmi silná. Pyramídy – jeden z divov sveta, sú odkazom nielen staviteľského kumštu spred niekoľkých tisícročí. Všetci z dejepisu vieme, že ťažká práca na stavbe týchto kolosov bola sprevádzaná vysokou úmrtnosťou robotníkov. Málokto však vie, že ak si chcel niekto z nich zachovať nádej na dôstojný život po smrti, musel byť slušne pochovaný podľa vtedajších náboženských zvyklostí. Nájdené záznamy svedčia o tom, že existovalo niečo ako poistenie pohrebných nákladov, do ktorého si staviteľia pyramíd pravidelne prispievali.

Taktiež na našom území sa uchovali zaujímavé informácie. Záznamy o poisťovaní baníkov v kremnických baniach zo 16. storočia patria k najstarším svojho druhu v Európe.

CHARAKTERISTIKA POISTENIA

Čo je to POISTENIE?

Z právneho hľadiska – je to **právny vzťah** medzi dvoma zmluvnými stranami. Jedna strana (**poistník**) prenáša riziko vzniku určitej udalosti na druhú stranu a platí za to **poistné**. Druhá strana (**poisťovňa**) sa zaväzuje, že v prípade vzniku danej poistnej udalosti, vyplatí poškodenej strane **peňažné plnenie**.

Z ekonomického hľadiska – je to **finančná služba**, kde predmetom obchodu je prenos, postúpenie rizika zo strany poistníka na poisťovňu. Poisťovňa nevytlúči vznik poistného rizika, zmierni však jeho dopad. Zvyšuje pocit bezpečia, vnáša určitú mieru istoty do života ľudí a ich aktivít.

Z ľudského hľadiska – je to **nástroj**, pomocou ktorého sa straty niekoľkých poistených rozložia medzi všetkých zainteresovaných (poistníkov).

Poistné vzťahy sú špecifické. Platia tu niektoré princípy, ktoré v iných oblastiach financií nefungujú:

- **solidárnosť** – to znamená, že na krytie určitého poistného rizika prispievajú všetci, ale nie každý dostane poistné plnenie. Všetci sú solidárni s tými, na ktorých dopadlo poistné riziko a vložené prostriedky nechávajú v ich prospech, aby im zmiernili, resp. nahradili straty.
- **neekvivalentnosť**, t. j. nerovnosť medzi vloženými peňažnými prostriedkami (zaplateným poistným) a výškou poistnej náhrady. Nieкто dostane viac, iný menej a nieкто vôbec nič (*ten by však mal byť šťastný, lebo jemu sa nič zlé nestalo...*).
- **podmienená návratnosť**, čiže peniaze sa dostanú späť do rúk len tomu, kto mal **poistnú udalosť**. Lebo jej vznik je podmienkou pre výplatu poistného plnenia.

6.4 VÝZNAM POISŤOVNÍCTVA

Poisťovníctvo...

- je špeciálne **odvetvie finančných služieb**, ktoré poisťovatelia (poisťovne) poskytujú fyzickým (FO) a právnickým osobám (PO),
- je odvetvie, ktoré **sústreďuje** finančné prostriedky, vytvára poistné fondy, **spravuje** ich a **prerozdeľuje** ich podľa dohodnutých podmienok v rámci zákona najmä v prospech poistencov,
- zahŕňa činnosť verejnoprávných (štátnych) poisťovní, čiže **verejný systém poistenia**, a činnosť komerčných poisťovní – **súkromný systém poistenia**.

ČO MÔŽEME OČAKÁVAŤ OD ŠTÁTU

Aký je moderný štát? Má rôzne prívlastky, napríklad aj – **sociálny**. Čo to znamená?

To znamená, že jednou z úloh štátnych orgánov je vytvárať podmienky na dobre fungujúce vzťahy vo vnútri spoločnosti. Za vyspelé štáty považujeme tie, kde dobre funguje systém hmotného zabezpečenia členov spoločnosti, lebo od toho sa odvíja celková spokojnosť obyvateľstva.

Okrem iného to znamená, že sa dokážu postarať o ľudí, ktorí nemôžu pracovať. Teda z vážnych dôvodov nemajú vlastný pracovný príjem – deti, dôchodcovia, zdravotne postihnutí, dlhodobo nezamestnaní. Štát má vytvoriť fungujúci systém zabezpečenia aspoň minimálnych príjmov pre všetkých občanov (**sociálne zabezpečenie**).

Štát má byť zároveň spravodlivý a jeho hospodárenie má byť ekonomicky efektívne. Keďže jeho príjmy sú hlavne z produktívnej činnosti práceschopného obyvateľstva, stáva sa rozhodujúcim činiteľom v prerozdelení vytvorených hodnôt. Mocenskými nástrojmi – zákonmi, záväznými predpismi a vymožitelnosťou ich plnenia zabezpečí, aby sa časť príjmov z produkcie firiem a občanov presunula v prospech ľudí bez pracovného príjmu. Súčasne kontrolou a rôznymi opatreniami zabráni zneužívaniu systému sociálneho zabezpečenia tými, ktorým sa nechce pracovať.

Sociálne zabezpečenie občanov Slovenska **má tri formy:**

- sociálne poistenie
- sociálna podpora
- sociálna pomoc

Kým systém sociálneho poistenia má v sebe zabudovaný princíp zásluhovosti (výška poistnej dávky závisí od predchádzajúcej ekonomickej aktivity jednotlivca, t. j. od jeho príspevkov do poistných fondov), nárok na sociálnu podporu a sociálnu pomoc majú nárok všetci občania.

Zdroje verejných financií na garantovanie sociálnych istôt sa vytvárajú najmä systémom platieb do poistných fondov a výberom daní, ktoré plynú do štátneho rozpočtu. Z fondov a zo štátneho rozpočtu sa peňažné prostriedky dostávajú do rúk oprávnených osôb formou dôchodkov, dávok, príspevkov a podpôr podľa ich zákonného nároku.

Verejný systém poistenia predstavuje **sociálne a zdravotné poistenie** (sčasti predstavený v kap. 2).

Systém sociálneho poistenia tvorí:

- dôchodkové poistenie
- nemocenské poistenie
- úrazové poistenie
- garančné poistenie
- poistenie v nezamestnanosti
- rezervný fond solidarity

Komu sa platí poistné na sociálne poistenie? **Sociálnej poisťovni** (SP). Na zaradenie do systému sociálneho poistenia sa treba prihlásiť v pobočke SP. Zamestnancov a osoby pracujúce na dohodu prihlasuje zamestnávateľ.

Kto platí poistné? Zamestnanci a zamestnávatelia povinne, samostatné zárobkovo činné osoby (SZČO) povinne pri dosiahnutí určitého príjmu, ostatné osoby môžu dobrovoľne.

Kedy sa platí poistné? **Na začiatku mesiaca** (do 8. dňa) za predchádzajúci mesiac. Načas a v správnej výške zaplatené poistné je podmienkou i zárukou poistného plnenia do strany SP.

Kolko treba platiť? Zákon presne určuje sadzbu v percentách z **vymeriavacieho základu** (VMZ), aj spôsob výpočtu, napr. zaokrúhľovanie. Bližšie informácie o sociálnych odvodoch pozri – <https://www.socpoist.sk/>. Nižšie a nie všetky odvody platia pracujúci dôchodcovia a študenti. VMZ zamestnanca je jeho hrubý príjem zo závislej činnosti a za jeho odvod do SP zodpovedá zamestnávateľ. Rovnako zodpovedá za odvody do **zdravotného poistenia**, ktorého sadzby sú v roku 2021: zamestnanec 4 %, zamestnávateľ 10 % z VMZ. Osoby so zdravotným postihnutím majú polovičnú úľavu.

Živnostník za účasť na sociálnom poistení v plnej miere zodpovedá sám: od prihlášky až po správny výpočet poistného a jeho úhrady v stanovenom termíne. Na začiatku podnikania nie sú živnostníci povinní platiť poistné, niektorí sa však v SP zabezpečujú **dobrovoľne**. Ak sa potom podnikateľ stane povinne poistenou osobou, alebo ak niekto preruší, respektíve ukončí živnosť, mal by bezodkladne komunikovať s pobočkou SP, aby mu nevznikli zbytočné záväzky a komplikácie pre neplatenie poistného.

S ČÍM MÔŽE POISTENEC SOCIÁLNEJ POISŤOVNE POČÍTAŤ?

Na čo má **nárok** z jednotlivých fondov sociálneho poistenia?

- **Dôchodkové poistenie starobné** zabezpečí príjem ľuďom na starobnom dôchodku. Po 62. roku veku, ku ktorému sa zvyčajne viaže aj ukončenie aktívneho pracovného života, majú občania Slovenska nárok na odpočinok a na **penziu**. Nič im však nebráni, aby ďalej pracovali a zvyšovali si aktuálny i budúci príjem. Toto poistenie zabezpečí aj osoby, ktoré sú odkázané na príjem dôchodcu. V prípade jeho úmrtia sú im vyplácané **pozostalostné dôchodky: vdovský, vdovecký, sirotsky** – podľa stanovených podmienok.
- **Dôchodkové poistenie invalidné** istí príjem poistencovi a jeho rodine v prípade, ak z dôvodu choroby alebo úrazu nemôže byť dlhodobo zapojený do pracovného procesu. Má nárok na **invalidný dôchodok**, jeho blízki sú rovnako chránení **pozostalostnými dôchodkami** ako v systéme starobného poistenia.

POZOR! Akýkoľvek dôchodok začne SP vyplácať len na základe žiadosti. To znamená, že ak máme nárok na niektorý z dôchodkov, treba si oň požiadať v pobočke SP podľa miesta trvalého bydliska.

Zabezpečenie na dôchodok

Aj na Slovensku pribúda ľudí v dôchodkovom veku rýchlejšie ako mladých v produktívnom veku. Peňazí na výplatu starobných dôchodkov v SP (tzv. I. pilier) je relatívne stále menej. Preto štát hľadá spôsoby, ako zainteresovať občanov na vlastnom zabezpečení sa na dôchodok.

Už niekoľko rokov sú v ponuke dva systémy **sporenia**. Ako prvé vzniklo **doplňkové dôchodkové sporenie** (tzv. III. pilier), kde si zamestnanci – účastníci tohto sporenia vkladajú svoje peniaze do fondov DDS (Dôchodková správcovská spoločnosť). Ak vykonávajú **rizikové práce**, prispieva im povinne aj zamestnávateľ. Obidvaja prispievatelia sú daňovo zvýhodnení. V tomto systéme si môžu sporiť dobrovoľne aj SZČO alebo iní občania, nemajú však príspevok od zamestnávateľa.

Druhý systém (II. pilier) sprevádza od jeho vzniku (2004) slogan: „**Sporenie, čo nič nestojí.**“ Kto by nechcel, aby sa mu tvorila finančná rezerva bez toho, aby mu ubudlo čo len euro z peňaženky alebo bankového účtu?! Ide o to, že zo zákona povinný odvod na dôchodkové starobné poistenie, ktorý v stanovenom termíne zamestnávateľ odošle vo výške 18 % z VMZ na účet SP, nezostane v plnej výške tam pre priebežné vyplácanie aktuálnych dôchodkov. Ale účastníkom, sporiteľom II. piliera, odošle SP na ich účet do niektorej z dôchodkových správcovských spoločností (DSS) zákonom stanovený príspevok. V r. 2021 je to 5,25 % z celkového odvodu, s rastom o štvrté percenta každý rok dosiahne v roku 2024 stanovených 6 %.

Kedy sa môžete stať účastníkom tohto systému sporenia na dôchodok? Je to tak, že už v čase prvej brigády v 15-rokoch, ak ste na dohodu (nie na čierno) zarobili aspoň 200 eur brutto a nechali ste si zraziť odvody. Tým sa stanete tzv. prvopoistencom a SP vám pošle informačný list o možnosti vstúpiť do II. piliera. Ak uzavriete zmluvu s niektorou z dôchodkových správcovských spoločností (DSS), môžete si tam do vami zvolených fondov posilať príspevky aj dobrovoľne, nad rámec povinných odvodov. K týmto peniazom v plnej výške sa môžete dostať hneď po nástupe na dôchodok.

Vstup do II. piliera je dobrovoľný až do 35. roku veku. Pre tých, ktorí vstúpia, je potom povinný. Faktom je, že aj tu platí: Čas sú peniaze. To si uvedomujú mladí ľudia už pri vstupe do prvého zamestnania a napriek tomu, že tento systém prešiel množstvom zmien od svojho vzniku, v roku 2021 je v ňom zapojených viac ako 1,7 mil. sporiteľov. To je viac ako polovica pracujúcej populácie.

- **Nemocenské poistenie** chráni príjem poistenca a jeho rodiny v období dočasnej práceneschopnosti (PN), napr. pre chorobu, liečenie úrazu, tehotenstvo, nahrádza príjem v čase materskej dovolenky, prípadne dopĺňa príjem budúcej matky. Z nemocenského poistenia sú vyplácané tieto dávky:
  - **nemocenské** – dostane ich každý poistenec na základe lekárom potvrdenej žiadosti o práceneschopnosti, prvé 3 dni 25 % z hrubého príjmu, od 4. dňa 55 %, zamestnanci dostanú dávky zo SP až od 11. dňa trvania PN, prvých 10 dní im náhradu príjmu vypláca zamestnávateľ. Nemocenské dávky sa vyplácajú najviac 52 týždňov.
  - **ošetrovné** – je maximálne 10-dňová dávka vo výške 55 % hrubého príjmu toho, kto sa stará o chorého člena blízkej rodiny, najčastejšie o choré dieťa.
  - **materské** – nahrádza príjem budúcej mamičky a rodiča, ktorý sa stará o narodené dieťa, až do výšky 65 % hrubého príjmu, najviac po dobu 37 týždňov.
  - **vyrovňavacia dávka** – chráni budúce mamičky, ktoré z dôvodu ochrany ich zdravia v tehotenstve museli prejsť na menej platenú prácu.
- **Poistenie v nezamestnanosti** – chráni poistencov v prípade straty zamestnania, resp. v období, keď nemá poistenec žiaden iný pracovný príjem. Dávka je vyplácaná 4 alebo 6 mesiacov (podľa dĺžky poistenia pre prípad nezamestnanosti) a jej denná výška je polovica (50 %) z denného príjmu v rozhodujúcom období do určitej výšky.
- **Úrazové poistenie** – musí **platiť každý zamestnávateľ**, aj keď má iba jedného zamestnanca. Týmto poistením sú zo zákona **chránení všetci zamestnanci**, vrátane pracujúcich na dohodu, a taktiež študentov na praxi pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia. Ak dôjde k pracovnému úrazu, alebo niekomu zistia chorobu z povolania, má dotyčný pracovník nárok na viacero dávok, je odškodnený z tohto poistenia. Napr. SP bude vyplácať **úrazovú rentu, úrazový príplatok, pozostalostnú úrazovú rentu, jednorazové vyrovnanie, jednorazové odškodnenie, pracovnú rehabilitáciu, rekvalifikáciu a iné**. (Renta je pravidelne opakujúca sa peňažná dávka, dôchodok.)

POZOR! Na nič z uvedeného úrazového poistenia nemá nárok živnostník, ktorý vo firme pracuje na základe obchodno-zmluvného vzťahu. V zmluve je dohodnutá výška odmeny, ktorá je spravidla splatná po vystavení faktúry za vykonané práce. A tam to končí. Žiadne benefity, žiadne zabezpečenie zo strany «zamestnávateľskej» spoločnosti. Aj keby takáto forma spolupráce trvala niekoľko rokov.
- **Garančné poistenie** platia zamestnávateľia pre prípad, že by sa dostali do platobnej neschopnosti a neboli by schopní platiť ani príspevky na starobné dôchodkové poistenie za svojich zamestnancov. Týmto zákon chráni budúce príjmy poistencov SP.
- **Rezervný fond solidarity** – slúži na ochranu sporiteľov v 2. dôchodkovom pilieri pre prípad nesprávneho nakladania s prostriedkami zo strany dôchodkových správcovských spoločností.

SOCIÁLNA PODPORA A SOCIÁLNA POMOC

Ide najmä o **podporu hmotného zabezpečenia rodiny**. Rodina ako základná bunka spoločnosti sa v určitých etapách života dostáva do situácií zvýšenej potreby finančných prostriedkov. Na pomoc rodinám prichádza štátna podpora. Či už jednorazovými alebo opakovanými **dávkami (príspevkami) rodinám s deťmi**:

- príspevok pri narodení dieťaťa
- rodičovský príspevok
- rodinný prídavok
- príspevok na starostlivosť o dieťa
- náhradné výživné
- príspevok na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa

Okrem týchto základných dávok môže rodina dostať ešte **príplatky** – závisia od konkrétnej sťaženej finančnej situácie.

K jednorazovej podpore zo strany štátu patrí tiež **príspevok na pohreb**.

O všetky dávky a príspevky sa žiada na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny podľa miesta trvalého alebo prechodného bydliska.

SOCIÁLNA POMOC

... predstavuje súbor štátnych nástrojov, opatrení, smerujúce na pomoc občanom, ktorí sa ocitli vo veľmi ťažkej finančnej a spoločenskej situácii. Cieľom tejto pomoci je s **aktívnou účasťou občana** zmierniť alebo prekonať jeho dočasnú hmotnú a sociálnu núdzu.

Čo sa považuje za hmotnú núdzu?

Je to stav, situácia, kedy **príjem** občana a osôb, ktoré sú na jeho príjem odkázané (tzv. spoločne posudzované osoby), nedosahujú výšku **životného minima**. A zároveň si on, ani posudzované osoby, nedokážu zvýšiť príjem vlastným pričinením – prácou.

Formy štátnej sociálnej pomoci:

- finančná pomoc v podobe dávok v hmotnej núdzi
- kompenzácia sociálnych dôsledkov zdravotného postihnutia
- financovanie sociálnych služieb

Do **stavu hmotnej núdze** sa dostávajú občania, ktorých príjmy nedosahujú ani spoločensky uznanú najnižšiu výšku, t. j. životné minimum.

Životné minimum (ŽM) je minimálna hranica príjmov, ktoré fyzická osoba potrebuje pre úhradu nákladov na svoje prežitie. (Definícia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR: *Životné minimum je spoločensky uznaná minimálna hranica príjmov fyzickej osoby, pod ktorou nastáva stav jej hmotnej núdze.*)

Výška ŽM sa každoročne zvyšuje, keďže realitou je sústavný rast cien životných nákladov. Presná výška ŽM sa vyhlasuje vždy k **1. júlu** bežného roka podľa podkladov Štatistického úradu SR o raste životných nákladov a raste čistých mesačných príjmov v uplynulom roku.

Konkrétna dávka v hmotnej núdzi závisí tiež od **počtu a veku** spolu posudzovaných osôb. Okrem dávky v hmotnej núdzi môžu žiadatelia dostať aj ďalšie príspevky na prekonanie nepriaznivej situácie, napríklad **aktivačný príspevok** alebo **príspevok na bývanie** a iné.

V obzvlášť zložitej situácii sa nachádzajú ľudia s **ťažkým zdravotným postihnutím**. Cieľom rôznych **peňažných príspevkov** je aspoň čiastočná kompenzácia, vyrovnanie životných podmienok s podmienkami ostatných občanov. **Preukaz osôb s ťažkým zdravotným postihnutím** im má uľahčiť prístup do všetkých oblastí spoločenského života, v maximálnej možnej miere utlmiť pôsobenie ich hendikepu.

Poskytovanie **sociálnych služieb** je u nás právne upravené až zákonom z roku 2008. Vyžiadala si to súčasná realita, kedy počet osôb odkázaných na sociálne služby aj u nás pribúda, a taktiež potreba priblížiť sa pravidlám fungujúcim v Európskej únii. Sociálne služby finančne podporované zo strany štátu sa zameriavajú na pomoc ľuďom bez domova, rodinám s deťmi, dôchodcom, ľuďom s ťažkým zdravotným postihnutím a iným. Cieľom je, aby sa životy ľudí postihnutých sociálnou odkázanosťou na pomoc iných, čo najviac priblížili bežným, štandardným podmienkam.

Organizačne sa na systéme sociálnej podpory a pomoci podieľajú najmä úrady práce, sociálnych vecí a rodiny a samosprávne orgány – obce, mestá, vyššie územné celky. **Reálne** úroveň poskytovanej pomoci a podpory odkázaných občanov závisí od viacerých činiteľov. Počnúc balíkom peňazí, ktorý príde do tejto oblasti zo štátneho rozpočtu, cez prístup ľudí na úradoch, až po ochotu a obetavosť ľudí z najbližšieho okolia.

Veľkú rolu zohrávajú organizácie tretieho sektora – nadácie, neziskové, príp. príspevkové organizácie, orientujúce sa na pomoc ľuďom. Humanizácia myslenia predstavuje veľkú výzvu pre mladých i starých. Vieme všetci urobiť na tejto ceste aspoň malý krok?

ZDRAVOTNÉ POISTENIE

U nás existuje systém **povinného** zdravotného poistenia. Z toho vyplýva, že zdravotne poistení sú všetci občania s trvalým pobytom na území SR. Bez toho, že by sme si to uvedomili, hneď po narodení sme účastníkmi tohto poistného vzťahu. Prihlášku do zdravotnej poisťovne za nás vypíšu rodičia a poistné platí štát. Platí aj za všetkých poistencov, ktorí nemajú svoj vlastný pracovný príjem.

Od toho okamihu máme nárok na základnú **bezplatnú zdravotnú starostlivosť**: preventívne prehliadky u lekára, ošetrovanie v nemocnici a liečebných zariadeniach v prípade potreby. Za tieto úkony platia poskytovatelia zdravotnej starostlivosti zdravotné poisťovne podľa jednotného cenníka. Rovnako prispievajú aj na lieky, ktoré si v lekárni vyzdvihneme na recept. Platba za liečebný úkon nás neminie, ak sme v zariadení, ktoré nemá s našou zdravotnou poisťovňou uzatvorenú zmluvu. Taktiež rôzne môžu byť doplatky napríklad u stomatólogov. Cenotvorba poskytovaných služieb je v ich rukách, keďže väčšina z nich patrí medzi súkromných poskytovateľov zdravotnej starostlivosti.

Zamestnanci platia preddavky na poistné vo výške **4 %** zo svojho hrubého príjmu, **zamestnávateľa** k tomu pridávajú z toho istého základu **10 %**. Túto čiastku odvedú na účet zdravotnej poisťovne za všetkých svojich zamestnancov v deň výplaty za predchádzajúci mesiac.

SZČO sú povinné **od začiatku** svojej činnosti sa do zdravotnej poisťovne prihlásiť a od ďalšieho mesiaca platiť preddavky aspoň v minimálnej výške. V nasledujúcom roku sa výška preddavkov upraví podľa skutočných zdaniteľných príjmov uvedených v Ročnom účtovaní zdravotného poistenia. Nemôžu však platiť menej, ako určuje zákon.

V zdravotnom systéme poistenia môže byť občania aj **dobrovoľne**. Napríklad ľudia pracujúci v zahraničí v turnusovom režime, kedy časť roka strávia na Slovensku, a tak v tom čase môžu využívať náš systém zdravotného poistenia. Podobne môžu byť dobrovoľne poistení študenti študujúci na zahraničných vysokých školách. Výšku preddavkov si v tom prípade určí poistenec sám. Po ročnom zúčtovaní mu zdravotná poisťovňa oznámi, či má preplatok alebo nedoplatok, a nasleduje vzájomné vyúčtovanie.

6.5 KOMERČNÉ POISTENIE

Ako vyplýva z nášho krátkeho výletu do histórie poisťovníctva v úvode tejto kapitoly, súkromné, resp. komerčné poistenie existovalo dávno predtým, než sa začal formovať systém verejného poistenia. (Na našom území za čias panovania Márie Terézie a Jozefa II.)

Konkurencia prináša vyššiu kvalitu a rôzne ceny. To platí aj na poistnom trhu. Keby poskytovali všetky poisťovne na Slovensku úplne rovnaké služby, keby ponúkali rovnaké produkty, isto by sa všetky neuživil. Ale každá z nich sa v niečom odlišuje od ostatných. Niekedy iba naslovovzatí odborníci poznajú mieru špecializácie, „hrozienka“ v ponuke každej z nich. V prvom rade si musí kupujúci, klient urobiť jasno, čo od poistenia očakáva. Aj na to slúži **dotazník, zápis**, ktorý musí s klientom vypísať zástupca poisťovne ešte pred uzatvorením poistnej zmluvy. Aby klient neplatil za niečo, čo vôbec nepotrebuje. A naopak – aby nebol sklamaný, keď sa až po poistnej udalosti dozvie, aké riziká má kryté, a aké už nie.

Systém komerčného poistenia predstavuje dôležitý stabilizačný faktor fungovania ekonomiky štátu a jeho základných zložiek – firiem, podnikov, inštitúcií, a celých odvetví. Rovnako má veľký význam v zabezpečení istôt pre rodiny i jednotlivcov.

	Komerčné poistenie	Sociálne poistenie
Vznik poistenia	na základe poistnej zmluvy	na základe zákona
Predmet poistenia	všetky riziká	vybrané druhy rizík: praceneschopnosť, úraz, tehotenstvo, materstvo, invalidita, úmrtie, dožitie a i.
Poistné	podľa rozsahu rizika	podľa výšky dosahovaných príjmov, resp. podľa predpisu
Cieľ činnosti	zisk	sociálne ciele

ÚČASTNÍCI POISTNÝCH VZŤAHOV

- **Poistník** – ten, kto **platí poistné**. Môže to byť občan, podnikateľ, firma, štát. V prípade zmluvného poistenia, on uzatvára zmluvu.
- **Poistený** (poistenec) – ten, na ktorého sa **vzťahuje poistenie**. Osoba, ktorej sa predmetné poistné riziko týka a ktorá má nárok na plnenie v prípade vzniku poistnej udalosti. Môže a nemusí to byť tá istá osoba ako poistník.
- **Poistovateľ** – poisťovňa, t. j. inštitúcia, ktorá má oprávnenie na výkon poisťovacej činnosti podľa platných zákonov. Má právnu formu **akciovej spoločnosti** alebo je to pobočka zahraničnej poisťovne.
- **Oprávnená osoba** – fyzická (FO) alebo právnická (PO) osoba, ktorá je oprávnená rokovať s poisťovňou namiesto poistníka, alebo v prípade poistnej udalosti môže prevziať od poisťovne peňažné plnenie. (V starších zmluvách, resp. odbornej literatúre, sa možno stretnúť aj s pojmom **výhodou poctená osoba**. Je to FO alebo PO, ktorú poistník určil na prevzatie poistného plnenia, napr. v prípade úmrtia poisteného).

RIZIKO – ODVRÁTENÁ TVÁR ISTOTY

Poznáte tieto vety? *Risk je zisk. Alebo: Kto neriskuje nevyhrá.* V tejto súvislosti sa riziko týka očakávania kladného výsledku, výraznejšieho prospechu. Takéto ponímanie rizika sa vo finančníctve spája najmä s investovaním peňazí.

Naopak, v ľudských činnostiach, ako je napríklad podnikanie, výroba, obchod, sa riziko chápe v kladnom i zápornom význame. Preto najmä vo väčších firmách nájdeme aj oddelenie, odborníkov, ktorí patria k tzv. **risk manažmentu**. Ich úlohou je skúmať jednotlivé rizikové faktory, ktoré majú vplyv na hospodársku činnosť, skúmať a vyhodnocovať zákonitosti, ktorým rizikám aktivity ich firmy podliehajú. A navrhovať riešenia, ako kladné vplyvy rizík využívať a záporné potláčať, eliminovať.

V poisťovníctve je celé podnikanie zamerané na **negatívny dopad rizika**.

Poistné riziko je pravdepodobnosť, možnosť **vzniku nebezpečenstva**, nebezpečnej udalosti. V čase rozhodovania sa nevie, či a kedy takáto udalosť alebo viac udalostí, nastane. (S výnimkou dožitia alebo úmrtia – toto určite nastane, neistota je v čase – kedy.)

To znamená, že poistné riziko je odvodené od **náhodnosti**. **Pravdepodobnosť** jeho vzniku a jeho veľkosť však musí byť **kvantifikovateľná**, t. j. vyčísliteľná. V dnešnej dobe, v dobe počítačov a moderných matematických a štatistických metód, sa dajú podmienky a príčiny vzniku poistnej udalosti, ako aj veľkosť rizika, určiť pomerne presne.

S AKÝMI RIZIKAMI SA STRETÁME?

ČLENENIE RIZÍK			
PODĽA CHARAKTERU RIZIKA	PODĽA VÝSLEDKU PÔSOBNIA RIZIKA	PODĽA OVPLYVNITELNOSTI RIZIKA	PODĽA POISTITELNOSTI RIZIKA
živelné riziko, osobné riziko, dopravné riziko, riziko krádeže, riziko vandalstva, obchodno-finančné riziko a i.	<p>čisté riziko – jeho dôsledkom môže byť len strata, škoda (napr. živel, úraz)</p> <p>špekulatívne riziko – jeho výsledkom môže byť strata alebo aj zisk (napr. fiktívne obchody, zámerné podpaľačstvo)</p>	<p>ovplyvnitel'né riziko – človek môže zamedziť jeho vzniku, obmedziť častosť a rozsah výskytu</p> <p>neovplyvnitel'né riziko – je nepredvídateľné (živelné riziká)</p>	<p>poistitel'né riziko – najmä čisté riziká</p> <p>nepoistitel'né riziká – ak nie je možné stanoviť výšku poistnej sumy a poistné. Teoreticky je poistitel'né každé riziko.</p>

ČO ROBIA POISŤOVNE

Laický pohľad na vec – poistujú ľudí a majetok.

V zásade je to správne, no činnosť poisťovní je oveľa rozmanitejšia. Zahŕňa:

- dohodnutie poistenia a uzatvorenie poistnej zmluvy (poistky),
- správu poistných zmlúv,
- likvidáciu poistných udalostí,
- vyhodnocovanie rizík, určovanie poistného,
- zábrannú (preventívnu) činnosť,
- sprostredkovateľskú činnosť, asistenčné služby a ďalšie.

Aké veľké riziko unesie jedna poisťovňa? Záleží od:

- veľkosti **poistného kmeňa**, t. j. od počtu záujemcov o danú službu (poistenie), ktorí spolu vytvoria **poistný fond** pre krytie daného rizika,
- výšky **poistného**. Správne určená ceny poistenia sú pre fungovanie poisťovne kľúčovou záležitosťou. Rovnako ako u iných podnikateľských subjektov, aj tu platí, že ceny služieb musia pokryť náklady a vytvoriť zisk. Zároveň musia byť zaujímavé pre čo najväčší okruh potenciálnych klientov. Výška poistného je výsledkom spolupôsobenia viacerých faktorov, najmä exaktných metód poistnej matematiky a štatistiky, a tiež konkurenčného prostredia poisťovní na Slovensku a v celej EÚ,
- kvality **zaistenia**. Veľkosť niektorého rizika, a tým aj počet poistných udalostí, môže za určitých podmienok výrazne vzrásť a poisťovňa by mohla mať problém zvládnuť oprávnené nároky poistených subjektov na poistné plnenie. Na to existuje **zaistovacia činnosť**. Je to **poistenie poisťovne**, keďže aj poisťovňa ide vo svojej podnikateľskej činnosti do rizika. Poisťovne uzatvárajú so zaistovňami zmluvy, postupujú na ne časť rizika, platia im za túto službu a zaistovne s potom podieľajú na poistnom plnení poistených. Väčšina našich poisťovní je zaistená vo významných európskych a svetových zaistovníach. **Ekonomická sila** poisťovne je úmerná veľkosti jej zaistenia.

Podnikanie komerčných poisťovní je prísne regulované právnymi predpismi. Ako akciové spoločnosti sú viazané **Obchodným zákonníkom**, predmet ich činnosti upravuje **zákon o poisťovníctve** a poisťovanie občanov rieši **Občiansky zákonník**. Poisťovne alebo pobočky zahraničných poisťovní môžu svoju činnosť

vykonávať iba na základe **licencie NBS**. Centrálna banka vykonáva taktiež kontrolu ich činnosti – dohľad nad poisťným trhom. V dôsledku týchto skutočností, a tiež vďaka niekoľko tisíc

NAČO NÁM JE TOLKO POISŤOVNÍ

Komerčné poisťovne sú podnikateľské subjekty, ktoré predávajú svoje služby. Ale práve vyššie uvedené zvláštnosti poisťných vzťahov ich často posúvajú medzi neoblúbené inštitúcie. Mnohí hovoria: „Načo mám platiť poisťovni ťažko zarobené peniaze, veď sa možno aj tak nič nestane...“ To slovo **MOŽNO** je práve to riziko, za ktoré sa platí. Poisťovne nás istia, dodávajú pocit bezpečia, ktorý ľudia považujú za veľmi dôležitý pre spokojný život.

Z Murphyho zákonov: „**Ak sa má niečo stať, stane sa to v najmenej vhodnú chvíľu...**“

Konkurencia prináša vyššiu kvalitu a rôzne ceny. To platí aj na poisťnom trhu. Keby poskytovalo všetkých vyše 20 poisťovní na Slovensku (2016) úplne rovnaké služby, keby ponúkali rovnaké produkty, isto by sa všetky neuživil. Ale každá z nich sa v niečom odlišuje od ostatných. Niekedy iba naslovovzatí odborníci poznajú mieru špecializácie, „hrozienka“ v ponuke každej z nich. V prvom rade si musí kupujúci, klient urobiť jasno, čo od poistenia očakáva. Aj na to slúži **dotazník, zápis**, ktorý musí s klientom vypísať zástupca poisťovne ešte pred uzatvorením poisťnej zmluvy. Aby klient neplatil za niečo, čo vôbec nepotrebuje. A naopak – aby nebol sklamaný, keď sa až po poisťnej udalosti dozvie, aké riziká má kryté, a aké už nie.

Ako vyplýva z definície poistenia, za poskytnuté služby (prenos rizika) platí poistník dohodnutú cenu – **poistné**. Môže byť:

- **bežné** – platí sa v pravidelných intervaloch mesačne, štvrtročne, polročne, ročne,
- **jednorazové** – zaplatené vopred na dlhšie obdobie ako jeden rok,
- **mimoriadne** – vzťahuje sa na rezervotvorné poistenie.

POISŤNÉ DRUHY A ODVETVIA

V odbornej literatúre i v súvisiacich predpisoch sa môžeme stretnúť s viacerými druhmi poistenia v členení z rôznych hľadísk:

a) podľa záväznosti

- **záonné poistenie** – v plnom rozsahu sa vyskytuje iba v systéme verejného poistenia, napr. poistenie zodpovednosti organizácie za škodu pri pracovnom úraze alebo chorobe z povolania. Vzťahuje sa na všetky FO a PO, ktoré majú zamestnancov. (Štát zákonom chráni zamestnancov a ich rodiny pre prípad poklesu alebo straty príjmov.)
- **zmluvné poistenie** – sú to všetky **komerčné poistenia**. Môžu byť:
  - **povinné** – zákon stanovuje povinnosť uzatvoriť takéto poistenie, ale poistník si spravidla sám vyberie poisťovňu a zmluvou dohodne konkrétne podmienky, napr. povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.
  - **dobrovoľné** – všetky ostatné poistenia, ktoré nerieši zákon, lebo poisťný vzťah vzniká na základe písomnej zmluvy, napr. havarijné poistenie motorových vozidiel, úrazové poistenie osôb, poistenie domácnosti atď.

b) podľa návratnosti vložených prostriedkov

- **rizikové poistenie** – taká je väčšina poistení, lebo nikto nevie, či a kedy poisťná udalosť nastane. Sú to poistenia s podmienenou návratnosťou, t. j. časť alebo všetky vložené prostriedky sa poistníkovi vrátia len vtedy, ak vznikne poisťná udalosť, napr. poistenie majetku proti krádeži, poistenie závažných ochorení, úrazové poistenie atď. Ak počas poistenia nenastane poisťná udalosť, poistený nedostane

naspäť ani cent. Nanajvýš môže dostať zľavu na poistnom za bezškodový priebeh poistenia, napríklad pri havarijnom poistení motorového vozidla.

- **rezervotvorné poistenie** – existuje iba v životnom poistení. Poistený si v rámci poistenia vytvára finančnú rezervu (sporí si) pre prípad, ktorý **určite nastane** a bude vyplatené peňažné plnenie.

Je to životné poistenie pre prípad dožitia alebo úmrtia. Jedna z týchto variant určite nastane, miera rizika je v čase úmrtia.

c) podľa predmetu poistenia

- **životné poistenie**
- **neživotné poistenie**
  - poistenie majetku
  - poistenie zodpovednosti za škody
  - poistenie podnikateľských rizík

Životné a neživotné poistenia sa delia na **odvetvia** podľa jednotlivých rizík, na ktoré sa vzťahujú. Zo štatistík vyplýva, že najviac peňazí Slováci vkladajú do poistenia majetku – až 60 percent všetkých príjmov poisťovní. Zdá sa, že si majetok cenia viac, ako svoje zdravie a životy. Tento pomer sa postupne mení v prospech životného poistenia, tak ako je tomu vo vyspelých krajinách sveta.

ŽIVOTNÉ POISTENIE

Životné poistenie má uzavrieť človek, kým je mladý, zdravý a krásny, a potom zabudnúť na to, že ho má.

(neznámy autor)

Môže byť :

- rezervotvorné – **kapitálové** životné poistenie alebo **investičné** životné poistenie
- rizikové

Už v predchádzajúcich kapitolách ste sa mohli presvedčiť, že Slováci sú pri nakladaní s peniazmi pomerne konzervatívni. Platí to aj v oblasti životného poistenia, ktoré má v sebe aj **sporivú zložku**. Z celkového počtu uzatvorených zmlúv ešte donedávna až 80 percent predstavovalo **kapitálové životné poistenie** (KŽP).

Je na to viacero vysvetlení:

- Väčšina poisťovní má „kapitálovky“ vo svojej ponuke. Sporivá zložka vo vybranom poistnom im na dlhé roky zabezpečí pravidelný prílev peňazí a právo disponovať s týmito vkladmi. A o to práve ide. Ako každá finančná inštitúcia, aj poisťovňa podniká s peniazmi. A najlepšie je, ak ich má pod svojou strechou čo najviac...
- Uvedené výhody KŽP v ponímaní našich ľudí neohrozuje ani nízke úročenie vložených prostriedkov. Od januára 2016 je technická úroková miera (TÚM), ktorú vyhlasuje NBS a platí pre niektoré poisťovne, len 0,7 %. Vo väčšine poisťovní si politiku zhodnocovania finančných rezerv riadia sami, no výnosnosť neprekračuje úroky na termínovaných vkladoch v bankách. Avšak pravdou je, že staršie poistné zmluvy majú garantovanú úrokovú mieru aj do 5 %, preto je nevýhodné takéto poistky predčasne rušiť. Okrem toho treba brať do úvahy aj určité daňové zvýhodnenie, keďže výnosy v poisťovni sa kumulujú a zdaňujú sa až na konci poistenia. (Na rozdiel od bankových vkladov, kde sa výnosy zdaňujú každý rok.) Poisťovne tiež zvyknú vkladateľom vyplácať aj určitý ročný podiel na zisku, prípadne ich zainteresovať prémiami na čo najdlhšom vytrvaní v poistnom vzťahu.

Investičné životné poistenie (IŽP) je oveľa mladším druhom životného poistenia. Spája v sebe **istotu poistenia** s určitým **rizikom investovania** do podielových fondov (PF). Výhodou je možnosť vyššieho zhodnotenia vkladov najmä pri dlhodobých programoch, možnosť výberu peňazí počas trvania poistenia (sú v otvorených PF) a širšie možnosti zmien v poistení počas jeho trvania ako pri KŽP – **väčšia variabilita**.

Poistná suma pre prípad dožitia nie je garantovaná, jej výška závisí výkonnosti daných PF. No vzhľadom na to, že naši ľudia sú zvyknutí na určité garancie na životnom poistení, aj tu sa poisťovne prispôbujú dopytu a vkladajú do produktov IŽP nízke sumy pre prípad dožitia vyššieho veku. Čo sa týka smerovania sporivej zložky poistného, niektoré poisťovne majú vlastné fondy, iné ponúkajú investovanie do fondov domácich a zahraničných správcovských spoločností. Klient má možnosť zvoliť si investičnú stratégiu, niekde aj konkrétne fondy. Súčasťou zmluvy o IŽP je investičný dotazník, ktorým sa skúma rizikový profil klienta a potvrdzuje správnosť vybranej stratégie. Počas doby poistenia má poistník právo meniť smerovanie svojich vkladov, čiže ovplyvniť výnosnosť svojho sporenia (na rozdiel od KŽP), a má tiež možnosť robiť mimoriadne vklady i výbery. Vďaka tomu si IŽP získava priaznivcov v určitej časti populácie aj u nás. Tento druh poistenia nie je vhodný pre ľudí, ktorí neznášajú riziko. Ktorí si neprípúšťajú možnosť, že by mohli o časť vložených peňazí prísť. Ale práve pri investovaní je takéto riziko reálne.

zaplatené poistné (bežné, jednorazové)

- (mínus) poplatky za rizikové poistenia (pre prípad smrti, oslobodenie od platenia v prípade invalidity a i., ktoré môžu tvoriť balíček hlavného poistenia)
- (mínus) poplatky za ostatné rizikové pripoistenia (trvalé následky úrazu, denné odškodné pri úraze, kritické choroby a i.)
- (mínus) správne, inkasné a iné poplatky (za zriadenie poistenia – provízia, za správu poistky, za vedenie účtu, konta poistníka, za investovanie do PF atď.)

= suma určená na tvorbu rezervy

=> Z toho vyplýva, že chybu robia ľudia, ktorí mechanicky prenasobia pravidelne uhrádzané poistné počtom mesiacov a rokov, a hľadajú na výpise zo svojho poistného konta minimálne sumu, ktorú dokopy zaplatili. Výnosnosť takéhoto sporenia by musela prevýšiť mieru nákladov s poistením spojenú. To je možné dosiahnuť len pri dlhodobom poistení, minimálne na 10 – 20 rokov, a aj to nie vždy.

Uvedené argumenty hovoria o nevýhodnosti vytvárania finančnej rezervy formou životného poistenia. Na zhodnocovanie peňazí slúžia iné nástroje – predovšetkým na poli kapitálového trhu. Poisťovne nás majú istiť, chrániť pred dopadmi rôznych rizík. Ľudia si to stále viac uvedomujú, a preto pokračuje rastúci trend v uzatváraní poistných zmlúv bez sporivej zložky. A poisťovne rozširujú portfólio **rizikových**, tzv. doplnkových poistení.

MOŽNOSTI DOPLNKOVÉHO POISTENIA

Najčastejším je **úrazové poistenie**, ktoré môže byť buď ako **doplnkové poistenie** k životnému poisteniu alebo **samostatné rizikové poistenie** v rôznej kombinácii. Patrí sem:

- poistenie **trvalých následkov úrazu** (môže byť lineárne a progresívne),
- denné odškodné počas **liečenia úrazu** (ako pevná čiastka na deň alebo určená v percentách podľa závažnosti úrazu, s nutnou práceneschopnosťou alebo bez nej),
- poistenie pre prípad poúrazovej **hospitalizácie**,
- odškodnenie **invalidity**,

- poistenie **chirurgického zákroku**,
- poistenie **nákladov** spojených s úrazom,
- **úmrtie** následkom úrazu (tragické, náhle úmrtie),
- **oslobodenie od platenia v prípade trvalej invalidity** (ak poistník začne poberať invalidný dôchodok, výrazne sa znížia jeho príjmy – poisťovňa sa zaväzuje platiť poistné namiesto neho až do konca poistnej doby),
- poistenie **kritických, civilizačných chorôb** (nádorové ochorenia, infarkt myokardu, mozgová príhoda, operácie srdca, zlyhanie obličiek, skleróza multiplex, transplantácie životne dôležitých organov a i.), poisťovňa po diagnóze takejto choroby vyplatí dohodnutú poistnú sumu,
- poistenie pre **prípád platobnej neschopnosti** (ak má klient úvery, záväzky) a iné.

NEŽIVOTNÉ POISTENIE

Zahrňa niekoľko desiatok poistení a ich kombinácií. Podľa predmetu (čo poisťujeme) poistenia ich môžeme rozčleniť na:

- poistenie majetku,
- poistenie zodpovednosti,
- poistenie podnikateľských rizík.

Proti akým rizikám môžeme chrániť súkromný, firemný alebo spoločný (verejný) majetok?

- **pôsobenie živlov** – oheň, voda, pôda, vietor – teda riziko požiaru, povodne, lejaku, krupobitia, blesku, zemetrasenia, zosuvu pôdy, víchrice atď.
- **pôsobenie človeka** – riziko odcudzenia (krádež), poškodenia, straty, vandalizmu atď.
- **starnutie, opotrebenie materiálov, konštrukčné a technické chyby** – riziko pokazenia výrobného zariadenia po záruke, prasknutie potrubia, zlyhanie motorových zariadení atď.

Čo znamená poistenie zodpovednosti?

Väčšina ľudí sa správa zodpovedne. Ohľadupne voči okoliu, voči ľuďom, ku ktorým prichádzajú do styku pravidelne alebo náhodne. Opatrne pri využívaní technických prostriedkov, či už svojich alebo cudzích. Napriek tomu dochádza k udalostiam, ktoré majú za následok škody na ľudskom zdraví alebo na majetku. Čiže existuje **riziko neúmyselného poškodenia**, dôsledky ktorého by mnohí jednotlivci alebo firmy neunesli.

Aké riziká v súvislosti so zodpovednosťou poisťovne preberajú? Aké poistenia ponúkajú? Pre občanov sú to najčastejšie:

- poistenie zodpovednosti **za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla** – jediné **povinné zmluvné** poistenie (PZP) – kryje škody, ktorú spôsobíme pri prevádzke motorového vozidla iným účastníkom cestnej premávky alebo majiteľom majetku (napr. poškodenie plotu),
- poistenie zodpovednosti **za škody pri výkone povolania**
- poistenie občianskej zodpovednosti **za škody v domácnosti**

Ktoré podnikateľské riziká možno ochrániť poistením?

Mnohí ľudia závidia podnikateľom ich slobodu, ich spravidla lepšie hmotné zabezpečenie, úspech i životný štýl. Napriek tomu, aj v rámci EÚ patria Slováci k tým, ktorí vo veľkej miere preferujú zamestnanie pred živnosťou. Prečo? Podnikanie v sebe skrýva rôzne riziká, ktoré nie všetci sú ochotní a schopní uniesť. Okrem poistenia majetku v podnikaní a zodpovednosti sa môžu podnikatelia poistiť pre prípad **škody** spôsobenej pri činnostiach, ktoré majú **zapísané v obchodnom registri alebo v osvedčení o živnostenskom oprávnení**. Čiže, ak podnikateľ prevádzkuje napr. dopravnú činnosť, predmetom poistenia môže byť preprava tovarov a služieb.

ZDROJE, ZAUJÍMAVÉ LINKY:

- www.slaspo.sk
- <http://www.socpoist.sk/>

Ako sa stať investorom

7

„Investície do vzdelania nesú najvyššie úroky.“

Benjamin Franklin

7.1 VEDELI STE, ŽE...

- ... najväčší nárast nákupov na slovenskom kapitálovom trhu v r. 2019 zaznamenali realitné PF?
- ... rok 2021 zaznamenal výrazný rast kurz bitcoinu a naopak – ceny zlata išli dolu?
- ... digitálne meny sú „in“? Vraj sa v blízkej budúcnosti dočkáme digitálneho eura...

7.2 SPORENIE AKO ZÁKLAD BUDÚCICH INVESTÍCIÍ

V predchádzajúcich kapitolách sme si ozrejmili, a snád i precítili, dôvody, prečo je sporenie celoživotný proces. Prečo má byť disciplína v míňaní peňazí súčasťou výchovy človeka od detstva. Vo finančne zabezpečenej rodine sa ľahšie žije, dýcha, i sníva. A deti i mladí ľudia svojim snom veria. Dôveru v ich naplnenie ešte nekalí bremeno životných skúseností dospelých poznačené prekonávaním rôznych prekážok.

Vaše i naše skúsenosti hovoria o tom, že k dosiahnutiu väčšiny cieľov potrebujeme peniaze. Ak minieme všetko, čo dostaneme, zarobíme, resp. čo nám príde na účet, k našim snom a cieľom sa vôbec nepribližujeme. To nás dosť odrádza a demotivuje. Najmä ak na ten náš cieľ potrebujeme väčšiu čiastku peňazí. A na ceste k nemu postretieme rôzne prekážky, ktoré nám zacláňajú vo výhľade na náš veľký sen. Či už v podobe najrôznejších nákupných príležitostí (reklama útočí zo všetkých strán) alebo v dôsledku zmenenej životnej situácie. Potom na svoje sny iba spomíname, z nerealizovaných plánov sme nešťastní a najčastejšie hľadáme vinníkov vo všetkom inom, len nie v sebe. Ale najhoršie je, keď potláčame v sebe schopnosť snívať, lebo sa bojíme ďalšieho sklamaní. A sny sú predsa niečo, čo nás obohacuje a náš život skrášľuje. Škoda by bolo niečoho takého sa vzdať...

SNY A CIELE – SÚ MOTIVÁCIU K SPORENIU!

Dlhodobá investícia do nás a pre nás

Ako na to? Neexistuje univerzálny návod. Veľký životný cieľ chce obyčajne aj väčšie peniaze. Málokto má to šťastie, že pre jeho dosiahnutie nepotrebuje nič urobiť. Zrazu dostane, zdedí alebo vyhrá potrebnú sumu. Napriek tomu, že je to situácia veľmi zriedkavá, mnohí snívajú o tom, že sa to takto udeje. Takýchto rojkov, „snílkov“ určite poznáte aj vy. Sú to ľudia odtrhnutí od reality.

Našťastie, väčšina z nás sú ľudia realistickí, ktorí vedia, že v živote nič nie je zadarmo. Že na cestu za splnením snov sa treba vyzbrojiť. Odvaha, vytrvalosť, odriekanie, trpezlivosť, čestnosť nám pomôžu zvládnuť i tie najväčšie prekážky. Ale tá cesta stojí za to. Lebo to všetko, čo zažijeme, nás posilní, staneme sa

lepšími ľuďmi a veľa sa naučíme. A nakoniec, potom v cieľi sa už ani tak veľmi netešíme. Tešíme sa na cestu za ďalšími cieľmi a životnými métami. Lebo – ako povedal dávno pred naším letopočtom čínsky filozof Konfucius: *Cesta je cieľ*...

ZLOŽENÉ ÚROKOVANIE – ÔSMY DIV SVETA

Ak sme sa rozhodli vykročiť za naplnením svojho sna a potrebujeme k tomu peniaze, rozmýšľame, ako ich získať. Čím je časový horizont cieľa ďalej, tým viac času máme. V každom prípade treba „rozkúskovať slona“. Treba si urobiť plán: koľko peňazí budem potrebovať, koľko musím ušetriť ročne, koľko mesačne, prípadne týždenne. Je to reálne z mojich príjmov? Nie? Hľadám možnosti na zvýšenie príjmu – platový postup, nová práca, ďalšia práca, brigáda atď. Mám vysoké výdavky? Kde môžem ušetriť? Pozor! Lakomstvo, využívanie, či dokonca vykorisťovanie iných je neprípustné. Takých ľudí nikto nemá rád a v konečnom dôsledku sa nám neférové správanie v živote vráti ako bumerang. Asketický život – odopieranie si všetkých radostí – tiež nie je žiadna výhra, lebo nás to časom prestane baviť a zlyhanie je na obzore.

Takže – ako čo najskôr našetriť na vytýčený cieľ? Prejavom finančnej gramotnosti okrem iného je, že smerujeme naše peniaze tak, aby pracovali, aby tiež zarábali – nielen my. Aby sa reálne zhodnocovali. To znamená, že vieme nasledovné:

- Peniaze uložené doma v zásuvke alebo v obálke, nebudú pribúdať samy od seba. Len ak tam priložíme, ale to je výsledok **našej práce**.
- Preto ich budeme ukladať **v banke**, sporiteľni, poisťovni a pod. – teda tam, kde budú úročené. Čím vyššia úroková sadzba, tým lepšie.
- Reálne sa peniaze zhodnocujú vtedy, ak je miera výnosnosti vyššia ako **miera inflácie**.
- Pred jednoduchým úročením dávame prednosť zloženému úrokovaniu. Zložené úročenie sa nazýva aj **ôsmy div sveta**, lebo vďaka nemu môžu peniaze naozaj zarobiť, najmä, ak im doprajeme čas.
- **Princíp jednoduchého úročenia**: úrok sa počíta v každom období z toho istého základu, z pôvodného vkladu. (V súčasnosti banky prevažne používajú metódu zloženého úrokovania, ale je dobré sa v tom uistiť, keď si otvárame sporiaci alebo termínovaný účet.)
- **Princíp zloženého úrokovania**: Nový úrok sa vždy počíta z istiny a úrokového prírastku za predchádzajúce obdobie. Z toho vyplýva, že pri rovnakej sadzbe je výhodnejší ten sporiaci produkt, kde sa častejšie pripisujú úroky ako raz za rok.
- O svoje peniaze sa **aktívne** staráme. Len čo je na sporiacom účte dostatok peňazí potrebných na vklad na termínovaný účet, okamžite ich presúvame. Tam je spravidla garantovaná vyššia úroková miera.
- Sledujeme **ponuku** vkladových a investičných produktov. S prihliadnutím na cieľ a bezpečnosť dávame šancu našim peniazom, aby pracovali čo najlepšie.
- **Sme disciplinovaní**, pokračujeme v sporení aj vtedy, keď sme si už splnili svoj sledovaný cieľ. Peniaze, ktoré sme doteraz odkladali, vlastne ani nepotrebujeme. A máme ešte toľko nesplnených snov...

AKÝ JE ROZDIEL MEDZI SPORENÍM A INVESTOVANÍM?

V miere **rizika**. Kým máme peniaze v banke na sporivých alebo termínovaných účtoch, nenesieme takmer žiadne riziko. Okrem rizika reálnej straty, znehodnotenia peňazí v dôsledku **inflácie**. Ak držíme peniaze na vkladoch s nižšou mierou úročenia ako je miera inflácie. Čiže ak platí:

úroková miera < miera inflácie,
sporiteľ, vlastník vkladu stráca.

Preto je dôležité, aby platilo:

úroková miera > miera inflácie.

Okrem toho, sporením sledujem obvykle nejaký reálny blízky cieľ a po nasporení potrebnej sumy ho realizujem. Cieľom môže byť aj vytvorenie potrebnej sumy na **investíciu**.

Investovanie je vždy spojené s rizikom. Investor dokonca znáša **viacero druhov rizík**. Odmenou mu je **šanca vyššieho zhodnotenia**, ako ponúkajú banky. To mu však nikto negarantuje.

7.3 KEDY SÚ VYNALOŽENÉ PENIAZE NAOZAJ INVESTÍCIOU

KTO JE R. T. KIYOSAKI???

Uznávaný odborník na finančné vzdelávanie Robert T. Kiyosaki napísal niekoľko kníh, ktoré by mohli pomôcť ľuďom v ich prístupe k peniazom a zlepšiť ich finančné zabezpečenie. Za všetko hovorí podtitulok z knihy **Bohatý otec, chudobný otec: Čo bohatí učia svoje deti a chudobní a stredné vrstvy nie**. Ohlasy na vypredané semináre po celom svete svedčia o tom, že jeho rady už pomohli mnohým. Z jeho diela sme vybrali niekoľko téz, v čom on vidí hlavné príčiny finančnej neslobody väčšiny ľudí a ako by mohli ľudia svoju situáciu zlepšiť.

RÔZNE DRUHY INTELIGENCIE

Ako viacerí odborníci, aj R. T. Kiyosaki hovorí o rôznych druhoch inteligencie ľudí. Už dávno nie je jediným meradlom schopností človeka IQ, ktorým sa meral hlavne jeho rozumový potenciál. V knihe „**Zvýšte svoje finančné IQ**“ rozlišuje všeobecnú, profesijnú, zdravotnú a finančnú inteligenciu.

Čím sa odlišujú?

- **Všeobecná (akademická) inteligencia**– blízko tomu je pojem prirodzená, vrodená inteligencia, ktorú najviac ovplyvňujú danosti našich predkov. Je to schopnosť naučiť sa čítať, písať, počítať, pracovať s údajmi.
- **Profesijná (odborná) inteligencia**– je dôležitá pre našu profesiu, pre získanie vedomostí a zručností a ich rozvíjanie. Táto inteligencia tvorí základ nášho povolania, a teda priamo súvisí s našimi budúcimi zárobkami.
- **Zdravotná inteligencia** – súvisí s prostredím, v ktorom sme vyrastali, a mierou zodpovednosti, ktorú sme ochotní prevziať za najväčšiu hodnotu nášho života – zdravie. Rozhodujúce bude nielen dožiť sa vyššieho veku, ale hlavne kvalita života v neskoršom veku.
- **Finančná inteligencia**– „Finančná inteligencia je tá časť vašej inteligencie, ktorú využívate na riešenie svojich finančných problémov. Finančné IQ je meradlom tejto inteligencie.“
- **Emocionálna inteligencia** – tu sa R.T. Kiyosaki prikláňa k názoru Warrena Buffetta, významného svetového investora: „*Ak nedokázate mať pod kontrolou svoje emócie, nedokázate mať pod kontrolou svoje peniaze.*“ Teda inými slovami, nič tak neovplyvní našu finančnú inteligenciu ako emócie. Ako sa dokážeme ovládať, ako sa dokážeme vzdať okamžitého prospechu, uspokojenia, ako sa dokážeme vysporiadať s neúspechom, pádom atď.

Ani R.T. Kiyosaki si nemyslí, že finančná inteligencia je najdôležitejšia na svete. Ale keďže dennodenne používame peniaze, mali by sme o nich niečo vedieť. Rozlišuje päť stupňov finančnej inteligencie. Nie všetci potrebujú rovnakú mieru zvládania finančnej problematiky. Rozdelil ľudí na štyri skupiny podľa zdrojov ich príjmov a potreby určitého finančného IQ – vytvoril tzv. cash flow kvadrant.

ČO JE „CASHFLOW KVADRANT“?

... je to rozdelenie ľudí podľa zdrojov ich príjmov do štyroch skupín,

... je kniha R.T. Kiyosakiho o ceste za finančnou nezávislosťou,

... bez slova „kvadrant“ je to spoločenská hra „pre ľudí, ktorí sa chcú baviť, rýchlo učiť a zbohatnúť“.

Všetky odpovede sú správne. Nás zaujíma, čo majú spoločné a čo rozdielne z pohľadu financií ľudia na ľavej strane kvadrantu a čo na pravej.

Legenda – čo znamenajú jednotlivé písmená:

Z – zamestnanec,

S – súkromník, vlastník malej firmy, živnostník (SZČO),

M – majiteľ veľkej firmy,

I – investor

Tradičná výchova a vzdelávanie vedie ľudí k zameraniu sa na tradičné hodnoty: kvalitné vzdelanie a dobré zamestnanie. Prípadne podnikanie v dobrom odbore, kde ocenia zákazníci profesionalitu a serióznosť. To má zabezpečiť týmto skupinám (Z a S) stabilný, pravidelný príjem a celoživotnú prosperitu. A ešte donedávna to takto celkom dobre fungovalo, v niektorých profesiách to stále platí.

Lenže situácia na prelome storočí sa výrazne zmenila a stále sa mení vo všetkých oblastiach života na tejto planéte. Bohatstvo spoločnosti sa sústreďuje v rukách stále menšej skupiny ľudí a počet ľudí odkázaných na každodennú námezdnú prácu sa zvyšuje. Aj počty tých, ktorí sú odkázaní na sociálne dávky a pomoc iných – počty nezamestnaných – rastú vo všetkých krajinách.

Šancu na vybrádnutie z „krysích pretekov“ majú podľa R. T. Kiyosakiho len tí, ktorí sa vzdelávajú, ktorí sa učia od bohatých, ako sa starať o svoje peniaze, a sú ochotní robiť zmeny, prispôbiť sa novým situáciám. **Ľudia Z a S** sú závislí na práci. **Pracujú**, lebo **musia**. Pracujú pre PENIAZE. Naopak bohatí – **M a I** – pracujú, lebo **chcú**. Peniaze pracujú pre nich. Okrem toho majú možnosť využívať rôzne daňové a finančné výhody, ktoré im spoločenský systém dáva. (Napríklad dividendy z akcií sú v mnohých krajinách oslobodené od dane z príjmu.) Východisko je v **zмене pozície** v kvadrante – presun z ľavej strany na pravú.

Zmeniť sa zo zamestnanca na majiteľa veľkej spoločnosti sa asi málokomu podarí z večera do rána. No stať sa **investorom** nie je nič nemožné ani pre zamestnanca alebo živnostníka. Veď pripraviť sa a získať prácu v odbore, ktorý aktuálne viac „vynáša“, sa dá. Alebo presťahovať sa za prácou, ktorá vás baví, na druhý koniec republiky alebo do zahraničia, a zároveň tak zvýšiť svoj príjem. To robí veľa Slovákov. A čo urobí väčšina ľudí s prírastkom peňazí do rodinného rozpočtu? Začne viac míňať. Namiesto toho, aby sme „zamestnali“ svoje peniaze. Mnohí sa dokonca zadlžia, lebo veď načo sa uskrmňovať, keď máme sľúbený o pár mesiacov platový postup... Takéto správanie nesvedčí o finančnej gramotnosti, ani o ovládaní našich emócií.

PRÍJMY A VÝDAVKY, AKTÍVA A PASÍVA

O príjmoch a výdavkoch sme už spolu hovorili. Teraz sa na ne pozrieme očami R. T. Kiyosakiho. Vo svojich prácach rozlišuje **príjmy aktívne a pasívne, výdavky člení na aktíva a pasíva**. Prečo o tom hovoríme v kapitole o investovaní? Lebo to priamo súvisí s tým, ako sa môže človek stať investorm a zabezpečiť si tak budúci doplnkový, a možno i hlavný príjem.

Aktívne príjmy sú za prácu v aktuálnom čase. Môžeme ich nazvať aj pracovné. Tieto na celom svete u práceschopného obyvateľstva prevažujú. Patrí sem mzda, plat (zamestnanci), provízia (sprostredkovatelia), podnikateľská odmena (živnostníci), manažérska odmena (riadiaci pracovníci, manažéri) a iné. Na to, aby mohol človek tento príjem dostávať, musí pracovať.

Kiyosaki hovorí o tom, že pracujúci človek sa má pripraviť aj na prudkú zmenu v oblasti príjmov. Vytváranie **finančnej rezervy** minimálne do výšky ročného príjmu považuje za elementárnu súčasť výbavy finančne vzdelaného človeka. Potom sa z človeka, ktorý sa stal dlhodobejšie chorý alebo nezamestnaný, nestane kôpka nešťastia. Ale naopak, s vedomím „krytého chrbta“ sa mu ľahšie tieto nástrahy prekonávajú a oveľa ľahšie a rýchlejšie sa so zmenenou situáciou vyrovná. S pokojom a s prehľadom si nájde opäť miesto na pracovnom trhu alebo príležitosť na podnikanie. (V inej časti nášho vzdelávania sme hovorili o zásade: Aspoň 10 percent z každého príjmu odlož. A taktiež o význame sporenia pre stabilitu domácností a pre zdravý vývoj vzťahov v rodine.)

Okrem toho si treba počas celého produktívneho života budovať zdroje **pasívneho príjmu**. To znamená, že si pripravujeme pravidelný príjem aj na obdobie, kedy nebudeme vládvať pracovať, ale budeme mať prostriedky na živobytie alebo na udržanie životného štýlu.

Zvlášť dôležité v našich podmienkach je pripraviť sa na dôchodkové obdobie. Príjmy človeka radikálne z mesiaca na mesiac poklesnú, na 30 – 40 percent. A z verejných zdrojov (Sociálna poisťovňa) nebudeme môcť viac dostať, lebo prijímateľov dôchodkov bude stále viac a prispievateľov do týchto fondov čoraz menej. Okrem toho sa vek obyvateľov neustále zvyšuje, a tak sa aj našich ľudí bytostne dotýka otázka dodatočného príjmu.

Za **pasívny príjem** sa považujú úroky z dlhodobých vkladov vo finančných inštitúciách, výnosy z dlhopisov, akcií, podielových listov, príjmy z prenájmu nehnuteľností alebo z vlastníctva fungujúcej firmy atď. Na aké dlhé obdobie by našim občanom vydržali takéto príjmy? Alebo do akej výšky mesačne budú dopĺňať náš starobný alebo invalidný dôchodok? Tieto otázky by si mali klást' už dnešní tridsiatnici, aby neboli potom zaskočení. Aby nemuseli náhle uvedené aktíva predávať v čase pre nich nevýhodnom, alebo aby sa im ich životné úspory neminuli v rekordne krátkom čase. V opačnom prípade sa môže stať, že sa zo strednej vrstvy prepadnú medzi chudobných a chudobní medzi ešte chudobnejších.

Ak niekto u nás povie, že ide investovať do nového auta, hovorí zle. (Pokiaľ nekupuje auto do fungujúcej firmy a auto je prostriedok na zarábanie peňazí.) Rodina, ktorá si kúpi auto, použila svoje úspory na spotrebu. Teda je to výdavok, ktorým si zlepšil komfort v oblasti osobnej dopravy a možno aj imidž pre svoje okolie. Z pohľadu fungovania peňazí sa nič nezmenilo. Naopak, rodina prišla o dodatočný príjem z úspor. Ešte horšie je, ak si na auto musela požičať. A tak je to aj s novým domom, nábytkom, zaplatenou dovolenkou a pod. Tieto **výdavky** nazýva Kiyosaki **pasíva**, lebo nemajú pozitívny vplyv na finančnú situáciu človeka. Naopak, musí do budúcnosti počítať s vyššími výdavkami, napr. na benzín, poistenie, ak je auto vyššej triedy, ako mal doteraz.

Na rozdiel od toho, **výdavky – aktíva** sú také, ktoré človek naozaj investuje, lebo mu v budúcnosti budú prinášať hmatateľný úžitok v podobe príjmu alebo vyššej trhovej hodnoty. Sú to prevažne výdavky na nákup cenných papierov, nehnuteľností, umeleckých diel a pod. Výnosy z týchto aktív – úrok, dividenda, renta, nájomné by sa nikdy nemali dostať počas produktívneho veku človeka do kolónky pasív (výdavkov na spotrebu, t. j. nemali by sa „prejesť“). Mali by slúžiť na nákup nových aktív. To je základná **abeceda dobrého investora**.

ZÁVER

Pasíva sú výdavky, ktoré nám prinášajú momentálne uspokojenie, ale do našich peňaženiek nám nikdy nič neprinesú.

Aktíva sú také výdavky, ktoré nám v budúcnosti prinesú úžitok. Sú to peniaze, ktoré pracujú (sú aktívne) v prospech nás.

Príjmy a výdavky podľa R. T. Kyiosakiho (vybrané položky)

PRÍJMY	VÝDAVKY
Aktívne príjmy	Pasíva
Mzda, plat, odmena	Nájomné, energie, bývanie
Provízia	Stravovanie, oblečenie
Podnikateľská odmena	Telefón, internet, televízia
Pasívne príjmy	Dovolenky, zábava
Úroky, dividendy	Aktíva
Príjmy z prenájmu pôdy, bytu	Výdavky na vzdelanie
Príjmy z predaja finančných investícií	Nákup cenných papierov

7.4 FINANČNÝ TRH

TRH – MIESTO PRE PONUKU A DOPYT

... táto základná charakteristika trhu vám je určite známa. Ako to funguje?

Poznáme rôzne trhy. Nazývajú sa podľa toho, čo sa na nich predáva. Každý z nás si vie predstaviť trh ovocia a zeleniny, v prímorských oblastiach rybí trh, alebo aj tzv. blšák, kde sa obchoduje so všeličím. Poznáme miesto, adresu, kde sa tento trh – trhovisko, tržnica – v našom meste nachádza. To všetko sú **komoditné trhy** (komodita = tovar), kde sú prítomné reálne tovary alebo ich zástupcovia (vzorok, ukážky). Záujemcovia o ne si ich môžu prezrieť, ohmatať, vyskúšať, ochutnať, ovoňať – skrátka využiť všetky svoje zmysly na výber toho, čo im najviac vyhovuje. Vyvrcholením komunikácie medzi predávajúcim a kupujúcim je obojstranná **akceptácia ceny**. Keď sa peniaze presunú z vrečka (peňaženky) kupujúceho do rúk predávajúceho, akt kúpy a predaja je dovŕšený, trh realizuje svoju hlavnú funkciu...

Málokto si však vie predstaviť **finančný trh** (FT). Ťažko si totiž predstaviť to „miesto“ v dnešnej dobe plnej elektroniky a virtuálnych sietí, keď absolútna väčšina obchodov sa uskutoční bez prítomných peňazí v anonymnom prostredí. V zásade sa ale deje to isté, čo na spomínaných trhoch.

Zástupcovia rôznych inštitúcií prichádzajú s ponukou prebytočného (dočasne nepotrebného) kapitálu a stretávajú sa so zástupcami tých, ktorí práve tento kapitál potrebujú. Sú to súkromné osoby – občania, podnikatelia, firmy, banky, mestá, štátne inštitúcie, samosprávy atď.

Predávajúci a kupujúci (ekonomické subjekty) sa spravidla vôbec nevidia, nepočujú, a keďže predmet kúpy a predaja – PENIAZE a hodnoty, ktoré ich zastupujú – sú bez chuti, vône, a najčastejšie nie sú ani

prítomné – odpadá zmyslový pôžitok z obchodovania. Okrem toho sa situácia na finančnom trhu vplyvom rôznych faktorov, okolností neustále mení. Hovorí sa, že častejšie ako počasie... Preto je obchodovanie na finančnom trhu náročné a aj rizikové, a preto si vyžaduje špičkových odborníkov.

Finančný trh je považovaný za **vrchol všetkých ostatných trhov** a významne ich ovplyvňuje. Je trhom univerzálnym, lebo jeho zdroje a prostriedky (peniaze) sú využiteľné vo všetkých oblastiach. V úrovni jeho fungovania sa odráža vyspelosť, prosperita i neúspešnosť národnej ekonomiky. Preto vlády vyspelých štátov podporujú rozvoj finančného trhu. Jeho dobré fungovanie má pozitívny vplyv na vývoj krajiny vo všetkých oblastiach.

ZHRNUTIE

Finančný trh (FT) je miesto, kde sa sústreďuje ponuka finančného kapitálu (rezervy) a dopyt po finančných produktoch.

Ponuku tvoria všetci, ktorí majú dočasne voľné peňažné prostriedky a hľadajú spôsob, ako ich čo najlepšie zhodnotiť. Väčšinou ich požičiavajú, alebo si chcú za ne kúpiť iné finančné nástroje.

Dopyt tvoria všetci, ktorí si potrebujú peniaze na určitý čas požičať, alebo chcú predať rôzne finančné nástroje.

Subjekty FT – finanční sprostredkovatelia, t. j. inštitúcie, ktoré sprostredkujú pohyb kapitálu na FT medzi jednotlivými ekonomickými subjektmi: banky, burzy, obchodníci s cennými papiermi, poisťovne a iné.

Finančné nástroje – vklady, úvery, valuty, devízy, cenné papiere, poisťné produkty atď.

ČLENENIE FINANČNÉHO TRHU

Ako každý väčší celok, aj FT možno členiť na menšie časti podľa rôznych kritérií. Dôležité je uvedomiť si, že finančný trh nie je jednoduchá skladačka viacerých súčastí, ale jednotlivé trhy sú navzájom pospájané a poprepletané, navzájom sa ovplyvňujú a prelínajú (pozri ilustračný obrázok).

Pre nás má najväčší význam členenie z **vecného hľadiska**, t. j. **čo** sa v rámci toho menšieho trhu predáva:

- peňažný trh – krátkodobé finančné nástroje
- kapitálový trh – strednodobé a dlhodobé finančné nástroje
- poisťný trh – poisťné produkty
- devízový a valutový trh
- trh drahých kovov

AKO FUNGUJE FINANČNÝ TRH

Fungovanie finančného trhu ovplyvňujú dva mechanizmy, regulačné systémy:

1. **trhový mechanizmus** – je založený na pôsobení ponuky a dopytu na ceny. Tam, kde sa ponuka stretne s dopytom, vzniká **rovnovážna** (trhová) **cena**. Pri finančných nástrojoch sa aktuálna cena nazýva aj **kurz** – napr. kurz akcie, menový kurz a pod. Väčšinou sa mení, vyhlasuje denne.

Na ponuku a dopyt po finančných nástrojoch v národnom i medzinárodnom meradle vplýva množstvo faktorov, a preto sú ich **ceny** neustále v pohybe, **kolíšu**. Tento jav sa nazýva **volatilita**. Čím sú finančné nástroje rizikovejšie, tým je ich volatilita (kolísavosť) väčšia. Napr. akcie majú vyššiu volatilitu ako dlhopisy.

2. **regulatívne metódy štátu** – sú pravidlá, zásady, ktorými sa štát snaží ovplyvniť fungovanie FT.

Vzhľadom na rizikovosť prostredia štát cez zákony a iné normy určuje pravidlá najmä na **ochranu investorov**. Dôslednou kontrolou subjektov na FT koná v záujme stability národnej ekonomiky ako takej, keďže FT zasahuje všetky oblasti života štátu. **Dohľad** nad finančným trhom vykonáva **Národná banka Slovenska (NBS)**.

AKÝ SOM JA INVESTOR – INVESTIČNÝ PROFIL

Investícia je hodnota, ktorej sa v súčasnosti vzdávame, aby priniesla väčší efekt v budúcnosti, pričom sme ochotní prijať určité riziko.

Z uvedenej definície vyplýva, že investovanie je výlučne súkromné, osobné rozhodnutie človeka. K regulatívnym opatreniam štátu patrí aj povinnosť distribútorov a predajcov finančných produktov zisťovať tzv. **rizikový profil** potenciálnych klientov. Aby bolo jasné, akú mieru rizika je ochotný klient prijať, a aby mu bol predaný produkt s parametrami, ktorý mu naozaj vyhovuje. Aby sa už nezopakovala situácia po páde nebankových subjektov, kedy slovenskí občania prišli o miliardy eur.

A tak, pokiaľ sa rozhodnete sporiť alebo investovať do podielových fondov alebo kúpiť si bankový dlhopis, či akciu známej spoločnosti, najskôr musíte vyplniť **investičný dotazník**. A je jedno, či kupujete v banke alebo cez distribučnú spoločnosť finančných produktov alebo u obchodníka s cennými papiermi. Prípadne si v poisťovni zakladáte investičné životné poistenie. Dotazník je súčasťou tzv. predobchodnej komunikácie a následne zmluvnej dokumentácie subjektov na FT, a teda aj predmetom kontroly zo strany NBS.

Podľa výsledku z investičného dotazníka klienta daná spoločnosť odporučí vhodný produkt. Ak nesúhlasíte a chcete iný, rizikovejší, finančná inštitúcia vám nebude brániť v jeho nákupe. Sprostredkuje jeho obstaranie, ale až po písomnom súhlase klienta, že on si je vedomý rizík, ktoré táto investícia so sebou nesie.

7.5 S ČÍM SA OBCHODUJE NA KAPITÁLOVOM TRHU

KAPITÁLOVÝ TRH – INVESTÍCIE NA DLHŠIE OBDOBIE

Z hľadiska doby splatnosti cenných papierov obchodovaných na finančných trhoch rozlišujeme:

1. peňažný trh
2. kapitálový trh.

Na **peňažnom trhu** sa obchoduje s cennými papiermi (CP) so splatnosťou do 1 roka. Jedná sa najmä o **štátne pokladničné poukážky** (ŠPP), vydaním ktorých sa dopĺňa krátkodobá potreba peňažných prostriedkov štátneho rozpočtu. Nakupujú ich hlavne komerčné banky – takto vhodne zhodnocujú svoju prebytočnú likviditu, a obchodné spoločnosti domáce i zahraničné.

Medzi CP peňažného trhu patrí aj **zmenka**, ktorá slúži ako platobný prostriedok pre emitenta, ktorý v aktuálnom čase nemá dostatok finančných prostriedkov na úhradu svojho – napr. dodávateľského záväzku. Zo strany veriteľa – prijímateľa zmenky – je to úverový CP. Tým, že akceptoval, prijal zmenku, súhlasí s odloženou platbou zo strany emitenta do termínu, ktorý je uvedený na zmenke. Za odloženú splatnosť je povinný dlžník (emitent) zaplatiť dohodnutý úrok. Zmenku môže veriteľ predať pred lehotou splatnosti na FT.

Zmenky aj ŠPP sú vydávané vo väčších menovitých hodnotách, a teda patria medzi CP, o ktoré majú záujem banky, obchodné spoločnosti, prípadne štátne inštitúcie.

KAPITÁLOVÝ TRH (KT)

... je to priestor, ktorý v rámci FT čoraz viac využívajú aj malí investori – občania Slovenska. Prečo? Lebo tento trh im ponúka nástroje, využitím ktorých môžu viac získať, než im ponúkajú tradičné finančné inštitúcie.

Opakovanie: *Tzv. krátke peniaze majú ľudia v bankách na bežných a osobných účtoch, strednodobé na termínovaných vkladoch a v stavebnom sporení, dlhodobé sporiace plány realizujú prevažne cez dôchodkové správcovské spoločnosti (DSS) a doplnkové dôchodkové spoločnosti (DDS) a cez poisťovne. (Vytváranie finančnej rezervy v rámci životného poistenia sa v súčasnosti považuje za neefektívne, nakoľko poplatky za správu poistenia prevyšujú zhodnotenie vkladov.)*

Koho môžeme na tomto trhu stretnúť? Sú to **subjekty KT**:

- banky – komerčné banky a NBS (aj ako dohľad vykonávajúci orgán),
- poisťovne,
- burzy,
- správcovské spoločnosti (skratky s. s., asset, majú povolenie vytvárať podielové fondy),
- dôchodkové správcovské spoločnosti (DSS – II. pilier dôchodkového sporenia a DDP – doplnkové správcovské spoločnosti – III. pilier)
- obchodné a investičné spoločnosti,
- spoločnosti pre finančné sprostredkovanie,
- spoločnosti s licenciou obchodníka s cennými papiermi (o. c. p.),
- národné a medzinárodné inštitúcie atď.

Tieto subjekty môžu vystupovať v pozícii emitenta alebo investora.

Emitenti emitujú (vydávajú) rôzne CP, predajom ktorých získavajú potrebné peňažné prostriedky.

Investori sú tí, ktorí majú dočasne voľný peňažný kapitál a použijú ho na nákup ponúkaných finančných nástrojov so strednodobou (2 – 5 rokov) a dlhodobou splatnosťou (5 rokov a viac).

ČO BY MAL INVESTOR – OBČAN VEDIET?

- V záujme bezpečnosti a garantovanej profesionality je lepšie pri investovaní využiť služby subjektov regulovaného KT.
- Najdôležitejšou inštitúciou organizovaného KT je burza. Na Slovensku je to **Burza cenných papierov v Bratislave** (BCPB). Platia tu prísne **pravidlá**.
- Obchodovať na burze môžu iba **členovia BCPB**, ktorých schvaľuje NBS a ktorí si za členstvo zaplatia príslušné poplatky. Sú to väčšinou banky, poisťovne a iné finančné inštitúcie.

- Obchody na KT môžu sprostredkovať, resp. dohodnúť, aj iné spoločnosti alebo fyzické osoby, ktoré majú licenciu obchodníka s cennými papiermi (o. c. p.) Nazývajú sa **makléri**, resp. **brokeri**. (*Teda, obchodník s cennými papiermi nie je pán s kufrikom plným CP, ale povolenie NBS na túto činnosť...*)
- Na investície sa nevzťahujú pravidlá Fondu na ochranu vkladov (FOV), ale existuje **Garančný fond investícií**. Týmto fondom sú chránené peniaze investorov, pokiaľ sú na účtoch brokerov. Hneď, ako sa investujú, teda nakúpia sa CP podľa pokynu klienta, riziko poklesu hodnoty alebo straty znáša investor.
- Hoci k **nástrojom** KT patria aj – napr. strednodobé a dlhodobé úvery, lízing atď., pre občanov sú vhodné najmä **dlhopisy, akcie, podielové listy**.

DLHOPISY

Charakteristické znaky:

- Dlhopisy sú **úverové** (dlhové) CP. **Kúpou** dlhopisu požičiavame emitentovi naše peniaze
- Majú svoju **menovitú hodnotu** (nominálne, číselné vyjadrenie v peňažných jednotkách).
- Majú vopred určený **garantovaný výnos – úrokovú sadzbu** (kupón).
- Majú presne určený **dátum splatnosti** emisnej hodnoty, (spravidla 5 a viac rokov k výročiu emisie).
- Majú nízku **volatilitu** (závislosť na výkyvoch na finančných trhoch).
- Iné označenie pre dlhopisy: **obligácie** (bankové), **bondy** (americké).

Kto môže vydávať dlhopisy? Kto získa **povolenie NBS**. Každá emisia má svoje označenie, „rodné číslo“, tzv. **ISIN**, pod ktorým nájdeme vždy aktuálne informácie o nej na internete, v dennej tlači, ale najmä na stránke NBS.

PODSTATA OBCHODOVANIA S DLHOPISMI

Kupujúci (investor = veriteľ) si kupuje dlhopis za **trhovú cenu**. Svoje dočasne voľné peňažné prostriedky požičiava emitentovi dlhopisu. Stáva sa vlastníkom dlhopisu, čo ho oprávňuje k **nároku na pravidelnú výplatu kupónu** – spravidla raz ročne, a na **výplatu** hodnoty dlhopisu v **lehote splatnosti**, t. j. vrátenie požičaných peňazí. Pri rozhodovaní o nákupe je dôležité: **bonita emitenta, doba splatnosti** (riziko likvidnosti) a **výška kupónu**.

Emitent (predávajúci = dlžník) sa dlhopisom zaväzuje k **výplate fixného úroku** vo vopred určených termínoch a k **splatnosti dlžnej sumy** – menovitej hodnoty dlhopisu – v stanovenom termíne.

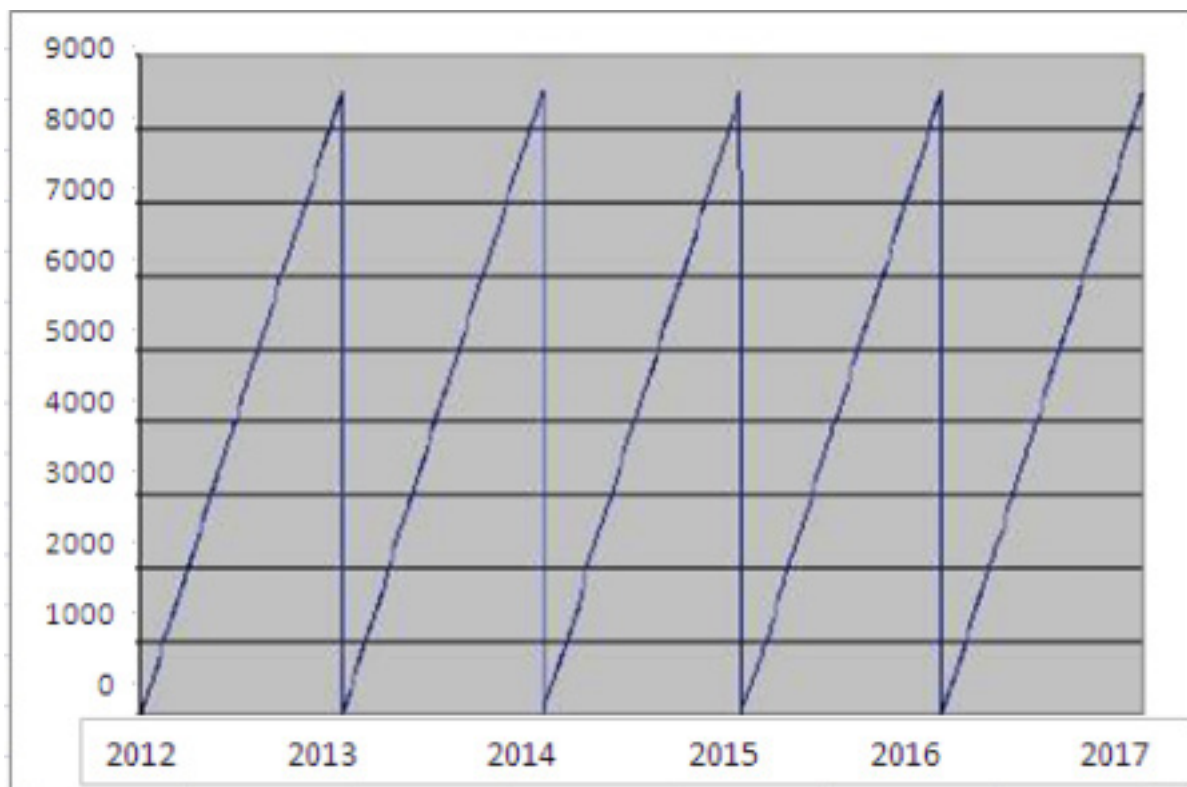
Výnos z dlhopisu = percentuálna časť z menovitej hodnoty. Do lehoty splatnosti (tzv. **maturita dlhopisu**), kedy je vyplácaný aj posledný kupón, sa dlhopisy obchodujú **na burze za trhovú cenu**.

Okrem pohybu úrokových sadzieb na trhu na výšku trhovej ceny vplýva **aliquotný úrokový výnos (AÚV)**. Ak by sa inak nemenila cena dlhopisu – že by sa predával za menovitú hodnotu, potom jeho aktuálna cena pri predaji je tým vyššia, čím je bližšie ku dňu splatnosti kupónu. Inak: predávajúci chce aliquotný (primeraný, úmerný) podiel z ročného výnosu, ktorý mu patrí. Emitent vyplatí plný výnos novému majiteľovi, aj keby kúpil dlhopis pár dní pred splatnosťou kupónu. Jeho nezaujíma, akú časť z roka dlhopis vlastníte, celý výnos vypláca aktuálnemu vlastníkovi.

Kto môže vydávať dlhopisy? Kto získa **povolenie NBS**. Každá emisia má svoje označenie, „rodné číslo“, tzv. **ISIN**, pod ktorým nájdeme vždy aktuálne informácie o nej na internete, v dennej tlači, ale najmä na stránke NBS.

ILUSTRÁCIA VÝVOJA TRHOVEJ CENY A ALIKVOTNÉHO ÚROKOVÉHO VÝNOSU (AÚV)

Legenda – príklad

Firma POLUS, a. s., vydala 1. februára 2012 dlhopisy s 5-ročnou splatnosťou v menovitej hodnote 8 500 eur za 1 kus. Kupón dlhopisu je vo výške 5 % p. a. vyplácaný raz ročne vo výročný deň emisie. Poplatok za nákup tohto CP je 1 % z aktuálnej hodnoty. Rovnako je to pri predčasnom predaji (pred lehotou splatnosti).

Príklad

1. Koľko zaplatil investor za tento dlhopis v deň emisie, t. j. 1. 2. 2012?
Kedy ešte môže zaplatiť rovnakú čiastku?
2. Aký je hrubý (brutto) ročný výnos tohto dlhopisu?
3. Koľko eur dostane vlastník dlhopisu na účet každý rok po 2. februári od emitenta, ak platí, že tento je povinný úrokový výnos zdaníť a daň z príjmu odviešť štátu?
4. Aká čiastka bude potrebná na nákup 1 ks dlhopisu 1. augusta 2014?
Predpokladáme, že na trhovú cenu okrem AÚV nevlývajú žiadne iné faktory a nákup/predaj sa uskutoční presne v polovici ročného obdobia do splatnosti kupónu.
5. Koľko eur dostane predávajúci tohto jedného dlhopisu?
Pozn.: výnos emitent zdaňuje len pri výplate k výročiu.

DRUHY DLHOPISOV– PODĽA EMITENTA

- **štátne dlhopisy** – sú považované za najbezpečnejšie (štát garantuje ich splatnosť), sú emitované vo vyšších menovitých hodnotách, nákupy sú spravidla viazané na určitý počet – obmedzený prístup k nim pre malých investorov, získanými prostriedkami si štátny rozpočet rieši aktuálnu potrebu peňazí – emisia znamená zvýšenie štátneho dlhu,
- **hypotekárne záložné listy** (HZL) – emitujú ich **hypotekárne banky**, sú pomerne bezpečné – kryté pohľadávkami za HÚ a záložnými právami – najčastejšie k nehnuteľnostiam,,
- **bankové obligácie** – vydávajú ich obchodné banky na získanie strednodobých zdrojov,
- **komunálne dlhopisy** – vydávajú ich mestá, prípadne obce na financovanie dlhodobějších zámerov,
- **podnikové, firemné (korporátne) dlhopisy** – emitentom sú firmy, obchodné spoločnosti (angl. corporations), patria v hierarchii uvedených dlhopisov k najrizikovejším.

AKCIE

Sú to typické **majetkové CP**, kúpou ktorých sa ich majiteľ stáva spoluvlastníkom obchodnej spoločnosti. Peniaze, za ktoré vymenil akcie, nie sú úverom, ale vkladom do podnikania.

Má **právo** zúčastňovať sa na **valných zhromaždeniach spoločnosti** (akciovej), a tak ovplyvňovať jej riadenie – podľa akcionárskeho podielu. Podľa toho istého kľúča – podľa počtu akcií, má nárok na výplatu podielu na zisku, čiže na **dividendu**. Podiel na zisku nie je garantovaný – jeho výška závisí od rozhodnutia akcionárov na valnom zhromaždení. V prípade záporného hospodárskeho výsledku sa nepodieľa na strate.

Na našom trhu sa predávajú akcie, majetkové podiely **akciových spoločností** – sú to obchodné spoločnosti, podnikajúce podľa Obchodného zákonníka. Pri zakladaní spoločnosti sa cena jednej akcie vypočíta ako podiel základného imania a emitovaného počtu akcií. Za túto cenu sa akcie spravidla predávajú na **primárnom trhu** (po prvýkrát). Potom sa už vždy ponúkajú na **sekundárnom trhu**, hoci môže ísť o to isté miesto, napr. Burzu cenných papierov v Bratislave (BCPB), za **trhovú cenu**. Táto cena sa tiež nazýva **kurz akcie** a jej výška závisí od viacerých faktorov: **ponuka, dopyt**, publicita o danej obchodnej spoločnosti – zverejnené hospodárske výsledky, ale aj rôzne neekonomické informácie o firme a jej predstaviteľoch.

Akcie sú najviac **volatilné** nástroje kapitálového trhu, najviac **rizikové**, no z dlhodobého hľadiska aj najviac **výnosné** (štatisticky dokázané).

PODIELOVÉ LISTY

... sú **majetkové CP**, ktoré dokumentujú veľkosť podielov investorov na majetku v konkrétnom **podielovom fonde** (PF).

Podielové fondy sú nástrojom kolektívneho investovania, ktorého cieľom je **spájať, združovať** prostriedky **menších investorov** a znižovať riziko s ich nakladaním. Podielové fondy (PF) predstavujú medzistupeň medzi konzervatívnym ukladaním peňazí v banke a individuálnym investovaním do rizikovejších cenných papierov na KT.

PF môžu vytvárať podľa zákona o kolektívnom investovaní z roku 2003 iba **správčovské spoločnosti**. Tieto musia mať v názve skratku svojej profesionality (správ. spol.) a právnickú formu akciovej spoločnosti. Z názvu týchto spoločností vyplýva ich funkcia: **spravovať** majetok, aktíva PF (peniaze, dlhopisy, akcie, podielové listy iných fondov atď.). Okrem PF licencovaných správčovských spoločností NBS sa na našom trhu ponúkajú (so súhlasom dohľadu nad FT) stovky zahraničných podielových fondov.

Podielový fond nemá právnu subjektivitu, teda nemôže skrachovať. Je to spoločný majetkový fond, (peniaze a nakúpené aktíva) všetkých podielnikov, ktorých oslovila investičná stratégia, konkretizovaná v predajnom **prospekte** daného PF. O správu majetku PF sa stará zástupca správčovskej spoločnosti – portfólio manažér, ktorý dáva **depozitárovi** (banke) pokyn na kúpu rôznych investičných nástrojov v súlade so štatútom fondu za účelom dobrého a bezpečného zhodnocovania vkladov podielnikov. Z toho vyplýva, že sa

jedná o **aktívnu formu investovania**, lebo zloženie majetku vo fonde sa môže v čase meniť, podľa rozhodnutia manažéra fondu, čo nemusí byť vždy v súlade s názorom investora.

Na objektívne posúdenie efektívneho fungovania PF často slúži tzv. **benchmark**. Je to ukazovateľ, akási stredná hodnota pre určitý druh podielových fondov. Ak je kurz fondu vyšší ako je benchmark, fond si vedie dobre – zarába viac ako je priemer podobných fondov na trhu. Alebo sa pre hodnotenie vývoja podielových fondov využívajú rôzne indexy. V každom prípade by mal byť nárast ceny podielu vyšší ako je inflácia, iba tak sa udrží reálna hodnota vkladu.

Väčšina u nás ponúkaných PF je **otvorených**. Znamená to, že možno svojou investíciou kedykoľvek do nich vstúpiť a kedykoľvek vystúpiť. Správcovská spoločnosť je zo zákona povinná od podielníka jeho podiely odkúpiť (redemovať), keď o to požiada. **Uzavreté** PF túto možnosť neponúkajú. Naopak investor musí počítať s tým, že sa k svojim peniazom dostane po dohodnutej dobe trvania „uzávierky“ fondu.

Mnohí občania už majú skúsenosť s investovaním do PF. Ved' im ich ponúkajú aj všetky banky ako alternatívu za bankové vklady. A tiež poisťovne v rámci investičného životného poistenia. Nie všetky skúsenosti sú pozitívne. Skôr naopak. Veľké rezervy sú v správnej komunikácii a informovanosti na strane predávajúcich, ale i vo finančnej vzdelanosti a zodpovednosti na strane druhej.

AKO PRACUJÚ NAŠE PENIAZE V PF?

Ak ste sa rozhodli pre investíciu do PF, po zaslaní vkladu, dostanete **podielový list** (PL) – spravidla v zaknihovanej – elektronickej forme. V listinnej podobe sú PL vydávané z bezpečnostného dôvodu skôr výnimočne. Na jednom liste môže byť jeden alebo i viac podielov. Potom už dostávate spravidla raz ročne **výpis** z PL.

Z **výpisu z PL** sa dozviete, koľko máte v PF podielov a aká je cena jedného podielu. **Súčin** ceny a počtu podielov znamená hodnotu vášho majetku v danom PF v peňažných jednotkách k danému dňu. (Fond vedený v eurách, amerických dolároch, švajčiarskych frankoch atď.)

Zvlášť dôležitá je **cena**, čiže **kurz podielu**, ktorý sa mení denne. Informácie o vývoji kurzov všetkých predávaných PF na Slovensku nájdete na webovej stránke danej správcovskej spoločnosti alebo banky, prípadne na iných ekonomicky orientovaných stránkach.

Kedykoľvek máte možnosť zistiť kurz podielu a **vývoj situácie** vo vašom fonde z **grafického zobrazenia**. Netreba ich denne sledovať – dokonca sa to považuje za škodlivé a zbytočnú stratu času. Ale občas, príležitostne sa pozrieť na to, ako naše peniaze pracujú, nezaškodí. Rovnako nezaškodí zvýšiť svoju finančnú gramotnosť tým, že sa naučíme tieto **čísla a grafy čítať** a rozumieť im. Aby sme mali správne informácie pre ďalšie rozhodovanie.

DRUHY PODIELOVÝCH FONDŮV – PODĽA INVESTIČNEJ STRATÉGIE:

- **peňažné** (PF peňažného trhu) – sú určené pre **konzervatívnych investorov**, za ich peniaze sa nakupujú krátkodobé finančné nástroje – štátne pokladničné poukážky, poukážky NBS, zmenky, peniaze sa ukládajú na termínovaných účtoch. Z toho vyplýva, že **zhodnotenie** vložených prostriedkov je nízke, ale vďaka investovaniu vo veľkom dosahujú podielníci **vyšší výnos**, ako by získali individuálnymi vkladmi. Vklady do týchto PF majú najvyššiu **likvidnosť**, dostupné sú spravidla už po roku kedykoľvek.
- **dlhopisové** – nakupujú prevažne CP s vopred určeným pevným výnosom. To vyhovuje klientom, ktorí sú ochotní nechať pracovať svoje peniaze 2 – 5 rokov, ale potrebujú garancie zhodnotenia. Akceptujú určité riziko – sú si vedomí toho, že trhová hodnota dlhopisov môže kolísať, ale keď dodržia podmienky, dostanú sa k svojim vkladom a primeranému zhodnoteniu.

- **zmiešané** – pri výbere takýchto fondov dávajú podielníci súhlas správcovskej spoločnosti, že sa za ich peniaze môžu nakupovať **dlhopisy aj akcie**, prípadne iné CP. Chcú profitovať z výnosnosti akcií, ale časť výnosov je stabilizovaná v pevných kupónoch dlhopisov.
- **akciové** – vyhovujú investorom, ktorí chcú **nadštandardné zhodnotenie**, akceptujú **najvyššiu mieru rizika** (pripúšťajú aj možnosť straty svojej investície alebo jej časti) a sú ochotní nechať svoje peniaze pracovať dlhý čas – 10 i viac rokov.

Ďalšie kategórie PF:

- **fondy fondov** – nakupujú podiely rôznych PF a tým znižujú mieru rizika,
- **zaistené fondy** – zaručujú výplatu vlozenej čiastky, príp. aj určitého výnosu, garancie bývajú nadviazané na splnenie vopred stanovených podmienok,
- **realitné** – sú späté s trhom nehnuteľností, špecializujú sa na nákup HZL, majú nižšiu mieru rizika ako akciové PF, investícia si však vyžaduje dlhší čas,
- **špeciálne** – najčastejšie sú to uzavreté PF, ktoré vznikli za účelom sústredenia väčšieho objemu peňazí na vopred stanovený cieľ,
- **ETF** (exchange-traded fund) – tzv. indexové fondy obchodované na burze.

ODLIŠNOSTI ETF OD OSTATNÝCH PF:

- vyššia likvidnosť ako v ostatných PF,
- vyššia diverzifikácia rizika – investuje sa do nástrojov v pomere ako je vystavaný index – odpadá subjektívne rozhodovanie portfólio manažéra,
- nižšie poplatky – jedná sa o pasívnu formu investovania, lebo nákup podielov sa vykoná podľa vopred stanoveného kľúča – indexu,
- výnosy sa nezdaňujú (... od dane z príjmu sú oslobodené od 1. 1. 2016 príjmy FO z cenných papierov, ak sú držané min. 1 rok).

VÝHODY PODIELOVÝCH FONDŮV

- **Nízke vklady** – Investovanie do PF je príležitosť najmä pre drobných investorov – obyvateľstvo. Môžu so svojimi úsporami dosiahnuť lepšie zhodnotenie ako ponúkajú banky práve vďaka zhromaždeniu, akumulovaniu svojich individuálnych vkladov v PF. Preto sa to volá **kolektívne investovanie**. Dokonca aj pravidelne sporiť sa dá v PF – niekde už od 20 eur mesačne.
- **Profesionálna správa majetku** – Fondy, respektíve **správcovské investičné spoločnosti**, zamestnávajú analytikov a manažérov, ktorí vyhľadávajú najatraktívnejšie investičné príležitosti a majú k dispozícii omnoho viac informácií, než môže zhromaždiť individuálny investor. Objem spravovaných prostriedkov v PF takisto umožňuje investovať do cenných papierov, ktoré si drobný investor sám kúpiť nemôže (napríklad štátne dlhopisy) alebo niektoré investície realizovať za výhodnejších podmienok.
- **Obmedzenie rizika** – Portfóliá všetkých fondov tvorí mnoho cenných papierov, takže prepád ceny niektorého z nich má na celkový výnos PF len malý vplyv. K dispozícii je navyše široká škála fondov s rôznou rizikovosťou, od fondov peňažného trhu s minimálnym rizikom až po agresívne akciové fondy, ktoré ponúkajú potenciálne vysoký výnos, ale skrývajú i nebezpečenstvo, že investor môže časť vložených prostriedkov stratiť. Správne rozkladanie rizika počas celej doby investovania – **diverzifikáciu** – dokáže robiť iba profesionál.
- **Vysoká likvidnosť** – Zatiaľ čo napríklad pri termínovaných vkladoch v banke možno úspory vybrať až po uplynutí dohodnutej doby (niekedy možno termínovaný vklad vybrať i predčasne, ale za vysokú zmluvnú

pokutu, ktorá obvykle zodpovedá úrokovému výnosu vkladu), **podielové listy z otvorených PF je správcovská spoločnosť povinná odkúpiť kedykoľvek.**

NEVÝHODY PODIELOVÝCH FONDŮV

- Ako pri každej investícii, aj tu existuje **riziko**. Najmä riziko očakávaného výnosu a riziko návratnosti vložených prostriedkov.
- Výnosy **nie sú garantované**. (Platí: Dosiahnuté výnosy v uplynulom období nie sú zárukou zhodnotenia v období budúcim.)
- Investície do PF **nepodliehajú** zabezpečeniu **FOV** – nie je garantovaná návratnosť vkladu.
- Určitá viazanosť vkladu – každá stratégia má svoj časový horizont – ak chceme dosiahnuť cieľ, treba sa zmieriť s **obmedzeným prístupom** k svojim peniazom.
- **Poplatky** – správcovské spoločnosti si účtujú poplatky vstupné – podľa druhu PF, správcovské a výstupné. Toto treba brať do úvahy pri rozhodovaní o investovaní do PF.

DERIVÁTY, FOREXY A INÉ

Kedže internet je plný ponúk na bezpečné, bezrizikové a bezplatné a iné „bez“ investovanie do rôznych iných nástrojov na finančných trhoch, v skratke sa dotkneme aj niektorých z nich. Pre väčšinu obyvateľov Slovenska sú „španielskou dedinou“.

Sú to veci nové, mnohé ešte vo vývoji, prinášajúce nové možnosti, ale aj úskalía a známe i neznáme riziká. Práve preto by najmä mladí ľudia mali o nich vedieť.

Deriváty – sú obchody odvodené od kurzu iných druhov aktív, foriem majetku. Napríklad od kurzu akcie, meny, komodity atď. Najznámejšie sú **futures** kontrakty (komoditné), **opcie**, **forwardy**.

Futures kontrakt (termínovaný obchod) – je dohoda dvoch strán o nákupe a predaji určitého množstva tovaru (komodity) v stanovenej kvalite v stanovenom termíne za určitú cenu. Obidve strany musia dohodu splniť. Tieto obchody sa v obrovských objemoch realizujú zásadne na tzv. komoditných burzách po celom svete.

Forward – princíp obchodu je ten istý ako vo futures kontrakte, ale ide o mimoburzový obchod, preto jeho podmienky sú vždy individuálne a závisia od dohody obidvoch strán.

Opcia – je to tzv. podmienený obchod, lebo dáva právo tomu, kto si opciu kúpil, možnosť výberu, či kúpi alebo predá dané aktívum. Nemá však povinnosť. Predávajúci (vypisovateľ opcie) musí svoj záväzok dodržať. Opčné obchody znižujú riziko pri nákupoch reálnych CP na KT.

Forex = foring exchanges – medzinárodný devízový trh. Je to systém obchodovania s cudzími menami. Systém, ktorý vďaka moderným komunikačným technológiám umožňuje zarábať na pohyboch menových kurzov.

7.6 OSTATNÉ INVESTIČNÉ PRÍLEŽITOSTI

Trh s nehnuteľnosťami (realitami) sa od začiatku 21. storočia prudko rozbehol aj u nás. Najmä tam, kde bol dopyt po bývaní, čiže v mestách s vyššou ponukou práce. Ceny bytov rástli, a tak mnohí sa ponáhľali s obstaraním vlastnej strechy nad hlavou. Tí, čo mali kde bývať, videli príležitosť pre dobrú investíciu. Ved' taký prenajatý byt napr. v Bratislave alebo v Trnave, prinesie každý mesiac isté peniaze. Alebo sa bude dať v budúcnosti výhodne predať. A ceny za meter štvorcový idú stále hore...

Realitný trh prekvapil odborníkov aj v rokoch 2020 – 2021, v rokoch pandémie z dôvodu vírusu Covid19. Investície do realít prudko vzrástli v celej Európe, Slovensko nevynímajúc. To ide ruka v ruke s investovaním do realitných PF, kde išlo každé tretie investované euro z peňaženiek Slovákov.

ZLATO ALEBO DIAMANTY?

... striebro alebo platina? Kupovať alebo nekupovať? Ponukami na investovanie do uvedených komodít sa internetové prostredie len tak hmýri. Rovnako, čo len trochu majetnejší ľudia sú denne s takýmito ponukami na výhodné uloženie peňazí oslovovaní. A čo hovoria odborníci?

Vlastniť tieto vzácne kovy a nerastné prvky je veľmi dobré. Mať ich ako súčasť rodinného majetkového portfólia je výborné. No iba v prípade, že vieme, **kedy a prečo** ich nakupujeme. Ak máme dostatočnú peňažnú rezervu na najbližšie mesiace, ak máme aktíva s rôznym stupňom likvidnosti v strednodobom horizonte, potom môžeme časť úspor vložiť aj do zlata. Ani najlákavejšími vyhliadkami na budúcu hodnotu si nedáme zatemniť zrak a podľa odporúčaní skúsených investorov by to nemalo byť viac ako desať percent z hodnoty majetku. V prípade, že sa rozhodneme pre tzv. investičné zlato, treba počítať aj s vyvolanými výdavkami na jeho úschovu.

Skúsenosti posledných rokov potvrdili, že čím je ekonomická a politická situácia nestabilnejšia, tým viac sa ľudia utiekajú k týmto tzv. tradičným majetkovým hodnotám. Finančná kríza v rokoch 2008 – 2009 a následné dlhšie obdobie recesie vyvolalo rast dopytu po zlate. Jeho cena sa, pochopiteľne, vyšplhala k novým historickým maximám. A ľudia nakupovali a nakupovali. Draho. Opäť emócie tromfli rozum. Tzv. stádovitosť sa v investovaní zasa raz naplno prejavila. No treba počítať s tým, že aj ceny týchto komodít podliehajú trhovým a netrhovým vplyvom a že raz poklesnú.

Netrvalo to dlho. Prešlo jedno desaťročie a ľudia u nás riešia úplne inú dilemu: bitcoin alebo DeFi? Zlato sa cenovo úplne prepadlo a ľudia vidia budúcnosť vo virtuálnych peniazoch...

KRYPTOMENY

Tol'ko oblastí nášho života sa digitalizuje, že svet financií nemôže byť výnimkou. Aj keď za vznikom prvej virtuálnej meny nie iba túžba využiť moderné technológie. V roku 2009 uviedol do života **Satoshi Nakamoto** digitálny menový systém **Bitcoin**. Reprezentoval o. i. aj túžbu miliónov ľudí vymaniť sa z diktátu svetového centralizovaného bankového sveta.

Dal dokopy úžasné znalosti ľudstva z kryptografie (veda o šifrovaní, utajovaní údajov a procesov), s možnosťami, ktoré priniesol internet a digitálne siete, a s výkonnosťou modernej počítačovej techniky. Na tom postavil technológiu vytvárania a reťazenia zápisov, tzv. **blockchain**, ktorý zaručuje jedinečnosť, bezpečnosť a trvácnosť zápisov. Ich regulárnosť a správnosť overujú tisícky zainteresovaných účastníkov systému – ťažiarov bitcoinov. Čiže je tu zaručená decentralizácia menovej sústavy. Blockchain je celosvetová fungujúca verejná sieť, čo si ešte donedávna nikto v oblasti meny a financií málokto dokázal predstaviť.

VÝHODY PRVEJ DIGITÁLNEJ MENY:

- Systém Bitcoin je nezávislý od fungovania centrálnych bánk a od rozhodovania politikov.

- Systém je decentralizovaný. Zapojiť sa do ťažby (emisie) bitcoinov môže každý, kto má špecializovaný výkonný počítač, ktorý je schopný v čo najkratšom čase zvládnuť množstvo matematických operácií a kto má zdroje na úhradu vysokej spotreby elektrickej energie na uvedené výkony.
- Systém je anonymný, bezpečný, nikto nemôže majiteľovi ukradnúť jeho elektronickú peňaženku. Každý zápis je zdieľaný v celej sieti, obsahuje šifru predchádzajúceho zápisu a ten je základom pre ďalší zápis.
- Odpadá riziko inflácie, čiže znehodnotenie peňazí v čase, lebo množstvo bitcoinov, ktoré sa vyťaží je vopred dané – 21 miliónov jednotiek mincí. Platí zásada vzácnosti, ktorú spĺňa zlato – vlastnosť peňazí – uchovanie hodnoty.
- Rýchlosť a lacnosť peňažných prevodov pri platbách za tovar a služby oproti času a poplatkom, ktoré si pýtajú komerčné banky.
- A ďalšie iné...

... tak vznikli prvé digitálne peniaze – bitcoiny (BTC). Dnes už internet ponúka niekoľko stoviek kryptomien. Ako všetky peniaze, aj bitcoiny majú svoju hodnotu, teda z účtovného hľadiska sú majetkom, aktívom. Preto môžu byť a aj sú predmetom investovania. Rok 2021 je – zdá sa – prelomový. (Vid' graf nákupu zlata a BTC.)

„Celá demografická skupina ľudí mladších ako 35 rokov dnes dáva prednosť vlastníctvu bitcoinu pred zlatom. Možnosť okamžitého nákupu majetku v telefóne a jeho prenosu v priebehu niekoľkých sekúnd bez tretej strany býva pre mladších ľudí atraktívnejšia.“

Zdroj: <https://www.trend.sk/nazory-a-komentare/zlato-vs-bitcoin-co-viac-chrani-pred-inflaciou>

Je bitcoin aj pre bežných ľudí?

„Množstvo ľudí z počiatku, keď sa dozvedia o Bitcoine si pomyslia, že si ho nemôžu dovoliť, pretože jeden stojí približne 5000 eur. To ale nie je pravdou, pretože je možné ho deliť na stomilióntinu, teda na jednotku, ktorá sa nazýva satoshi. To znamená, že minimálne potrebujete 0,00005 €“.

Zdroj: <https://www.podnikajte.sk/informacne-technologie/myty-bitcoin>

ALTERNATÍVNE PENIAZE

DECENTRALIZOVANÉ FINANČIE (DEFI)

Jednou z mála nevýhod bitcoinu je aj neriešenie otázky požičiavania peňazí. A na tom celý tradičný bankový svet stojí. Tento problém by mohli vyriešiť virtuálne peniaze zvané DeFi. Zdroje týchto kryptoaktív vytvárajú účastníci systému a požičiavajú si navzájom...

NA ZÁVER ... ALEBO NA ÚVOD?!?

V oblasti digitálnych peňazí sme na začiatku. Ale už máme na Slovensku odborníkov, ktorí vás naučia o kryptomenách všetko, čo potrebujete. (Vid' linky, odkazy) Či už chcete používať tieto meny ako platidlo alebo ako investíciu. V tom druhom prípade nezabúdajte na riziko a vysokú volatilitu tohto finančného nástroja.

ZDROJE:

- <https://www.alza.sk/co-je-blockchain>
- <https://5penazi.sk/rady-pre-vas/5-a-5-zakladnych-krypto-otazok-a-odpovedi/>
- <https://paralelnapolis.sk/wp-content/uploads/2018/11/ako-zaplatit-kavu-PP-.pdf>
- <https://kriptomat.io/sk/kryptomena/>

NEHNUTELNOSTI ALEBO UMELECKÉ DIELA ALEBO...?

Máte byt alebo dom, ktorý prenajímate? Potom patríte k tej málopočetnej skupine Slovákov, ktorí vlastnia nehnuteľnosť ako finančnú investíciu a pripravujú si do budúcnosti **pasívny príjem**. Sem patria aj tí, ktorí prenajímajú prenajímajú pôdu. No výnosnosť z tohto titulu vlastníctva je taká nízka, že si na tom takmer nikto nemôže zakladať svoju budúcnosť. Ale predávať pôdu, zbavovať sa jej kvôli tomu nepovažujú odborníci za výhru. Veď pôdy bude stále menej a menej.

Trh s nehnuteľnosťami (realitami) sa v polovici prvého desaťročia 21. storočia prudko rozbehol aj u nás. Najmä tam, kde bol dopyt po bývaní, čiže v mestách s vyššou ponukou práce. Ceny bytov rástli, a tak mnohí sa ponáhľali s obstaraním vlastnej strechy nad hlavou. Tí, čo mali kde bývať, videli príležitosť pre dobrú investíciu. Veď taký prenajatý byt napr. v Bratislave alebo v Trnave prinesie každý mesiac isté peniaze. Alebo sa bude dať v budúcnosti výhodne predať. A ceny za meter štvorcový išli stále hore...

*Dosť bolo aj takých, ktorí mali nasadené úplne ružové okuliare. Kvôli novému bytu na prenájmanie si neváhali vziať hypotekárny úver. Kalkulácia vychádzala: z mesačného nájomného sa bude splácať úver a náklady na bývanie. A možno niečo zostane ešte navyše. No to sa splnilo málokomu. Realitná **bublina splasla**. Ceny už boli tak vysoko, že ustal dopyt. To že sa mnohí dostali do obrovských finančných problémov – občania i firmy – nemusíme zdôrazňovať. Je to vidieť aj zvonku. Najmä večer. Množstvo tmavých okien v nových domoch svedčí o tom, že sa tam nebýva.*

Nehovoríme o týchto ešte čerstvých skúsenostiach, aby sme ľudí vystrašili. Aby sme ich odradili od investovania do nehnuteľností. Naopak. Veď mnohí z tých, ktorých považujeme za dobrých učiteľov v oblasti nakladania s peniazmi, zbohatli na trhu s nehnuteľnosťami. Ale je pravda, že to nebolo v našich zemepisných šírkach. Skrátka – chceme, aby ste boli obozretní a rozvážni.

To isté platí aj o investíciách do umenia. Staviť na kúpu obrazu súčasného maliara všetky rodinné úspory, považujeme za veľký hazard. Investície tohto druhu prenechajme radšej odborníkovi. Alebo tým, čo nevedia, čo s peniazmi.

ZÁSADY SPRÁVNEHO INVESTOVANIA

Životné skúsenosti renomovaných investorov opísané často v autobiografických knihách sú pre nás zdrojom poučenia a inšpirácie. Podľa nich aj v 21. storočí platia v investovaní overené zásady a postupy, ktoré prinášajú očakávaný efekt. Napríklad Warren Buffett hovorí: „*Moja najobľúbenejšia doba držania investícií je... navždy.*“

A naopak – iní odborníci tvrdia, že klasické investovanie už neexistuje. Za všetkých citujeme názor úspešného burzového obchodníka, tradera **Alexandra Eldera**:

„Podľa mňa investovanie už neexistuje. Svet sa už príliš zrýchlil. Kedysi sa hovorilo – akcie vdovám a sirotám. Ak sa manželovi niečo stalo, tak bola istota v akciách. To už neexistuje. Investovať? A do čoho vlastne. Každý trh mal za posledných pár rokov raketový rast a potom pád. Už môžeme hovoriť iba o krátkodobom alebo dlhodobom špekulovaní.“

Zdroj: eProfit, rozhovor zo dňa 11.3. 2011

Jedno je však isté. Aj v tomto „špekulovaní“ môžete byť úspešní. Existuje množstvo firiem, webových stránok, portálov, kde vás chcú **naučiť**, ako na to. Áno, bez učenia to nepôjde. Opäť za všetky zdroje uvádzame sprievodný leitmotív jednej zo stránok, ktoré máte v zozname:

„Poctivým sebavzdelávaním k zaslúženému bohatstvu...“.

Napriek všetkým novinkám a novotám, novým technológiám, ktoré ovládli svet investícií, odporúčame nasledovné:

1. Pri každej investícii treba zvažovať tri základné parametre:
  - **výnos** – koľko danou investíciou získam,
  - **riziko** – aké veľké nebezpečenstvo hrozí, že môžem časť investovaných prostriedkov alebo všetky, stratiť a ako to „ustojím“,
  - **likvidnosť** – ako rýchlo a za akých podmienok môžem svoju investíciu premeniť na hotové peniaze – keby dačo...
2. Nikdy nedávajte všetky vajíčka do jedného košíčka. (Don't put your eggs in one basket.)
3. Nezabúdajte, že:
  - Nič vo svete nie je zadarmo.
  - Vysoký výnos znamená zvyčajne vysoké riziko.

ZDROJE, ZAUJÍMAVÉ STRÁNKY, LINKY:

- <http://www.msecurities.sk/produkty/investovanie-do-dlhopisov/>
- <http://www.financnik.cz/komodity/zkusenosti/onas.htm>
- <http://www.xtb.sk/>
- <http://www.finance.sk/investovanie/informacie/fondy/definicia/>
- <http://profit.etrend.sk/moje-peniaze/investovanie-uz-neexistuje-2.html>

TEMATICKÝ CELOK	OBSAHOVÝ ŠTANDARD		VÝKONOVÝ ŠTANDARD <i>Žiak vie/dokáže:</i>
	TÉMA	POJMY	
1. KAPITOLA Človek a peniaze	1. Peniaze, ich vlastnosti a funkcie	výmenný obchod – naturálna výmena, barterový obchod, peniaze ako všeobecný ekvivalent, vlastnosti peňazí, základné funkcie peňazí, inflácia	<ul style="list-style-type: none"> opísať históriu a vývoj peňazí s využitím poznatkov o peniazoch z iných predmetov, vysvetliť vlastnosti peňazí a prečo sú peniaze špecifickým tovarom, zdôvodniť, prečo môžu rolu reálnych peňazí hrať aj bezhotovostné peniaze, resp. virtuálne peniaze, vysvetliť ako inflácia znižuje hodnotu peňazí
	2. Naše potreby, túžby, ciele	ľudské potreby a ich členenie, kvantitatívny a kvalitatívny vývoj potrieb, zdroje uspokojovania potrieb, ľudská práca a cena práce, nekalé praktiky na získanie zdrojov	<ul style="list-style-type: none"> identifikovať zdroje príjmov, ktoré vedú k uspokojovaniu potrieb, osvojiť si presvedčenie, že vlastná práca je hlavným zdrojom príjmov na uspokojovanie potrieb, dosahovanie cieľov a plnenie snov, argumentovať, prečo je odmena za kvalifikovanú prácu vyššia ako za nekvalifikovanú, zaujať kritický postoj k nečistým a nelegálnym zdrojom príjmov, vysvetliť pojmy ako je korupcia a pranie špinavých peňazí,
	3. Trvalé životné hodnoty	peniaze ako nástroj na uspokojovanie potrieb, životné hodnoty, priority jednotlivca, rodiny, komunity a spoločnosti	<ul style="list-style-type: none"> odôvodniť, prečo by peniaze a bohatstvo nemali byť hlavným zmyslom života, uviesť a odôvodniť výber vlastných životných hodnôt, diskutovať, prijímať názory iných, argumentovať pri hľadaní konsenzu v rámci rodiny, skupiny, komunity,
	4. Bohatstvo a chudoba	bohatstvo jednotlivca a spoločnosti, chudoba, solidarita, filantropia	<ul style="list-style-type: none"> citlivo vnímať majetkové rozdiely vo svojom okolí, prejaviť porozumenie pre sociálne slabších, zapájať sa do projektov filantropie

TEMATICKÝ CELOK	OBSAHOVÝ ŠTANDARD		VÝKONOVÝ ŠTANDARD <i>Žiak vie/dokáže:</i>
	TÉMA	POJMY	
2. KAPITOLA Naše príjmy a výdavky	1. Rozhodovanie ako prejav slobody	sloboda – možnosť voľby, rozhodovacia situácia, rozhodovací proces, kritérium (hľadisko), možnosti, alternatívy,	<ul style="list-style-type: none"> identifikovať slobodu ako životnú hodnotu s právom aj povinnosťou, chápať rozhodovanie ako sociálnu zručnosť, v ktorej sa môže zdokonaľovať, pomenovať prvky rozhodovacieho procesu pri riešení konkrétneho problému,
	2. Finančné a nefinančné rozhodnutia	zodpovednosť, nezodpovedné rozhodnutia, alibizmus, vzdelanie verzus príjmy, metóda plusov a mínusov, SWOT analýza	<ul style="list-style-type: none"> identifikovať možné dôsledky zvoleného rozhodnutia a byť pripravený niesť zodpovednosť, používať jednoduché rozhodovacie metódy v rôznych situáciách vrátane voľby povolania,
	3. Informačné zdroje	najbližšie okolie, masovokomunikačné médiá, internet, personálne agentúry, inzeráty, motivačný list, životopis, osobný pohovor	<ul style="list-style-type: none"> vyhľadávať informácie o možnostiach štúdia, resp. zamestnania, aktívne vstupovať na trh práce cez inzeráty a personálne agentúry, byť pripravený na komunikáciu s potenciálnym zamestnávateľom
	4. Peniaze prichádzajú v čistom	cena práce, mzda – hrubá, čistá, nominálna, reálna, prémie, príplatky, odmeny, náhrady mzdy, benefity, odvody, daň zo mzdy, nepracovné príjmy	<ul style="list-style-type: none"> identifikovať jednotlivé druhy mzdy, vysvetliť rozdiel medzi mzdou v pracovnej zmluve a čiastkou, ktorú dostane zamestnanec na bankový účet, rozlíšiť sociálne a zdravotné poistenie, vysvetliť, prečo platíme dane
	5. Kam a ako peniaze odchádzajú	hospodárnosť, poštové poukazy, osobný bankový účet, príkaz na úhradu, príkaz na inkaso (súhlas s inkasom), ceniny, internetový obchod	<ul style="list-style-type: none"> osvojiť si základné zásady hospodárneho nakladania s peniazmi, vypĺňať poštové a bankové doklady, ktorými uhradza platby za poskytnuté služby a tovary
	6. Osobné údaje a ich ochrana	osobné údaje, rodné číslo, súhlas na spracovanie osobných údajov	<ul style="list-style-type: none"> identifikovať, ktoré osobné údaje patria medzi chránené, chrániť si údaje o svojej osobe v zmysle zákona, rešpektovať osobné práva iných.

TEMATICKÝ CELOK	OBSAHOVÝ ŠTANDARD		VÝKONOVÝ ŠTANDARD <i>Žiak vie/dokáže:</i>
	TÉMA	POJMY	
3. KAPITOLA Manažment osobných a rodinných financií	1. Príjmy a potreby – naše a spoločné	potreby jednotlivca, rodiny a spoločnosti, zložky mzdy, disponibilný príjem, sociálne dávky a príspevky, dôchodok, životné minimum, sociálna a zdravotné poisťovne	<ul style="list-style-type: none"> vysvetliť súvislosti a rozdiely medzi potrebami jednotlivcov, rodiny a spoločnosti, chápať zákon vzácnosti a obmedzenosti zdrojov, zdôvodniť potrebu vytvárania celospoločenských zdrojov cez odvody a dane, vypočítať čistú mzdu
	2. Osobný rozpočet	rozpočet – finančný plán, druhy rozpočtov, prebytok, schodok v rozpočte, cash flow, pracovné príležitosti pre študentov – brigády, peňažný denník, elektronické programy na evidenciu príjmov a výdavkov, nepracovné príjmy – hry, lotéria a pod.	<ul style="list-style-type: none"> zdôvodniť potrebu plánovania v oblasti financií na rôznych úrovniach riadenia, zostaviť svoj osobný rozpočet na základe systematickej evidencie svojich príjmov a výdavkov, upevňovať sociálne zručnosti ako sú vytrvalosť a zodpovednosť zvýšiť svoje pracovné príjmy s ohľadom na dosahovanie svojich cieľov kriticky posúdiť budúcu prosperitu na základe náhodilých príjmov
	3. Výdavky pod kontrolou	zásady rozumného míňania peňazí, kvalita za primeranú cenu, zľavy, výpredaje, rabat, second hand	<ul style="list-style-type: none"> plánovať svoje výdavky, vyhýbať sa nárazovým, nepremysleným nákupom, osvojiť si zásady rozumného utrácania peňazí, hospodáriť lepšie ako pred získaním týchto zručností
	4. Všetci sme spotrebiteľia	práva spotrebiteľa v EÚ, povinnosti spotrebiteľa, záruka na spotrebný tovar, právo na reklamáciu, doklad o zaplatení, inštitúcie na ochranu spotrebiteľa, zásady eurospotrebiteľa, nákupy v zahraničí, práva spotrebiteľa pri nákupoch cez internet	<ul style="list-style-type: none"> vypýtať si doklad o zaplatení, ak mu ho predávajúci nevystaví automaticky, argumentovať pri obhajobe svojich práv spotrebiteľa, požiadat' o výmenu chybného výrobku alebo vrátenie peňazí, napísať reklamáciu na chybný výrobok, resp. službu, uplatniť svoje práva prostredníctvom inštitúcií na ochranu spotrebiteľa.

TEMATICKÝ CELOK	OBSAHOVÝ ŠTANDARD		VÝKONOVÝ ŠTANDARD <i>Žiak vie/dokáže:</i>
	TÉMA	POJMY	
4. KAPITOLA Načo sú nám banky	1. Banková sústava, úlohy centrálnych bánk	banková sústava, eurozóna, Európska centrálna banka (ECB), kľúčová sadzba, stabilita meny, boj proti inflácii	<ul style="list-style-type: none"> • charakterizovať bankovú sústavu SR, • vysvetliť postavenie a úlohy Národnej banky Slovenska voči komerčným bankám, • objasniť postavenie ECB v sústave bánk eurozóny, • uviesť niektoré nástroje centrálnych bánk na udržanie menovej rovnováhy,
	2. Funkcie a operácie komerčných bánk	banka ako podnikateľský subjekt, banková licencia, funkcie bánk, úrok kreditný a debetný, úroková miera, pasívne a aktívne operácie bánk, ostatné bankové služby	<ul style="list-style-type: none"> • porozumieť fungovaniu komerčnej banky z pohľadu jej miesta v trhovej ekonomike • vysvetliť rozdiel medzi prijatými (kreditnými) a vyplatenými (debetnými) úrokmi, • rozlíšiť aktívne a pasívne operácie bánk, • vymenovať ďalšie bankové služby pre občanov a podnikateľov
	3. Sporenie v banke – celoživotný proces	bežné účty (BÚ), vklady na požiadanie, termínované vklady, sporiace účty a vkladné knižky, stavebné sporenie, bankové poplatky, dostupnosť (likvidnosť) vkladov a bezpečnosť – Fond na ochranu vkladov (FOV)	<ul style="list-style-type: none"> • charakterizovať bankové účty, • porovnať výhody a nevýhody rôznych bankových sporiacich produktov, • analyzovať ponuku účtov v rôznych bankách pomocou internetových portálov, • sa rozhodnúť a založiť si bežný účet, • popísať základné atribúty fungovania FOV
	4. Ostatné bankové služby	zúčtovací a platobný styk, príkaz na úhradu, súhlas s inkasom, faktúra, platobné karty (PK) – debetná a kreditná, PIN, zmenárenské operácie, valuty a devízy, výmenný kurz a kurzový lístok	<ul style="list-style-type: none"> • využívať bankové služby pri nakladaní s peniazmi tak, aby maximálne šetril čas i peniaze, • posúdiť výhody bezhotovostného platenia – bezpečne používať platobnú kartu, • orientovať sa v menových kurzoch a na platby v cudzine prednostne využívať PK a e-bankovníctvo,
	5. Ako komunikujeme s bankou	osobný a písomný styk, výpis z bankového účtu, elektronické bankovníctvo: internetbanking, mobilbanking, ePay atď.	<ul style="list-style-type: none"> • vypísať základné bankové formuláre, • čítať s porozumením výpisy z BÚ, • zodpovedne pristupovať k využívaniu služieb e-bankovníctva, • posúdiť možné riziká, ktoré prinášajú nové technológie.

TEMATICKÝ CELOK	OBSAHOVÝ ŠTANDARD		VÝKONOVÝ ŠTANDARD <i>Žiak vie/dokáže:</i>
	TÉMA	POJMY	
5. KAPITOLA Ako si rozumne požičovať	1. Plánovanie finančnej budúcnosti	sny, ciele, plány, aktivita, rozpočet – súčasť plánu, zdroje krytia	<ul style="list-style-type: none"> • popísať svoje sny a plány slovne, písomne alebo graficky, • vypracovať jednoduchý rozpočet k realizácii cieľa (ak sú potrebné finančné prostriedky), • identifikovať zdroje a vykročiť... (popísať aktivity k ich získaniu vrátane časového plánu)
	2. Čo ponúka úverový trh	Sporenie, faktor času, jednoduché a zložené úrokovanie, aktívny a pasívny príjem	<ul style="list-style-type: none"> • objasniť, akú úlohu zohráva čas v procese sporenia, • vysvetliť základný rozdiel medzi jednoduchým a zloženým úrokováním, • rozlíšiť aktívny a pasívny príjem,
	3. Ako porovnávať, vyberať	úvery na bývanie, hypotéka, spotrebiteľské úvery, kreditné karty, nákup na splátky, hotovostné pôžičky, nebankové subjekty, štátom zvýhodnené úvery	<ul style="list-style-type: none"> • uvedomiť si, že akýkoľvek úver, pôžička je do budúcnosti záväzok, • vymenovať niektoré bankové úverové nástroje a uviesť rozdiely medzi nimi, • uviesť formy sporenia alebo úverov so štátnym zvýhodnením, • vysvetliť a pomocou internetových kalkulačiek dokázať, aký význam má mať aj vlastné prostriedky, • uviesť hlavné rozdiely medzi úverom z banky a od nebankovej spoločnosti,
	4. Môžeme ovplyvniť cenu úveru?	bonita klienta, rating, úverová história, úverové registre,	<ul style="list-style-type: none"> • chápať, ako môže každý finančnou disciplínou ovplyvniť cenu úveru v budúcnosti, • vypočítať, ako celkové preplatenie veci ovplyvňuje výška úrokovej sadzby a dĺžka splácania,
	5. Ak to s úvermi preženieme	úverový záväzok, splátky, komunikácia	<ul style="list-style-type: none"> • posúdiť, že problémy so splácaním úveru treba riešiť tam, kde vznikli – v banke, • komunikovať s bankou, hľadať riešenie.

TEMATICKÝ CELOK	OBSAHOVÝ ŠTANDARD		VÝKONOVÝ ŠTANDARD <i>Žiak vie/dokáže:</i>
	TÉMA	POJMY	
6. KAPITOLA Životné istoty a riziká	1. Pocit bezpečia – životná potreba	druhá úroveň Maslowovej pyramídy potrieb, potreba istoty, pocit ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> • chápať dôležitosť bezpečia pre zdravý vývoj človeka, • oceniť domov, rodinu, školu, kde sa cíti bezpečne, • porovnať svoju situáciu s inými, kde trpia ľudia pocitom ohrozenia
	2. Keď vlastné sily nestačia	riziká, poistenie, princíp solidarity, neekvivalentnosti, podmienenej návratnosti, poistná udalosť, poistník, poistený, poisťovňa, poisťovníctvo – odvetvie finančných služieb	<ul style="list-style-type: none"> • uviesť príklady, kedy napriek všetkej opatrnosti vznikne reálne riziko nebezpečia, • objasniť princíp solidarity a ostatné princípy poisťných vzťahov, • vysvetliť, ako poistenie prináša ľuďom pocit bezpečia, • definovať subjekty poisťného vzťahu,
	3. Čo môžeme očakávať od štátu	verejný systém poistenia, sociálne zabezpečenie občanov: poistenie dôchodkové, nemocenské a iné, sociálna podpora a sociálna pomoc, zdravotné poistenie	<ul style="list-style-type: none"> • orientovať sa v systéme verejného poistenia, • vysvetliť, prečo u nás existuje povinný systém sociálneho a zdravotného poistenia a kto sú jeho účastníci, • ilustrovať na príkladoch, aké dôchodky sú vyplácané zo Sociálnej poisťovne, • uviesť príklady, kto má nárok na sociálnu pomoc a na podporu,
	4. Komerčné poistenie	zmluvný vzťah, poisťné riziko – negatívna odchýlka, poistenie majetku a osôb, cena poistenia – poisťné, činnosť poisťovní, poisťné druhy a odvetia, povinné zmluvné poistenie	<ul style="list-style-type: none"> • vysvetliť príčinu vzniku poisťovníctva v dávnej histórii ľudstva, • popísať možné dopady poisťných udalostí na životy ľudí, • zdôvodniť prospešnosť konkurenčného prostredia v poisťovníctve, • objasniť, od čoho závisí cena poistenia, • sa orientovať a vybrať si napr. cestovné poistenie, • vysvetliť, čo je to PZP a prečo je povinné – zákonom stanovené

TEMATICKÝ CELOK	OBSAHOVÝ ŠTANDARD		VÝKONOVÝ ŠTANDARD <i>Žiak vie/dokáže:</i>
	TÉMA	POJMY	
3. KAPITOLA Ako sa stať investorm	1. Sporenie – základ budúcich investícií	<p>sny, ciele, peniaze sociálne zručnosti – disciplína, vytrvalosť, trpezlivosť, odkazy našich predkov – ľudové múdrosti, jednoduché a zložené úrokovanie, miera inflácie</p>	<ul style="list-style-type: none"> identifikovať súvislosť medzi splnenými snami a vytrvalosťou, uviesť príklady, prečo sa niektorým ľuďom nedarí sporiť, založiť si sporenie so zloženým úrokovaním, nájsť úspešné osobnosti, ktoré dosiahli úspech napriek mnohým prekážkam
	2. Kedy sú vynaložené peniaze investíciou	<p>investícia verus sporenie, investovanie – riziko, R. T. Kiyosaki – cash flow kvadrant, finančná inteligencia, príjmy aktívne a pasívne, okamžitá spotreba – pasívum, výdavky na vzdelanie – aktívum</p>	<ul style="list-style-type: none"> vysvetliť rozdiel medzi sporením a investovaním, identifikovať rôzne druhy inteligencií, objaviť cesty a spôsoby, ako si zabezpečiť pasívny príjem, popísať finančné správanie väčšiny ľudí, ktorí uprednostňujú okamžitú spotrebu pred vytváraním rezerv, nájsť návod, ako sa stať investorm,
	3. Finančný trh	<p>trh – miesto pre ponuku a dopyt, finančný trh (FT) – špecifický, členenie FT – peňažný, kapitálový, poisťový, devízový a valutový, prienik súčastí, ceny finančných nástrojov – kurzy, volatilita (kolísavosť)</p>	<ul style="list-style-type: none"> objasniť rozdiely medzi obyčajným a finančným trhom, zdôvodniť, prečo je FT miestom kvalifikovaných odborníkov, na príkladoch vysvetliť nestálosť cien finančných nástrojov a príčiny ich kolísavosti, pochopiť rizikovosť investovania,
	4. S čím sa obchoduje na kapitálovom trhu (KT)	<p>cenné papiere so splatnosťou viac ako 1 rok: – dlhopisy – akcie – podielové listy</p> <p>subjekty FT, podielové fondy,</p>	<ul style="list-style-type: none"> presvedčiť sa, že vložené prostriedky do nástrojov KT môžu zarobiť viac ako v banke, charakterizovať hlavné druhy CP, s ktorými sa obchoduje na KT, porozumieť fungovaniu podielových fondov, uviesť hlavné výhody a nevýhody investovania do PF

Štandardy SŠ

Vzdelávacie štandardy predmetu Manažment osobných financií (Poznaj svoje peniaze)

Stredné školy – Nadácia pre deti Slovenska, Mária Hankociová a kol., 2017

Testy

KAPITOLA 1. ČLOVEK A PENIAZE

1.1 Človek a peniaze – vstupný test

Prvou formou peňazí boli

- elektronické peniaze
- depozitné peniaze
- tovarové peniaze
- zlaté dukáty

V období barterovej výmeny

- sa tovary vymieňali za zlato
- sa jeden tovar vymieňal za hociktorý iný tovar
- sa tovary vymieňali za tzv. tovarové peniaze
- ako peniaze sa používalo plátno, obilie, soľ a pod.

Peniaze sú

- moderným výdobytkom trhovej ekonomiky
- vyjadrením bohatstva
- všetko, čím možno platiť za tovary a služby
- bankovky a mince všetkých štátov sveta za celú históriu

Na Slovensku vydáva – emituje peniaze

- hociktorá banka, ktorá získa na túto činnosť povolenie, licenciu
- Národná banka Slovenska
- ministerstvo financií
- štát a parlament

Koľko eurobankoviek a v akých hodnotách je v obehú?

- osem s hodnotou 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1000 €
- sedem s hodnotou 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500 €
- šesť s hodnotou 10, 20, 50, 100, 200, 500 €
- sedem s hodnotou 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1000 €

Ktorá z uvedených možností nepatrí medzi funkcie peňazí?

- peniaze sú prostriedkom výmeny
- peniaze sú zúčtovacou jednotkou
- peniaze sú nositeľom hodnôt
- peniaze poskytujú podnety pre výrobcov

Funkciu nositeľa hodnôt nemôže plniť

- auto
- nehnuteľnosť
- umelecké predmety
- šperky

Euro ako zákonné platidlo na Slovensku platí od

- januára 1999
- januára 2002
- mája 2004
- januára 2009

Akú farbu má 100-eurová bankovka?

- Zelenú
- Modrú
- Červenú
- žltú

Čo dáva hodnotu 20-eurovej bankovke?

- cena špeciálneho papiera, na ktorom je vytlačená
- cena práce na jej návrh a vytlačenie
- 20 eur v tovaroch a službách, za ktoré by sa mohla vymeniť
- zlato, ktorým je krytá

1.2 Človek a peniaze – priebežný test – náročnosť 1

Úverové peniaze boli

- prvé papierové peniaze, a mali podobu depozitnej zmluvy (potvrdenky) alebo dlžného úpisu (dlhopisu), ktoré mohol vlastník použiť ako platidlo**
- potvrdenkou o uložení peňazí
- potvrdenkou o požičaní peňazí
- vydávané bankami už v čase pred naším letopočtom

Aké vlastnosti majú mať peniaze?

- trvácnosť, jednoduchú rozoznatel'nosť, delitel'nosť
- stabilitu, trvácnosť, prenosnosť, delitel'nosť, čo najmenší rozmer
- trvácnosť, stabilitu, delitel'nosť, prenosnosť, rozoznatel'nosť**
- stabilitu v čase i v priestore, prenosnosť, farebnú odlišnosť

Pod pojmom barter rozumieme

- výmenu jedného tovaru za iný tovar**
- výmenu tovaru za kožušiny
- výmenu tovaru za zlato
- výmenu tovaru za plátno

Prvou formou peňazí boli

- elektronické peniaze
- depozitné peniaze
- tovarové peniaze**
- zlaté dukáty

K nevýhodám tovarových peňazí nepatrí

- ťažká delitel'nosť
- ťažká skladovatel'nosť
- obmedzená trvanlivosť
- ľahká falšovatel'nosť**

Bankovky sú

- bankové peniaze
- papierové peniaze**
- zlaté peniaze
- tovarové peniaze

K súčasným formám peňazí nepatria

- bankovky
- drobné mince
- depozitné peniaze
- zlaté dukáty**

V ktorom z uvedených štátov sa nepoužíva ako platidlo euro?

- Fínsko
- Maďarsko
- Rakúsko
- Slovinsko

Národná banka Slovenska bude bezplatne vymieňať slovenské bankovky

- do konca roka 2017
- do konca roka 2025
- bez časového obmedzenia
- do konca roka 2020

500-eurová bankovka má farbu

- červenú
- zelenú
- fialovú
- modrú

200-eurová bankovka má farbu

- červenú
- zelenú
- žltú
- modrú

Ktorá z uvedených možností predstavuje prvú formu peňazí?

- drahé kovy
- drobné mince
- papierové peniaze
- tovarové peniaze

Ktorá z eurobankoviek má modrú farbu?

- 5 eur
- 20 eur
- 10 eur
- 100 eur

Dvanásť hviezd Európskej únie na eurobankovkách predstavuje:

- symbol európskeho ducha otvorenosti a spolupráce
- symbol dokonalosti a úplnosti
- komunikáciu medzi európskymi národmi
- komunikáciu medzi Európou a zvyškom sveta

Kde sa razili a dodnes razia mince na Slovensku?

- v Bratislave
- v Banskej Bystrici
- v Kremnici
- v Košiciach

Ktorý vrch je na 5-centovej minci?

- Kriváň
- Poľana
- Gerlachovský štít
- Ďumbier

Na ktorých minciach sa nachádza Kriváň?

- na 1-centovej a 2-centovej
- na 2-centovej a 20-centovej
- na 5-centovej a 50-centovej
- na 1-eurovej a 2-eurovej

Čo sa nachádza na rube 50-centovej mince?

- Trenčiansky hrad
- Spišský hrad
- Bratislavský hrad
- hrad Strečno

Na národnej strane slovenských euromincí s hodnotou 1 € a 2 € je zobrazený:

- Bratislavský hrad
- Kriváň
- hrad Devín
- dvojkríž na trojvrší

Koľko druhov platných euromincí existuje?

- 5
- 7
- 8
- 9

Koľko druhov platných eurobankoviek existuje?

- 9
- 7
- 5
- 3

Akú farbu má 100-eurová bankovka?

- Zelenú
- Modrú
- Červenú
- žltú

Akú menu má Veľká Británia?

- Euro
- britskú libru
- britský frank
- britský dolár

Peniazmi môže byť čokoľvek, čo ľudia akceptujú ako platbu za tovary a služby. Ktorá z vlastností peňazí medzi ne nepatrí?

- krytie zlatom
- prenosnosť
- deliteľnosť
- trvácnosť

Funkcia peňazí ako zúčtovacia jednotka znamená, že

- peniaze možno odložiť (usporiť) a použiť ich neskôr
- peniaze uľahčujú výmenu tovarov
- prostredníctvom peňazí sa určuje cena iných tovarov a služieb na trhu
- neplatí žiadna z odpovedí

Ak plnia peniaze funkciu uchovávateľa hodnôt, znamená to, že

- peniaze možno odložiť (usporiť) a použiť ich neskôr
- peniaze uľahčujú výmenu tovarov
- prostredníctvom peňazí sa určuje cena iných tovarov a služieb na trhu
- neplatí žiadna z odpovedí

Funkcia peňazí ako prostriedok výmeny znamená, že

- sú zhodnotením úspor obyvateľstva
- umožňujú výmenu jedného tovaru za druhý
- peniaze sa akumulujú vo forme bohatstva
- vyjadrujú úspory na nákup tovarov v budúcnosti

Funkciu nositeľa hodnôt môžu plniť

- nehnuteľnosti, umelecké predmety, šperky
- auto, nehnuteľnosti, šperky
- nehnuteľnosti, umelecké predmety, potraviny
- šperky, potraviny, odevy

Melóny by pri obchodných transakciách neboli také praktické ako peniaze, pretože im chýba niektorá z vlastností peňazí. Ktorá?

- trvácnosť
- stabilita
- možnosť ľahkého prenášania
- rozoznatelnosť

Ak nakúpite potraviny, peniaze plnia funkciu

- výmenného prostriedku
- zúčtovacej jednotky
- svetových peňazí
- nositeľa hodnôt

1.3 Človek a peniaze – priebežný test – náročnosť 2

Peniaze

- patria k nástrojom fiškálnej politiky
- sú zložkou agregátneho dopytu
- sú určitým druhom služieb
- sú tovarom špecifického charakteru

V súčasnosti je euro národnou oficiálnou menou v

- 15 krajinách
- 16 krajinách
- 19 krajinách
- 27 krajinách

Vyberte z uvedených možností správne tie tri štáty EÚ, v ktorých nie je euro mena

- Česko, Malta, Švédsko
- Česko, Francúzsko, Rakúsko
- Česko, Maďarsko, Poľsko
- Česko, Nemecko, Veľká Británia

Ktorý výrok je správny?

- Inflácia je prospešná pre každú ekonomiku.
- Inflácia je tzv. tichý zlodej peňazí, a preto sa každý štát snaží o jej odstránenie.
- Inflácia je prospešná pre zamestnancov so stálym príjmom.
- Inflácia je súčasťou modernej ekonomiky, avšak jej nadmerný rast prináša štátu problémy.

Do eurozóny patria krajiny

- všetky krajiny Európskej únie
- krajiny Európskej únie, kde je oficiálnou menou euro
- všetky krajiny, kde sa platí eurom
- všetky krajiny Európskej únie vrátane kandidátskych krajín

Podiel zahraničného kapitálu v slovenských bankách v súčasnosti je

- 100 %
- viac ako 90 %
- viac ako 50 % a menej ako 90 %
- menej ako 50 %

Peniaze pozostávajú z mnohých zložiek. Medzi ne však nepatria

- akcie
- bankovky
- mince
- vklady na požiadanie

Čo je základom úspešného používania peňazí, ktoré sú v obehu v súčasnosti?

- dôvera ľudí, že tieto peniaze budú akceptované ako platidlo
- zlato
- zlato i dôvera ľudí, že tieto peniaze budú akceptované ako platidlo
- neplatí ani jedna možnosť

Štandard zlatej devízy znamená

- že určitá národná menová jednotka je nepriamo vymeniteľná za zlato
- že všetky zahraničné meny sú v danej krajine vymeniteľné za zlato
- že určitá národná menová jednotka je priamo vymeniteľná za zlato
- že všetky navzájom vymieňajúce sa národné meny sú vymeniteľné za zlato

Pojem "menová sústava" označuje

- vzťahy domácej meny k zahraničným menám
- spôsob vydávania peňazí do obehu a ich sťahovanie z neho
- množstvo peňazí v obehu
- všetky menové kurzy

Prednosťami bezhotovostného platobného styku sú

- rýchlosť, hospodárnosť, bezpečnosť
- rýchlosť, zvyšujúca sa prosperita účastníkov a ich bezpečnosť
- vysoké úročenie
- len hospodárnosť trhovej výmeny

Medzi základné formy peňazí patria

- iba hotovostné a bezhotovostné peniaze
- hotovostné peniaze, bezhotovostné peniaze, tzv. skoropeniaze
- len papierové peniaze a mince
- len bankové peniaze a tzv. skoropeniaze

Transakčný motív dopytu po peniazoch spočíva

- vo funkcii peňazí ako uchovávateľa hodnoty
- vo využívaní peňazí na výmenu výrobkov a služieb
- vo vytváraní úspor a hromadení bohatstva
- v ochranej funkcii peňazí ako poisťky na nepredvídané udalosti

Úročené vklady s určitou výpovednou lehotou sú

- papierové peniaze
- drobné mince
- bezhotovostné peniaze
- skoropeniaze

Pod depozitnými peniazmi rozumieme

- papierové peniaze
- bankové peniaze
- zlaté peniaze
- tovarové peniaze

Depozitné peniaze sú

- bezhotovostné peniaze
- hotovostné peniaze
- papierové peniaze
- tovarové peniaze

Za Euro Day sa považuje

- január 2002
- január 2009
- júl 2010
- júl 2008

Konverzný kurz slovenskej koruny voči euru bol

- 31,0260 SKK
- 31,12160 SKK
- 30,1260 SKK
- 30,2160 SKK

Jedinou európskou krajinou s plastovými peniazmi je

- Veľká Británia
- Kanada
- Nemecko
- Rumunsko

Hlavnými dôvodmi, prečo niektoré krajiny prešli na plastové platidlá, sú ich

- neľahké falšovanie a vysoká odolnosť
- nižšia výrobná cena a výraznejšia farebnosť
- nehmotná podoba a pružnosť
- menšia veľkosť bankoviek a nižšia hmotnosť

1.4 Človek a peniaze – záverečný test – náročnosť 1

Úverové peniaze boli

- prvé papierové peniaze, a mali podobu depozitnej zmluvy (potvrdenky) alebo dlžného úpisu (dlhopisu), ktoré mohol vlastník použiť ako platidlo**
- potvrdenkou o uložení peňazí
- potvrdenkou o požičaní peňazí
- vydávané bankami už v čase pred naším letopočtom

Aké vlastnosti majú mať peniaze?

- trvácnosť, jednoduchú rozoznatel'nosť, delitel'nosť
- stabilitu, trvácnosť, prenosnosť, delitel'nosť, čo najmenší rozmer
- trvácnosť, stabilitu, delitel'nosť, prenosnosť, rozoznatel'nosť**
- stabilitu v čase i v priestore, prenosnosť, farebnú odlišnosť

Pod pojmom barter rozumieme

- výmenu jedného tovaru za iný tovar**
- výmenu tovaru za kožušiny
- výmenu tovaru za zlato
- výmenu tovaru za plátno

Prvou formou peňazí boli

- elektronické peniaze
- depozitné peniaze
- tovarové peniaze**
- zlaté dukáty

K nevýhodám tovarových peňazí nepatrí

- ťažká delitel'nosť
- ťažká skladovatel'nosť
- obmedzená trvanlivosť
- ľahká falšovatel'nosť**

Bankovky sú

- bankové peniaze
- papierové peniaze**
- zlaté peniaze
- tovarové peniaze

K súčasným formám peňazí nepatria

- bankovky
- drobné mince
- depozitné peniaze
- zlaté dukáty**

V ktorom z uvedených štátov sa nepoužíva ako platidlo euro?

- Fínsko
- Maďarsko
- Rakúsko
- Slovinsko

Národná banka Slovenska bude bezplatne vymieňať slovenské bankovky

- do konca roka 2017
- do konca roka 2025
- bez časového obmedzenia
- do konca roka 2020

500-eurová bankovka má farbu

- červenú
- zelenú
- fialovú
- modrú

200-eurová bankovka má farbu

- červenú
- zelenú
- žltú
- modrú

Ktorá z uvedených možností predstavuje prvú formu peňazí?

- drahé kovy
- drobné mince
- papierové peniaze
- tovarové peniaze

Ktorá z eurobankoviek má modrú farbu?

- 5 eur
- 20 eur
- 10 eur
- 100 eur

Dvanásť hviezd Európskej únie na eurobankovkách predstavuje:

- symbol európskeho ducha otvorenosti a spolupráce
- symbol dokonalosti a úplnosti
- komunikáciu medzi európskymi národmi
- komunikáciu medzi Európou a zvyškom sveta

Kde sa razili a dodnes razia mince na Slovensku?

- v Bratislave
- v Banskej Bystrici
- v Kremnici
- v Košiciach

Ktorý vrch je na 5-centovej minci?

- Kriváň
- Poľana
- Gerlachovský štít
- Ďumbier

Na ktorých minciach sa nachádza Kriváň?

- na 1-centovej a 2-centovej
- na 2-centovej a 20-centovej
- na 5-centovej a 50-centovej
- na 1-eurovej a 2-eurovej

Čo sa nachádza na rube 50-centovej mince?

- Trenčiansky hrad
- Spišský hrad
- Bratislavský hrad
- hrad Strečno

Na národnej strane slovenských euromincí s hodnotou 1 € a 2 € je zobrazený:

- Bratislavský hrad
- Kriváň
- hrad Devín
- dvojkríž na trojvrší

Koľko druhov platných euromincí existuje?

- 5
- 7
- 8
- 9

Koľko druhov platných eurobankoviek existuje?

- 9
- 7
- 5
- 3

Akú farbu má 100-eurová bankovka?

- Zelenú
- Modrú
- Červenú
- žltú

Akú menu má Veľká Británia?

- Euro
- britskú libru
- britský frank
- britský dolár

Peniazmi môže byť čokoľvek, čo ľudia akceptujú ako platbu za tovary a služby.
Ktorá z vlastností peňazí medzi ne nepatrí?

- krytie zlatom
- prenosnosť
- deliteľnosť
- trvácnosť

Funkcia peňazí ako zúčtovacia jednotka znamená, že

- peniaze možno odložiť (usporiť) a použiť ich neskôr
- peniaze uľahčujú výmenu tovarov
- prostredníctvom peňazí sa určuje cena iných tovarov a služieb na trhu
- neplatí žiadna z odpovedí

Ak plnia peniaze funkciu uchovávateľa hodnôt, znamená to, že

- peniaze možno odložiť (usporiť) a použiť ich neskôr
- peniaze uľahčujú výmenu tovarov
- prostredníctvom peňazí sa určuje cena iných tovarov a služieb na trhu
- neplatí žiadna z odpovedí

Funkcia peňazí ako prostriedok výmeny znamená, že

- sú zhodnotením úspor obyvateľstva
- umožňujú výmenu jedného tovaru za druhý
- peniaze sa akumulujú vo forme bohatstva
- vyjadrujú úspory na nákup tovarov v budúcnosti

Funkciu nositeľa hodnôt môžu plniť

- nehnuteľnosti, umelecké predmety, šperky
- auto, nehnuteľnosti, šperky
- nehnuteľnosti, umelecké predmety, potraviny
- šperky, potraviny, odevy

Melóny by pri obchodných transakciách neboli také praktické ako peniaze, pretože im chýba niektorá z vlastností peňazí. Ktorá?

- Trvácnosť
- Stabilita
- možnosť ľahkého prenášania
- rozoznatel'nosť

Ak nakúpite potraviny, peniaze plnia funkciu

- výmenného prostriedku
- zúčtovacej jednotky
- svetových peňazí
- nositeľa hodnôt

1.5 Človek a peniaze – záverečný test – náročnosť 2

Peniaze

- patria k nástrojom fiškálnej politiky
- sú zložkou agregátneho dopytu
- sú určitým druhom služieb
- sú tovarom špecifického charakteru

V súčasnosti je euro národnou oficiálnou menou v

- 15 krajinách
- 16 krajinách
- 19 krajinách
- 27 krajinách

Vyberte z uvedených možností správne tie tri štáty EÚ, v ktorých nie je euro mena

- Česko, Malta, Švédsko
- Česko, Francúzsko, Rakúsko
- Česko, Maďarsko, Poľsko
- Česko, Nemecko, Veľká Británia

Ktorý výrok je správny?

- Inflácia je prospešná pre každú ekonomiku.
- Inflácia je tzv. tichý zlodej peňazí, a preto sa každý štát snaží o jej odstránenie.
- Inflácia je prospešná pre zamestnancov so stálym príjmom.
- Inflácia je súčasťou modernej ekonomiky, avšak jej nadmerný rast prináša štátu problémy.

Do eurozóny patria krajiny

- všetky krajiny Európskej únie
- krajiny Európskej únie, kde je oficiálnou menou euro
- všetky krajiny, kde sa platí eurom
- všetky krajiny Európskej únie vrátane kandidátskych krajín

Podiel zahraničného kapitálu v slovenských bankách v súčasnosti je

- 100 %
- viac ako 90 %
- viac ako 50 % a menej ako 90 %
- menej ako 50 %

Peniaze pozostávajú z mnohých zložiek. Medzi ne však nepatria

- akcie
- bankovky
- mince
- vklady na požiadanie

Čo je základom úspešného používania peňazí, ktoré sú v obehu v súčasnosti?

- dôvera ľudí, že tieto peniaze budú akceptované ako platidlo
- zlato
- zlato i dôvera ľudí, že tieto peniaze budú akceptované ako platidlo
- neplatí ani jedna možnosť

Štandard zlatej devízy znamená

- že určitá národná menová jednotka je nepriamo vymeniteľná za zlato
- že všetky zahraničné meny sú v danej krajine vymeniteľné za zlato
- že určitá národná menová jednotka je priamo vymeniteľná za zlato
- že všetky navzájom vymieňajúce sa národné meny sú vymeniteľné za zlato

Pojem "menová sústava" označuje

- vzťahy domácej meny k zahraničným menám
- spôsob vydávania peňazí do obehu a ich sťahovanie z neho
- množstvo peňazí v obehu
- všetky menové kurzy

Prednosťami bezhotovostného platobného styku sú

- rýchlosť, hospodárnosť, bezpečnosť
- rýchlosť, zvyšujúca sa prosperita účastníkov a ich bezpečnosť
- vysoké úročenie
- len hospodárnosť trhovej výmeny

Medzi základné formy peňazí patria

- iba hotovostné a bezhotovostné peniaze
- hotovostné peniaze, bezhotovostné peniaze, tzv. skoropeniaze
- len papierové peniaze a mince
- len bankové peniaze a tzv. skoropeniaze

Transakčný motív dopytu po peniazoch spočíva

- vo funkcii peňazí ako uchovávateľa hodnoty
- vo využívaní peňazí na výmenu výrobkov a služieb
- vo vytváraní úspor a hromadení bohatstva
- v ochranej funkcii peňazí ako poisťky na nepredvídané udalosti

Úročené vklady s určitou výpovednou lehotou sú

- papierové peniaze
- drobné mince
- bezhotovostné peniaze
- skoropeniaze

Pod depozitnými peniazmi rozumieme

- papierové peniaze
- bankové peniaze
- zlaté peniaze
- tovarové peniaze

Depozitné peniaze sú

- bezhotovostné peniaze
- hotovostné peniaze
- papierové peniaze
- tovarové peniaze

Za Euro Day sa považuje

- január 2002
- január 2009
- júl 2010
- júl 2008

Konverzný kurz slovenskej koruny voči euru bol

- 31,0260 SKK
- 31,12160 SKK
- 30,1260 SKK
- 30,2160 SKK

Jedinou európskou krajinou s plastovými peniazmi je

- Veľká Británia
- Kanada
- Nemecko
- Rumunsko

Hlavnými dôvodmi, prečo niektoré krajiny prešli na plastové platidlá, sú ich

- neľahké falšovanie a vysoká odolnosť
- nižšia výrobná cena a výraznejšia farebnosť
- nehmotná podoba a pružnosť
- menšia veľkosť bankoviek a nižšia hmotnosť

1.6 Človek a peniaze – otázky a úlohy

1. Uvedte príklady rôznych foriem peňazí, ktoré sa v minulosti používali alebo aj dnes používajú v rôznych častiach Zeme. Uvedte aspoň tri historické príklady
2. Prečo nemôže slúžiť napr. kolkárska guľa ako peniaze?
Ktoré vlastnosti splňa a ktoré jej chýbajú?
3. Nájdite na internete príslušnú stránku o platných peniazoch na Slovensku a informácie o ochranných prvkoch eurobankoviek. Pokúste sa na reálnych bankovkách nájsť ich ochranné prvky. Ktoré sú to? Vymenujte aspoň 5 ochranných prvkov.
4. Kedy sa Slovensko stalo členom Európskej únie a Eurozóny?
Aký je v tom rozdiel?
5. Kedy a kde sa v histórii ľudstva objavil dlžobný úpis a akú mal formu?
6. Aké sú ľudské potreby? Rozdeľte ich podľa dôležitosti!
Na uspokojenie ktorých potrieb nepotrebujeme peniaze?
Vymenujte aspoň 5 potrieb.
7. Dá sa vyžiť bez pracovného príjmu? Ako pomáha chudobným ľuďom štát?
Vymenuj päť foriem pomoc
8. Viete, v ktorých krajinách sa používajú doláre, a kde platí koruna?
Vymenujte aspoň tri.
9. Zistite, kedy a prečo sa na našom území začala používať koruna.
Poznáte nejaké krajiny s jedinečnými, exotickými názvami platidiel?
Uvedte aspoň tri.
10. Povedzte, aký minimálny príjem potrebuje k svojmu životu človek žijúci sám a aká by mala byť výška príjmu štvorčlennej rodiny s dvoma deťmi (vychádzať z aktuálnych skúseností a poznatkov študentov, žiakov).
11. Kedy sa môže ocitnúť človek v hmotnej núdzi? Čo by mal urobiť, aby dostal nejaké peniaze?
Prečo sa do toho angažuje štát, a nie sociálna poisťovňa?
12. Poznáte úspešných ľudí zo sociálne znevýhodneného prostredia? Uvedte príklady. Inšpiráciou môže byť aj kniha Bena Carsona Zlaté ruky.

KAPITOLA 2. NAŠE PRÍJMY A VÝDAVKY

2.1 Naše príjmy a výdavky – vstupný test

Najväčšiu časť príjmov občanov Slovenska tvoria príjmy

- zo samostatnej zárobkovej činnosti
- z podnikania a z prenájmu
- zo závislej činnosti
- z kapitálového majetku

Rozhoduje sa každý z nás

- viackrát denne
- jedenkrát denne
- raz za dva týždne
- niekoľkokrát počas života

Daň z príjmu zo závislej činnosti a funkčných požitkov do štátneho rozpočtu odvádza

- zamestnanec
- zamestnávateľ
- počas roka zamestnávateľ, na konci roka zamestnanec
- sociálna poisťovňa

Zamestnávateľ, ktorý vypláca mzdy bezhotovostne

- plní nariadenie ministerstva financií
- vyhýba sa riziku z možnej straty a šetrí náklady
- získa na vyšších úrokoch od svojej banky
- má úľavu na dani z príjmu

Platby poistného do fondov zdravotného, nemocenského a dôchodkového poistenia sú

- dobrovoľné
- jednotné a povinné
- povinné len pre podnikateľov
- povinné pre zamestnávateľov a dobrovoľné pre zamestnancov

Ceniny sú

- cenné papiere, ktoré majú nízku menovitú hodnotu
- hodnoty, ktoré majú pre majiteľa mimoriadnu cenu
- rôzne poukážky, ktoré umožňujú získať tovar bez platenia
- sú prostriedky platobného styku, ktorými možno platiť za určité tovary

Súčasťou verejných financií je

- dobrovoľné poistenie
- poistenie služieb
- povinné zmluvné poistenie
- zdravotné a sociálne poistenie

Práca je

- zdrojom obživy väčšiny ľudí
- možnosťou realizácie jednotlivca
- spôsob ako byť užitočným pre druhých
- v ideálnom prípade kombináciou všetkých troch možností

Zákonník práce upravuje

- vzťahy v podnikateľskom prostredí
- pracovno-právne vzťahy
- vzťahy medzi štátom, zamestnávateľmi a odborními
- občiansko-právne vzťahy

Podnikateľ je oproti zamestnancovi vo výhode

- oveľa vyšším príjmom
- vyššou mierou samostatnosti a nezávislosti
- tým, že platí nižšie dane
- lebo sa spravidla vozí v luxusnom aute

2.2 Naše príjmy a výdavky – priebežný test – náročnosť 1

Ktoré z nasledujúcich tvrdení je správne?

- poštové poukazy sú šeky, ktoré slúžia na výber a vkladanie peňazí
- poštové poukazy sú cenné papiere, ktorými možno uhrádzať niektoré záväzky
- poštové poukazy sú nástrojom hotovostného a kombinovaného platobného styku, ktoré sa najčastejšie využívajú na úhradu za tovar a služby prostredníctvom pošty
- poštové poukazy sú nástrojom bezhotovostného platobného styku a slúžia na úhradu za tovar a práce

Na príkaz na úhradu treba bezpodmienečne uviesť

- meno majiteľa účtu, dátum úhrady, dátum vystavenia príkazu, číslo účtu príjemcu, peňažnú čiastku, podpis, názov banky
- číslo účtu platiteľa, dátum splatnosti, miesto a dátum vystavenia príkazu, číslo účtu príjemcu, – peňažnú čiastku, menu, podpis(y) podľa podpisového vzoru, názov a kód banky, symboly
- číslo účtu platiteľa, dátum úhrady, miesto a dátum vystavenia príkazu, číslo účtu príjemcu, konštantný symbol, menu, podpisy, meno majiteľa účtu
- dátum splatnosti, peňažnú čiastku, číslo účtu príjemcu, názov a kód banky, variabilný symbol, podpisy

Podľa Zákonníka práce smú v SR pracovať osoby staršie ako

- 15 rokov
- 16 rokov
- 17 rokov
- 18 rokov

Pracovná zmluva je platná

- ak je podpísaná oboma zmluvnými stranami
- od prvého dňa nasledujúceho mesiaca po podpísaní
- dňom doručenia zamestnancovi
- ak sa zamestnávateľ a zamestnanec dohodnú na podmienkach

Počas pracovného pohovoru s potenciálnym budúcim zamestnávateľom je najlepšie na mzdu

- sa nepýtať vôbec
- opýtať sa hneď na začiatku rozhovoru
- opýtať sa až v závere, tesne pred ukončením rozhovoru
- podľa okolností priebehu rozhovoru, ale nikdy nie v jeho úvodnej časti

Súčasťou dokumentov, ktoré predkladáme potenciálnemu zamestnávateľovi nie vždy musí byť

- životopis
- žiadosť o prijatie do zamestnania
- osobný dotazník
- kópia dokladu o najvyššom ukončenom vzdelaní

Z hľadiska celosvetových trendov oblasťou najprudšie sa vytvárajúcich nových pracovných príležitostí je oblasť

- priemyslu
- poľnohospodárstva
- služieb
- nedá sa jednoznačne určiť

Inzerát, ktorým si chcete nájsť prácu by mal určite obsahovať informácie o

- vašej odbornej kvalifikácii
- vašich schopnostiach a skúsenostiach
- tom, o aký druh práce sa zaujímate
- všetky vyššie uvedené informácie

Produktom, ktorý sa predáva a kupuje na pracovnom trhu je

- pracovné miesto
- pracovná sila
- pracovná príležitosť
- ľudská práca

Vyplácanie starobných, invalidných a iných dôchodkov zabezpečuje

- prvá penzijná spoločnosť
- dôchodková poisťovňa
- sociálna poisťovňa
- doplnková dôchodková spoločnosť

Rozhodovanie

- je schopnosť, kompetencia, ktorú môže človek získať
- vlastnosť, kompetencia, s ktorou sa človek nikdy nerodí
- nepatrí k manažérskym funkciám
- je schopnosť, v ktorej nie je možné zdokonaľovať sa

K príjmom z kapitálového majetku patria

- mzda, zisk, úroky z vkladov na vkladných knižkách
- výnosy z cenných papierov, plat
- úroky z vkladov, výnosy z cenných papierov
- úroky z vkladov na účtoch v bankách, mzda, zisk

Benefit je

- nároková zložka mzdy stanovená Zákonníkom práce
- pokuta, ktorú udeľuje zamestnávateľ zamestnancovi pri neplnení pracovných úloh
- pohyblivá zložka mzdy závislá od výkonu zamestnanca
- výhoda, ktorú poskytuje zamestnávateľ zamestnancovi nad rámec jeho mzdy

Na trhu práce

- predstavujú zamestnanci ponuku pracovnej sily, zamestnávateľa dopyt po nej
- predstavujú zamestnávateľa ponuku pracovnej sily, zamestnanci dopyt po nej
- ponuka a dopyt neexistujú
- zamestnanci sa snažia kúpiť pracovné miesto

Po ukončení školy

- už nie je potrebné ďalej sa vzdelávať, prípadne rekvalifikovať sa
- stačí zamestnať sa a ťažiť z toho, čo ste sa v škole naučili
- je potrebné ďalej sa vzdelávať a neustále na sebe pracovať
- budete môcť venovať všetok svoj čas záľubám a zábave, práca počká

Najčastejšími informačnými zdrojmi o pracovných príležitostiach sú

- inzeráty, beletria, najbližšie okolie
- najbližšie okolie, internet, inzeráty
- odborná literatúra, internet, inzeráty
- najbližšie okolie, internet, zábavné časopisy

Váš osobný inzerát by mal

- upútať pozornosť a vzbudiť záujem
- byť stručný a jasne formulovaný
- poskytnúť informácie o vašej odbornej kvalifikácii, vedomostiach, schopnostiach
- platia všetky uvedené možnosti

Potencionálnemu zamestnávateľovi nikdy neposkytujte

- životopis
- žiadosť o prijatie do zamestnania
- originály vysvedčení, certifikátov, diplomov a iných osvedčení
- dotazník a motivačný list

Prílohu žiadosti o zamestnanie netvorí

- beletrizovaný životopis
- štruktúrovaný životopis
- profesijný životopis
- europass

Čistú mzdu vypočítame, ak

- od hrubej mzdy odpočítame platby poisťného a nezdaniteľné minimum
- od hrubej mzdy odpočítame zdravotné poisťné a nezdaniteľné minimum
- od hrubej mzdy odpočítame poisťné (sociálne a zdravotné) a daň z príjmu
- od hrubej mzdy odpočítame nezdaniteľné minimum a daň z príjmu

K nepracovným príjmom patria

- prenájom, dedičstvo, výhry v lotérii, príjmy z kapitálového majetku, príjmy z brigád
- prenájom, príjmy z kapitálového majetku, výhry v lotérii, dedičstvo, sociálne dávky
- príjmy z príležitostnej práce, príjmy z kapitálového majetku, sociálne dávky, dôchodky
- príjmy z brigád, dôchodky, sociálne dávky, prenájom, príjmy z kapitálového majetku

V kombinovanom platobnom styku používame

- poštový poukaz na výplatu, poštový poukaz na adresu
- poštový poukaz na adresu, poštový poukaz na účet
- medzinárodný platobný poukaz, poštový poukaz na adresu
- poštový poukaz na účet, poštový poukaz na výplatu

Občania si na bežnú manipuláciu so svojimi peniazmi otvárajú v banke

- termínované účty
- osobné (bežné) účty
- vkladné knižky
- depotové účty

Pri vklade a výbere peňazí pri priehradke v banke

- je potrebné vyplniť doklad o vklade, prípadne výbere hotovosti
- preukázať sa platným identifikačným dokladom
- podpísať sa presne podľa podpisového vzoru
- platia všetky uvedené možnosti

K ceninám patria

- poštové známky, cenné papiere, stravné lístky, rôzne druhy kariet s hodnotou
- poštové známky, stravné lístky, rôzne druhy kariet s hodnotou
- dlhopisy, akcie, poštové známky, kolky, rôzne druhy kariet s hodnotou
- podielové listy, kolky, poštové známky, dlhopisy, akcie

Pri spracovaní našich osobných údajov neplatí

- na spracovanie osobných údajov dávame súhlas
- bez súhlasu nie je možné spracovávanie údajov o nás
- nemusíme byť informovaní, na aký účel sa budú naše osobné údaje používať
- s našimi osobnými údajmi je možné nakladať len v zmysle nášho súhlasu

Zvlášť citlivým je používanie všeobecne platného a použiteľného identifikátora, ktorým je

- meno a priezvisko
- adresa trvalého bydliska
- rodné číslo
- pohlavie

Pri vstupe do rôznych budov, inštitúcií, majú právo požadovať od nás tieto údaje

- meno, priezvisko, titul, štátnu príslušnosť, číslo občianskeho alebo služobného preukazu
- meno, priezvisko, titul, rodné číslo, číslo občianskeho preukazu, štátnu príslušnosť, číslo služobného preukazu
- číslo občianskeho alebo služobného preukazu, rodné číslo, meno, priezvisko, titul
- meno, priezvisko, číslo občianskeho preukazu, rodné číslo, titul, adresu trvalého pobytu

V súčasnosti dosahujú najvyššie platy

- programátori, technológovia, konštruktéri
- top manažéri
- lekári, ekonómovia, obchodníci
- kvalifikovaní robotníci, zamestnanci v službách

Medzi TOP 10 zdravých benefitov, ktoré najčastejšie poskytujú firmy na Slovensku, nepatria

- mobilné telefóny na súkromné účely
- nastaviteľné stoly a stoličky
- zdravotné testy z krvi (cholesterol, glukóza)
- pitný režim

2.3 Naše príjmy a výdavky – priebežný test – náročnosť 2

Rozhodovanie je

- súbor psychických procesov, zmyslom ktorých je vyhľadať optimálny cieľ a vhodný spôsob konania v určitej situácii
- činnosť, ktorou človek vyberá jednu z viacerých možností podľa zvoleného hľadiska
- schopnosť, kompetencia, ktorú človek môže získať a tréningom sa v nej môže zdokonaľovať
- platia všetky uvedené možnosti

Životopis má byť

- čistý, úhľadný, organizovaný, nesystematický, stručný, presný, vizuálne zaujímavý
- úhľadný, presný, popisný, kompletný, vizuálne zaujímavý, stručný, neaktuálny
- čistý, úhľadný, organizovaný, systematický, stručný, presný, kompletný, aktuálny
- aktuálny, kompletný, rozsiahly, vizuálne zaujímavý, čistý, úhľadný, organizovaný

V Slovenskej republike pôsobia tieto tri zdravotné poisťovne

- Union, DÔVERA, AXA
- DÔVERA, Union, Všeobecná zdravotná poisťovňa
- Kooperatíva, DÔVERA, Všeobecná zdravotná poisťovňa
- DÔVERA, Union, Spoločná zdravotná poisťovňa

Celková výška platieb poistného (odvodov) do Sociálnej a zdravotnej poisťovne je nasledovná

- zamestnanec 14,3 %; zamestnávateľ 32,5 %
- zamestnanec 35,2 %; zamestnávateľ 13,4 %
- zamestnanec 13,4 %; zamestnávateľ 35,2 %
- zamestnanec 9,4 %; zamestnávateľ 25,2 %

Najpočetnejšou vekovou skupinou nezamestnaných v SR je skupina osôb vo veku

- 35 – 49 rokov
- 25 – 34 rokov
- nad 60 rokov
- 50 – 60 rokov

Minimálna mzda v SR je v súčasnosti v intervale

- od 100 do 200 €
- od 350 do 550 €
- od 550 do 650 €
- od 800 do 900 €

Minimálna mzda

- je hrubá mzda, neznižovaná o zákonné alebo so zamestnancom dohodnuté zrážky
- na rozdiel od nominálnej poskytuje lepšiu možnosť medzinárodného alebo časového porovnania
- predstavuje minimálnu úroveň príjmu, ktorý je zamestnávateľ povinný zamestnancovi poskytovať za vykonanú prácu
- používa sa pri odmeňovaní zamestnancov, ktorých výkon možno merať pomocou noriem

Mesačná nezdaniteľná časť základu dane na daňovníka je v súčasnosti

- v intervale 300 – 350 €
- viac ako 350 €
- menej ako 300 €
- nie je určená

V súčasnosti je v SR sadzba dane z príjmov fyzických osôb

- 25 %
- 20 %
- 19%, príp. 25 %
- 10 %

Ktoré tvrdenie je nesprávne? V profesijnom životopise

- píšeme v opačnom chronologickom poradí, ako sme zvyknutí
- ako prvé píšeme naše úplne prvé zamestnanie
- uvádzame len skutočnosti, ktoré súvisia s pozíciou, o ktorú sa uchádzame
- ako prvé píšeme posledné zamestnanie

Odhadnite, aké budú platby poistného (odvody) zamestnanca, ak jeho hrubá mzda je 857 €

- cca 216 €
- cca 86 €
- cca 114 €
- cca 80 €

Na vkladnej knižke máte 1 000 €. Počas leta k ním z brigád pribudne ďalších 850 €. Banka vypočítava vaše úroky zložitým úrokováním a garantovaná ročná úroková sadzba je 2,5 %. Budete si môcť o 5 rokov kúpiť ojazdené vytúžené autíčko za 2 100 €?

- áno, zvýši sa mi ešte na 20 l benzínu
- nie, budem si musieť požičať 50 €
- áno, v pohode si kúpim i luxusné autorádio
- nie, bude mi chýbať približne 7 eur

Stavebné sporenie je výhodná forma sporenia na zabezpečenie alebo zlepšenie bývania. Štátna prémie a úroky sú pripisované

- polročne
- ročne
- štvrťročne
- mesačne

Rozhodli ste sa, že po skončení školy začnete podnikáť. Ktoré dve základné kritéria musíte brať do úvahy pri výbere vhodného typu spoločnosti pre vaše podnikanie?

- rýchlosť vybavenia formalít a podporu okolia
- povinnosť založiť si podnikateľský účet a ručenie
- ručenie a kapitálovú náročnosť
- predmet podnikania a kapitálovú náročnosť

Ktoré tvrdenie je správne? V komanditnej spoločnosti existujú dva typy spoločníkov – komanditisti a komplementári, pričom

- komanditista je povinný vložiť minimálny vklad vo výške 250 € a prakticky neručí osobným majetkom, komplementár nemusí vložiť žiadny kapitál, ale ručí za záväzky spoločnosti celým svojím súkromným majetkom
- komanditista je povinný vložiť minimálny vklad vo výške 750 € a prakticky neručí osobným majetkom, komplementár nemusí vložiť žiadny kapitál, ale ručí za záväzky spoločnosti celým svojím súkromným majetkom
- ani jeden zo spoločníkov nie je povinný vložiť základný vklad, ručia však za záväzky spoločnosti spoločne a nerozdielne
- komplementár i komanditista sú povinní vložiť minimálny vklad vo výške 5 000 €, komanditista za záväzky spoločnosti neručí osobným majetkom, komplementár ručí za záväzky spoločnosti celým svojím súkromným majetkom

Traja nerozluční priatelia Milan, Peter a Daniel sa rozhodli založiť spoločnosť s ručením obmedzeným. Obchodný zákonník stanovuje hodnotu základného imania pri vzniku s. r. o. vo výške najmenej 5 000 €. Priatelia sa na vkladoch dohodli. V ktorom prípade s. r. o. vzniknúť nemôže?

- Milan 1 800 €, Peter 1 800 €, Daniel 1 800 €
- Milan 4 000 €, Peter 750 €, Daniel 750 €
- Milan 750 €, Peter 700 €, Daniel 3 600 €
- Milan 3 200 €, Peter 800 €, Daniel 1 200 €

Ktorá z uvedených činností nie je živnosťou?

- prevádzkovanie hotela a útulku pre zvieratá (kŕmenie, bežná hygiena, venčenie...)
- poskytovanie poštových služieb a univerzálnej poštovej služby
- výroba pekárskeho a cukrárskeho výrobkov
- výroba a vývoj zbraní alebo streliva

Pri prevádzkovaní živnosti musia fyzické osoby spĺňať všeobecné podmienky, konkrétne

- dosiahnutie veku 18 rokov, bezúhonnosť, odbornú alebo inú spôsobilosť
- dosiahnutie veku 21 rokov, bezúhonnosť, spôsobilosť na právne úkony
- dosiahnutie veku 15 rokov, bezúhonnosť, odbornú a právnu spôsobilosť
- dosiahnutie veku 18 rokov, bezúhonnosť, spôsobilosť na právne úkony

V rámci Európskej únie nemajú minimálnu mzdu v týchto krajinách

- Švédsko, Cyprus, Rakúsko, Dánsko, Taliansko, Fínsko
- Rumunsko, Nemecko, Fínsko, Cyprus, Rakúsko, Dánsko, Taliansko,
- Fínsko, Švédsko, Maďarsko, Cyprus, Rakúsko, Malta, Taliansko
- Taliansko, Švédsko, Nemecko, Estónsko, Fínsko, Rakúsko, Dánsko

K najčastejším chybám, ktorých sa dopúšťajú uchádzači o zamestnanie na pracovných pohovoroch patria

- elegantné oblečenie, informácia o súčasnom zamestnaní, pozitívny prístup k pohovoru
- včasný príchod, prirodzené správanie, úprimný prejav záujmu o prácu
- žutie žuvačky, neusporiadané uvádzanie informácií, dokresľovanie svojich schopností
- mobil na tichý režim, pripravené poznámky o firme a pracovnej pozícii, úsmev

2.4. Naše príjmy a výdavky – záverečný test – náročnosť 1

Ktoré z nasledujúcich tvrdení je správne?

- poštové poukazy sú šeky, ktoré slúžia na výber a vkladanie peňazí
- poštové poukazy sú cenné papiere, ktorými možno uhrádzať niektoré záväzky
- poštové poukazy sú nástrojom hotovostného a kombinovaného platobného styku, ktoré sa najčastejšie využívajú na úhradu za tovar a služby prostredníctvom pošty
- poštové poukazy sú nástrojom bezhotovostného platobného styku a slúžia na úhradu za tovar a práce

Na príkaz na úhradu treba bezpodmienečne uviesť

- meno majiteľa účtu, dátum úhrady, dátum vystavenia príkazu, číslo účtu príjemcu, peňažnú čiastku, podpis, názov banky
- číslo účtu platiteľa, dátum splatnosti, miesto a dátum vystavenia príkazu, číslo účtu príjemcu, – peňažnú čiastku, menu, podpis(y) podľa podpisového vzoru, názov a kód banky, symboly
- číslo účtu platiteľa, dátum úhrady, miesto a dátum vystavenia príkazu, číslo účtu príjemcu, konštantný symbol, menu, podpisy, meno majiteľa účtu
- dátum splatnosti, peňažnú čiastku, číslo účtu príjemcu, názov a kód banky, variabilný symbol, podpisy

Podľa Zákonníka práce smú v SR pracovať osoby staršie ako

- 15 rokov
- 16 rokov
- 17 rokov
- 18 rokov

Pracovná zmluva je platná

- ak je podpísaná oboma zmluvnými stranami
- od prvého dňa nasledujúceho mesiaca po podpísaní
- dňom doručenia zamestnancovi
- ak sa zamestnávateľ a zamestnanec dohodnú na podmienkach

Počas pracovného pohovoru s potenciálnym budúcim zamestnávateľom je najlepšie na mzdu

- sa nepýtať vôbec
- opýtať sa hneď na začiatku rozhovoru
- opýtať sa až v závere, tesne pred ukončením rozhovoru
- podľa okolností priebehu rozhovoru, ale nikdy nie v jeho úvodnej časti

Súčasťou dokumentov, ktoré predkladáme potenciálnemu zamestnávateľovi nie vždy musí byť

- životopis
- žiadosť o prijatie do zamestnania
- osobný dotazník
- kópia dokladu o najvyššom ukončenom vzdelaní

Z hľadiska celosvetových trendov oblasťou najprudšie sa vytvárajúcich nových pracovných príležitostí je oblasť

- priemyslu
- poľnohospodárstva
- služieb
- nedá sa jednoznačne určiť

Inzerát, ktorým si chcete nájsť prácu by mal určite obsahovať informácie o

- vašej odbornej kvalifikácii
- vašich schopnostiach a skúsenostiach
- tom, o aký druh práce sa zaujímate
- všetky vyššie uvedené informácie

Produktom, ktorý sa predáva a kupuje na pracovnom trhu je

- pracovné miesto
- pracovná sila
- pracovná príležitosť
- ľudská práca

Vyplácanie starobných, invalidných a iných dôchodkov zabezpečuje

- prvá penzijná spoločnosť
- dôchodková poisťovňa
- sociálna poisťovňa
- doplnková dôchodková spoločnosť

Rozhodovanie

- je schopnosť, kompetencia, ktorú môže človek získať
- vlastnosť, kompetencia, s ktorou sa človek nikdy nerodí
- nepatrí k manažérskym funkciám
- je schopnosť, v ktorej nie je možné zdokonaľovať sa

K príjmom z kapitálového majetku patria

- mzda, zisk, úroky z vkladov na vkladných knižkách
- výnosy z cenných papierov, plat
- úroky z vkladov, výnosy z cenných papierov
- úroky z vkladov na účtoch v bankách, mzda, zisk

Benefit je

- nároková zložka mzdy stanovená Zákonníkom práce
- pokuta, ktorú udeľuje zamestnávateľ zamestnancovi pri neplnení pracovných úloh
- pohyblivá zložka mzdy závislá od výkonu zamestnanca
- výhoda, ktorú poskytuje zamestnávateľ zamestnancovi nad rámec jeho mzdy

Na trhu práce

- predstavujú zamestnanci ponuku pracovnej sily, zamestnávateľa dopyt po nej
- predstavujú zamestnávateľa ponuku pracovnej sily, zamestnanci dopyt po nej
- ponuka a dopyt neexistujú
- zamestnanci sa snažia kúpiť pracovné miesto

Po ukončení školy

- už nie je potrebné ďalej sa vzdelávať, prípadne rekvalifikovať sa
- stačí zamestnať sa a ťažiť z toho, čo ste sa v škole naučili
- je potrebné ďalej sa vzdelávať a neustále na sebe pracovať
- budete môcť venovať všetok svoj čas záľubám a zábave, práca počká

Najčastejšími informačnými zdrojmi o pracovných príležitostiach sú

- inzeráty, beletria, najbližšie okolie
- najbližšie okolie, internet, inzeráty
- odborná literatúra, internet, inzeráty
- najbližšie okolie, internet, zábavné časopisy

Váš osobný inzerát by mal

- upútať pozornosť a vzbudiť záujem
- byť stručný a jasne formulovaný
- poskytnúť informácie o vašej odbornej kvalifikácii, vedomostiach, schopnostiach
- platia všetky uvedené možnosti

Potencionálnemu zamestnávateľovi nikdy neposkytujte

- životopis
- žiadosť o prijatie do zamestnania
- originály vysvedčení, certifikátov, diplomov a iných osvedčení
- dotazník a motivačný list

Prílohu žiadosti o zamestnanie netvorí

- beletrizovaný životopis
- štruktúrovaný životopis
- profesijný životopis
- europass

Čistú mzdu vypočítame, ak

- od hrubej mzdy odpočítame platby poisťného a nezdaniteľné minimum
- od hrubej mzdy odpočítame zdravotné poisťné a nezdaniteľné minimum
- od hrubej mzdy odpočítame poisťné (sociálne a zdravotné) a daň z príjmu
- od hrubej mzdy odpočítame nezdaniteľné minimum a daň z príjmu

K nepracovným príjmom patria

- prenájom, dedičstvo, výhry v lotérii, príjmy z kapitálového majetku, príjmy z brigád
- prenájom, príjmy z kapitálového majetku, výhry v lotérii, dedičstvo, sociálne dávky
- príjmy z príležitostnej práce, príjmy z kapitálového majetku, sociálne dávky, dôchodky
- príjmy z brigád, dôchodky, sociálne dávky, prenájom, príjmy z kapitálového majetku

V kombinovanom platobnom styku používame

- poštový poukaz na výplatu, poštový poukaz na adresu
- poštový poukaz na adresu, poštový poukaz na účet
- medzinárodný platobný poukaz, poštový poukaz na adresu
- poštový poukaz na účet, poštový poukaz na výplatu

Občania si na bežnú manipuláciu so svojimi peniazmi otvárajú v banke

- termínované účty
- osobné (bežné) účty
- vkladné knižky
- depotové účty

Pri vklade a výbere peňazí pri priehradke v banke

- je potrebné vyplniť doklad o vklade, prípadne výbere hotovosti
- preukázať sa platným identifikačným dokladom
- podpísať sa presne podľa podpisového vzoru
- platia všetky uvedené možnosti

K ceninám patria

- poštové známky, cenné papiere, stravné lístky, rôzne druhy kariet s hodnotou
- poštové známky, stravné lístky, rôzne druhy kariet s hodnotou
- dlhopisy, akcie, poštové známky, kolky, rôzne druhy kariet s hodnotou
- podielové listy, kolky, poštové známky, dlhopisy, akcie

Pri spracovaní našich osobných údajov neplatí

- na spracovanie osobných údajov dávame súhlas
- bez súhlasu nie je možné spracovávanie údajov o nás
- nemusíme byť informovaní, na aký účel sa budú naše osobné údaje používať
- s našimi osobnými údajmi je možné nakladať len v zmysle nášho súhlasu

Zvlášť citlivým je používanie všeobecne platného a použiteľného identifikátora, ktorým je

- meno a priezvisko
- adresa trvalého bydliska
- rodné číslo
- pohlavie

Pri vstupe do rôznych budov, inštitúcií, majú právo požadovať od nás tieto údaje

- meno, priezvisko, titul, štátnu príslušnosť, číslo občianskeho alebo služobného preukazu
- meno, priezvisko, titul, rodné číslo, číslo občianskeho preukazu, štátnu príslušnosť, číslo služobného preukazu
- číslo občianskeho alebo služobného preukazu, rodné číslo, meno, priezvisko, titul
- meno, priezvisko, číslo občianskeho preukazu, rodné číslo, titul, adresu trvalého pobytu

V súčasnosti dosahujú najvyššie platy

- programátori, technológovia, konštruktéri
- top manažéri
- lekári, ekonómovia, obchodníci
- kvalifikovaní robotníci, zamestnanci v službách

Medzi TOP 10 zdravých benefitov, ktoré najčastejšie poskytujú firmy na Slovensku, nepatria

- mobilné telefóny na súkromné účely
- nastaviteľné stoly a stoličky
- zdravotné testy z krvi (cholesterol, glukóza)
- pitný režim

2.5 Naše príjmy a výdavky – záverečný test – náročnosť 2

Rozhodovanie je

- súbor psychických procesov, zmyslom ktorých je vyhľadať optimálny cieľ a vhodný spôsob konania v určitej situácii
- činnosť, ktorou človek vyberá jednu z viacerých možností podľa zvoleného hľadiska
- schopnosť, kompetencia, ktorú človek môže získať a tréningom sa v nej môže zdokonaľovať
- platia všetky uvedené možnosti

Životopis má byť

- čistý, úhľadný, organizovaný, nesystematický, stručný, presný, vizuálne zaujímavý
- úhľadný, presný, popisný, kompletný, vizuálne zaujímavý, stručný, neaktuálny
- čistý, úhľadný, organizovaný, systematický, stručný, presný, kompletný, aktuálny
- aktuálny, kompletný, rozsiahly, vizuálne zaujímavý, čistý, úhľadný, organizovaný

V Slovenskej republike pôsobia tieto tri zdravotné poisťovne

- Union, DÔVERA, AXA
- DÔVERA, Union, Všeobecná zdravotná poisťovňa
- Kooperatíva, DÔVERA, Všeobecná zdravotná poisťovňa
- DÔVERA, Union, Spoločná zdravotná poisťovňa

Celková výška platieb poistného (odvodov) do Sociálnej a zdravotnej poisťovne je nasledovná

- zamestnanec 14,3 %; zamestnávateľ 32,5 %
- zamestnanec 35,2 %; zamestnávateľ 13,4 %
- zamestnanec 13,4 %; zamestnávateľ 35,2 %
- zamestnanec 9,4 %; zamestnávateľ 25,2 %

Najpočetnejšou vekovou skupinou nezamestnaných v SR je skupina osôb vo veku

- 35 – 49 rokov
- 25 – 34 rokov
- nad 60 rokov
- 50 – 60 rokov

Minimálna mzda v SR je v súčasnosti v intervale

- od 100 do 200 €
- od 350 do 550 €
- od 550 do 650 €
- od 800 do 900 €

Minimálna mzda

- je hrubá mzda, neznižovaná o zákonné alebo so zamestnancom dohodnuté zrážky
- na rozdiel od nominálnej poskytuje lepšiu možnosť medzinárodného alebo časového porovnania
- predstavuje minimálnu úroveň príjmu, ktorý je zamestnávateľ povinný zamestnancovi poskytovať za vykonanú prácu
- používa sa pri odmeňovaní zamestnancov, ktorých výkon možno merať pomocou noriem

Mesačná nezdaniteľná časť základu dane na daňovníka je v súčasnosti

- v intervale 300 – 350 €
- viac ako 350 €
- menej ako 300 €
- nie je určená

V súčasnosti je v SR sadzba dane z príjmov fyzických osôb

- 25 %
- 20 %
- 19%, príp. 25 %
- 10 %

Ktoré tvrdenie je nesprávne? V profesijnom životopise

- píšeme v opačnom chronologickom poradí, ako sme zvyknutí
- ako prvé píšeme naše úplne prvé zamestnanie
- uvádzame len skutočnosti, ktoré súvisia s pozíciou, o ktorú sa uchádzame
- ako prvé píšeme posledné zamestnanie

Odhadnite, aké budú platby poistného (odvody) zamestnanca, ak jeho hrubá mzda je 857 €

- cca 216 €
- cca 86 €
- cca 114 €
- cca 80 €

Na vkladnej knižke máte 1 000 €. Počas leta k ním z brigád pribudne ďalších 850 €. Banka vypočítava vaše úroky zložitým úrokováním a garantovaná ročná úroková sadzba je 2,5 %. Budete si môcť o 5 rokov kúpiť ojazdené vytúžené autíčko za 2 100 €?

- áno, zvýši sa mi ešte na 20 l benzínu
- nie, budem si musieť požičať 50 €
- áno, v pohode si kúpim i luxusné autorádio
- nie, bude mi chýbať približne 7 eur

Stavebné sporenie je výhodná forma sporenia na zabezpečenie alebo zlepšenie bývania. Štátna prémie a úroky sú pripisované

- polročne
- ročne
- štvrťročne
- mesačne

Rozhodli ste sa, že po skončení školy začnete podnikáť. Ktoré dve základné kritéria musíte brať do úvahy pri výbere vhodného typu spoločnosti pre vaše podnikanie?

- rýchlosť vybavenia formalít a podporu okolia
- povinnosť založiť si podnikateľský účet a ručenie
- ručenie a kapitálovú náročnosť
- predmet podnikania a kapitálovú náročnosť

Ktoré tvrdenie je správne? V komanditnej spoločnosti existujú dva typy spoločníkov – komanditisti a komplementári, pričom

- komanditista je povinný vložiť minimálny vklad vo výške 250 € a prakticky neručí osobným majetkom, komplementár nemusí vložiť žiadny kapitál, ale ručí za záväzky spoločnosti celým svojím súkromným majetkom
- komanditista je povinný vložiť minimálny vklad vo výške 750 € a prakticky neručí osobným majetkom, komplementár nemusí vložiť žiadny kapitál, ale ručí za záväzky spoločnosti celým svojím súkromným majetkom
- ani jeden zo spoločníkov nie je povinný vložiť základný vklad, ručia však za záväzky spoločnosti spoločne a nerozdielne
- komplementár i komanditista sú povinní vložiť minimálny vklad vo výške 5 000 €, komanditista za záväzky spoločnosti neručí osobným majetkom, komplementár ručí za záväzky spoločnosti celým svojím súkromným majetkom

Traja nerozluční priatelia Milan, Peter a Daniel sa rozhodli založiť spoločnosť s ručením obmedzeným. Obchodný zákonník stanovuje hodnotu základného imania pri vzniku s. r. o. vo výške najmenej 5 000 €. Priatelia sa na vkladoch dohodli. V ktorom prípade s. r. o. vzniknúť nemôže?

- Milan 1 800 €, Peter 1 800 €, Daniel 1 800 €
- Milan 4 000 €, Peter 750 €, Daniel 750 €
- Milan 750 €, Peter 700 €, Daniel 3 600 €
- Milan 3 200 €, Peter 800 €, Daniel 1 200 €

Ktorá z uvedených činností nie je živnosťou?

- prevádzkovanie hotela a útulku pre zvieratá (kŕmenie, bežná hygiena, venčenie...)
- poskytovanie poštových služieb a univerzálnej poštovej služby
- výroba pekárskeho a cukrárskeho výrobkov
- výroba a vývoj zbraní alebo streliva

Pri prevádzkovaní živnosti musia fyzické osoby spĺňať všeobecné podmienky, konkrétne

- dosiahnutie veku 18 rokov, bezúhonnosť, odbornú alebo inú spôsobilosť
- dosiahnutie veku 21 rokov, bezúhonnosť, spôsobilosť na právne úkony
- dosiahnutie veku 15 rokov, bezúhonnosť, odbornú a právnu spôsobilosť
- dosiahnutie veku 18 rokov, bezúhonnosť, spôsobilosť na právne úkony

V rámci Európskej únie nemajú minimálnu mzdu v týchto krajinách

- Švédsko, Cyprus, Rakúsko, Dánsko, Taliansko, Fínsko
- Rumunsko, Nemecko, Fínsko, Cyprus, Rakúsko, Dánsko, Taliansko,
- Fínsko, Švédsko, Maďarsko, Cyprus, Rakúsko, Malta, Taliansko
- Taliansko, Švédsko, Nemecko, Estónsko, Fínsko, Rakúsko, Dánsko

K najčastejším chybám, ktorých sa dopúšťajú uchádzači o zamestnanie na pracovných pohovoroch patria

- elegantné oblečenie, informácia o súčasnom zamestnaní, pozitívny prístup k pohovoru
- včasný príchod, prirodzené správanie, úprimný prejav záujmu o prácu
- žutie žuvačky, neusporiadané uvádzanie informácií, dokresľovanie svojich schopností
- mobil na tichý režim, pripravené poznámky o firme a pracovnej pozícii, úsmev

2.6 Naše príjmy a výdavky – otázky a úlohy

1. Nájdite 5 profesií, ktoré sú aktuálne najlepšie platené na Slovensku. Ďalej nájdite 3 najhoršie platené profesie.
2. Zostavte si, najprv každý individuálne, zoznam aspoň 5 kritérií, ktoré by malo v každom prípade spĺňať vaše budúce zamestnanie. Porovnajte svoje kritéria s predstavami spolužiakov. Opakovali sa niektoré u viacerých z vás? Ktoré najčastejšie? Vysvetlite a odôvodnite svoj výber. Porovnajte ho s názormi spolužiakov.
3. Ktoré konkrétne zamestnanie či okruh zamestnaní najviac spĺňa vaše predstavy o budúcom zamestnaní? Ktoré z požiadaviek na vašu budúcu prácu z úlohy č. 2 sa v ňom podľa vás uplatňujú? Ovplyvnil vaše rozhodovanie o povolání predpokladaný príjem?
4. Prostredníctvom internetu vyhľadajte informácie o viacerých personálno-poradenských agentúrach. Porovnajte informácie o troch z nich. Využili by ste služby niektorej z nich? Aké poskytujú výhody, aké sú riziká?
5. Nenašli ste brigádu? Vstúpte na trh práce aktívne! Zostavte inzerát s ponukou vašej práce, ktorý by ste uverejnili v miestnej tlači.
6. Napíšte vlastný životopis. Zosumarizujte všetky vaše doterajšie praktické skúsenosti. Nezabudnite na žiadnu brigádu, možno na prvý pohľad neatraktívnu pracovnú skúsenosť. Spomeňte si na všetky vaše schopnosti a zručnosti. Vytlačený životopis odovzdajte vyučujúcemu. Po skontrolovaní vám bude vrátený.
(Údaje uvedené v životopise sú dôverné a podliehajú Zákonom na ochranu osobných údajov.)
7. Zistite doma a vo svojom najbližšom okolí aké druhy príjmov dostávajú vaši rodičia a známi. Uvedte aspoň 5 druhov príjmov.
8. Ak vám niekto povie, že zarába 550 eur mesačne, myslí tým hrubý alebo čistý príjem? Vypočítajte si čistú mzdu pomocou „kalkulačky“ na niektorej webovej stránke!
  - a) aká musí byť výška hrubej mzdy, ak má byť čistá mzda vo výške 550 eur?
  - b) aká bude čistá mzda, ak je výška hrubej mzdy 550 eur?
9. Zistite na internete druhy a aktuálne sadzby do poisťných fondov (<http://www.podnikam.sk>)
10. Zájďte na poštu a vypýtajte si poštové poukazy: na účet, na adresu. Existujú nejaké pravidlá na ich vyplňovanie a podávanie? Vypíšte správne poštový poukaz na účet: objednajte si predplatné obľúbeného časopisu! (<http://www.posta.sk/subory/264/vzor-postoveho-poukazu-na-ucet.pdf>)
11. S akými druhmi stravných lístkov ste sa už stretli? Aký je rozdiel medzi stravným lístkom, ktorý platí vo vašej školskej jedálni, a stravným lístkom, ktorý majú vaši rodičia? Prečo sa stravné lístky tešia veľkej obľube? Nájdite aspoň 5 spoločností, ktoré ponúkajú stravné lístky!

12. Oplyvní výška priemernej mzdy v tom ktorom odvetví vaše rozhodovanie o budúcom zamestnaní? Čo myslíte, čo všetko má vplyv na výšku mzdy, teda cenu pracovnej sily? Doložte vaše odpovede aktuálnymi údajmi. Kde ich budete hľadať?
13. Urobte si zoznam najčastejšie požadovaných zručností a schopností. Diskutujte so spolužiakmi, akým spôsobom by ste ich mohli nadobudnúť čo najskôr.
14. Zaujal vás niektorý inzerát? Naozaj tú prácu chcete? Väčšina zamestnávateľov očakáva spolu so životopisom aj písomnú žiadosť o prijatie do zamestnania, prípadne aj motivačný list. Napíšte svoj motivačný list!

KAPITOLA 3. MANAŽMENT OSOBNÝCH A RODINNÝCH FINANCIÍ

3.1 Manažment osobných a rodinných financií – vstupný test

Peniaze sú

- hračkou v rukách dospelých
- zbytočné, pretože ich aj tak máme vždy nedostatok
- prostriedkom na uspokojenie luxusných potrieb
- prostriedkom na dosiahnutie našich cieľov

Človek sa stáva spotrebiteľom

- hneď pri vstupe do obchodu
- keď vyhľadáva potrebnú vec alebo službu na internete
- keď ponúka nepotrebnú vec prostredníctvom inzerátu
- keď nakupuje výrobky alebo služby pre osobnú spotrebu

Rozpočet predstavuje

- evidenciu príjmov
- zoznam výdavkov jednotlivca (rodiny)
- finančný plán
- zoznam príjmov jednotlivca (rodiny)

Odborníci tvrdia, že človek by mal ušetriť z každého, i najmenšieho, príjmu. Akú minimálnu čiastku by mal odkladať, aby vedel zvládnuť neočakávané finančné krízy?

- 5 percent
- 10 percent
- 20 percent
- 33 percent

Ak ste v minulom mesiaci dosiahli pasívnu bilanciu, existujú tri spôsoby jej zmeny

- zvýšiť príjmy, zvýšiť výdavky, kombinácia oboch
- zvýšiť príjmy, znížiť výdavky, kombinácia oboch
- znížiť príjmy, zvýšiť výdavky, kombinácia oboch
- znížiť príjmy, znížiť výdavky, kombinácia oboch

Ak kúpená vec alebo služba nespĺnila vaše očakávania, mali by ste využiť vaše právo uplatniť

- reklamáciu
- urgenciu
- odklad platby
- reputáciu

Nákupný pokladničný doklad je pri reklamacii

- nepotrebný
- nevyhnutný
- nepodstatný
- neopodstatnený

Práca študentov je u nás

- zakázaná
- povolená len pre určité profesie
- povolená na základe dohody o brigádnickej práci študenta
- povolená od 18 rokov

Najspoľahlivejším zdrojom príjmov človeka je

- tipovanie
- práca
- dedičstvo
- príspevok od darcu

Výhodné pôžičky na štúdium

- poskytuje Ministerstvo školstva SR pre štúdium na VŠ
- poskytuje MŠ SR pre stredoškolákov a vysokoškolákov
- u nás neexistujú
- existujú, ale sú veľmi nevýhodné pre vysoký úrok – až 7 %

3.2 Manažment osobných a rodinných financií – priebežný test – náročnosť 1

Tipujete? Šancu vyhrať jackpot má približne

- jeden zo 14 miliónov tipujúcich
- každý desiaty tipujúci
- jeden z 3 miliónov tipujúcich
- jeden zo 100 miliónov tipujúcich

Gamblérstvo je

- závislosť na práci
- závislosť na drogách
- závislosť na hazardných hrách
- závislosť na nakupovaní

Podmienky, za ktorých môžu pracovať študenti, sú v SR legislatívne upravené. Upravuje ich

- Zákonník práce
- Občiansky zákonník
- Obchodný zákonník
- Živnostenský zákon

O aktívnej bilancii hovoríme, ak v uplynulom mesiaci boli naše

- príjmy 120 €, výdavky 320 €
- príjmy 240 €, výdavky 240 €
- príjmy 180 €, výdavky 175 €
- ani jedna odpoveď nie je správna

O pasívnej bilancii hovoríme, ak v uplynulom mesiaci boli naše

- výdavky 78 €, príjmy 80 €
- príjmy 120 €, výdavky 121 €
- príjmy 90 €, výdavky 90 €
- všetky uvedené odpovede sú správne

Všetci sme spotrebitelia. V súvislosti s tým máme určité

- práva
- povinnosti
- práva i povinnosti
- legislatíva nerieši túto oblasť nášho života

Ktoré z uvedených nepatrí medzi práva spotrebiteľov

- právo na uspokojovanie základných potrieb
- právo skontrolovať si tovar alebo službu pred prevzatím a zaplatením
- právo na voľbu
- právo na zdravé životné prostredie

Záruka na váš obľúbený jogurt je

- 3 týždne
- uvedená na obale**
- najmenej 24 mesiacov
- najmenej 8 dní

Skratka „SOI“ znamená

- Snem obchodných investorov
- Spotrebiteľia, obchodníci, investori
- Slovenská obchodná inšpekcia**
- Slovenský obchodný inštitút

Pri podpise zmluvy

- výhradne dôverujeme druhej strane
- dbáme predovšetkým na svoj imidž, ostatné nie je dôležité
- stačí dať na rady a odporúčania druhej strany
- je potrebné si ju dôsledne prečítať**

Platí zásada, že od podpísanej zmluvy

- nie je možné odstúpiť
- je možné odstúpiť do siedmich dní**
- je možné odstúpiť kedykoľvek
- je možné odstúpiť do dvoch rokov

V obchodoch s potravinami alebo drogériou sa často vyskytuje množstevný rabat. Je to

- prirážka k nákupnej cene tovaru
- zľava pri sezónnom výpredaji
- zľava z ceny pri nižšej kvalite
- zľava z ceny pri nákupe určitého množstva**

Výrobok môžeme reklamovať

- aj bez originálneho obalu**
- len s originálnym obalom
- len s nepoškodeným obalom
- aj s poškodeným obalom

Záručná doba sa vzťahuje

- len na výrobky predávané v normálnom predaji a bez zľavy
- aj na výrobky, na ktoré bola poskytnutá zľava kvôli určitej vade
- na všetky výrobky bez rozdielu
- aj na výrobky bez vady predávané vo výpredajoch alebo so zľavou**

Ktorá odpoveď je správna?

- K reklamácii nie je dôležité mať nákupný pokladničný doklad.
- Výrobok nemôžete reklamovať bez originálneho obalu.
- Záručná doba sa predlžuje o dobu vybavovania reklamácie.
- Predajca je oprávnený odobrať vám nákupný pokladničný doklad.

Rozpočet je

- nástroj riadenia
- pomáha získať kontrolu nad vašou finančnou situáciou
- pomáha predísť vytváraniu dlhov a vytvárať zdroje pre úspory
- všetky uvedené odpovede sú správne

Väčšina príjmov, ktoré prichádzajú do slovenských domácností je

- zo zamestnaneckého pomeru
- z prenájmu
- z podnikania
- z kapitálového majetku

Medzi pojmami čistá mzda a disponibilný príjem platí nasledovný vzťah

- čistá mzda = disponibilný príjem
- čistá mzda $\neq$ disponibilný príjem
- čistá mzda $\times$ disponibilný príjem
- čistá mzda : disponibilný príjem

Úsporu dosiahneme, ak platí

- príjmy = výdavky
- príjmy $>$ výdavky
- príjmy $<$ výdavky
- všetky odpovede sú správne

Vytvorili sme dlh, ak platí

- príjmy = výdavky
- príjmy $>$ výdavky
- príjmy $<$ výdavky
- žiadna odpoveď nie je správna

Vyrovnanú bilanciu máme, ak platí

- príjmy = výdavky
- príjmy $>$ výdavky
- príjmy $<$ výdavky
- vyrovnanú bilanciu nie je možné dosiahnuť

K pravidelným výdavkom domácností patria:

- nájomné, elektrina, voda, doprava, oblečenie
- nájomné, elektrina, telefóny, rozhlas, televízia**
- elektrina, telefóny, rozhlas, televízia, lieky, knihy
- rozhlas, televízia, doprava, auto, fajčenie, alkohol

Ku kolísavým výdavkom patria

- potraviny, elektrina, nájomné, bankové poplatky, fajčenie
- dary, fajčenie, alkohol, oblečenie, časopisy, nájomné
- potraviny, lieky, oblečenie, časopisy, knihy, dary, kultúra**
- potraviny, lieky, oblečenie, časopisy, televízia, rozhlas

Ako podklady na evidenciu príjmov a výdavkov slúžia

- rozpočty na jednotlivé mesiace
- všetky doklady o zaplatení**
- zoznamy vecí, ktoré potrebujeme nakúpiť
- požiadavky členov domácnosti na nákup

Ak chcete ušetriť

- vyhľadávajte výpredaje
- zjednávajte cenu
- nakupujte vo väčších množstvách
- platia všetky uvedené možnosti**

Ak predajca nestanoví dlhšiu lehotu, záruka na spotrebný tovar je najmenej

- 6 mesiacov
- 12 mesiacov
- 24 mesiacov**
- 36 mesiacov

Predávajúci je povinný rozhodnúť o spôsobe vybavenia reklamácie

- ihneď, v zložitých prípadoch do 3 pracovných dní**
- do 14 dní, v zložitých prípadoch do 30 dní
- ihneď, v zložitých prípadoch nie je stanovená lehota
- zákon nerieši prípady reklamácií, rozhodnutie je na predávajúcom

Pri cestách do zahraničia sú najvýhodnejšie tieto platobné prostriedky

- valuty – peniaze tých štátov, kam cestujeme
- platobné karty, cestovné šeky**
- všeobecne uznávaná cudzia mena
- devízy

Priemerná miera nezamestnanosti v Slovenskej republike je v súčasnosti

- od 5 do 15%
- od 15 do 25 %
- nulová, to znamená, že v SR je plná zamestnanosť
- najnižšia v Európskej únii

Cenu tovarov a služieb vyjadruje rovnica

- $C = \text{náklady} - \text{zisk}$
- $C = \text{zisk} - \text{náklady}$
- $C = \text{náklady} + \text{zisk}$
- $C = \text{príjmy} + \text{zisk}$

3.3 Manažment osobných a rodinných financií – priebežný test – náročnosť 2

Ktoré z uvedených tvrdení je nesprávne? Pri uzatváraní dohody o brigádnickej práci študentov musia byť dodržané tieto podmienky

- dohoda musí byť uzatvorená písomne
- rozsah práce nesmie prekročiť v priemere polovicu určeného týždenného pracovného času
- osoba, s ktorou zamestnávateľ uzatvára dohodu nemusí mať štatút študenta
- potvrdenie o návšteve školy je neoddeliteľnou súčasťou dohody

Študent – brigádnik nemusí platiť sociálne poistenie (7 % zo mzdy), ak

- jeho mesačný zárobok je nižší ako 200 €
- má menej ako 16 rokov a jeho mesačný zárobok je nižší ako 66 € alebo ak má vek 16 až 26 rokov a mesačný zárobok do 155 €
- jeho mesačný zárobok je nižší ako 155 €
- má menej ako 18 rokov a jeho mesačný zárobok je nižší ako 337,70 € alebo ak má vek 18 až 26 rokov a mesačný zárobok do 837 €

Kedy bude cena lyží najnižšia?

- na začiatku zimnej sezóny
- na začiatku letnej sezóny
- na konci zimnej sezóny
- na konci letnej sezóny

Ktorá stratégia nakupovania je najvhodnejšia?

- pravidelne, vždy tie isté výrobky a v rovnakom množstve
- nepravidelne, vždy tie isté výrobky v množstve iba podľa aktuálnej ceny
- pravidelne, výrobky a množstvo podľa potreby s ohľadom na akciové ceny
- zásadne podľa akciovej ceny

Prvý zákon o ochrane spotrebiteľa bol v Slovenskej republike prijatý v roku

- 1984
- 1993
- 2007
- 2012

Do roku 2007 sa práva spotrebiteľov v Slovenskej republike riešili v rámci

- Obchodného zákonníka
- Občianskeho zákonníka
- Zákonníka práce
- Živnostenského zákona

Komu je určená zľavová karta EURO<26?

- všetkým mladým ľuďom od 6 do 26 rokov vrátane
- všetkým mladým ľuďom od 15 do 26 rokov vrátane
- všetkým mladým ľuďom od 18 do 26 rokov vrátane
- všetkým mladým ľuďom od 12 do 26 rokov vrátane

Záruka na živé zvieratá je najmenej

- 12 týždňov
- 18 mesiacov
- 6 týždňov
- 3 mesiace

Podľa prieskumu si Slováci počas krízy väčšinu svojich nákupov plánujú vopred. Ktorá z nasledovných položiek predstavuje najväčší výdavok pri bežných rodinných nákupoch?

- bankové poplatky
- doprava, pohonné hmoty
- výdavky na domácnosť a oblečenie
- nákup potravín

Na základe ustanovení Zákona o reklame reklama na alkoholické a tabakové výrobky

- nesmie prezentovať alkoholické nápoje ako zdraviu prospešné, či náladu zlepšujúce
- nesmie propagovať tabakové výrobky na žiadnych druhoch informačných nosičov
- nesmie propagovať tabakové výrobky rozdávaním vzoriek verejnosti
- môže uvádzať obsah alkoholu ako znak kvality výrobku

Otec oznámil svojmu (jedinému) synovi Marekovi, že za mesiac júl dostal výplatu 820 € v hrubom, takže môžu ísť na vytúženú dovolenku a minúť ju celú. Marekovou úlohou je vypracovať rozpočet. S koľkými eurami môže Marek rátať (zaokrúhlil na desiatky eur dole)?

- 820 €
- 650 €
- 730 €
- 500 €

Združenie slovenských spotrebiteľov neuskutočňuje nasledovné činnosti

- ochraňuje práva spotrebiteľov v oblastiach, kde nestačia možnosti jednotlivca
- radí spotrebiteľom na čo si majú dávať pozor pri reklamáciách
- poskytuje účelové a neúčelové spotrebiteľské úvery
- upozorňuje spotrebiteľov na nové zákony a varuje ich pred nekalými praktikami obchodníkov

Podľa aktuálnych údajov Európskej centrálnej banky je vzťah medzi priemernými úsporami a úvermi Slovákov nasledovný

- úspory sú vyššie ako úvery
- úspory sú nižšie ako úvery
- úspory sú rovnaké ako úvery

Predpokladajme, že ceny v susednej krajine sú nižšie o 5 % a náklady na dopravu pri ceste za nákupmi sú vo výške 5 €. V našej krajine sme si kúpili tovar za 200 €. Koľko eur sme usporili nákupom v susednej krajine?

- 10 €
- 15 €
- 20 €
- 5 €

Cenu zájazdu uvedenú v zmluve nesmie cestovná kancelária jednostranne zvýšiť v priebehu

- 30 dní pred začiatkom zájazdu
- 15 dní pred začiatkom zájazdu
- 20 dní pred začiatkom zájazdu
- 5 dní po začiatku zájazdu

Ktoré tvrdenie je nesprávne? Letecká spoločnosť môže odmietnuť nástup na palubu lietadla, ak

- cestujúci poruší predpisy platné v krajine odletu, priletu alebo preletu
- je cestujúci postihnutý prenosnou chorobou, ktorá podlieha povinnému ohlasovaniu
- cestujúci svojim momentálnym telesným alebo duševným stavom neohrozuje bezpečnosť
- cestujúci porušuje svojim chovaním verejný poriadok alebo nie je vhodne oblečený

Pri výbere obchodu je dôležité, aby

- mal obchod akciové ceny niektorých výrobkov
- mal obchod dlhodobo najnižšie ceny
- bol obchod najbližšie k trvalému alebo prechodnému bydlisku zákazníka
- mal zákazník na výber aj podľa ceny aj podľa sortimentu

Z hľadiska dlhodobo výhodných nákupov pre rodinu je potrebné si všímať

- priemerné ceny všetkých predávaných výrobkov
- priemerné ceny výrobkov, ktoré rodina najčastejšie kupuje
- akciové ceny všetkých výrobkov v obchode
- akciové ceny výrobkov určených pre deti

O tipovaní neplatí

- patrí k hazardným hrám
- tipovať môže ktokoľvek
- tipujúci sa musí preukázať občianskym preukazom, ak ho k tomu obsluhujúca osoba v stávkovej spoločnosti vyzve
- pravidelne ponúka relatívne vysoké zárobky za zlomok námahy

Predpokladajte, že máte 200 €, ktoré budete potrebovať až o dva roky. Rozhodli ste sa, že ich uložíte na dvojročný termínovaný vklad. Ktorú banku si vyberiete?

- Sberbank
- na základe porovnania aktuálnych bankových produktov
- Primabanku
- NBS

3.4 Manažment osobných a rodinných financií – záverečný test – náročnosť 1

Tipujete? Šancu vyhrať jackpot má približne

- jeden zo 14 miliónov tipujúcich
- každý desiaty tipujúci
- jeden z 3 miliónov tipujúcich
- jeden zo 100 miliónov tipujúcich

Gamblérstvo je

- závislosť na práci
- závislosť na drogách
- závislosť na hazardných hrách
- závislosť na nakupovaní

Podmienky, za ktorých môžu pracovať študenti, sú v SR legislatívne upravené. Upravuje ich

- Zákonník práce
- Občiansky zákonník
- Obchodný zákonník
- Živnostenský zákon

O aktívnej bilancii hovoríme, ak v uplynulom mesiaci boli naše

- príjmy 120 €, výdavky 320 €
- príjmy 240 €, výdavky 240 €
- príjmy 180 €, výdavky 175 €
- ani jedna odpoveď nie je správna

O pasívnej bilancii hovoríme, ak v uplynulom mesiaci boli naše

- výdavky 78 €, príjmy 80 €
- príjmy 120 €, výdavky 121 €
- príjmy 90 €, výdavky 90 €
- všetky uvedené odpovede sú správne

Všetci sme spotrebitelia. V súvislosti s tým máme určité

- práva
- povinnosti
- práva i povinnosti
- legislatíva nerieši túto oblasť nášho života

Ktoré z uvedených nepatrí medzi práva spotrebiteľov

- právo na uspokojovanie základných potrieb
- právo skontrolovať si tovar alebo službu pred prevzatím a zaplatením
- právo na voľbu
- právo na zdravé životné prostredie

Záruka na váš oblúbený jogurt je

- 3 týždne
- uvedená na obale**
- najmenej 24 mesiacov
- najmenej 8 dní

Skratka „SOI“ znamená

- Snem obchodných investorov
- Spotrebiteľia, obchodníci, investori
- Slovenská obchodná inšpekcia**
- Slovenský obchodný inštitút

Pri podpise zmluvy

- výhradne dôverujeme druhej strane
- dbáme predovšetkým na svoj imidž, ostatné nie je dôležité
- stačí dať na rady a odporúčania druhej strany
- je potrebné si ju dôsledne prečítať**

Platí zásada, že od podpísanej zmluvy

- nie je možné odstúpiť
- je možné odstúpiť do siedmich dní**
- je možné odstúpiť kedykoľvek
- je možné odstúpiť do dvoch rokov

V obchodoch s potravinami alebo drogériou sa často vyskytuje množstevný rabat. Je to

- prirážka k nákupnej cene tovaru
- zľava pri sezónnom výpredaji
- zľava z ceny pri nižšej kvalite
- zľava z ceny pri nákupe určitého množstva**

Výrobok môžeme reklamovať

- aj bez originálneho obalu**
- len s originálnym obalom
- len s nepoškodeným obalom
- aj s poškodeným obalom

Záručná doba sa vzťahuje

- len na výrobky predávané v normálnom predaji a bez zľavy
- aj na výrobky, na ktoré bola poskytnutá zľava kvôli určitej vade
- na všetky výrobky bez rozdielu
- aj na výrobky bez vady predávané vo výpredajoch alebo so zľavou**

Ktorá odpoveď je správna?

- K reklamácii nie je dôležité mať nákupný pokladničný doklad.
- Výrobok nemôžete reklamovať bez originálneho obalu.
- Záručná doba sa predlžuje o dobu vybavovania reklamácie.
- Predajca je oprávnený odobrať vám nákupný pokladničný doklad.

Rozpočet je

- nástroj riadenia
- pomáha získať kontrolu nad vašou finančnou situáciou
- pomáha predísť vytváraniu dlhov a vytvárať zdroje pre úspory
- všetky uvedené odpovede sú správne

Väčšina príjmov, ktoré prichádzajú do slovenských domácností je

- zo zamestnaneckého pomeru
- z prenájmu
- z podnikania
- z kapitálového majetku

Medzi pojmami čistá mzda a disponibilný príjem platí nasledovný vzťah

- čistá mzda = disponibilný príjem
- čistá mzda $\neq$ disponibilný príjem
- čistá mzda $\times$ disponibilný príjem
- čistá mzda : disponibilný príjem

Úsporu dosiahneme, ak platí

- príjmy = výdavky
- príjmy $>$ výdavky
- príjmy $<$ výdavky
- všetky odpovede sú správne

Vytvorili sme dlh, ak platí

- príjmy = výdavky
- príjmy $>$ výdavky
- príjmy $<$ výdavky
- žiadna odpoveď nie je správna

Vyrovnanú bilanciu máme, ak platí

- príjmy = výdavky
- príjmy $>$ výdavky
- príjmy $<$ výdavky
- vyrovnanú bilanciu nie je možné dosiahnuť

K pravidelným výdavkom domácností patria:

- nájomné, elektrina, voda, doprava, oblečenie
- nájomné, elektrina, telefóny, rozhlas, televízia**
- elektrina, telefóny, rozhlas, televízia, lieky, knihy
- rozhlas, televízia, doprava, auto, fajčenie, alkohol

Ku kolísavým výdavkom patria

- potraviny, elektrina, nájomné, bankové poplatky, fajčenie
- dary, fajčenie, alkohol, oblečenie, časopisy, nájomné
- potraviny, lieky, oblečenie, časopisy, knihy, dary, kultúra**
- potraviny, lieky, oblečenie, časopisy, televízia, rozhlas

Ako podklady na evidenciu príjmov a výdavkov slúžia

- rozpočty na jednotlivé mesiace
- všetky doklady o zaplatení**
- zoznamy vecí, ktoré potrebujeme nakúpiť
- požiadavky členov domácnosti na nákup

Ak chcete ušetriť

- vyhľadávajte výpredaje
- zjednávajte cenu
- nakupujte vo väčších množstvách
- platia všetky uvedené možnosti**

Ak predajca nestanoví dlhšiu lehotu, záruka na spotrebný tovar je najmenej

- 6 mesiacov
- 12 mesiacov
- 24 mesiacov**
- 36 mesiacov

Predávajúci je povinný rozhodnúť o spôsobe vybavenia reklamácie

- ihneď, v zložitých prípadoch do 3 pracovných dní**
- do 14 dní, v zložitých prípadoch do 30 dní
- ihneď, v zložitých prípadoch nie je stanovená lehota
- zákon nerieši prípady reklamácií, rozhodnutie je na predávajúcom

Pri cestách do zahraničia sú najvýhodnejšie tieto platobné prostriedky

- valuty – peniaze tých štátov, kam cestujeme
- platobné karty, cestovné šeky**
- všeobecne uznávaná cudzia mena
- devízy

Priemerná miera nezamestnanosti v Slovenskej republike je v súčasnosti

- od 5 do 15%
- od 15 do 25 %
- nulová, to znamená, že v SR je plná zamestnanosť
- najnižšia v Európskej únii

Cenu tovarov a služieb vyjadruje rovnica

- $C = \text{náklady} - \text{zisk}$
- $C = \text{zisk} - \text{náklady}$
- $C = \text{náklady} + \text{zisk}$
- $C = \text{príjmy} + \text{zisk}$

3.5 Manažment osobných a rodinných financií – záverečný test – náročnosť 2

Ktoré z uvedených tvrdení je nesprávne? Pri uzatváraní dohody o brigádnickej práci študentov musia byť dodržané tieto podmienky

- dohoda musí byť uzatvorená písomne
- rozsah práce nesmie prekročiť v priemere polovicu určeného týždenného pracovného času
- osoba, s ktorou zamestnávateľ uzatvára dohodu nemusí mať štatút študenta
- potvrdenie o návšteve školy je neoddeliteľnou súčasťou dohody

Študent – brigádnik nemusí platiť sociálne poistenie (7 % zo mzdy), ak

- jeho mesačný zárobok je nižší ako 200 €
- má menej ako 16 rokov a jeho mesačný zárobok je nižší ako 66 € alebo ak má vek 16 až 26 rokov a mesačný zárobok do 155 €
- jeho mesačný zárobok je nižší ako 155 €
- má menej ako 18 rokov a jeho mesačný zárobok je nižší ako 337,70 € alebo ak má vek 18 až 26 rokov a mesačný zárobok do 837 €

Kedy bude cena lyží najnižšia?

- na začiatku zimnej sezóny
- na začiatku letnej sezóny
- na konci zimnej sezóny
- na konci letnej sezóny

Ktorá stratégia nakupovania je najvhodnejšia?

- pravidelne, vždy tie isté výrobky a v rovnakom množstve
- nepravidelne, vždy tie isté výrobky v množstve iba podľa aktuálnej ceny
- pravidelne, výrobky a množstvo podľa potreby s ohľadom na akciové ceny
- zásadne podľa akciovej ceny

Prvý zákon o ochrane spotrebiteľa bol v Slovenskej republike prijatý v roku

- 1984
- 1993
- 2007
- 2012

Do roku 2007 sa práva spotrebiteľov v Slovenskej republike riešili v rámci

- Obchodného zákonníka
- Občianskeho zákonníka
- Zákonníka práce
- Živnostenského zákona

Komu je určená zľavová karta EURO<26?

- všetkým mladým ľuďom od 6 do 26 rokov vrátane
- všetkým mladým ľuďom od 15 do 26 rokov vrátane
- všetkým mladým ľuďom od 18 do 26 rokov vrátane
- všetkým mladým ľuďom od 12 do 26 rokov vrátane

Záruka na živé zvieratá je najmenej

- 12 týždňov
- 18 mesiacov
- 6 týždňov
- 3 mesiace

Podľa prieskumu si Slováci počas krízy väčšinu svojich nákupov plánujú vopred. Ktorá z nasledovných položiek predstavuje najväčší výdavok pri bežných rodinných nákupoch?

- bankové poplatky
- doprava, pohonné hmoty
- výdavky na domácnosť a oblečenie
- nákup potravín

Na základe ustanovení Zákona o reklame reklama na alkoholické a tabakové výrobky

- nesmie prezentovať alkoholické nápoje ako zdraviu prospešné, či náladu zlepšujúce
- nesmie propagovať tabakové výrobky na žiadnych druhoch informačných nosičov
- nesmie propagovať tabakové výrobky rozdávaním vzoriek verejnosti
- môže uvádzať obsah alkoholu ako znak kvality výrobku

Otec oznámil svojmu (jedinému) synovi Marekovi, že za mesiac júl dostal výplatu 820 € v hrubom, takže môžu ísť na vytúženú dovolenku a minúť ju celú. Marekovou úlohou je vypracovať rozpočet. S koľkými eurami môže Marek rátať (zaokrúhlil na desiatky eur dole)?

- 820 €
- 650 €
- 730 €
- 500 €

Združenie slovenských spotrebiteľov neuskutočňuje nasledovné činnosti

- ochraňuje práva spotrebiteľov v oblastiach, kde nestačia možnosti jednotlivca
- radí spotrebiteľom na čo si majú dávať pozor pri reklamáciách
- poskytuje účelové a neúčelové spotrebiteľské úvery
- upozorňuje spotrebiteľov na nové zákony a varuje ich pred nekalými praktikami obchodníkov

Podľa aktuálnych údajov Európskej centrálnej banky je vzťah medzi priemernými úsporami a úvermi Slovákov nasledovný

- úspory sú vyššie ako úvery
- úspory sú nižšie ako úvery
- úspory sú rovnaké ako úvery

Predpokladajme, že ceny v susednej krajine sú nižšie o 5 % a náklady na dopravu pri ceste za nákupmi sú vo výške 5 €. V našej krajine sme si kúpili tovar za 200 €. Koľko eur sme usporili nákupom v susednej krajine?

- 10 €
- 15 €
- 20 €
- 5 €

Cenu zájazdu uvedenú v zmluve nesmie cestovná kancelária jednostranne zvýšiť v priebehu

- 30 dní pred začiatkom zájazdu
- 15 dní pred začiatkom zájazdu
- 20 dní pred začiatkom zájazdu
- 5 dní po začiatku zájazdu

Ktoré tvrdenie je nesprávne? Letecká spoločnosť môže odmietnuť nástup na palubu lietadla, ak

- cestujúci poruší predpisy platné v krajine odletu, priletu alebo preletu
- je cestujúci postihnutý prenosnou chorobou, ktorá podlieha povinnému ohlasovaniu
- cestujúci svojim momentálnym telesným alebo duševným stavom neohrozuje bezpečnosť
- cestujúci porušuje svojim chovaním verejný poriadok alebo nie je vhodne oblečený

Pri výbere obchodu je dôležité, aby

- mal obchod akciové ceny niektorých výrobkov
- mal obchod dlhodobo najnižšie ceny
- bol obchod najbližšie k trvalému alebo prechodnému bydlisku zákazníka
- mal zákazník na výber aj podľa ceny aj podľa sortimentu

Z hľadiska dlhodobo výhodných nákupov pre rodinu je potrebné si všímať

- priemerné ceny všetkých predávaných výrobkov
- priemerné ceny výrobkov, ktoré rodina najčastejšie kupuje
- akciové ceny všetkých výrobkov v obchode
- akciové ceny výrobkov určených pre deti

O tipovaní neplatí

- patrí k hazardným hrám
- tipovať môže ktokoľvek
- tipujúci sa musí preukázať občianskym preukazom, ak ho k tomu obsluhujúca osoba v stávkovej spoločnosti vyzve
- pravidelne ponúka relatívne vysoké zárobky za zlomok námahy

Predpokladajte, že máte 200 €, ktoré budete potrebovať až o dva roky. Rozhodli ste sa, že ich uložíte na dvojročný termínovaný vklad. Ktorú banku si vyberiete?

- Sberbank
- na základe porovnania aktuálnych bankových produktov
- Primabanku
- NBS

3.6 Manažment osobných a rodinných financií – otázky a úlohy

1. Z čoho sa skladá celkový príjem rodiny? Napíšte aspoň 5 verejných služieb, za ktoré rodina priamo neplatí, ale využíva ich. Ako sa utvárajú zdroje na uspokojovanie týchto spoločenských potrieb?
2. Aké je životné minimum jednotlivca a aké 4-člennej rodiny s 2 deťmi do 15 rokov?
3. Zostavte si prehľadnú tabuľku o svojich príjmoch a výdavkoch za posledný mesiac.
4. Porovnajme príjmy a výdavky. Prevyšujú výdavky vaše príjmy? Ako ste vyriešili túto situáciu? Alebo naopak – príjmy sú vyššie ako výdavky? Ako naložíte s úsporou? Vymeňte si skúsenosti a názory.
5. Zostavte si vlastný rozpočet na ďalší mesiac a pokračujte v evidencii príjmov a výdavkov. Na konci mesiaca porovnajme plán a skutočnosť! Pokračujte v tejto činnosti aspoň tri mesiace!
6. Vymenujte aspoň 3 položky z vašich výdavkov, ktoré ste dokázali znížiť.
7. Máte vlastné metódy, ako ušetriť? Uvedte aspoň 5 ďalších, ktoré neboli v učebnici.
8. Zaujíma vás, za akých podmienok môžete vy ako študenti pracovať? Vyhľadajte v príslušnom zákone ustanovenia o práci mladistvých. Vypíšte si aspoň tri, ktoré považujete za najdôležitejšie.
9. Diskutujeme: Čo myslíte, prečo ľudia žobrujú? Zapíšte si všetky dôvody, ktoré vám spontánne napadnú! O svojich dôvodoch diskutujte, najprv v menších skupinách. Svoje názory a stanoviská prezentujte celej triede.
10. Vreckové: Ako to bolo, resp. je, u vás s vreckovým? Podel'te sa o svoje skúsenosti. Ako vás rodičia motivujú k učeniu a k práci? Za čo sa najčastejšie kráti vreckové?
11. Diskutujeme: Povedzte si otvorene, kto z vás už tipoval a aký úžitok mu to prinieslo. Uvedomujete si, že tieto hry sú najmä pre mladých veľmi zradné? Iste, prinášajú zábavu, napätie, nádej na výhru. Ale odpútať sa od nich, ak sa stanú pravidelnou súčasťou života, je veľmi ťažké. Je to jednoducho druh závislosti, ktorá stojí peniaze. A vy predsa potrebujete peniaze na iné, nie?
12. Reklamné triky: Myslíte si, že prostredníctvom reklamy môžu nami jej tvorcovia manipulovať? Ak áno, uvedte príklady. Aké funkcie má, podľa vás, reklama plniť.

KAPITOLA 4. NAČO SÚ NÁM BANKY

4.1 Načo sú nám banky – vstupný test

Ktoré banky na Slovensku tvoria bankovú sústavu?

- všetky komerčné banky
- všetky špecializované a univerzálne banky
- NBS a všetky ostatné komerčné banky
- NBS a jej pobočky

Najdôležitejšie funkcie komerčných bánk sú

- zmenárenská činnosť a vydávanie platobných kariet
- uskutočňovanie zúčtovacieho a platobného styku
- obchody s cennými papiermi a prenájom bezpečnostných schránok
- prijímanie vkladov a poskytovanie úverov

Ktoré tvrdenie je správne?

- Úrok je peňažná čiastka, ktorú banka pripíše na vkladový účet za určité obdobie, úroková miera je sadzba vyjadrená v percentách a podľa nej vypočíta banka úrok z priemerného vkladu (istiny).
- Úrok a úroková miera je to isté.
- Ak úroková miera rastie, úrok klesá.
- Ak klesá úroková miera, úrok rastie.

Národná banka Slovenska sa nazýva aj „bankou bánk“. Čo to znamená?

- Vydáva licencie komerčným bankám, určuje rozsah ich činnosti, dozerá na dodržiavanie stanovených finančných pravidiel, vedie im bežné účty, požičiava im peniaze atď.
- Každý deň kontroluje činnosť komerčných bánk, rozhoduje o výške ich úrokových sadzieb.
- Prideluje im finančné prostriedky na investičnú a prevádzkovú činnosť.
- Poskytuje im úvery v našej i v cudzej mene, predpisuje im kurzy valút a devíz pre zmenárenskú činnosť atď.

Aký je rozdiel medzi valutama a devízami?

- Valuty sú bankovky a mince iných štátov, devízy sú naše záväzky voči iným štátom.
- Devízy sú hotovostné peniaze cudzích štátov, valuty sú mince a bankovky iných štátov.
- Valuty sú hotové peniaze iných štátov alebo skupiny štátov. Devízy sú prostriedky v cudzej mene, ktoré slúžia v bezhotovostnom medzinárodnom platobnom styku.
- Nie je medzi nimi výrazný rozdiel, valuty aj devízy sa používajú v zahraničnom obchode.

Výmenný kurz je pomer medzi hodnotou našej a cudzej meny. Čo sa udeje, ak euro posilňuje?

- Pri predaji valút dostaneme viac eur.
- Pri predaji valút dostaneme menej eur.
- Pri nákupe valút zaplatíme viac.
- Na nákup a predaj valút to nemá žiadny vplyv.

Fond na ochranu vkladov

- vyplatí občanom a niektorým ďalším subjektom 90 % ich neanonymných vkladov za banku, ktorá prestala byť schopná kryť svoje záväzky, najviac do výšky 20 000 eur,
- oprávňuje občanov na výplatu ich neanonymných vkladov maximálne do výšky 100 000 € v jednej banke,
- oprávňuje všetkých vkladateľov na výplatu vložených prostriedkov v obmedzenej výške v prípade, že banka nie je schopná likvidovať svoje záväzky,
- vyplatí občanom a niektorým ďalším subjektom 90 % ich neanonymných vkladov za banku, ktorá prestala byť schopná kryť svoje záväzky, najviac do výšky 40-násobku priemernej mzdy.

Na hodnotenie bánk sa používa odborný termín „rating“. Znamená to

- ziskovosť danej banky
- jej podiel na trhu
- schopnosť plniť svoje záväzky
- výšku poskytnutých úverov

Aký je základný rozdiel medzi debetnou a kreditnou platobnou kartou?

- Debetná karta umožňuje čerpať vlastné peniaze z účtu, kreditná cudzie peniaze.
- Debetná karta vždy umožňuje čerpať prostriedky z účtu, aj keď je nulový zostatok (možno ísť do mínusu).
- Kreditná karta je úverová, môžete si vybaviť v banke úver.
- Obidvoma kartami môžete ísť do mínusu, ale kreditnou viac

Ak si banka z nejakého dôvodu preveruje bonitu klienta, zvyčajne zisťuje

- jeho súčasný zdravotný stav a prekonané ochorenia
- jeho majetkové pomery a zabezpečenie rodiny
- odborný a etický profil
- pravidelnosť a výšku príjmov v poslednom období, jeho zadlženosť a vyrovnávanie finančných záväzkov

4.2 Načo sú nám banky – priebežný test – náročnosť 1

Môže vám požičať peniaze Národná banka Slovenska?

- nemôže**
- len úver zaručený nehnuteľnosťou
- iba do výšky 100 000 €
- iba do výšky 19,2 násobku životného minima

Úroková miera je to isté ako úrok

- áno, úroková miera a úrok sú totožné pojmy
- nie, úroková miera je vyššia ako úrok
- nie, úrok je vyšší ako úroková miera
- nie, je percentuálnym vyjadrením časti požičanej istiny**

Karta k bežnému účtu sa nazýva debetná, pretože

- môžeme ísť do debetu (mínusu) na účte
- môžeme ísť do kreditu (mínusu) na účte
- nikdy nemôžeme ísť do debetu ani kreditu
- môžeme ísť do debetu len so súhlasom banky**

Ktorý výrok je pravdivý?

- Úrok je cena za požičanie peňazí. Ten kto požičiava je dlžník a ten kto si požičal je veriteľ.
- Úrok je cena peňazí. Veriteľ za požičanie peňazí získava úrok, dlžník úrok platí.**
- Úrok je cena peňazí. Získava ho ten, kto si peniaze požičal a zaplatí ho dlžník.

O kreditnej karte platí

- klient ju môže získať iba v banke, kde má zriadený osobný účet
- klient ju môže získať iba v banke, kde nemá osobný účet
- môžeme ňou platiť a čerpať prostriedky do výšky stanoveného úverového limitu**
- môžeme ňou platiť a čerpať prostriedky na účte do výšky nenulového zostatku (zostatok nad 0 eur)

Per annum – p. a. znamená

- ročnú úrokovú mieru**
- výpočet úroku po roku
- aktuálnu cenu peňazí v tomto roku
- ročnú percentuálnu mieru nákladov

Bonita klienta označuje

- všetky informácie, ktoré má banka k dispozícii o klientovi pri posudzovaní jeho žiadosti o úver a ovplyvňuje jej rozhodovanie**
- špecifickú vlastnosť klienta, ktorá bráni poskytnutiu úveru
- všeobecnú vlastnosť klienta, ktorá mu zaručuje získať akýkoľvek úver za zvýhodnených podmienok
- ročnú percentuálnu mieru nákladov na úver

Ktorá kreditná karta je pre klienta výhodnejšia – s úročením 17 % p. a. alebo 1,7 % p. m.

- výhodnejšia je karta s úročením 17 % p. a.
- výhodnejšia je karta s úročením 1,7 % p. m.
- obidve karty sú rovnaké a nelíšia sa od seba

Hypotekárny úver môže občan založiť nehnuteľnosťou

- ktorú má vo svojom vlastníctve na území SR
- ktorú má vo svojom vlastníctve kdekoľvek v rámci EÚ
- ktorú má vo svojom vlastníctve kdekoľvek na svete
- akoukoľvek, ak jej vlastníak súhlasí s prechodom záložného práva na banku

GRID karta sa používa

- na preukázanie totožnosti klienta pri okienku v banke
- ako šifrovaný kľúč, pomocou ktorého si banka overuje oprávnenosť klienta nakladať s peniazmi na účte prostredníctvom elektronického bankovníctva
- na špeciálne číselné kódovanie príkazov do Sociálnej a zdravotnej poisťovne
- na zisťovanie bonity klienta prípadne na zisťovanie hodnotiaceho čísla v stavebnej sporiteľni

Ktorý úrok je pre klienta na 24 mesačnom termínovanom účte výhodnejší – s úročením 5 % p. a. alebo 10 % na konci obdobia?

- nie je v tom žiaden rozdiel
- výhodnejšie je úročenie 5 % p. a.
- výhodnejšie je úročenie 10 % na konci obdobia

Úrok v inzeráte na rýchlu pôžičku 4 % p. m. znamená

- 48 % ročne, ale spravidla je inkasovaný mesačne z aktuálnej dlžnej sumy
- 48 % ročne, mesačne je to ale výhodnejšie
- 40 % per annum – p. a.
- 44 % per annum – p. m.

Schopnosť banky splácať svoje záväzky sa označuje pojmom

- likvidita
- bonita
- interdependencia
- rating

Klient banky, ktorý má dočasne voľné financie a uloží ich na účet v banke sa nazýva

- dlžník
- sprostredkovateľ
- veriteľ
- investor

Subjekt, ktorý si požičia peniaze od banky sa nazýva

- dlžník
- sprostredkovateľ
- veriteľ
- podnikateľ

Bankové činnosti môže vykonávať právnická osoba na základe povolenia od

- vlády
- parlamentu
- Ministerstva financií
- Národnej banky Slovenska

Peňažná suma, ktorú vkladateľ za určitú sumu požičia banke sa nazýva

- vklad
- úrok
- úver
- pôžička

Dočasné poskytnutie peňazí bankou klientovi za určitú náhradu je

- vklad
- úrok
- úver
- depozit

Schopnosť banky vyplatiť vklady veriteľom sa nazýva

- likvidnosť
- likvidita
- likvidácia
- liberalizácia

Pravidlá pre riadenie likvidity obchodných bánk určuje

- parlament
- vláda
- emisná banka
- Ministerstvo financií

Vklady bez časovej viazanosti sa nazývajú

- úsporné vklady
- vklady na požiadanie
- termínované vklady
- vklady na vkladných knižkách

Cena za požičanie peňazí sa nazýva

- úroková sadzba
- úver
- vklad
- úrok

Vkladná knižka patrí k

- úsporným vkladom
- termínovaným vkladom
- vkladom na požiadanie
- vkladom stavebného sporenia

Fond ochrany vkladov garantuje klientom bánk náhradu za vklady v bankách

- všetky svoje vklady bez obmedzenia do výšky 100 %
- všetky anonymné i neanonymné vklady do výšky 20 000 € v jednej banke
- neanonymné vklady najviac do výšky 100 000 € v jednej banke
- neanonymné vklady najviac do výšky 200 000 € v jednej banke

V prípade výberu termínovaného vkladu pred stanoveným termínom

- banka vyplatí plnú sumu vkladu bez sankcií
- banka odmietne vyplatiť klientovi vklad
- banka vyplatí len polovicu vkladu
- banka uplatní voči klientovi sankcie

Úrokovacie obdobie je najčastejšie

- ročné – p. a.
- polročné – p. s.
- štvrtročné – p. q.
- mesačné – p. m.

Ktorá z uvedených platobných kariet predstavuje istú formu bankového úveru, ktorú môže klient čerpať?

- debetná karta
- kreditná karta
- bezkontaktná platobná karta
- virtuálna karta

Aké náležitosti musí obsahovať platobná karta?

- označenie banky a asociácie, meno a priezvisko držiteľa, číslo, platnosť, údaje zaznamenané na magnetickom prúžku alebo mikročipe
- meno a priezvisko držiteľa, číslo a platnosť
- označenie banky, meno a priezvisko držiteľa
- označenie banky a asociácie, meno a priezvisko držiteľa, číslo, platnosť, údaje zaznamenané iba na magnetickom prúžku

Ktorá z uvedených charakteristík nie je typická pre elektronické bankovníctvo?

- klient neprichádza do osobného kontaktu so zamestnancami banky
- klient komunikuje s bankou prostredníctvom moderných telekomunikačných technológií
- na identifikáciu klienta slúži PIN kód a heslo
- klient musí osobne navštíviť banku

Z čoho bola vyrobená prvá platobná karta?

- z plechu
- z drahého kovu
- z papiera
- z plastu

4.3 Načo sú nám banky – priebežný test – náročnosť 2

S krátkodobými finančnými prostriedkami sa obchoduje na

- peňažnom trhu
- kapitálovom trhu
- poisťnom trhu
- trhu s cennými papiermi

Pre obchodovanie s akciami a obligáciami slúži

- peňažný trh
- kapitálový trh
- poisťný trh
- trh s cennými papiermi

So zlatom, striebrom a platinou sa obchoduje na

- peňažnom trhu
- kapitálovom trhu
- poisťnom trhu
- komoditnom trhu

Tovarom na bankovom trhu sú

- zlato, striebro
- peniaze
- akcie, obligácie
- poisťky

K aktívam banky patria

- poskytnuté úvery
- vklady a pôžičky NBS
- vklady klientov
- vydané dlhopisy

K pasívam banky patria

- poskytnuté úvery
- úvery od iných bánk
- vklady klientov
- nakúpené dlhopisy

Ktorú z uvedených činností nevykonávajú obchodné banky?

- emisia bankoviek
- emisia dlhopisov
- otváranie akreditívov
- prijímanie vkladov

Slovenská republika je členom eurozóny od

- 1. januára 2009
- 1. januára 2008
- 1. januára 2007
- 1. januára 2001

Eurozóna vznikla v

- januári 2001
- januári 2008
- januári 1999
- januári 2007

Hlavnou úlohou Európskej centrálnej banky je

- schvaľovanie emisie bankoviek
- určovanie politiky Eurosystemu
- udržiavanie cenovej stability v eurozóne
- investovanie na devízovom trhu

Sídlom Európskej centrálnej banky je

- Londýn
- Frankfurt nad Mohanom
- Paríž
- Lisabon

Centrálna banka zvyšuje základnú úrokovú sadzbu vtedy, keď chce dosiahnuť

- zvýšenie ekonomického rastu
- zvýšenie bankových úverov
- zníženie úrokových sadzieb
- zníženie ponuky peňazí v obehu

Povinné minimálne rezervy sú

- peniaze, ktoré si v bankách uložili akciové spoločnosti s cieľom vyplatiť ich akcionárom formou dividend
- časť vkladov klientov, ktorá nesmie byť použitá na poskytovanie úverov iným klientom
- časť ponuky peňazí, ktorá je zadržovaná v bankách a iných finančných inštitúciách
- objem ponuky zlata, ktorý je zadržovaný vládou na pokrytie štátneho dlhu

Medzi pasívne operácie obchodných bánk nepatria

- termínované vklady
- depozitné certifikáty
- bankové obligácie
- investície banky

Na Slovensku v súčasnosti pôsobí/pôsobia

- dve stavebné sporiteľne
- viac ako dve stavebné sporiteľne
- jedna stavebná sporiteľňa
- ani jedna stavebná sporiteľňa

Rozoznávame platobný styk

- hotovostný, depozitný
- hotovostný, bezhotovostný, depozitný, kombinovaný
- hotovostný, depozitný, kombinovaný
- hotovostný, bezhotovostný, kombinovaný

Povolenie na výkon bankových činností vydáva

- Úrad pre finančný trh SR
- Parlament SR
- Ministerstvo financií SR
- Národná banka Slovenska

Bonitu žiadateľa vyhodnocuje finančná inštitúcia pri žiadosti o kreditnú kartu či inú kartu, ktorá je spojená s poskytnutím úveru. Čo je bonita klienta?

- povinnosť klienta nevybrať si úver
- schopnosť klienta vybrať peniaze z účtu
- schopnosť klienta plniť finančné záväzky
- dobrá povesť, hodnota, dobrá kvalita

Úrok, ktorý získa veriteľ po zdanení sa nazýva

- predpokladaný úrokový výnos
- reálny úrokový výnos
- hrubý úrokový výnos
- čistý úrokový výnos

Pojem „people out“ v bankovej praxi znamená

- propagácia služieb na prilákanie nových klientov prostredníctvom moderných informačných technológií (mobilov a internetu)
- rozšírenie ponuky takých služieb, ktoré znížia potrebu klientov navštíviť pobočku banky
- špecifický prístup ku klientom, ktorý vedie k intenzívnejšej komunikácii s klientmi najmä prostredníctvom elektronickej pošty
- získanie bezúčelového úveru za zvýhodnených podmienok pre nízkoprijemné skupiny obyvateľov

4.4 Načo sú nám banky – záverečný test – náročnosť 1

Môže vám požičať peniaze Národná banka Slovenska?

- nemôže
- len úver zaručený nehnuteľnosťou
- iba do výšky 100 000 €
- iba do výšky 19,2 násobku životného minima

Úroková miera je to isté ako úrok

- áno, úroková miera a úrok sú totožné pojmy
- nie, úroková miera je vyššia ako úrok
- nie, úrok je vyšší ako úroková miera
- nie, je percentuálnym vyjadrením časti požičanej istiny

Karta k bežnému účtu sa nazýva debetná, pretože

- môžeme ísť do debetu (mínusu) na účte
- môžeme ísť do kreditu (mínusu) na účte
- nikdy nemôžeme ísť do debetu ani kreditu
- môžeme ísť do debetu len so súhlasom banky

Ktorý výrok je pravdivý?

- Úrok je cena za požičanie peňazí. Ten kto požičiava je dlžník a ten kto si požičal je veriteľ.
- Úrok je cena peňazí. Veriteľ za požičanie peňazí získava úrok, dlžník úrok platí.
- Úrok je cena peňazí. Získava ho ten, kto si peniaze požičal a zaplatí ho dlžník.

O kreditnej karte platí

- klient ju môže získať iba v banke, kde má zriadený osobný účet
- klient ju môže získať iba v banke, kde nemá osobný účet
- môžeme ňou platiť a čerpať prostriedky do výšky stanoveného úverového limitu
- môžeme ňou platiť a čerpať prostriedky na účte do výšky nenulového zostatku (zostatok nad 0 eur)

Per annum – p. a. znamená

- ročnú úrokovú mieru
- výpočet úroku po roku
- aktuálnu cenu peňazí v tomto roku
- ročnú percentuálnu mieru nákladov

Bonita klienta označuje

- všetky informácie, ktoré má banka k dispozícii o klientovi pri posudzovaní jeho žiadosti o úver a ovplyvňuje jej rozhodovanie
- špecifickú vlastnosť klienta, ktorá bráni poskytnutiu úveru
- všeobecnú vlastnosť klienta, ktorá mu zaručuje získať akýkoľvek úver za zvýhodnených podmienok
- ročnú percentuálnu mieru nákladov na úver

Ktorá kreditná karta je pre klienta výhodnejšia – s úročením 17 % p. a. alebo 1,7 % p. m.

- výhodnejšia je karta s úročením 17 % p. a.
- výhodnejšia je karta s úročením 1,7 % p. m.
- obidve karty sú rovnaké a nelíšia sa od seba

Hypotekárny úver môže občan založiť nehnuteľnosťou

- ktorú má vo svojom vlastníctve na území SR
- ktorú má vo svojom vlastníctve kdekoľvek v rámci EÚ
- ktorú má vo svojom vlastníctve kdekoľvek na svete
- akoukoľvek, ak jej vlastníak súhlasí s prechodom záložného práva na banku

GRID karta sa používa

- na preukázanie totožnosti klienta pri okienku v banke
- ako šifrovaný kľúč, pomocou ktorého si banka overuje oprávnenosť klienta nakladať s peniazmi na účte prostredníctvom elektronického bankovníctva
- na špeciálne číselné kódovanie príkazov do Sociálnej a zdravotnej poisťovne
- na zisťovanie bonity klienta prípadne na zisťovanie hodnotiaceho čísla v stavebnej sporiteľni

Ktorý úrok je pre klienta na 24 mesačnom termínovanom účte výhodnejší – s úročením 5 % p. a. alebo 10 % na konci obdobia?

- nie je v tom žiaden rozdiel
- výhodnejšie je úročenie 5 % p. a.
- výhodnejšie je úročenie 10 % na konci obdobia

Úrok v inzeráte na rýchlu pôžičku 4 % p. m. znamená

- 48 % ročne, ale spravidla je inkasovaný mesačne z aktuálnej dlžnej sumy
- 48 % ročne, mesačne je to ale výhodnejšie
- 40 % per annum – p. a.
- 44 % per annum – p. m.

Schopnosť banky splácať svoje záväzky sa označuje pojmom

- likvidita
- bonita
- interdependencia
- rating

Klient banky, ktorý má dočasne voľné financie a uloží ich na účet v banke sa nazýva

- dlžník
- sprostredkovateľ
- veriteľ
- investor

Subjekt, ktorý si požičia peniaze od banky sa nazýva

- dlžník
- sprostredkovateľ
- veriteľ
- podnikateľ

Bankové činnosti môže vykonávať právnická osoba na základe povolenia od

- vlády
- parlamentu
- Ministerstva financií
- Národnej banky Slovenska

Peňažná suma, ktorú vkladateľ za určitú sumu požičia banke sa nazýva

- vklad
- úrok
- úver
- pôžička

Dočasné poskytnutie peňazí bankou klientovi za určitú náhradu je

- vklad
- úrok
- úver
- depozit

Schopnosť banky vyplatiť vklady veriteľom sa nazýva

- likvidnosť
- likvidita
- likvidácia
- liberalizácia

Pravidlá pre riadenie likvidity obchodných bánk určuje

- parlament
- vláda
- emisná banka
- Ministerstvo financií

Vklady bez časovej viazanosti sa nazývajú

- úsporné vklady
- vklady na požiadanie
- termínované vklady
- vklady na vkladných knižkách

Cena za požičanie peňazí sa nazýva

- úroková sadzba
- úver
- vklad
- úrok

Vkladná knižka patrí k

- úsporným vkladom
- termínovaným vkladom
- vkladom na požiadanie
- vkladom stavebného sporenia

Fond ochrany vkladov garantuje klientom bánk náhradu za vklady v bankách

- všetky svoje vklady bez obmedzenia do výšky 100 %
- všetky anonymné i neanonymné vklady do výšky 20 000 € v jednej banke
- neanonymné vklady najviac do výšky 100 000 € v jednej banke
- neanonymné vklady najviac do výšky 200 000 € v jednej banke

V prípade výberu termínovaného vkladu pred stanoveným termínom

- banka vyplatí plnú sumu vkladu bez sankcií
- banka odmietne vyplatiť klientovi vklad
- banka vyplatí len polovicu vkladu
- banka uplatní voči klientovi sankcie

Úrokovacie obdobie je najčastejšie

- ročné – p. a.
- polročné – p. s.
- štvrtročné – p. q.
- mesačné – p. m.

Ktorá z uvedených platobných kariet predstavuje istú formu bankového úveru, ktorú môže klient čerpať?

- debetná karta
- kreditná karta
- bezkontaktná platobná karta
- virtuálna karta

Aké náležitosti musí obsahovať platobná karta?

- označenie banky a asociácie, meno a priezvisko držiteľa, číslo, platnosť, údaje zaznamenané na magnetickom prúžku alebo mikročipe
- meno a priezvisko držiteľa, číslo a platnosť
- označenie banky, meno a priezvisko držiteľa
- označenie banky a asociácie, meno a priezvisko držiteľa, číslo, platnosť, údaje zaznamenané iba na magnetickom prúžku

Ktorá z uvedených charakteristík nie je typická pre elektronické bankovníctvo?

- klient neprichádza do osobného kontaktu so zamestnancami banky
- klient komunikuje s bankou prostredníctvom moderných telekomunikačných technológií
- na identifikáciu klienta slúži PIN kód a heslo
- klient musí osobne navštíviť banku

Z čoho bola vyrobená prvá platobná karta?

- z plechu
- z drahého kovu
- z papiera
- z plastu

4.5 Načo sú nám banky – záverečný test – náročnosť 2

S krátkodobými finančnými prostriedkami sa obchoduje na

- peňažnom trhu
- kapitálovom trhu
- poisťnom trhu
- trhu s cennými papiermi

Pre obchodovanie s akciami a obligáciami slúži

- peňažný trh
- kapitálový trh
- poisťný trh
- trh s cennými papiermi

So zlatom, striebrom a platinou sa obchoduje na

- peňažnom trhu
- kapitálovom trhu
- poisťnom trhu
- komoditnom trhu

Tovarom na bankovom trhu sú

- zlato, striebro
- peniaze
- akcie, obligácie
- poisťky

K aktívam banky patria

- poskytnuté úvery
- vklady a pôžičky NBS
- vklady klientov
- vydané dlhopisy

K pasívam banky patria

- poskytnuté úvery
- úvery od iných bánk
- vklady klientov
- nakúpené dlhopisy

Ktorú z uvedených činností nevykonávajú obchodné banky?

- emisia bankoviek
- emisia dlhopisov
- otváranie akreditívov
- prijímanie vkladov

Slovenská republika je členom eurozóny od

- 1. januára 2009
- 1. januára 2008
- 1. januára 2007
- 1. januára 2001

Eurozóna vznikla v

- januári 2001
- januári 2008
- januári 1999
- januári 2007

Hlavnou úlohou Európskej centrálnej banky je

- schvaľovanie emisie bankoviek
- určovanie politiky Eurosystemu
- udržiavanie cenovej stability v eurozóne
- investovanie na devízovom trhu

Sídlom Európskej centrálnej banky je

- Londýn
- Frankfurt nad Mohanom
- Paríž
- Lisabon

Centrálna banka zvyšuje základnú úrokovú sadzbu vtedy, keď chce dosiahnuť

- zvýšenie ekonomického rastu
- zvýšenie bankových úverov
- zníženie úrokových sadzieb
- zníženie ponuky peňazí v obehu

Povinné minimálne rezervy sú

- peniaze, ktoré si v bankách uložili akciové spoločnosti s cieľom vyplatiť ich akcionárom formou dividend
- časť vkladov klientov, ktorá nesmie byť použitá na poskytovanie úverov iným klientom
- časť ponuky peňazí, ktorá je zadržovaná v bankách a iných finančných inštitúciách
- objem ponuky zlata, ktorý je zadržovaný vládou na pokrytie štátneho dlhu

Medzi pasívne operácie obchodných bánk nepatria

- termínované vklady
- depozitné certifikáty
- bankové obligácie
- investície banky

Na Slovensku v súčasnosti pôsobí/pôsobia

- dve stavebné sporiteľne
- viac ako dve stavebné sporiteľne
- jedna stavebná sporiteľňa
- ani jedna stavebná sporiteľňa

Rozoznávame platobný styk

- hotovostný, depozitný
- hotovostný, bezhotovostný, depozitný, kombinovaný
- hotovostný, depozitný, kombinovaný
- hotovostný, bezhotovostný, kombinovaný

Povolenie na výkon bankových činností vydáva

- Úrad pre finančný trh SR
- Parlament SR
- Ministerstvo financií SR
- Národná banka Slovenska

Bonitu žiadateľa vyhodnocuje finančná inštitúcia pri žiadosti o kreditnú kartu či inú kartu, ktorá je spojená s poskytnutím úveru. Čo je bonita klienta?

- povinnosť klienta nevybrať si úver
- schopnosť klienta vybrať peniaze z účtu
- schopnosť klienta plniť finančné záväzky
- dobrá povest', hodnota, dobrá kvalita

Úrok, ktorý získa veriteľ po zdanení sa nazýva

- predpokladaný úrokový výnos
- reálny úrokový výnos
- hrubý úrokový výnos
- čistý úrokový výnos

Pojem „people out“ v bankovej praxi znamená

- propagácia služieb na prilákanie nových klientov prostredníctvom moderných informačných technológií (mobilov a internetu)
- rozšírenie ponuky takých služieb, ktoré znížia potrebu klientov navštíviť pobočku banky
- špecifický prístup ku klientom, ktorý vedie k intenzívnejšej komunikácii s klientmi najmä prostredníctvom elektronickej pošty
- získanie bezúčelového úveru za zvýhodnených podmienok pre nízkoprijemné skupiny obyvateľov

4.6 Načo sú nám banky – otázky a úlohy

1. Sú všetky banky rovnaké? Čím sa líšia? Ktorá sa líši najviac?
2. Na internete si vyberte webovú stránku niektorej komerčnej banky a pozrite sa na úrokové sadzby na troch druhoch vkladov a troch druhoch úverov.
(Môžete použiť aj iné zdroje informácií: dennú tlač, propagačné materiály banky alebo priamu komunikáciu.) Údaje navzájom porovnajte a vyhodnotte. K akým záverom ste došli?
3. Ak si 1. januára začnete denne odkladať 20 centov, aké budú vaše úspory 31. decembra?
4. Nájdite aspoň 5 komerčných bánk, ktoré umožňujú sporiť klientom na sporiacich účtoch.
5. Vymenujte, ktoré špecializované banky poskytujú stavebné sporenie.
Zistite výšku štátnej prémie a podmienky pre jej získanie.
6. Podľa priloženej faktúry vystavte príkaz na úhradu.
7. Uvedte rozdiel medzi debetnou a kreditnou platobnou kartou.
8. Vymenujte aspoň 5 základných pravidiel na prácu s platobnými kartami.
9. Nájdite na webových stránkach o bankách informácie o ratingu.
Ktorých 5 komerčných bánk na Slovensku má v súčasnosti najvyšší rating.
10. Zoradte tieto druhy majetku podľa likvidnosti: auto, dom, akcie, zlatý prsteň, peniaze na BÚ, 20 litrov slivovice, horský bicykel, ... (učiteľ doplní podľa vlastného uváženia.)
11. Do akého rizika sa dostáva klient, ktorý sa ulakomí na vysoké úroky a nechá si všetky svoje peniaze v jednej banke? Ako ho chráni štát?
12. Vymenujte spôsoby ochrany klienta pri elektronickom bankovníctve.
13. Kedy dosiahne banka zisk? Čo myslíte, sú banky väčšinou ziskové?
Podľa čoho tak usudzujete?
14. Diskutujme na tému, prečo je ešte veľa ľudí, ktorí sú najradšej, keď majú svoje peniaze v peňaženke alebo doma v „suflíku“? Ktoré argumenty prevládajú – zvyk, neveria bankám, nízke úroky, komplikácia resp. strata času pri vyberaní peňazí alebo...?
Opätovne si vydiskutujte vaše postoje.
15. Preštudujte dnešný kurzový lístok ECB/NBS.
Porovnajte vývoj troch mien v čase (spred týždňa, mesiaca, roka).
16. Čo si myslíte o takomto titulku v novinách: „Za svoje úspory si nesie zodpovednosť každý sám“? Diskutujte a svoje stanoviská odôvodnite!

17. Vyhľadajte a graficky zobrazte vývoj miery inflácie za posledných 10 rokov.
18. Čo myslíte: Prečo neponúkajú banky termínované vklady na dlhšie obdobie?
19. Na narodeniny dostanete od starých rodičov ako darček 100 €. Aký bankový produkt by ste využili, aby ste ich najlepšie zhodnotili?
20. Určite sa v niektorých domácnostiach nájdu vkladné knižky, buď sú už neplatné, alebo sú na nich nízke zostatky. Môžete si urobiť exkurziu do „života“ vkladných knižiek. (Ich prezeraním neohrozíme osobné dôverné údaje o majiteľovi.)
21. Koľko musí klient, ktorý využíva stavebné sporenie ročne vložiť, aby získal plnú výšku štátnej prémie? Koľko by ste mu odporúčali mesačne?
22. Sú čipové karty bezpečnejšie ako klasické elektronické? Pripravte a prezentujte informácie o výhodách a nevýhodách novej technológie na výrobu platobných kariet.
23. Vymeňte si navzájom skúsenosti s používaním jednotlivých foriem elektronického bankovníctva (skupinová práca).
24. Ktoré virtuálne banky pôsobia na našom bankovom trhu? Vymenujte ich výhody a nevýhody oproti klasickým bankám.

KAPITOLA 5. AKO SI ROZUMNE POŽIČIAVAŤ

5.1 Ako si rozumne požičiavať – vstupný test

Spotrebiteľský úver je

- láskavosť od banky
- základné spotrebiteľské právo, ktoré si môžete nárokovať
- platená služba poskytovaná bankami a ďalšími úverovými inštitúciami
- platená služba poskytovaná nebankovými inštitúciami

Hypotekárny úver môže získať občan, ktorý

- má vo svojom vlastníctve nejakú nehnuteľnosť
- je spoluvlastníkom akejkoľvek nehnuteľnosti
- sa môže zaručiť akýmkoľvek majetkom
- spĺňa podmienky banky

Cieľová suma je

- suma, ktorú môže získať sporiteľ v stavebnom sporení spolu s úverom
- peňažná čiastka, ktorú sa rozhodol klient nasporiť v stavebnom sporení
- čiastka, ktorú nám stavebná sporiteľňa vyplatí na konci nášho sporenia
- podmienkou na určité druhy investícií

Per annum – p. a. za číslom v percentuálnom vyjadrení

- je výpočet úroku po roku
- znamená ročnú úrokovú mieru
- je aktuálna cena tovarov v tomto roku
- znamená ročnú percentuálnu mieru výnosov

Ročná percentuálna miera nákladov

- je ukazovateľ, ktorý najlepšie vystihuje celkové náklady na úver
- je pomocný ukazovateľ, ktorý banka sleduje pri poskytovaní úverov
- vyjadruje, koľko finančných prostriedkov je potrebné vynaložiť na údržbu bytu každý rok
- je hlavná úroková sadzba, za ktorú požičiava centrálna banka peniaze komerčným bankám

Hypotekárne úvery môžu poskytovať

- stavebné sporiteľne
- všetky obchodné banky
- komerčné banky s osobitným povolením
- komerčné a centrálna banka

Americká hypotéka je

- bankový spotrebný úver za zvýhodnených podmienok
- bankový bezúčelový úver založený nehnuteľnosťou
- hypotekárny úver so štátnou bonifikáciou
- úver na hocičo a v akejkoľvek výške

Pri povolenom prečerpaní môžem

- ísť do mínusu na akomkoľvek bankovom účte
- čerpať peniaze na bežnom účte neobmedzene
- ísť do debetu do výšky povoleného limitu na bežnom účte
- získať ďalšie výhody od banky

Pri čerpaní pôžičiek je najdôležitejšie sa informovať o tom,

- aká je ročná úroková sadzba
- aká je celková cena pôžičky
- koľko najviac eur je banka schopná požičať
- či môžete pôžičku splatiť predčasne

Dokedy je potrebné splatiť študentskú pôžičku na štúdium získanú cez bankový subjekt?

- do 5 rokov po ukončení štúdia
- do 15 rokov
- do 2 rokov
- do ukončenia vysokoškolského štúdia

5.2 Ako si rozumne požičiavať – priebežný test – náročnosť 1

Dokedy je potrebné splatiť študentskú pôžičku na štúdium získanú cez bankový subjekt

- do 5 rokov po ukončení štúdia
- do 15 rokov
- do 2 rokov
- do ukončenia vysokoškolského štúdia

Spotrebiteľský úver je

- láskavosť od banky
- základné spotrebiteľské právo, ktoré si môžete nárokovať
- platená služba poskytovaná bankami a ďalšími úverovými inštitúciami
- platená služba poskytovaná nebankovými inštitúciami

Hypotekárny úver môže získať občan, ktorý

- má vo svojom vlastníctve nejakú nehnuteľnosť
- je spoluvlastníkom akejkoľvek nehnuteľnosti
- sa môže zaručiť akýmkoľvek majetkom
- spĺňa podmienky banky

Cieľová suma je

- suma, ktorú môže získať sporiteľ v stavebnom sporení spolu s úverom
- peňažná čiastka, ktorú sa rozhodol klient nasporiť v stavebnom sporení
- čiastka, ktorú nám stavebná sporiteľňa vyplatí na konci nášho sporenia
- podmienkou na určité druhy investícií

Per annum – p. a. za číslom v percentuálnom vyjadrení

- je výpočet úroku po roku
- znamená ročnú úrokovú mieru
- je aktuálna cena tovarov v tomto roku
- znamená ročnú percentuálnu mieru výnosov

Ročná percentuálna miera nákladov

- je ukazovateľ, ktorý najlepšie vystihuje celkové náklady na úver
- je pomocný ukazovateľ, ktorý banka sleduje pri poskytovaní úverov
- vyjadruje, koľko finančných prostriedkov je potrebné vynaložiť na údržbu bytu každý rok
- je hlavná úroková sadzba, za ktorú požičiava centrálna banka peniaze komerčným bankám

Hypotekárne úvery môžu poskytovať

- stavebné sporiteľne
- všetky obchodné banky
- komerčné banky s osobitným povolením
- komerčné a centrálna banka

Americká hypotéka je

- bankový spotrebný úver za zvýhodnených podmienok
- bankový bezúčelový úver založený nehnuteľnosťou
- hypotekárny úver so štátnou bonifikáciou
- úver na hocičo a v akejkoľvek výške

Pri povolenom prečerpaní môžem

- ísť do mínusu na akomkoľvek bankovom účte
- čerpať peniaze na bežnom účte neobmedzene
- ísť do debetu do výšky povoleného limitu na bežnom účte
- získať ďalšie výhody od banky

Pri čerpaní pôžičiek je najdôležitejšie sa informovať o tom,

- aká je ročná úroková miera
- aká je celková cena pôžičky
- koľko eur najviac je banka ochotná požičať
- či môžete pôžičku splatiť predčasne

Najvýhodnejší spôsob obstarania auta zvyčajne je

- zmluva s lízingovou spoločnosťou
- čerpanie účelového bankového úveru
- použitie vlastných voľných finančných prostriedkov
- pôžička od nebankovej inštitúcie

Počas splácania leasingových splátok je auto majetkom

- autopredajne
- lízingovej spoločnosti
- žiadateľa o lízingový úver
- banky, ktorá lízing sprostredkovala

Počas čerpania účelového úveru na kúpu auta od banky je auto majetkom

- autopredajne
- lízingovej spoločnosti
- žiadateľa o účelový úver
- banky

Úrokové sadzby účelových úverov v porovnaní s bezúčelovými sú zvyčajne

- rovnaké
- vyššie
- nižšie
- je to individuálne

O prostriedky zo Štátneho fondu rozvoja bývania (ŠFRB) môžete požiadať na

- ministerstve hospodárstva
- ministerstve pôdohospodárstva a regionálneho rozvoja
- obecnom úrade
- na mestskom úrade okresného mesta podľa trvalého bydliska

Hodnotiace číslo vyjadruje bonitu klienta a je dôležité

- pri žiadosti o úver zo Štátneho fondu rozvoja bývania
- pri žiadaní o stavebný úver
- pri žiadosti o hypotekárny úver v komerčnej banke
- keď si otvárame termínovaný účet v banke

Štát podporuje hypotekárne úvery príspevkom na úroky

- starším občanom, ktorí si potrebujú modernizovať bývanie
- všetkým občanom, ktorých príjem je nižší ako životné minimum
- všetkým nízkopríjmovým skupinám občanov
- mladým rodinám s nízkymi príjmami

Čo by nás malo najviac zaujímať, ak sa rozhodujeme pre kúpu tovaru na splátky a vyberáme z viacerých ponúk?

- koľko daní vec preplatíme oproti platbe v hotovosti.
- Ročná percentuálna miera nákladov.
- Výška splátky.
- Úroková miera.

Finančný rozpočet je

- výkaz ziskov a strát
- je rozpis miezd všetkých zamestnancov
- súčasťou každého plánu, na realizáciu ktorého potrebujeme finančné prostriedky
- evidencia príjmov všetkých členov rodiny

Najvýhodnejší úver na bývanie môžeme získať

- z hypotekárnej banky
- s podporou mesta, v ktorom máme trvalé bydlisko
- od nebankovej veriteľskej spoločnosti
- zo Štátneho fondu rozvoja bývania

Úroky z úverov a pôžičiek

- sú cenou za požičanie peňazí
- sú nižšie ako úroky z vkladov
- platí banka svojim klientom
- sa platia iba nebankovým subjektom

Vinkuláciou v zmluve o hypotekárnom úvere

- si vyhradzuje právo nakladať so svojou nehnuteľnosťou
- zakladáme právo banky k disponovaniu s predmetnou nehnuteľnosťou v prípade nesplácania úveru
- dávame banke záložné právo k nášmu autu
- dávame banke právo disponovať s našim účtom

Úroková sadzba čerpanej pôžičky je uvádzaná

- podľa konkrétnej Zmluvy o poskytnutí pôžičky
- minimálne na 1 mesiac
- vždy na polrok
- spravidla na najbližší rok

Oplatí sa splácať úver mimoriadnymi vkladmi, t. j. znížiť úver?

- Neoplatí sa, aj tak musíte všetky úroky banke zaplatiť.
- Oplatí sa, banka nám dá zvláštnu prémieu.
- Oplatí sa, banka nám dá nový výhodnejší úver.
- Oplatí sa, môže sa skrátiť doba splácania alebo sa znížia splátky.

Ak banka vyžaduje ručiteľa,

- požiadate svojich rodičov s vedomím, že by ste nikdy nedovolili, aby oni splácali váš úver,
- odmietnete poskytnúť záruku, máte predsa prácu na plný úväzok a ste finančne spoľahlivý,
- požiadate niektorého zo svojich zamestnaných kamarátov o pomoc, aj keď viete, že ho vystavujete určitému riziku,
- osobné ručenie odmietnete, lebo ste presvedčený, že banka nemá právo ho vyžadovať.

Od podpísanej zmluvy o spotrebiteľskom úvere

- nemožno odstúpiť
- možno odstúpiť do 30 dní od dňa podpisu
- možno odstúpiť do 8 dní od podpísania zmluvy
- možno kedykoľvek odstúpiť

Čo je RPMN?

- ročná priemerná miera nákladov, ktorá sa používa pri porovnávaní úverov a pôžičiek
- rovnaká percentuálna miera navýšenia nákladov
- ročná percentuálna miera nákladov, ktorá predstavuje celkové náklady spojené s úverom alebo pôžičkou
- reálna priemerná miera nákladov, ktorá predstavuje iné pomenovanie pre úrokovú sadzbu

RPMN sa udáva

- ako číslo v absolútnom vyjadrení, napr. v eurách
- ako číslo vyjadrené v percentách
- v peňažnom vyjadrení, napr. v dolároch
- ako číslo, ktoré musí byť vyjadrené aj slovom

O kreditných kartách platí, že

- sú drahšou obmenou spotrebiteľského úveru
- sú dobré na platenie za tovar a služby, nie na vyberanie hotovosti z bankomatu
- patria k moderným nástrojom bezhotovostného platobného styku v rukách zodpovedného majiteľa
- je pravdou všetko uvedené

Rating a bonita klienta

- sú dve úplne odlišné veci
- je v princípe to isté: schopnosť splatiť úver
- rating zisťujú banky, bonitu nebankové subjekty
- sa dajú zistiť úverovou kalkulačkou

5.3 Ako si rozumne požičiavať – priebežný test – náročnosť 2

Dokedy je potrebné splatiť študentskú pôžičku na štúdium získanú cez bankový subjekt

- do 5 rokov po ukončení štúdia
- do 15 rokov
- do 2 rokov
- do ukončenia vysokoškolského štúdia

Spotrebiteľský úver je

- láskavosť od banky
- základné spotrebiteľské právo, ktoré si môžete nárokovať
- platená služba poskytovaná bankami a ďalšími úverovými inštitúciami
- platená služba poskytovaná nebankovými inštitúciami

Hypotekárny úver môže získať občan, ktorý

- má vo svojom vlastníctve nejakú nehnuteľnosť
- je spoluvlastníkom akejkoľvek nehnuteľnosti
- sa môže zaručiť akýmkoľvek majetkom
- spĺňa podmienky banky

Cieľová suma je

- suma, ktorú môže získať sporiteľ v stavebnom sporení spolu s úverom
- peňažná čiastka, ktorú sa rozhodol klient nasporiť v stavebnom sporení
- čiastka, ktorú nám stavebná sporiteľňa vyplatí na konci nášho sporenia
- podmienkou na určité druhy investícií

Per annum – p. a. za číslom v percentuálnom vyjadrení

- je výpočet úroku po roku
- znamená ročnú úrokovú mieru
- je aktuálna cena tovarov v tomto roku
- znamená ročnú percentuálnu mieru výnosov

Ročná percentuálna miera nákladov

- je ukazovateľ, ktorý najlepšie vystihuje celkové náklady na úver
- je pomocný ukazovateľ, ktorý banka sleduje pri poskytovaní úverov
- vyjadruje, koľko finančných prostriedkov je potrebné vynaložiť na údržbu bytu každý rok
- je hlavná úroková sadzba, za ktorú požičiava centrálna banka peniaze komerčným bankám

Hypotekárne úvery môžu poskytovať

- stavebné sporiteľne
- všetky obchodné banky
- komerčné banky s osobitným povolením
- komerčné a centrálna banka

Americká hypotéka je

- bankový spotrebný úver za zvýhodnených podmienok
- bankový bezúčelový úver založený nehnuteľnosťou
- hypotekárny úver so štátnou bonifikáciou
- úver na hocičo a v akejkoľvek výške

Pri povolenom prečerpaní môžem

- ísť do mínusu na akomkoľvek bankovom účte
- čerpať peniaze na bežnom účte neobmedzene
- ísť do debetu do výšky povoleného limitu na bežnom účte
- získať ďalšie výhody od banky

Pri čerpaní pôžičiek je najdôležitejšie sa informovať o tom,

- aká je ročná úroková miera
- aká je celková cena pôžičky
- koľko eur najviac je banka ochotná požičať
- či môžete pôžičku splatiť predčasne

Chcete si kúpiť nový notebook, ale banka vám odmietne poskytnúť úver

- pohádate sa so svojím osobným bankárom
- odídete sklamaný, ale utvrdený v tom, že si počítač kúpite za každú cenu
- znovu zvážite okolnosti a dospejete k záveru, že najlepšie bude, ak začnete sporiť na nový notebook
- požičiate si bez problémov v nebankovej inštitúcii

Niektorí veritelia tiež môžu vyžadovať poistenie platieb úveru. Poistenie platieb úveru

- kryje splátky v prípade vašej platobnej neschopnosti na určitý čas
- kryje splátky v prípade vašej platobnej neschopnosti až do splatenia úveru
- nemá žiadny zmysel, iba zvyšuje splátky
- veritelia nemajú právo vyžadovať poistenie platieb úveru

Pod pojmom fixná úroková miera rozumieme

- úrokovú mieru, ktorá zostane v rovnakej výške po dobu trvania pôžičky alebo úveru
- úrokovú mieru, ktorá platí navždy
- úrokovú mieru, ktorá znamená, že nemusíš platiť navyše žiadnu čiastku
- úrokovú mieru, ktorá je dohodnutá na určitú dobu, napríklad na 5 rokov, potom sa môže zmeniť

Čerpáte pôžičku 2000 eur, chcete ju splatiť za rok pri ročnej úrokovej miere 10 % (10 % p. a.). Banka neúčtuje žiadne iné poplatky. Koľko eur musíte vrátiť banke?

- 2000
- 2020
- 2200
- 2220

Čerpáte pôžičku 3 000 €, chcete ju splatiť za 2 roky pri ročnej úrokovej miere 10 %. Za prvý rok vrátite banke 1500 €. Banka neúčtuje žiadne iné poplatky. Koľko eur celkom musíte vrátiť banke?

- 3480
- 3300
- 3630
- 3450

Ak čerpáte úver 1 000 eur s ročnou úrokovou sadzbou 10 %, potom úroky za prvý rok predstavujú sumu:

- 1100 €
- 100 €
- 10 €
- 1 €

Ak čerpáte úver 1 000 eur s polročnou úrokovou sadzbou 5 %, potom úroky za prvý rok predstavujú sumu

- menej ako 100 €
- viac ako 100 €
- 100 €

Všeobecne platí, že je výhodnejšie čerpať pôžičku s 10 %-nou ročnou úrokovou sadzbou ako s 5 %-nou polročnou úrokovou sadzbou

- je to individuálne
- je to to isté
- je to správne tvrdenie
- je to nesprávne tvrdenie

Ak si kúpite auto, pri ktorom spôsobe kúpy sa auto nestáva hneď vašim vlastníctvom?

- lízing
- vlastné financovanie
- úver od banky
- úver od nebankovej inštitúcie

Ktorý spôsob financovania zvyčajne najviac predražuje kúpu auta?

- pôžička od rodiny, priateľov alebo známych
- úver od banky
- lízing
- nedá sa jednoznačne určiť, závisí to od viacerých faktorov

Do výpočtu RPMN sa nezahŕňajú

- poplatky za vybavenie, zriadenie úveru
- bonusy za nepovinné poistenie k úveru
- sankcie v prípade neplatenia úveru, poplatky za prevod peňazí súvisiacich s úverom, poplatky za nepovinné poistenie k úveru
- poplatky za vedenie úverového účtu

Medzi krátkodobé úvery nepatrí

- lombardný úver
- spotrebný úver
- kontokorentný úver
- patria všetky uvedené druhy

Keď človek vyhlási osobný bankrot

- automaticky sa z neho stáva bezdomovec
- jeho dlhy preberie iná osoba
- na základe rozhodnutia súdu sa z neho stáva dlžník, ktorý spláca svoje záväzky v špecifickom režime
- je človek, ktorý nemá na nič nárok, pravdepodobne pôjde do väzenia

Veľkosť preplatenia obstarávanej veci cez úver najviac závisí od

- výšky úrokovej sadzby a doby splácania
- veku žiadateľa o úver a miesta bydliska
- veku žiadateľa a úrovne ukončeného vzdelania
- veku, výšky úrokovej sadzby a doby splácania úveru

Virtuálna platobná karta je

- normálna kreditná karta s neohraničeným limitom
- zvláštna kreditná karta pre fyzické osoby, ktorá umožňuje nakupovať tovary a služby cez internet a ktorá nemá fyzickú (plastovú) podobu
- špeciálna plastová karta určená len na platby v obchodoch
- karta budúcnosti – zatiaľ sa u nás nepoužíva

Úverové registre neobsahujú údaje o

- poskytnutých úveroch a pôžičkách bánk
- disciplíne a priestupkoch klientov pri splácaní úverov
- omeškaniach pri uhrádzaní rôznych záväzkov zo strany klientov
- vzájomných záväzkoch a pohľadávkach fyzických osôb

Spotrebiteľský úver sa nemôže použiť na

- kúpu pozemku
- obstaranie bývania pre deti
- financovanie štúdia v zahraničí
- neplatí nič z uvedeného

Rýchle pôžičky sú

- najdrahšou formou úveru
- najlacnejším cudzím zdrojom peňazí
- najvýhodnejším spôsobom získania peňazí
- výhodným spôsobom financovania dovolenky

Leasing predstavuje

- predaj nehnuteľností, výrobných zariadení a pod. na dohodnuté obdobie
- odkúpenie nehnuteľností, výrobných zariadení a pod. na dohodnuté obdobie za dohodnuté nájomné
- prenájom nehnuteľností, výrobných zariadení a pod. na dohodnuté obdobie za dohodnuté nájomné**
- odpredaj nehnuteľností, výrobných zariadení a pod. na dohodnuté obdobie za dohodnuté nájomné

Zmenka je

- dlhodobý cenný papier, ktorým možno bežne platiť
- doklad o požičaní peňazí, ktorý vystavuje veriteľ
- krátkodobý úverový cenný papier, v ktorom sa dlžník zaväzuje veriteľovi, že v určitej lehote splatí dlžnú sumu**
- potvrdenka o zapožičaní peňazí a nemožno s ňou obchodovať

5.4 Ako si rozumne požičiavať – záverečný test – náročnosť 1

Dokedy je potrebné splatiť študentskú pôžičku na štúdium získanú cez bankový subjekt

- do 5 rokov po ukončení štúdia
- do 15 rokov
- do 2 rokov
- do ukončenia vysokoškolského štúdia

Spotrebiteľský úver je

- láskavosť od banky
- základné spotrebiteľské právo, ktoré si môžete nárokovať
- platená služba poskytovaná bankami a ďalšími úverovými inštitúciami
- platená služba poskytovaná nebankovými inštitúciami

Hypotekárny úver môže získať občan, ktorý

- má vo svojom vlastníctve nejakú nehnuteľnosť
- je spoluvlastníkom akejkoľvek nehnuteľnosti
- sa môže zaručiť akýmkoľvek majetkom
- spĺňa podmienky banky

Cieľová suma je

- suma, ktorú môže získať sporiteľ v stavebnom sporení spolu s úverom
- peňažná čiastka, ktorú sa rozhodol klient nasporiť v stavebnom sporení
- čiastka, ktorú nám stavebná sporiteľňa vyplatí na konci nášho sporenia
- podmienkou na určité druhy investícií

Per annum – p. a. za číslom v percentuálnom vyjadrení

- je výpočet úroku po roku
- znamená ročnú úrokovú mieru
- je aktuálna cena tovarov v tomto roku
- znamená ročnú percentuálnu mieru výnosov

Ročná percentuálna miera nákladov

- je ukazovateľ, ktorý najlepšie vystihuje celkové náklady na úver
- je pomocný ukazovateľ, ktorý banka sleduje pri poskytovaní úverov
- vyjadruje, koľko finančných prostriedkov je potrebné vynaložiť na údržbu bytu každý rok
- je hlavná úroková sadzba, za ktorú požičiava centrálna banka peniaze komerčným bankám

Hypotekárne úvery môžu poskytovať

- stavebné sporiteľne
- všetky obchodné banky
- komerčné banky s osobitným povolením
- komerčné a centrálna banka

Americká hypotéka je

- bankový spotrebný úver za zvýhodnených podmienok
- bankový bezúčelový úver založený nehnuteľnosťou
- hypotekárny úver so štátnou bonifikáciou
- úver na hocičo a v akejkoľvek výške

Pri povolenom prečerpaní môžem

- ísť do mínusu na akomkoľvek bankovom účte
- čerpať peniaze na bežnom účte neobmedzene
- ísť do debetu do výšky povoleného limitu na bežnom účte
- získať ďalšie výhody od banky

Pri čerpaní pôžičiek je najdôležitejšie sa informovať o tom,

- aká je ročná úroková miera
- aká je celková cena pôžičky
- koľko eur najviac je banka ochotná požičať
- či môžete pôžičku splatiť predčasne

Najvýhodnejší spôsob obstarania auta zvyčajne je

- zmluva s lízingovou spoločnosťou
- čerpanie účelového bankového úveru
- použitie vlastných voľných finančných prostriedkov
- pôžička od nebankovej inštitúcie

Počas splácania leasingových splátok je auto majetkom

- autopredajne
- lízingovej spoločnosti
- žiadateľa o lízingový úver
- banky, ktorá lízing sprostredkovala

Počas čerpania účelového úveru na kúpu auta od banky je auto majetkom

- autopredajne
- lízingovej spoločnosti
- žiadateľa o účelový úver
- banky

Úrokové sadzby účelových úverov v porovnaní s bezúčelovými sú zvyčajne

- rovnaké
- vyššie
- nižšie
- je to individuálne

O prostriedky zo Štátneho fondu rozvoja bývania (ŠFRB) môžete požiadať na

- ministerstve hospodárstva
- ministerstve pôdohospodárstva a regionálneho rozvoja
- obecnom úrade
- na mestskom úrade okresného mesta podľa trvalého bydliska

Hodnotiace číslo vyjadruje bonitu klienta a je dôležité

- pri žiadosti o úver zo Štátneho fondu rozvoja bývania
- pri žiadaní o stavebný úver
- pri žiadosti o hypotekárny úver v komerčnej banke
- keď si otvárame termínovaný účet v banke

Štát podporuje hypotekárne úvery príspevkom na úroky

- starším občanom, ktorí si potrebujú modernizovať bývanie
- všetkým občanom, ktorých príjem je nižší ako životné minimum
- všetkým nízkopříjmovým skupinám občanov
- mladým rodinám s nízkymi príjmami

Čo by nás malo najviac zaujímať, ak sa rozhodujeme pre kúpu tovaru na splátky a vyberáme z viacerých ponúk?

- koľko daní vec preplatíme oproti platbe v hotovosti.
- Ročná percentuálna miera nákladov.
- Výška splátky.
- Úroková miera.

Finančný rozpočet je

- výkaz ziskov a strát
- je rozpis miezd všetkých zamestnancov
- súčasťou každého plánu, na realizáciu ktorého potrebujeme finančné prostriedky
- evidencia príjmov všetkých členov rodiny

Najvýhodnejší úver na bývanie môžeme získať

- z hypotekárnej banky
- s podporou mesta, v ktorom máme trvalé bydlisko
- od nebankovej veriteľskej spoločnosti
- zo Štátneho fondu rozvoja bývania

Úroky z úverov a pôžičiek

- sú cenou za požičanie peňazí
- sú nižšie ako úroky z vkladov
- platí banka svojim klientom
- sa platia iba nebankovým subjektom

Vinkuláciou v zmluve o hypotekárnom úvere

- si vyhradzuje právo nakladať so svojou nehnuteľnosťou
- zakladáme právo banky k disponovaniu s predmetnou nehnuteľnosťou v prípade nesplácania úveru
- dávame banke záložné právo k nášmu autu
- dávame banke právo disponovať s našim účtom

Úroková sadzba čerpanej pôžičky je uvádzaná

- podľa konkrétnej Zmluvy o poskytnutí pôžičky
- minimálne na 1 mesiac
- vždy na polrok
- spravidla na najbližší rok

Oplatí sa splácať úver mimoriadnymi vkladmi, t. j. znížiť úver?

- Neoplatí sa, aj tak musíte všetky úroky banke zaplatiť.
- Oplatí sa, banka nám dá zvláštnu prémieu.
- Oplatí sa, banka nám dá nový výhodnejší úver.
- Oplatí sa, môže sa skrátiť doba splácania alebo sa znížia splátky.

Ak banka vyžaduje ručiteľa,

- požiadate svojich rodičov s vedomím, že by ste nikdy nedovolili, aby oni splácali váš úver,
- odmietnete poskytnúť záruku, máte predsa prácu na plný úväzok a ste finančne spoľahlivý,
- požiadate niektorého zo svojich zamestnaných kamarátov o pomoc, aj keď viete, že ho vystavujete určitému riziku,
- osobné ručenie odmietnete, lebo ste presvedčený, že banka nemá právo ho vyžadovať.

Od podpísanej zmluvy o spotrebiteľskom úvere

- nemožno odstúpiť
- možno odstúpiť do 30 dní od dňa podpisu
- možno odstúpiť do 8 dní od podpísania zmluvy
- možno kedykoľvek odstúpiť

Čo je RPMN?

- ročná priemerná miera nákladov, ktorá sa používa pri porovnávaní úverov a pôžičiek
- rovnaká percentuálna miera navýšenia nákladov
- ročná percentuálna miera nákladov, ktorá predstavuje celkové náklady spojené s úverom alebo pôžičkou
- reálna priemerná miera nákladov, ktorá predstavuje iné pomenovanie pre úrokovú sadzbu

RPMN sa udáva

- ako číslo v absolútnom vyjadrení, napr. v eurách
- ako číslo vyjadrené v percentách
- v peňažnom vyjadrení, napr. v dolároch
- ako číslo, ktoré musí byť vyjadrené aj slovom

O kreditných kartách platí, že

- sú drahšou obmenou spotrebiteľského úveru
- sú dobré na platenie za tovar a služby, nie na vyberanie hotovosti z bankomatu
- patria k moderným nástrojom bezhotovostného platobného styku v rukách zodpovedného majiteľa
- je pravdou všetko uvedené

Rating a bonita klienta

- sú dve úplne odlišné veci
- je v princípe to isté: schopnosť splatiť úver
- rating zisťujú banky, bonitu nebankové subjekty
- sa dajú zistiť úverovou kalkulačkou

5.5 Ako si rozumne požičiavať – záverečný test – náročnosť 2

Dokedy je potrebné splatiť študentskú pôžičku na štúdium získanú cez bankový subjekt

- do 5 rokov po ukončení štúdia
- do 15 rokov
- do 2 rokov
- do ukončenia vysokoškolského štúdia

Spotrebiteľský úver je

- láskavosť od banky
- základné spotrebiteľské právo, ktoré si môžete nárokovať
- platená služba poskytovaná bankami a ďalšími úverovými inštitúciami
- platená služba poskytovaná nebankovými inštitúciami

Hypotekárny úver môže získať občan, ktorý

- má vo svojom vlastníctve nejakú nehnuteľnosť
- je spoluvlastníkom akejkoľvek nehnuteľnosti
- sa môže zaručiť akýmkoľvek majetkom
- spĺňa podmienky banky

Cieľová suma je

- suma, ktorú môže získať sporiteľ v stavebnom sporení spolu s úverom
- peňažná čiastka, ktorú sa rozhodol klient nasporiť v stavebnom sporení
- čiastka, ktorú nám stavebná sporiteľňa vyplatí na konci nášho sporenia
- podmienkou na určité druhy investícií

Per annum – p. a. za číslom v percentuálnom vyjadrení

- je výpočet úroku po roku
- znamená ročnú úrokovú mieru
- je aktuálna cena tovarov v tomto roku
- znamená ročnú percentuálnu mieru výnosov

Ročná percentuálna miera nákladov

- je ukazovateľ, ktorý najlepšie vystihuje celkové náklady na úver
- je pomocný ukazovateľ, ktorý banka sleduje pri poskytovaní úverov
- vyjadruje, koľko finančných prostriedkov je potrebné vynaložiť na údržbu bytu každý rok
- je hlavná úroková sadzba, za ktorú požičiava centrálna banka peniaze komerčným bankám

Hypotekárne úvery môžu poskytovať

- stavebné sporiteľne
- všetky obchodné banky
- komerčné banky s osobitným povolením
- komerčné a centrálna banka

Americká hypotéka je

- bankový spotrebný úver za zvýhodnených podmienok
- bankový bezúčelový úver založený nehnuteľnosťou
- hypotekárny úver so štátnou bonifikáciou
- úver na hocičo a v akejkoľvek výške

Pri povolenom prečerpaní môžem

- ísť do mínusu na akomkoľvek bankovom účte
- čerpať peniaze na bežnom účte neobmedzene
- ísť do debetu do výšky povoleného limitu na bežnom účte
- získať ďalšie výhody od banky

Pri čerpaní pôžičiek je najdôležitejšie sa informovať o tom,

- aká je ročná úroková miera
- aká je celková cena pôžičky
- koľko eur najviac je banka ochotná požičať
- či môžete pôžičku splatiť predčasne

Chcete si kúpiť nový notebook, ale banka vám odmietne poskytnúť úver

- pohádate sa so svojím osobným bankárom
- odídete sklamaný, ale utvrdený v tom, že si počítač kúpite za každú cenu
- znovu zvážite okolnosti a dospejete k záveru, že najlepšie bude, ak začnete sporiť na nový notebook
- požičiate si bez problémov v nebankovej inštitúcii

Niektorí veritelia tiež môžu vyžadovať poistenie platieb úveru. Poistenie platieb úveru

- kryje splátky v prípade vašej platobnej neschopnosti na určitý čas
- kryje splátky v prípade vašej platobnej neschopnosti až do splatenia úveru
- nemá žiadny zmysel, iba zvyšuje splátky
- veritelia nemajú právo vyžadovať poistenie platieb úveru

Pod pojmom fixná úroková miera rozumieme

- úrokovú mieru, ktorá zostane v rovnakej výške po dobu trvania pôžičky alebo úveru
- úrokovú mieru, ktorá platí navždy
- úrokovú mieru, ktorá znamená, že nemusíš platiť navyše žiadnu čiastku
- úrokovú mieru, ktorá je dohodnutá na určitú dobu, napríklad na 5 rokov, potom sa môže zmeniť

Čerpáte pôžičku 2000 eur, chcete ju splatiť za rok pri ročnej úrokovej miere 10 % (10 % p. a.). Banka neúčtuje žiadne iné poplatky. Koľko eur musíte vrátiť banke?

- 2000
- 2020
- 2200
- 2220

Čerpáte pôžičku 3 000 €, chcete ju splatiť za 2 roky pri ročnej úrokovej miere 10 %. Za prvý rok vrátite banke 1500 €. Banka neúčtuje žiadne iné poplatky. Koľko eur celkom musíte vrátiť banke?

- 3480
- 3300
- 3630
- 3450

Ak čerpáte úver 1 000 eur s ročnou úrokovou sadzbou 10 %, potom úroky za prvý rok predstavujú sumu:

- 1100 €
- 100 €
- 10 €
- 1 €

Ak čerpáte úver 1 000 eur s polročnou úrokovou sadzbou 5 %, potom úroky za prvý rok predstavujú sumu

- menej ako 100 €
- viac ako 100 €
- 100 €

Všeobecne platí, že je výhodnejšie čerpať pôžičku s 10 %-nou ročnou úrokovou sadzbou ako s 5 %-nou polročnou úrokovou sadzbou

- je to individuálne
- je to to isté
- je to správne tvrdenie
- je to nesprávne tvrdenie

Ak si kúpite auto, pri ktorom spôsobe kúpy sa auto nestáva hneď vašim vlastníctvom?

- lízing
- vlastné financovanie
- úver od banky
- úver od nebankovej inštitúcie

Ktorý spôsob financovania zvyčajne najviac predražuje kúpu auta?

- pôžička od rodiny, priateľov alebo známych
- úver od banky
- lízing
- nedá sa jednoznačne určiť, závisí to od viacerých faktorov

Do výpočtu RPMN sa nezahŕňajú

- poplatky za vybavenie, zriadenie úveru
- bonusy za nepovinné poistenie k úveru
- sankcie v prípade neplatenia úveru, poplatky za prevod peňazí súvisiacich s úverom, poplatky za nepovinné poistenie k úveru
- poplatky za vedenie úverového účtu

Medzi krátkodobé úvery nepatrí

- lombardný úver
- spotrebný úver
- kontokorentný úver
- patria všetky uvedené druhy

Keď človek vyhlási osobný bankrot

- automaticky sa z neho stáva bezdomovec
- jeho dlhy preberie iná osoba
- na základe rozhodnutia súdu sa z neho stáva dlžník, ktorý spláca svoje záväzky v špecifickom režime
- je človek, ktorý nemá na nič nárok, pravdepodobne pôjde do väzenia

Veľkosť preplatenia obstarávanej veci cez úver najviac závisí od

- výšky úrokovej sadzby a doby splácania
- veku žiadateľa o úver a miesta bydliska
- veku žiadateľa a úrovne ukončeného vzdelania
- veku, výšky úrokovej sadzby a doby splácania úveru

Virtuálna platobná karta je

- normálna kreditná karta s neohraničeným limitom
- zvláštna kreditná karta pre fyzické osoby, ktorá umožňuje nakupovať tovary a služby cez internet a ktorá nemá fyzickú (plastovú) podobu
- špeciálna plastová karta určená len na platby v obchodoch
- karta budúcnosti – zatiaľ sa u nás nepoužíva

Úverové registre neobsahujú údaje o

- poskytnutých úveroch a pôžičkách bánk
- disciplíne a priestupkoch klientov pri splácaní úverov
- omeškaniach pri uhrádzaní rôznych záväzkov zo strany klientov
- vzájomných záväzkoch a pohľadávkach fyzických osôb

Spotrebiteľský úver sa nemôže použiť na

- kúpu pozemku
- obstaranie bývania pre deti
- financovanie štúdia v zahraničí
- neplatí nič z uvedeného

Rýchle pôžičky sú

- najdrahšou formou úveru
- najlacnejším cudzím zdrojom peňazí
- najvýhodnejším spôsobom získania peňazí
- výhodným spôsobom financovania dovolenky

Leasing predstavuje

- predaj nehnuteľností, výrobných zariadení a pod. na dohodnuté obdobie
- odkúpenie nehnuteľností, výrobných zariadení a pod. na dohodnuté obdobie za dohodnuté nájomné
- prenájom nehnuteľností, výrobných zariadení a pod. na dohodnuté obdobie za dohodnuté nájomné**
- odpredaj nehnuteľností, výrobných zariadení a pod. na dohodnuté obdobie za dohodnuté nájomné

Zmenka je

- dlhodobý cenný papier, ktorým možno bežne platiť
- doklad o požičaní peňazí, ktorý vystavuje veriteľ
- krátkodobý úverový cenný papier, v ktorom sa dlžník zaväzuje veriteľovi, že v určitej lehote splatí dlžnú sumu**
- potvrdenka o zapožičaní peňazí a nemožno s ňou obchodovať

5.6 Ako si rozumne požičiavať – otázky a úlohy

1. Urobte si finančný plán k realizácii vášho cieľa: „Kde budem o 7 rokov.“ Konkretizujete cieľ, potrebnú výšku finančného zabezpečenia, spôsob ako finančnú rezervu vytvoríte. Prezentujte svoj plán spolužiakom!
2. Napíšte 5 dôvodov, prečo ľudia navštevujú banky.
3. Plánujete bývať v budúcnosti s rodičmi? a) ak nie, vyberte si najlacnejší úver, t. j. zo ŠFRB. Pri nezmenených podmienkach budete potrebovať 20 % vlastných zdrojov. Vymyslíte stratégiu a taktiku ako ich zabezpečiť. b) ak áno, budete potrebovať úver na rekonštrukciu spoločného bývania. Riešte hypotékou pre mladých, kde potrebujete 30 % vlastných prostriedkov.
4. Kedy a kde sa v histórii ľudstva objavil dlžobný úpis a akú mal formu?
5. Vypočítajte, o koľko viac zaplatíte za bicykel v predajnej cene 330 EUR, ak je splátkový koeficient 1,15? Aká bude mesačná splátka pri 30 % akontácii na 10 mesiacov? Podľa akých kritérií (aj nefinančných) by ste vy zvažovali svoje rozhodnutie o nákupe na splátky?
6. Zistite si podmienky poskytovania pôžičiek na štúdium. Kto ich poskytuje? Aké sú podmienky schválenia, poskytnutia pôžičky? Kde by ste potrebné informácie vedeli získať? Zistené údaje, kontakty si uložte, v blízkej budúcnosti sa vám môžu zísť.
7. Ako sa nazývajú databázy klientov, ktoré banke pomáhajú rozhodnúť sa, či úver poskytnú alebo nie?
8. Viete, čo je S.O. S., Kešovka, Záložňa, Hotovosť atď.? Na čo tieto spoločnosti slúžia? Poznate ďalšie podobné? Využili by ste ich služby?
9. Váš starší kamarát si chce zobrať bezúčelový úver vo výške 10 000 eur. Navštívil dve banky, ktoré mu vypracovali ponuku. Radí sa s vami, ktorú využiť: a) banka A – úroková sadzba 18 % p. a., poplatky za vybavenie a správu úveru 200 eur. b) banka B – úroková sadzba 19 %, poplatok za vybavenie úveru 150 eur, ročný poplatok za vedenie účtu 24 eur. Úver chce splatiť za 5 rokov.
10. Diskutujeme: Aké výhody a nevýhody má kreditná karta?
11. Potrebujem „rýchle prachy“. Prezerám si ponuku v inzertných novinách. Ako zistím, že spoločnosť, ktorej podmienky pôžičky sa mi pozdávajú, je dôveryhodná?

KAPITOLA 6. ŽIVOTNÉ ISTOTY A RIZIKÁ

6.1 Životné istoty a riziká – vstupný test

Poistovne sú

- finančné inštitúcie – podobne ako banky – sústreďujú finančné prostriedky a požičiavajú ich
- finančné inštitúcie, ktoré preberajú na seba rôzne riziká za poistených za odplatu**
- nefinančné inštitúcie, ktoré pomáhajú poškodeným pri živelných pohromách
- podnikateľské subjekty, ktoré zhŕňajú od ľudí peniaze a keď majú platiť, tak sa tomu vyhýbajú

Súčasťou verejných financií je

- dobrovoľné poistenie
- poistenie služieb
- povinné zmluvné poistenie
- zdravotné a sociálne poistenie**

Životné poistenie má za cieľ

- ochrániť poisteného a jeho rodinu v prípade výrazného zníženia, resp. straty príjmu**
- vytvoriť finančnú rezervu k určitému dátumu
- pomôcť poistenému a jeho rodine v životne dôležitých momentoch ako je svadba, ukončenie štúdia alebo pohreb
- našetriť peniaze pre prípad neskoršej potreby zhodnotiť vložené prostriedky

Pre úrazové poistenie a iné druhy doplnkových poistení platí:

- Poistený dostane späť vložené prostriedky, ak nemal žiaden úraz.
- Poistený dostane určitú čiastku – tzv. odkupnú hodnotu poistky.
- Poistený dostane plnenie z daného titulu len vtedy, ak mal poistnú udalosť, na ktorú sa vzťahuje poistenie, inak nedostane nič.**
- Poistený dostane rozdiel medzi zaplateným poistným a čerpaným plnením.

Štátna podpora bývania sa premieta do

- špeciálnych termínovaných vkladov
- stavebného sporenia a do hypotekárnych úverov**
- investovania do podielových fondov
- jednorazovej finančnej výpomoci pri obstaraní alebo rekonštrukcii bytu

Vyplácanie starobných, invalidných a iných dôchodkov zabezpečuje

- prvá penzijná spoločnosť
- dôchodková poisťovňa
- sociálna poisťovňa**
- doplnková dôchodková spoločnosť

Poistné je

- cena za poistenie, t. j. za poskytnutú finančnú službu, môže zahŕňať aj sporivú zložku**
- náhrada škody pri poistnom plnení zo strany poisťovne
- riziko, že sa nám niečo môže stať
- finančná služba, ktorú poskytujú poisťovne

Nemocenské, ošetrovné a materské vypláca

- zdravotná poisťovňa
- sociálna poisťovňa
- úrad práce
- odbor sociálneho zabezpečenia okresného úradu

Príspevky a prídavky na deti dostávajú

- oprávnené osoby podľa platných predpisov
- všetci rodičia, pestúni a náhradní rodičia
- tí, ktorí spĺňajú hranicu minimálneho príjmu
- mladí rodičia do 30 rokov

Medzi rizikové poistenia nepatrí

- úrazové, dôchodkové a majetkové poistenie
- poistenie domácnosti a poistenie zodpovednosti za prevádzku motorových vozidiel
- kapitálové a investičné životné poistenie
- zdravotné poistenie

6.2 Životné istoty a riziká – priebežný test – náročnosť 1

V systéme doplnkového dôchodkového poistenia môžu byť

- povinne zapojení všetci občania
- dobrovoľne zapojení zamestnávateľa, zamestnanci, SZČO i ostatní občania
- zamestnávateľa povinne a zamestnanci dobrovoľne
- zamestnávateľa dobrovoľne, zamestnanci povinne

Pojem solidárnosť v poisťovníctve znamená, že

- budeme prispievať ľuďom v núdzi, podporovať tých, ktorí to potrebujú
- pomáhame ľuďom vo svojom okolí a očakávame, že aj oni nám budú pomáhať, keď to budeme potrebovať alebo, keď o pomoc požiadame
- prispievame s viacerými osobami na rovnaký účel do spoločného fondu pre prípad vzniku určitej skutočnosti s vedomím, že sa vložené prostriedky dostanú do rúk oprávnených osôb
- že sme smiešni, lebo dnes urobí človek najlepšie, keď sa postará každý sám o seba

Zaistením sa poisťovne

- chránia pred živelnými pohromami
- zlučujú, aby sa vyhli neoprávneným nárokom klientov
- zabezpečujú, aby bola ich činnosť vždy zisková
- poisťujú v iných spoločnostiach, aby mohli preberať vyššie poistné riziká, ako sú schopné uniesť samy

Zábranná činnosť poisťovne sa orientuje na

- zaberanie majetku poistencov – neplatičov poistného
- výchovné a preventívne aktivity, aby sa zabránilo vzniku škôd na zdraví a životoch ľudí a na majetku
- zabránenie preberaniu nepoistiteľných rizík zo strany poisťovne ako je napríklad cesta na Mesiac a pod.
- zabraňovanie vzniku ďalších poisťovní vzhľadom na ich veľký počet

Pre kapitálové životné poistenie je typické, že

- prináša ľuďom doživotnú rentu
- garantuje poistnú sumu pre prípad úmrtia a dožitia vrátane pevnej úrokovej miery
- je určené pre kapitálovo silných poistencov, aby si vytvárali dostatočnú finančnú rezervu na dôchodok
- nie je možné k nemu dohodnúť doplnkové poistenia

Investičné životné poistenie

- garantuje poistnú sumu pre prípad úmrtia, negarantuje výnosy sporivej zložky poistného
- investuje celé poistné na kapitálovom trhu, a tým sa vnáša do poistenia prvok rizika
- je spojené s investovaním do nehnuteľností
- je starší druh životného poistenia

Poistenie proti krádeži patrí medzi poistenia

- zákonné neživotné, neovplyvniteľné, často využívané v rôznych inštitúciách
- povinné zmluvné s tvorbou kapitálovej rezervy
- dobrovoľné životné, rizikové
- neživotné poistenie majetku, zmluvné dobrovoľné, rizikové, ovplyvniteľné

Riziko straty majetku, choroby, úrazu, úmrtia atď.

- nemožno ovplyvniť
- možno predvídať a primerane sa na jeho dopad pripraviť svojou opatrnosťou a šetrnosťou
- možno znížiť rozkladom medzi mnohých, ktorí s týmto rizikom počítajú, cez poisťovňu
- sa teba netýka, lebo sa takýmto rizikám všemožne vyhýbaš

Poistník je osoba, ktorá

- dostane peňažné plnenie od poisťovne vždy, lebo s ňou podpísal zmluvu
- je vždy totožná s poisteným
- dostane peňažné plnenie od poisťovne, ak je zároveň aj poisteným
- nemá nárok na peniaze od poisťovateľa

Poistený je

- tá istá osoba ako poisťník
- osoba, ktorá má nárok na peňažné plnenie v prípade vzniku poistnej udalosti
- osoba, ktorá musí platiť poisťné
- osoba, ktorá má nárok na peňažné a nepeňažné plnenie v prípade vzniku poistnej udalosti

Medzi rezervotvorné poistenia patrí

- životné poistenie na dôchodok, združené poistenie mládeže, poistenie bytu, životné poistenie na dožitie
- životné poistenie na dôchodok, združené poistenie mládeže, životné poistenie na dožitie
- životné poistenie na dôchodok, životné poistenie na dožitie, úrazové doplnkové poistenie, havarijné poistenie
- poistenie bytu, poistenie študijných nákladov, poistenie pohrebných nákladov

Indexácia alebo dynamizácia životnej poistky znamená

- zvyšovanie poistného o priemernú ročnú mieru inflácie a zvyšovanie poistného krytia
- znižovanie poistného o priemernú ročnú mieru inflácie a zvyšovanie poistného krytia
- zvyšovanie poistného podľa rastu nákladov danej poisťovne
- znižovanie poistného podľa rastu príjmov danej poisťovne

Základné druhy sociálneho poistenia sú

- dôchodkové poistenie, poistenie v nezamestnanosti
- zdravotné, nemocenské a dôchodkové poistenie
- nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie, poistenie v nezamestnanosti
- úrazové, invalidné, havarijné a povinné zmluvné poistenie mládeže

Z 1. a 2. dôchodkového piliera sú vyplácané

- starobný dôchodok, vdovský alebo vdovecký dôchodok, sirotsky dôchodok, dávky pri ošetrovaní člena rodiny
- starobný a invalidný dôchodok
- starobný dôchodok, predčasný dôchodok, invalidný dôchodok, vdovský alebo vdovecký dôchodok, sirotsky dôchodok
- vdovský dôchodok, materský príspevok a materské dávky

Aký je v súčasnosti dôchodkový vek mužov na Slovensku?

- 60 rokov, 50 dní
- 62 rokov, 6 mesiacov
- 65 rokov, 25 dní
- 70 rokov

Odkedy sa u nás uplatňuje jednotný vek odchodu do dôchodku pre mužov i pre ženy?

- od roku 2020
- od roku 2015
- od roku 2018
- od roku 2014

Z nemocenského poistenia sa vypláca

- náhrada mzdy pri dočasnej práceneschopnosti, sirotský dôchodok, podpora pri ošetrovaní člena rodiny
- náhrada mzdy pri dočasnej práceneschopnosti, ošetrovné, materská dávka, vyrovnávací dávka
- denné dávky počas choroby a pri liečení úrazu
- náhrada mzdy pri trvalej práceneschopnosti alebo invalidite, denná dávka za pobyt v nemocnici, výdavok za ošetrovanie u lekára

Čo znamená skratka PZP?

- plánovaná zóna poistenia
- právne zastúpenie poistníka
- povinné zmluvné poistenie
- priemerný zárobok poistenca

Poistné obdobie

- je dohodnuté obdobie, na ktoré poistník platí vopred poistné (rok, polrok, štvrtrok, mesiac)
- je dohodnutá doba trvania poistenia
- je čas, na ktorý sa nevzťahuje dané poistenie
- je dohodnuté obdobie, na ktoré sa vzťahuje dohodnutá poistná ochrana

Poistné je

- náhrada škody pri poistnom plnení zo strany poisťovne
- nutné zlo, ktoré vyplynie z poistnej zmluvy
- cena za poistenie
- riziko, že sa nám niečo môže stať

Doplňkovým poistením "Oslobodenie od platenia" sa poistník

- chráni pre prípad úmrtia
- zabezpečí pre prípad úrazu
- zabezpečí pre prípad trvalej invalidity, kedy preberá povinnosť uhrádzať poistné za neho poisťovňa
- natrvalo oslobodí od povinnosti platiť poistné v životnej poistke v prípade nezamestnanosti

Najstaršie historické pramene o poisťovaní na našom území sa týkajú

- poľnohospodárstva
- baníctva
- lesného a rybného hospodárstva
- obchodu

Podmienaná návratnosť v poisťných vzťahoch znamená

- peňažné odškodnenie poisteného v prípade vzniku poisťnej udalosti
- splnenie podmienky pravidelného platenia poisťného počas celej dohodnutej doby
- čiastočná alebo úplná kompenzácia vložených prostriedkov do poistenia pri splnení špecifickej dohodnutej podmienky
- vrátenie vložených prostriedkov do poistenia, ak nebola počas poisťnej doby žiadna poisťná udalosť

Solidaritu v poisťovníctve preukazujeme ostatným poisteným

- pravidelným zasielaním menších peňažných čiastok na ich účty
- ponechaním nášho vkladu v prospech tých, ktorým sa stane poisťná udalosť
- aspoň občasnou účasťou na protestných demonštráciách za ich práva
- aj podporným hlasovaním za práva poistených na webových stránkach verejných a komerčných poisťovní

Ak niekto pracuje na dohodu, komunikáciu so sociálnou poisťovňou má na starosti

- zamestnávateľ
- zamestnanec
- sociálna poisťovňa
- samostatne zárobkovo činná osoba

Za správny výpočet poisťného do sociálneho poistenia a jeho úhradu v stanovenom termíne v prípade SZČO zodpovedá

- osoba, ktorá mu vedie účtovníctvo a ekonomickú agendu
- príslušný pracovník sociálnej poisťovne, ktorý má agendu daného živnostníka na starosti
- sám živnostník
- konateľ firmy

Dočasne nezamestnaný pracujúci má nárok na výplatu podpory

- podľa toho, ako dlho a v akej výške si platil odvody do poistenia pre prípad nezamestnanosti
- najmenej štyri mesiace maximálne 50 percent z priemerného denného príjmu v poslednom zamestnaní
- počas ôsmich mesiacov, minimálne však šesť mesiacov
- po celý čas, kým si nenájde prácu

Poistenie je

- cena za poistenie, t. j. za poskytnutú finančnú službu, môže zahŕňať aj sporivú zložku
- riziko, že sa nám niečo môže stať
- finančná služba, ktorú poskytujú poisťovne
- náhrada škody pri poistnom plnení zo strany poisťovne

Komerčná poisťovňa je

- podnikateľský subjekt, ktorý poskytuje služby v oblasti poistenia a zaistenia
- právnická osoba, môže mať formu akciovej spoločnosti alebo spoločnosti s ručením obmedzeným
- príspevková organizácia zameraná na finančné služby, podniká s príspevkom štátu
- finančná inštitúcia priamo riadená NBS

Oprávnenou osobou v životnom poistení môže byť

- ktokoľvek, koho poistený určil k výplате poistnej sumy pri jeho úmrtí
- manžel/ka, deti, rodičia a potom ďalší príbuzní zomrelej poistenej osoby
- manželka alebo životná partnerka, aj keď ju poistený neuviedol do zmluvy
- manžel/ka, deti, rodičia, súrodenci, ak ich zomrelý nemá, tak štát

Poistenie zodpovednosti za spôsobenú škodu domácim zvieratám

- je možné, ale len vo vybraných poisťovniach, ktoré majú na to súhlas NBS
- nie je možné
- sa najčastejšie uzatvára ako doplnkové poistenie k životnému poisteniu osôb
- je najčastejšie súčasťou poistenia bytu, domu alebo domácnosti

6.3 Životné istoty a riziká – priebežný test – náročnosť 2

Z akých zdrojov sa vypláca výsluhový dôchodok?

- zo sociálneho fondu zamestnávateľa
- z 1. piliera
- z 2. piliera
- z 3. piliera

Povinné zmluvné poistenie je definované

- nariadením orgánu verejnej správy, ktorý vyberá daň z motorových vozidiel
- vyhláškou
- zákonom
- interným nariadením poisťovne

Plnenie z PZP dostane

- dieťa vždy, a tiež zdravotne ťažko alebo čiastočne postihnutý účastník automobilovej nehody pri splnení určitých podmienok
- poisťník – majiteľ motorového vozidla, ktorým bola nehoda spôsobená
- poškodený účastník cestnej premávky z PZP držiteľa motorového vozidla, prevádzkou ktorého poisťná udalosť nastala
- ktorýkoľvek zdravotne poistený účastník cestnej premávky

Výpovedná lehota na zrušenie PZP

- je v období 6 týždňov pred uplynutím konca poisťného obdobia
- je v období 6 dní pred koncom poisťného obdobia
- je v období 1 mesiac pred koncom poisťného obdobia
- neexistuje, auto musí mať povinné zmluvné poistenie vždy v tej istej poisťovni

Poisťnú zmluvu (poistenie) môžete zrušiť

- elektronickou poštou
- telefonicky, resp. sms-správou
- iba písomnou výpoveďou
- nezáleží na forme, hlavne aby ste ju zrušili v predpísanej lehote

Ktorý dátum je dôležitý pre určenie začiatku výpovednej lehoty?

- deň podpísania výpovede
- deň podpísania zmluvy
- deň začiatku poistenia
- deň začiatku výpovede

Je možné uzatvoriť havarijné poistenie na ojazdené auto dovezené zo zahraničia?

- Áno, ale je to možné iba v krajine, z ktorej bolo importované.
- Áno, je to možné, ale len v krajine, do ktorej bolo exportované.
- Nie je to možné.
- Áno – v krajine, ktorá prideluje štátnu poznávaciu značku.

Poistenie splácania úveru

- kryje vaše splátky v prípade dočasnej platobnej neschopnosti
- vyžadujú všetci nelicencovaní veritelia
- je povinné pri hypotekárnom úvere, pri spotrebnom to banky nevyžadujú
- vás istí pre prípad neschopnosti splatiť akýkoľvek úver

Povinné zmluvné poistenie pri kúpe auta od lízingovej spoločnosti poisťuje

- kupujúci t. j. nájomca, a tiež aj uhrádza poistné
- lízingová spoločnosť, poistné uhrádza kupujúci, t. j. nájomca
- lízingová spoločnosť, ktorá uhrádza aj poistné
- poistné je dobrovoľné, preto ho nemusí platiť ani kupujúci (nájomca), ani lízingová spoločnosť

Povinné zmluvné poistenie pri kúpe auta prostredníctvom úveru poisťuje

- spoločnosť, ktorá auto predáva
- banka, ktorá zároveň platí aj poistné
- kupujúci, ktorý tiež platí aj poistné
- poisťovňa, ktorá zároveň poistné plnenie platí

Poistné do sociálnej poisťovne treba platiť

- do určeného dňa na začiatku bežného mesiaca za predchádzajúci
- najneskôr na konci každého mesiaca ako preddavok na nasledujúci mesiac
- začiatkom roka za celý uplynulý rok
- vždy, keď máte dostatok voľných peňažných prostriedkov

Omeškania platieb do sociálnej a zdravotnej poisťovne

- nemajú žiaden vplyv na vaše finančné plány
- nemusia nikoho zaujímať, je to výlučne vaša vec
- ovplyvnia vašu pozíciu v budúcnosti, napríklad zhoršia úverové skóre pri žiadosti o úver v banke
- zlepšujú vaše cash flow, lebo máte svoje peniaze dlhšie k dispozícii, ale musíte počítať aj so sankciami za omeškanie

Stratu a odcudzenie dokladov si možno poistiť

- v poistení domácnosti a v cestovnom poistení
- poistením bytu, auta alebo batožiny proti krádeži
- poistením zodpovednosti za spôsobenú škodu
- v akomkoľvek rizikovom poistení

Poistník je osoba, ktorá

- dostane vždy poistné plnenie od poisťovateľa
- podpisuje poistnú zmluvu a zodpovedá za platenie poistného
- poisťuje seba, svoje deti a majetok obce, v ktorej žije
- jedná s poisťovňou, bankou a ostatnými finančnými inštitúciami

Ak máte schválený hypotekárny úver, musia byť poistené

- auto a byt žiadateľa
- splátky úveru pre prípad platobnej neschopnosti žiadateľa
- nehnuteľnosti, ktoré sa z úverových peňazí financujú
- nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom záložného práva

Zákonné úrazové poistenie

- platí každý zamestnávateľ do sociálnej poisťovne na krytie rizika pracovného úrazu a choroby z povolania jeho zamestnancov
- platí každý zamestnávateľ do sociálnej poisťovne na krytie rizika pracovného úrazu a choroby z povolania majiteľov a manažérov firmy
- si platí každý zamestnanec pre prípad vzniku pracovného úrazu, choroby z povolania a trvalej invalidity
- sa týka každého obyvateľa Slovenska – vyplýva zo zákona

Výška životného minima je čiastka, ktorá

- je individuálna –závisí od pohlavia, miesta bydliska a veku
- je minimálna hranica príjmov, ktorú potrebuje fyzická osoba na prežitie, je vyhlasovaná vždy k 1. 1. bežného roka
- je minimálna hranica príjmov, ktorú potrebuje fyzická osoba na prežitie, je vyhlasovaná vždy k 1. 7. bežného roka
- je fixne štátom určená výška peňažných prostriedkov, z ktorých musí každá osoba vyžiť a ktorú štát občanom garantuje

Zdravotné poistenie platí štát zo štátneho rozpočtu za

- občanov bez vlastného príjmu
- deti, študentov a invalidných dôchodcov
- poslancov SNR a členov zastupiteľských orgánov všetkých stupňov miestnej samosprávy
- všetkých nezamestnaných s výnimkou mladých ľudí do 35 rokov

Komerčné poistenie je

- niekedy povinné a niekedy dobrovoľné
- vždy dobrovoľné na základe uzatvorenej poisťovnej zmluvy
- v niektorých povolaniach povinné
- dobrovoľné len pre ľudí nad 50 rokov kvôli príjmu do dôchodku

Poistné riziko je

- pravdepodobnosť, že skracuje poisťovňa, s ktorou máte uzatvorenú životnú poisťku
- pravdepodobnosť, že vyhráte v LOTO, len ak sa poistíte
- pravdepodobnosť vzniku takej poisťovnej udalosti, na ktorú nie ste poistený
- vyčísliteľná pravdepodobnosť vzniku negatívnej, nebezpečnej udalosti

6.4 Životné istoty a riziká – záverečný test – náročnosť 1

V systéme doplnkového dôchodkového poistenia môžu byť

- povinne zapojení všetci občania
- dobrovoľne zapojení zamestnávateľa, zamestnanci, SZČO i ostatní občania
- zamestnávateľa povinne a zamestnanci dobrovoľne
- zamestnávateľa dobrovoľne, zamestnanci povinne

Pojem solidárnosť v poisťovníctve znamená, že

- budeme prispievať ľuďom v núdzi, podporovať tých, ktorí to potrebujú
- pomáhame ľuďom vo svojom okolí a očakávame, že aj oni nám budú pomáhať, keď to budeme potrebovať alebo, keď o pomoc požiadame
- prispievame s viacerými osobami na rovnaký účel do spoločného fondu pre prípad vzniku určitej skutočnosti s vedomím, že sa vložené prostriedky dostanú do rúk oprávnených osôb
- že sme smiešni, lebo dnes urobí človek najlepšie, keď sa postará každý sám o seba

Zaistením sa poisťovne

- chránia pred živelnými pohromami
- zlučujú, aby sa vyhli neoprávneným nárokom klientov
- zabezpečujú, aby bola ich činnosť vždy zisková
- poisťujú v iných spoločnostiach, aby mohli preberať vyššie poistné riziká, ako sú schopné uniesť samy

Zábranná činnosť poisťovne sa orientuje na

- zaberanie majetku poistencov – neplatičov poistného
- výchovné a preventívne aktivity, aby sa zabránilo vzniku škôd na zdraví a životoch ľudí a na majetku
- zabránenie preberaniu nepoistiteľných rizík zo strany poisťovne ako je napríklad cesta na Mesiac a pod.
- zabraňovanie vzniku ďalších poisťovní vzhľadom na ich veľký počet

Pre kapitálové životné poistenie je typické, že

- prináša ľuďom doživotnú rentu
- garantuje poistnú sumu pre prípad úmrtia a dožitia vrátane pevnej úrokovej miery
- je určené pre kapitálové silných poistencov, aby si vytvárali dostatočnú finančnú rezervu na dôchodok
- nie je možné k nemu dohodnúť doplnkové poistenia

Investičné životné poistenie

- garantuje poistnú sumu pre prípad úmrtia, negarantuje výnosy sporivej zložky poistného
- investuje celé poistné na kapitálovom trhu, a tým sa vnáša do poistenia prvok rizika
- je spojené s investovaním do nehnuteľností
- je starší druh životného poistenia

Poistenie proti krádeži patrí medzi poistenia

- zákonné neživotné, neovplyvniteľné, často využívané v rôznych inštitúciách
- povinné zmluvné s tvorbou kapitálovej rezervy
- dobrovoľné životné, rizikové
- neživotné poistenie majetku, zmluvné dobrovoľné, rizikové, ovplyvniteľné

Riziko straty majetku, choroby, úrazu, úmrtia atď.

- nemožno ovplyvniť
- možno predvídať a primerane sa na jeho dopad pripraviť svojou opatrnosťou a šetrnosťou
- možno znížiť rozkladom medzi mnohých, ktorí s týmto rizikom počítajú, cez poisťovňu
- sa teba netýka, lebo sa takýmto rizikám všemožne vyhýbaš

Poistník je osoba, ktorá

- dostane peňažné plnenie od poisťovne vždy, lebo s ňou podpísal zmluvu
- je vždy totožná s poisteným
- dostane peňažné plnenie od poisťovne, ak je zároveň aj poisteným
- nemá nárok na peniaze od poisťovateľa

Poistený je

- tá istá osoba ako poisťník
- osoba, ktorá má nárok na peňažné plnenie v prípade vzniku poistnej udalosti
- osoba, ktorá musí platiť poisťné
- osoba, ktorá má nárok na peňažné a nepeňažné plnenie v prípade vzniku poistnej udalosti

Medzi rezervotvorné poistenia patrí

- životné poistenie na dôchodok, združené poistenie mládeže, poistenie bytu, životné poistenie na dožitie
- životné poistenie na dôchodok, združené poistenie mládeže, životné poistenie na dožitie
- životné poistenie na dôchodok, životné poistenie na dožitie, úrazové doplnkové poistenie, havarijné poistenie
- poistenie bytu, poistenie študijných nákladov, poistenie pohrebných nákladov

Indexácia alebo dynamizácia životnej poistky znamená

- zvyšovanie poistného o priemernú ročnú mieru inflácie a zvyšovanie poistného krytia
- znižovanie poistného o priemernú ročnú mieru inflácie a zvyšovanie poistného krytia
- zvyšovanie poistného podľa rastu nákladov danej poisťovne
- znižovanie poistného podľa rastu príjmov danej poisťovne

Základné druhy sociálneho poistenia sú

- dôchodkové poistenie, poistenie v nezamestnanosti
- zdravotné, nemocenské a dôchodkové poistenie
- nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie, poistenie v nezamestnanosti
- úrazové, invalidné, havarijné a povinné zmluvné poistenie mládeže

Z 1. a 2. dôchodkového piliera sú vyplácané

- starobný dôchodok, vdovský alebo vdovecký dôchodok, sirotsky dôchodok, dávky pri ošetrovaní člena rodiny
- starobný a invalidný dôchodok
- starobný dôchodok, predčasný dôchodok, invalidný dôchodok, vdovský alebo vdovecký dôchodok, sirotsky dôchodok
- vdovský dôchodok, materský príspevok a materské dávky

Aký je v súčasnosti dôchodkový vek mužov na Slovensku?

- 60 rokov, 50 dní
- 62 rokov, 6 mesiacov
- 65 rokov, 25 dní
- 70 rokov

Odkedy sa u nás uplatňuje jednotný vek odchodu do dôchodku pre mužov i pre ženy?

- od roku 2020
- od roku 2015
- od roku 2018
- od roku 2014

Z nemocenského poistenia sa vypláca

- náhrada mzdy pri dočasnej práceneschopnosti, sirotský dôchodok, podpora pri ošetrovaní člena rodiny
- náhrada mzdy pri dočasnej práceneschopnosti, ošetrovne, materská dávka, vyrovnávací dávka
- denné dávky počas choroby a pri liečení úrazu
- náhrada mzdy pri trvalej práceneschopnosti alebo invalidite, denná dávka za pobyt v nemocnici, výdavok za ošetrovanie u lekára

Čo znamená skratka PZP?

- plánovaná zóna poistenia
- právne zastúpenie poistníka
- povinné zmluvné poistenie
- priemerný zárobok poistenca

Poistné obdobie

- je dohodnuté obdobie, na ktoré poistník platí vopred poistné (rok, polrok, štvrtrok, mesiac)
- je dohodnutá doba trvania poistenia
- je čas, na ktorý sa nevzťahuje dané poistenie
- je dohodnuté obdobie, na ktoré sa vzťahuje dohodnutá poistná ochrana

Poistné je

- náhrada škody pri poistnom plnení zo strany poisťovne
- nutné zlo, ktoré vyplynie z poistnej zmluvy
- cena za poistenie
- riziko, že sa nám niečo môže stať

Doplňkovým poistením "Oslobodenie od platenia" sa poistník

- chráni pre prípad úmrtia
- zabezpečí pre prípad úrazu
- zabezpečí pre prípad trvalej invalidity, kedy preberá povinnosť uhrádzať poistné za neho poisťovňa
- natrvalo oslobodí od povinnosti platiť poistné v životnej poistke v prípade nezamestnanosti

Najstaršie historické pramene o poisťovaní na našom území sa týkajú

- poľnohospodárstva
- baníctva
- lesného a rybného hospodárstva
- obchodu

Podmienaná návratnosť v poisťných vzťahoch znamená

- peňažné odškodnenie poisteného v prípade vzniku poisťnej udalosti
- splnenie podmienky pravidelného platenia poisťného počas celej dohodnutej doby
- čiastočná alebo úplná kompenzácia vložených prostriedkov do poistenia pri splnení špecifickej dohodnutej podmienky
- vrátenie vložených prostriedkov do poistenia, ak nebola počas poisťnej doby žiadna poisťná udalosť

Solidaritu v poisťovníctve preukazujeme ostatným poisteným

- pravidelným zasielaním menších peňažných čiastok na ich účty
- ponechaním nášho vkladu v prospech tých, ktorým sa stane poisťná udalosť
- aspoň občasnou účasťou na protestných demonštráciách za ich práva
- aj podporným hlasovaním za práva poistených na webových stránkach verejných a komerčných poisťovní

Ak niekto pracuje na dohodu, komunikáciu so sociálnou poisťovňou má na starosti

- zamestnávateľ
- zamestnanec
- sociálna poisťovňa
- samostatne zárobkovo činná osoba

Za správny výpočet poisťného do sociálneho poistenia a jeho úhradu v stanovenom termíne v prípade SZČO zodpovedá

- osoba, ktorá mu vedie účtovníctvo a ekonomickú agendu
- príslušný pracovník sociálnej poisťovne, ktorý má agendu daného živnostníka na starosti
- sám živnostník
- konateľ firmy

Dočasne nezamestnaný pracujúci má nárok na výplatu podpory

- podľa toho, ako dlho a v akej výške si platil odvody do poistenia pre prípad nezamestnanosti
- najmenej štyri mesiace maximálne 50 percent z priemerného denného príjmu v poslednom zamestnaní
- počas ôsmich mesiacov, minimálne však šesť mesiacov
- po celý čas, kým si nenájde prácu

Poistenie je

- cena za poistenie, t. j. za poskytnutú finančnú službu, môže zahŕňať aj sporivú zložku
- riziko, že sa nám niečo môže stať
- finančná služba, ktorú poskytujú poisťovne
- náhrada škody pri poistnom plnení zo strany poisťovne

Komerčná poisťovňa je

- podnikateľský subjekt, ktorý poskytuje služby v oblasti poistenia a zaistenia
- právnická osoba, môže mať formu akciovej spoločnosti alebo spoločnosti s ručením obmedzeným
- príspevková organizácia zameraná na finančné služby, podniká s príspevkom štátu
- finančná inštitúcia priamo riadená NBS

Oprávnenou osobou v životnom poistení môže byť

- ktokoľvek, koho poistený určil k výplате poistnej sumy pri jeho úmrtí
- manžel/ka, deti, rodičia a potom ďalší príbuzní zomrelej poistenej osoby
- manželka alebo životná partnerka, aj keď ju poistený neuviedol do zmluvy
- manžel/ka, deti, rodičia, súrodenci, ak ich zomrelý nemá, tak štát

Poistenie zodpovednosti za spôsobenú škodu domácim zvieratám

- je možné, ale len vo vybraných poisťovniach, ktoré majú na to súhlas NBS
- nie je možné
- sa najčastejšie uzatvára ako doplnkové poistenie k životnému poisteniu osôb
- je najčastejšie súčasťou poistenia bytu, domu alebo domácnosti

6.5 Životné istoty a riziká – záverečný test – náročnosť 2

Z akých zdrojov sa vypláca výsluhový dôchodok?

- zo sociálneho fondu zamestnávateľa
- z 1. piliera
- z 2. piliera
- z 3. piliera

Povinné zmluvné poistenie je definované

- nariadením orgánu verejnej správy, ktorý vyberá daň z motorových vozidiel
- vyhláškou
- zákonom
- interným nariadením poisťovne

Plnenie z PZP dostane

- dieťa vždy, a tiež zdravotne ťažko alebo čiastočne postihnutý účastník automobilovej nehody pri splnení určitých podmienok
- poisťník – majiteľ motorového vozidla, ktorým bola nehoda spôsobená
- poškodený účastník cestnej premávky z PZP držiteľa motorového vozidla, prevádzkou ktorého poistná udalosť nastala
- ktorýkoľvek zdravotne poistený účastník cestnej premávky

Výpovedná lehota na zrušenie PZP

- je v období 6 týždňov pred uplynutím konca poistného obdobia
- je v období 6 dní pred koncom poistného obdobia
- je v období 1 mesiac pred koncom poistného obdobia
- neexistuje, auto musí mať povinné zmluvné poistenie vždy v tej istej poisťovni

Poistnú zmluvu (poistenie) môžete zrušiť

- elektronickou poštou
- telefonicky, resp. sms-správou
- iba písomnou výpoveďou
- nezáleží na forme, hlavne aby ste ju zrušili v predpísanej lehote

Ktorý dátum je dôležitý pre určenie začiatku výpovednej lehoty?

- deň podpísania výpovede
- deň podpísania zmluvy
- deň začiatku poistenia
- deň začiatku výpovede

Je možné uzatvoriť havarijné poistenie na ojazdené auto dovezené zo zahraničia?

- Áno, ale je to možné iba v krajine, z ktorej bolo importované.
- Áno, je to možné, ale len v krajine, do ktorej bolo exportované.
- Nie je to možné.
- Áno – v krajine, ktorá prideluje štátnu poznávaciu značku.

Poistenie splácania úveru

- kryje vaše splátky v prípade dočasnej platobnej neschopnosti
- vyžadujú všetci nelicencovaní veritelia
- je povinné pri hypotekárnom úvere, pri spotrebnom to banky nevyžadujú
- vás istí pre prípad neschopnosti splatiť akýkoľvek úver

Povinné zmluvné poistenie pri kúpe auta od lízingovej spoločnosti poisťuje

- kupujúci t. j. nájomca, a tiež aj uhrádza poistné
- lízingová spoločnosť, poistné uhrádza kupujúci, t. j. nájomca
- lízingová spoločnosť, ktorá uhrádza aj poistné
- poistné je dobrovoľné, preto ho nemusí platiť ani kupujúci (nájomca), ani lízingová spoločnosť

Povinné zmluvné poistenie pri kúpe auta prostredníctvom úveru poisťuje

- spoločnosť, ktorá auto predáva
- banka, ktorá zároveň platí aj poistné
- kupujúci, ktorý tiež platí aj poistné
- poisťovňa, ktorá zároveň poistné plnenie platí

Poistné do sociálnej poisťovne treba platiť

- do určeného dňa na začiatku bežného mesiaca za predchádzajúci
- najneskôr na konci každého mesiaca ako preddavok na nasledujúci mesiac
- začiatkom roka za celý uplynulý rok
- vždy, keď máte dostatok voľných peňažných prostriedkov

Omeškania platieb do sociálnej a zdravotnej poisťovne

- nemajú žiaden vplyv na vaše finančné plány
- nemusia nikoho zaujímať, je to výlučne vaša vec
- ovplyvnia vašu pozíciu v budúcnosti, napríklad zhoršia úverové skóre pri žiadosti o úver v banke
- zlepšujú vaše cash flow, lebo máte svoje peniaze dlhšie k dispozícii, ale musíte počítať aj so sankciami za omeškanie

Stratu a odcudzenie dokladov si možno poistiť

- v poistení domácnosti a v cestovnom poistení
- poistením bytu, auta alebo batožiny proti krádeži
- poistením zodpovednosti za spôsobenú škodu
- v akomkoľvek rizikovom poistení

Poistník je osoba, ktorá

- dostane vždy poistné plnenie od poisťovateľa
- podpisuje poistnú zmluvu a zodpovedá za platenie poistného
- poisťuje seba, svoje deti a majetok obce, v ktorej žije
- jedná s poisťovňou, bankou a ostatnými finančnými inštitúciami

Ak máte schválený hypotekárny úver, musia byť poistené

- auto a byt žiadateľa
- splátky úveru pre prípad platobnej neschopnosti žiadateľa
- nehnuteľnosti, ktoré sa z úverových peňazí financujú
- nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom záložného práva

Zákonné úrazové poistenie

- platí každý zamestnávateľ do sociálnej poisťovne na krytie rizika pracovného úrazu a choroby z povolania jeho zamestnancov
- platí každý zamestnávateľ do sociálnej poisťovne na krytie rizika pracovného úrazu a choroby z povolania majiteľov a manažérov firmy
- si platí každý zamestnanec pre prípad vzniku pracovného úrazu, choroby z povolania a trvalej invalidity
- sa týka každého obyvateľa Slovenska – vyplýva zo zákona

Výška životného minima je čiastka, ktorá

- je individuálna –závisí od pohlavia, miesta bydliska a veku
- je minimálna hranica príjmov, ktorú potrebuje fyzická osoba na prežitie, je vyhlasovaná vždy k 1. 1. bežného roka
- je minimálna hranica príjmov, ktorú potrebuje fyzická osoba na prežitie, je vyhlasovaná vždy k 1. 7. bežného roka
- je fixne štátom určená výška peňažných prostriedkov, z ktorých musí každá osoba vyžiť a ktorú štát občanom garantuje

Zdravotné poistenie platí štát zo štátneho rozpočtu za

- občanov bez vlastného príjmu
- deti, študentov a invalidných dôchodcov
- poslancov SNR a členov zastupiteľských orgánov všetkých stupňov miestnej samosprávy
- všetkých nezamestnaných s výnimkou mladých ľudí do 35 rokov

Komerčné poistenie je

- niekedy povinné a niekedy dobrovoľné
- vždy dobrovoľné na základe uzatvorenej poisťovnej zmluvy
- v niektorých povolaniach povinné
- dobrovoľné len pre ľudí nad 50 rokov kvôli príjmu do dôchodku

Poistné riziko je

- pravdepodobnosť, že skracuje poisťovňa, s ktorou máte uzatvorenú životnú poisťku
- pravdepodobnosť, že vyhráte v LOTO, len ak sa poistíte
- pravdepodobnosť vzniku takej poisťovnej udalosti, na ktorú nie ste poistený
- vyčísliteľná pravdepodobnosť vzniku negatívnej, nebezpečnej udalosti

6.6 Životné istoty a riziká – otázky a úlohy

1. Diskusia – uveďte, ktoré štáty v Európe majú podľa vás najlepší sociálny systém. Diskutujte, prečo – uveďte zdroje vašich poznatkov a informácií. Nájdite na internete dôkazy o vašich názoroch, postojoch. (Hodnotíme aktivitu.)
2. Na základe zistených skutočností, porovnajzte systémy sociálneho zabezpečenia – čo máme na Slovensku podobné, čo lepšie a v čom zaostávame v porovnaní s vyspelými prosociálne orientovanými štátmi. Uveďte aspoň 4 spoločné znaky a 4 odlišnosti.
3. Aké sú dôvody, ktoré vedú zamestnávateľov k uprednostňovaniu práce na ŽL? Prečo by ste mali po skončení školy pracovať vo firme, v inštitúcii na základe pracovnej zmluvy, resp. na dohodu, a nie na základe živnostenského listu (ŽL)? Uveďte aspoň 3 argumenty!
4. Aké druhy odvodov a daní poznáte? Na čo slúžia jednotlivé druhy odvodov? Kto ich spravuje? Vymenujte, čo sa vypláca zo zdravotného poistenia?
5. Aké dávky môžu občania dostať z nemocenského poistenia?
6. Aká je aktuálna výška životného minima? Ktoré veličiny sú určujúce pri jeho výpočte?
7. Načo slúži zaistovňa? Vymenujte aspoň 3 úlohy, funkcie zaistovne!
8. Ktoré pobočky komerčných poisťovní sídlia vo vašom meste, resp. v najbližšom okresnom sídle? Vymenujte a lokalizujte – uveďte adresu a vysvetlite spolužiakom, ako sa tam z miesta školy dostanú! Hodnotíme úplnosť informácií a navigačné schopnosti.
9. Ktoré aktivity poisťovne nepoistujú? Kde je to uvedené? Nájdite konkrétne príklady, vymenujte min. 5 výluk z poistenia osôb.
10. Ku každému riziku neživotného poistenia v učebnom texte uveďte príklad poistnej udalosti a jej dôsledkov, t. j. čo sa môže stať.
11. Pre ktoré podniky je poistenie proti prírodným živlom nevyhnutnosťou? Koho už nepoistia proti povodni?
12. Aký okruh poistených zahŕňa poistenie zodpovednosti v domácnosti a na aké škody si možno uplatniť poistné plnenie?

13. V skupinách urobte:

- a) prehľad spoločných znakov KŽP a IŽP a ich odlišností,
- b) tabuľkový prehľad výhod a nevýhod KŽP a IŽP. Hodnotíme rovnakým počtom bodov všetkých členov skupiny.

14. Hľadať, objavovať, dokumentovať:

- a) Nájdite na internete historické odkazy o zavádzaní a fungovaní poisťovacích praktík a systémov v rôznych kútoch sveta, osobitne na našom území.
- b) Poznáte nejakú banku, ktorá u nás skrachovala? Poznáte nejakú takú poisťovňu? Prečo patria poisťovne k najbezpečnejším finančným inštitúciám?

15. Odkrývanie vnútra: Vedeli by ste povedať, čoho ste sa ako deti najviac báli?

Ak nechcete hovoriť o sebe, možno ste tieto „strachy“ prežívali so svojím kamarátom, kamarátkou. Alebo ste taký príbeh čítali, videli filmové spracovanie. Ako ľudia prekonávajú strach? Ako ste sa cítili, keď ste prekonali strach? Je pocit bezpečia pre človeka naozaj taký dôležitý?

16. Prezentácia: Vysvetlite svojej priateľke, ktorá čaká bábätko všetko, čo by mala vedieť budúca mamička. Akú finančnú podporu môže očakávať od štátu? Kde a ako sa bude uchádzať o peňažné dávky počas materskej dovolenky (MD)? Kde rodičia žiadajú o príspevok po narodení dieťaťa? Môže dostať nejaké peniaze aj po skončení MD? Ak áno, ako a kde si treba uplatniť svoj nárok, aké podmienky musí spĺňať?

17. Výpočty:

- a) koľko eur dostane matka na ošetrovnom ktorá sa dva týždne starala o choré dieťa? (V rozhodujúcom období mala mesačný príjem na úrovni minimálnej mzdy.)
- b) koľko dostane na pracovník za dobu liečenia úrazu 22 dní, ak jeho hrubý mesačný príjem v posudzovanom období je 830 eur ?
- c) koľko dostane uvedený pracovník, ak sa mu úraz stal na pracovisku?
A čo, ak po doliečení úrazu bude musieť zo zdravotných príjmať menej platenú prácu?
- d) kedy sa môže ocitnúť človek v hmotnej núdzi? Čo by mal urobiť, aby dostal nejaké peniaze? Prečo sa do toho angažuje štát, a nie sociálna poisťovňa?

18. Dedukcia:

- a) pokúste sa o najkratšiu a najvýstižnejšiu definíciu poistného, t. j. odpovedzte na otázku: Čo je poistné?
- b) čo myslíte, prečo dávajú poisťovne zľavu na poistnom, ak klient platí menej často ako mesačne?

KAPITOLA 7. AKO SA STAŤ INVESTOROM

7.1 Ako sa stať investorom – vstupný test

Dividenda je

- úrok, ktorý dostáva raz ročne vlastník dlhopisu
- podiel na zisku, ktorý získava vlastník akcií
- je potenciálny výnos z akéhokoľvek majetku
- je reálny výnos z prenájmu nehnuteľnosti

Investícia je

- hodnota, ktorej sa v súčasnosti vzdávame, aby nám v budúcnosti priniesla väčšiu hodnotu
- suma peňazí, ktorú považujeme za tzv. železnú rezervu
- hodnota, pomocou ktorej chceme niečo získať bez rizika
- suma peňazí, ktorú máme pod priamou kontrolou

Dobrou investíciou môže byť

- byt, v ktorom nebývame, ale ho prenajímame
- luxusné auto, lebo zvyšuje náš imidž
- modernizácia nášho bývania
- dovolenka – cesta okolo sveta

Likvidnosť vo svete investícií znamená

- riziko straty danej investície (likvidáciu)
- schopnosť previesť danú investíciu na inú menu
- čas, za ktorý je možné premeniť danú formu majetku (cenné papiere, pozemok, umelecké predmety a pod.) na peniaze
- čas, za ktorý možno zrušiť, zlikvidovať podnikateľský účet v banke

Akcia je cenný papier, ktorý

- prináša majiteľovi úrok, lebo požičal akciovej spoločnosti finančné prostriedky
- vyjadruje podiel vlastníka akcie na majetku akciovej spoločnosti a sú s ňou spojené viaceré práva
- oprávňuje majiteľa zasahovať do riadenia banky
- bezcenný papier, ktorý môže majiteľ bezodplatne previesť na Fond národného majetku

Štátne dlhopisy sú

- majetkové cenné papiere, ktoré vyjadrujú sumu peňazí, koľko štát dlhuje občanom
- úverové cenné papiere, ktoré emituje vláda a predávajú sa na kapitálovom trhu
- dlžobné úpisy štátu voči podnikom, domácnostiam a štátnym inštitúciám
- pohľadávky štátu voči bankám za požičané peniaze

Sporenie a investovanie

- majú spoločný cieľ – vytvoriť finančnú rezervu
- sporenie narába s peniazmi, v investovaní to môžu byť aj iné formy majetku
- sporením vytvárame základy pre investovanie
- všetky uvedené tvrdenia sú správne

Investovanie je činnosť, ktorá

- vždy skrýva v sebe určité riziko
- sleduje ochranu majetku bez výrazného rizika
- zabezpečuje vlastníkovi peňazí bezprácny príjem
- spravidla nenesie žiadne riziko, ale prináša zisk

Zložené úrokovanie

- je v podstate to isté ako jednoduché úrokovanie
- prináša vyššie zhodnotenie ako jednoduché úrokovanie
- v bankách vôbec nepoužívajú
- sa používa pri vkladoch do nebankových subjektov

Inflácia je jav, ktorý

- je jednoznačne škodlivý
- si netreba všímať, vždy v ekonomike existoval
- škodí našim úsporám, ak jej miera je vyššia ako miera úročenia
- nemá na naše úspory a investície žiaden vplyv

7.2 Ako sa stať investorom – priebežný test – náročnosť 1

Nástroj kolektívneho investovania sú

- podielové fondy
- štátne dlhopisy
- akcie a obligácie
- sporiace účty

Informáciu o hodnote vašej investície v podielovom fonde získate

- z výpisu z bankového účtu
- z výpisu z podielového listu
- na webovej stránke správcovskej spoločnosti
- z výpisu o vývoji dlhopisového fondu

Podielové fondy môžu vytvárať a spravovať

- správcovské spoločnosti
- komerčné banky
- vyššie územné celky
- burzy

K reálnemu znehodnocovaniu peňazí nedochádza ak

- miera inflácie $\geq$ úroková sadzba
- miera inflácie $<$ miera úročenia vkladov
- miera inflácie $\leq$ priemerná úroková sadzba
- miera ziskovosti = úroková sadzba na úveroch

Pri zloženom úrokovaní platí zásada, že

- úrok sa vždy počíta z rovnakej istiny
- úrok sa vždy počíta z menšieho základu
- úrok sa počíta zo základu, ktorý zahŕňa pôvodný vklad aj pripísané úroky
- ako sa úrok počíta je individuálne – záleží od zmluvných podmienok

Podielové fondy sústreďujú najmä prostriedky menších investorov. Ich vklady a výnosy

- sú chránené rovnako ako vklady v bankách
- nie sú chránené
- sú chránené maximálne do výšky 90 %
- sú chránené rôzne – záleží od správcu fondov

Miesto, kde sa stretáva dopyt a ponuka finančných prostriedkov a nástrojov, sa nazýva

- kapitálový trh
- devízový trh
- peňažný trh
- finančný trh

Na peňažnom trhu sa obchoduje

- s krátkodobými úvermi a cennými papiermi so splatnosťou do 1 roka
- s dlhodobým a strednodobým kapitálom
- so zlatom a striebrom
- s poisťovacími produktmi

Na primárnom finančnom trhu sa obchoduje

- so starými cennými papiermi už emitovanými
- s novými, práve emitovanými cennými papiermi
- so starými aj novými cennými papiermi
- so zlatom a striebrom

Na kapitálovom trhu sa obchoduje

- s krátkodobými finančnými nástrojmi
- s krátkodobými a strednodobými finančnými nástrojmi
- so strednodobými a dlhodobými finančnými nástrojmi
- s krátkodobými a dlhodobými finančnými nástrojmi

Z vecného hľadiska finančný trh členíme na

- peňažný, kapitálový, valutový, trh zlata a drahých kovov, poisťovací trh
- peňažný, kapitálový, valutový, poisťovací trh, trh výrobných faktorov
- peňažný, kapitálový, devízový, trh zlata a drahých kovov, poisťovací trh
- peňažný, kapitálový, devízový, trh zlata a drahých kovov, trh práce

Cenou na peňažnom trhu je

- úrok
- renta
- mzda
- zisk

Medzi charakteristické znaky nástrojov peňažného trhu nepatrí

- nízky stupeň likvidnosti
- vysoký stupeň likvidnosti
- menšie cenové výkyvy
- nižšie výnosy

Medzi nástroje peňažného trhu nepatria

- vkladné knižky
- akcie
- zmenky
- krátkodobé úvery

Vyjadrenie úroku v percentách z hodnoty kapitálu za určité obdobie je

- renta
- mzda
- zisk
- úroková miera

Obligácia je

- cenný papier, ktorý prináša výnos vo forme úroku
- nástroj peňažného trhu
- dlžobný úpis
- všetky uvedené možnosti sú správne

Zásoba rôznych cenných papierov a iných aktív je

- portrét
- portfólio
- poisťka
- ponuka

Dlhopis je

- zoznam všetkých pôžičiek a úverov k danému dňu
- cenný papier obchodovateľný na burze cenných papierov
- výnos z dlhopisového fondu
- dlžobný úpis na pôžičku

Ak vypisujeme dotazník na stanovenie investičného profilu,

- zisťujeme, akú mieru rizika je schopný potenciálny investor prijať
- zisťujeme, aké formy dlhodobého investičného majetku potenciálny investor preferuje
- zisťujeme, v akých cennostiach má potenciálny investor uložené svoje bohatstvo
- jednoduchou metódou zistíme, či potenciálny investor peniaze má alebo nie

Likvidnosť pozemku je

- nižšia ako likvidnosť vkladu na bežnom účte
- vyššia ako likvidnosť vkladu na bežnom účte
- rovnaká ako likvidnosť vkladu na bežnom účte
- pojem, ktorý s pozemkami vôbec nesúvisí

Ako akcionár nejakej spoločnosti budem mať tieto práva

- právo vlastniť akcie (podiel na majetku spoločnosti)
- právo zúčastňovať sa na rozhodovaní a riadení spoločnosti
- právo na výplatu dividend (podielov na zisku)
- všetky uvedené a ešte ďalšie práva

7.3 Ako sa stať investorom – priebežný test – náročnosť 2

Cenný papier, ktorý obsahuje bezpodmienečný záväzok vystaviteľa zaplatiť určitú peňažnú sumu na určitom mieste v určitom čase majiteľovi sa volá

- obligácia
- zmenka
- akcia
- šek

FOREX je

- najväčší devízový finančný trh na svete
- podiel akcionára na zisku akciovej spoločnosti, v ktorej má akcie
- forma podnikania obchodnej spoločnosti v Amerike
- jednotka pre hodnotenie krajiny v ratingu

Keď investujete, mali by ste rozmýšľať nad magickým trojuholníkom investovania, ktorý tvoria

- vaše finančné možnosti, dane a výnosy
- výnosy, dane, riziko
- výnos, likvidnosť, riziko
- výnos, likvidnosť, čas

Ak investujete na kapitálovom trhu, ako budete vyberať spoločnosti, ktorým chcete zveriť svoje peniaze?

Rozhodujúcim kritériom bude

- povolenie firmám fungovať na kapitálovom trhu (bezpečnosť)
- hospodárenie spoločností v uplynulom roku
- doterajšia politika firmy v rozdeľovaní zisku
- skúsenosti a odporúčania mojich známych a priateľov

Ďalšie zdroje na poskytovanie hypotekárnych úverov získava banka

- z dlhodobých vkladov svojich klientov
- nákupom a prenajímaním vlastných nehnuteľností
- emisiou hypotekárnych záložných listov
- všetkými uvedenými formami

Hypotekárne záložné listy slúžia

- banke na evidenciu poskytnutých hypotekárnych úverov
- vlastníkom založenej nehnuteľnosti na dokladovanie záložného práva
- banke na tvorbu zdrojov pre poskytovanie hypotekárnych úverov
- NBS na ovládnutie komerčných bánk

Hypotekárne záložné listy

- sú druhom bankových obligácií, ktoré môžu vydávať iba hypotekárne banky
- emitujú a predávajú banky, aby získali zdroje na poskytovanie hypoték
- sú dlhodobé bankové dlhopisy, ktoré predstavujú pomerne bezpečnú formu investovania, lebo sú prepojené s trhom nehnuteľností
- všetky tvrdenia sú správne

Chcete investovať do firemných dlhopisov. Emisné podmienky sú veľmi podobné – rovnaká doba splatnosti, menovitá hodnota a ročná výnosnosť. Prednosť dáte

- spoločnosti, ktorá bude vyplácať úrok polročne
- spoločnosti, ktorá vyplatí celý výnos pri splatnosti dlhopisu
- spoločnosti, ktorá vyplatí úrok vždy k výročiu emisie dlhopisu
- spoločnosti, ktorú vám odporučí finančný poradca bez ohľadu na emisné podmienky

Ktoré tvrdenie o investícii do vzdelania neplatí?

- Vďaka vyššiemu vzdelaniu budem viac zarábať.
- Vďaka vzdelaniu budem môcť robiť, čo ma baví.
- Vďaka vyššiemu vzdelaniu sa budem určite pohybovať v lepšej spoločnosti.
- Vzdelaním zvyšujem svoju hodnotu na trhu práce.

Medzi nástroje kapitálového trhu nepatria

- akcie
- podielové listy
- zmenky
- štátne dlhopisy

Medzi aktívne príjmy patria

- mzda, odmena z brigádnickej činnosti, príjem z prenájmu garáže
- manažérska odmena, mzda na základe dohody o vykonaní práce, dividenda
- plat, mzda, odmena z brigádnickej činnosti, manažérska odmena
- úroky na termínovanom účte, výnos z obligácie, plat

Medzi aktívne príjmy nepatrí

- príjem z prenájmu garáže
- manažérska odmena
- odmena z brigádnickej činnosti
- mzda na základe dohody o vykonaní práce

Ktorý výrok je správny?

- Pasívny príjem sa časom zmení na aktívny.
- Pasívny príjem ti zabezpečia výdavky do aktív.
- Aktívne výdavky ti prinesú aktívny príjem.
- Nárastom výdavkov do pasív sa zvýši pasívny príjem.

Medzi výdavky do aktív nepatria

- výdavky na vzdelanie
- kúpa podielov v realitnom fonde
- výdavky za telefón, mobil a internet
- kúpa záhrady na prenájom

Burza cenných papierov Bratislava (BCPB) je miesto, o ktorom neplatí, že

- tu sa obchoduje najmä s nástrojmi finančného trhu Slovenska
- tu priamo môžete nakúpiť akcie a dlhopisy, o ktoré máte záujem
- tu môžu obchodovať iba platní členovia burzy
- je jedinou burzou cenných papierov na Slovensku

Ktoré príjmy finančne gramotný človek určite reinvestuje?

- výnosy z dlhopisov
- preplatok za elektrinu
- peňažný darček k narodeninám
- vrátené peniaze, ktoré pred mesiacom požičal priateľovi

Cash flow predstavuje

- tok pokojnej vody
- výkaz o príjmoch a výdavkoch
- pohyb peňazí, peňažné toky
- rozpočet ziskov a strát

Kurz akcie spoločnosti XY bol včera 45,32 eura. Znamená to, že

- včera sa akcie tejto spoločnosti predávali na burze za 45,32 €
- včera sa akcie tejto spoločnosti kúpili na burze za 45,32 €
- včera sa posledný obchod s týmito akciami uskutočnil za túto cenu a za akú cenu sa budú obchodovať dnes, to závisí od mnohých faktorov, pričom cena sa môže meniť v každom okamihu
- nikto, kto chce dnes kúpiť lacnejšie, neuspeje

Benchmark je ukazovateľ určený na porovnávanie výsledkov napríklad

- zhodnotenia podielového fondu za určité obdobie
- cien na trhu s nehnuteľnosťami
- populácie národnostných menšín
- vzdelanostnej úrovne obyvateľstva

K výhodám podielových fondov patria

- nízke vklady, garantovaný výnos, nízke riziko
- profesionálna správa majetku, nízke vklady, obmedzenie rizika, vysoká likvidnosť vkladu
- nízke poplatky, žiadne riziko investovania, rýchla dostupnosť vložených peňazí
- profesionálna správa peňazí, garantovaný výnos cez FOV, možnosť nízkych vkladov

7.4 Ako sa stať investorom – záverečný test – náročnosť 1

Nástrojom kolektívneho investovania sú

- podielové fondy
- štátne dlhopisy
- akcie a obligácie
- sporiace účty

Informáciu o hodnote vašej investície v podielovom fonde získate

- z výpisu z bankového účtu
- z výpisu z podielového listu
- na webovej stránke správcovskej spoločnosti
- z výpisu o vývoji dlhopisového fondu

Podielové fondy môžu vytvárať a spravovať

- správcovské spoločnosti
- komerčné banky
- vyššie územné celky
- burzy

K reálnemu znehodnocovaniu peňazí nedochádza ak

- miera inflácie $\geq$ úroková sadzba
- miera inflácie $<$ miera úročenia vkladov
- miera inflácie $\leq$ priemerná úroková sadzba
- miera ziskovosti = úroková sadzba na úveroch

Pri zloženom úrokovaní platí zásada, že

- úrok sa vždy počíta z rovnakej istiny
- úrok sa vždy počíta z menšieho základu
- úrok sa počíta zo základu, ktorý zahŕňa pôvodný vklad aj pripísané úroky
- ako sa úrok počíta je individuálne – záleží od zmluvných podmienok

Podielové fondy sústreďujú najmä prostriedky menších investorov. Ich vklady a výnosy

- sú chránené rovnako ako vklady v bankách
- nie sú chránené
- sú chránené maximálne do výšky 90 %
- sú chránené rôzne – záleží od správcu fondov

Miesto, kde sa stretáva dopyt a ponuka finančných prostriedkov a nástrojov, sa nazýva

- kapitálový trh
- devízový trh
- peňažný trh
- finančný trh

Na peňažnom trhu sa obchoduje

- s krátkodobými úvermi a cennými papiermi so splatnosťou do 1 roka
- s dlhodobým a strednodobým kapitálom
- so zlatom a striebrom
- s poisťovacími produktmi

Na primárnom finančnom trhu sa obchoduje

- so starými cennými papiermi už emitovanými
- s novými, práve emitovanými cennými papiermi
- so starými aj novými cennými papiermi
- so zlatom a striebrom

Na kapitálovom trhu sa obchoduje

- s krátkodobými finančnými nástrojmi
- s krátkodobými a strednodobými finančnými nástrojmi
- so strednodobými a dlhodobými finančnými nástrojmi
- s krátkodobými a dlhodobými finančnými nástrojmi

Z vecného hľadiska finančný trh členíme na

- peňažný, kapitálový, valutový, trh zlata a drahých kovov, poisťovací trh
- peňažný, kapitálový, valutový, poisťovací trh, trh výrobných faktorov
- peňažný, kapitálový, devízový, trh zlata a drahých kovov, poisťovací trh
- peňažný, kapitálový, devízový, trh zlata a drahých kovov, trh práce

Cenou na peňažnom trhu je

- úrok
- renta
- mzda
- zisk

Medzi charakteristické znaky nástrojov peňažného trhu nepatrí

- nízky stupeň likvidnosti
- vysoký stupeň likvidnosti
- menšie cenové výkyvy
- nižšie výnosy

Medzi nástroje peňažného trhu nepatria

- vkladné knižky
- akcie
- zmenky
- krátkodobé úvery

Vyjadrenie úroku v percentách z hodnoty kapitálu za určité obdobie je

- renta
- mzda
- zisk
- úroková miera

Obligácia je

- cenný papier, ktorý prináša výnos vo forme úroku
- nástroj peňažného trhu
- dlžobný úpis
- všetky uvedené možnosti sú správne

Zásoba rôznych cenných papierov a iných aktív je

- portrét
- portfólio
- poisťka
- ponuka

Dlhopis je

- zoznam všetkých pôžičiek a úverov k danému dňu
- cenný papier obchodovateľný na burze cenných papierov
- výnos z dlhopisového fondu
- dlžobný úpis na pôžičku

Ak vypisujeme dotazník na stanovenie investičného profilu,

- zisťujeme, akú mieru rizika je schopný potenciálny investor prijať
- zisťujeme, aké formy dlhodobého investičného majetku potenciálny investor preferuje
- zisťujeme, v akých cennostiach má potenciálny investor uložené svoje bohatstvo
- jednoduchou metódou zistíme, či potenciálny investor peniaze má alebo nie

Likvidnosť pozemku je

- nižšia ako likvidnosť vkladu na bežnom účte
- vyššia ako likvidnosť vkladu na bežnom účte
- rovnaká ako likvidnosť vkladu na bežnom účte
- pojem, ktorý s pozemkami vôbec nesúvisí

Ako akcionár nejakej spoločnosti budem mať tieto práva

- právo vlastniť akcie (podiel na majetku spoločnosti)
- právo zúčastňovať sa na rozhodovaní a riadení spoločnosti
- právo na výplatu dividend (podielov na zisku)
- všetky uvedené a ešte ďalšie práva

7.5 Ako sa stať investorom – záverečný test – náročnosť 2

Cenný papier, ktorý obsahuje bezpodmienečný záväzok vystaviteľa zaplatiť určitú peňažnú sumu na určitom mieste v určitom čase majiteľovi sa volá

- obligácia
- zmenka
- akcia
- šek

FOREX je

- najväčší devízový finančný trh na svete
- podiel akcionára na zisku akciovej spoločnosti, v ktorej má akcie
- forma podnikania obchodnej spoločnosti v Amerike
- jednotka pre hodnotenie krajiny v ratingu

Keď investujete, mali by ste rozmýšľať nad magickým trojuholníkom investovania, ktorý tvoria

- vaše finančné možnosti, dane a výnosy
- výnosy, dane, riziko
- výnos, likvidnosť, riziko
- výnos, likvidnosť, čas

Ak investujete na kapitálovom trhu, ako budete vyberať spoločnosti, ktorým chcete zveriť svoje peniaze?

Rozhodujúcim kritériom bude

- povolenie firmám fungovať na kapitálovom trhu (bezpečnosť)
- hospodárenie spoločností v uplynulom roku
- doterajšia politika firmy v rozdeľovaní zisku
- skúsenosti a odporúčania mojich známych a priateľov

Ďalšie zdroje na poskytovanie hypotekárnych úverov získava banka

- z dlhodobých vkladov svojich klientov
- nákupom a prenajímaním vlastných nehnuteľností
- emisiou hypotekárnych záložných listov
- všetkými uvedenými formami

Hypotekárne záložné listy slúžia

- banke na evidenciu poskytnutých hypotekárnych úverov
- vlastníkom založenej nehnuteľnosti na dokladovanie záložného práva
- banke na tvorbu zdrojov pre poskytovanie hypotekárnych úverov
- NBS na ovládnutie komerčných bánk

Hypotekárne záložné listy

- sú druhom bankových obligácií, ktoré môžu vydávať iba hypotekárne banky
- emitujú a predávajú banky, aby získali zdroje na poskytovanie hypoték
- sú dlhodobé bankové dlhopisy, ktoré predstavujú pomerne bezpečnú formu investovania, lebo sú prepojené s trhom nehnuteľností
- všetky tvrdenia sú správne

Chcete investovať do firemných dlhopisov. Emisné podmienky sú veľmi podobné – rovnaká doba splatnosti, menovitá hodnota a ročná výnosnosť. Prednosť dáte

- spoločnosti, ktorá bude vyplácať úrok polročne
- spoločnosti, ktorá vyplatí celý výnos pri splatnosti dlhopisu
- spoločnosti, ktorá vyplatí úrok vždy k výročiu emisie dlhopisu
- spoločnosti, ktorú vám odporučí finančný poradca bez ohľadu na emisné podmienky

Ktoré tvrdenie o investícii do vzdelania neplatí?

- Vďaka vyššiemu vzdelaniu budem viac zarábať.
- Vďaka vzdelaniu budem môcť robiť, čo ma baví.
- Vďaka vyššiemu vzdelaniu sa budem určite pohybovať v lepšej spoločnosti.
- Vzdelaním zvyšujem svoju hodnotu na trhu práce.

Medzi nástroje kapitálového trhu nepatria

- akcie
- podielové listy
- zmenky
- štátne dlhopisy

Medzi aktívne príjmy patria

- mzda, odmena z brigádnickej činnosti, príjem z prenájmu garáže
- manažérska odmena, mzda na základe dohody o vykonaní práce, dividenda
- plat, mzda, odmena z brigádnickej činnosti, manažérska odmena
- úroky na termínovanom účte, výnos z obligácie, plat

Medzi aktívne príjmy nepatrí

- príjem z prenájmu garáže
- manažérska odmena
- odmena z brigádnickej činnosti
- mzda na základe dohody o vykonaní práce

Ktorý výrok je správny?

- Pasívny príjem sa časom zmení na aktívny.
- Pasívny príjem ti zabezpečia výdavky do aktív.
- Aktívne výdavky ti prinesú aktívny príjem.
- Nárastom výdavkov do pasív sa zvýši pasívny príjem.

Medzi výdavky do aktív nepatria

- výdavky na vzdelanie
- kúpa podielov v realitnom fonde
- výdavky za telefón, mobil a internet
- kúpa záhrady na prenájom

Burza cenných papierov Bratislava (BCPB) je miesto, o ktorom neplatí, že

- tu sa obchoduje najmä s nástrojmi finančného trhu Slovenska
- tu priamo môžete nakúpiť akcie a dlhopisy, o ktoré máte záujem
- tu môžu obchodovať iba platní členovia burzy
- je jedinou burzou cenných papierov na Slovensku

Ktoré príjmy finančne gramotný človek určite reinvestuje?

- výnosy z dlhopisov
- preplatok za elektrinu
- peňažný darček k narodeninám
- vrátené peniaze, ktoré pred mesiacom požičal priateľovi

Cash flow predstavuje

- tok pokojnej vody
- výkaz o príjmoch a výdavkoch
- pohyb peňazí, peňažné toky
- rozpočet ziskov a strát

Kurz akcie spoločnosti XY bol včera 45,32 eura. Znamená to, že

- včera sa akcie tejto spoločnosti predávali na burze za 45,32 €
- včera sa akcie tejto spoločnosti kúpili na burze za 45,32 €
- včera sa posledný obchod s týmito akciami uskutočnil za túto cenu a za akú cenu sa budú obchodovať dnes, to závisí od mnohých faktorov, pričom cena sa môže meniť v každom okamihu
- nikto, kto chce dnes kúpiť lacnejšie, neuspeje

Benchmark je ukazovateľ určený na porovnávanie výsledkov napríklad

- zhodnotenia podielového fondu za určité obdobie
- cien na trhu s nehnuteľnosťami
- populácie národnostných menšín
- vzdelanostnej úrovne obyvateľstva

K výhodám podielových fondov patria

- nízke vklady, garantovaný výnos, nízke riziko
- profesionálna správa majetku, nízke vklady, obmedzenie rizika, vysoká likvidnosť vkladu
- nízke poplatky, žiadne riziko investovania, rýchla dostupnosť vložených peňazí
- profesionálna správa peňazí, garantovaný výnos cez FOV, možnosť nízkych vkladov

7.6 Ako sa stať investorom – otázky a úlohy

1. Napíšte krátku úvahu o vašom konkrétnom splnenom sne. Nemusí súvisieť s peniazmi. Napríklad o výstupe na blízky kopec...
Prečítajte ju svojim spolužiakom a odpovedzte na otázku, či je podľa vás výrok Konfucia pravdivý alebo nie.
2. Predpokladáme, že rodičia viacerých z vás, si vytvárajú finančnú rezervu pre vaše štúdium na vysokej škole, lebo to považujú za zmysluplnú investíciu a v podstate sa zhodujú s výrokom B. Franklina z úvodu tejto kapitoly. A čo vy? Podľa vás – sú to dobre odložené peniaze? Uvedte plusy a mínusy pre všetky zúčastnené strany.
3. V skupinách sa zahrajte na poradcov v oblasti sporenia na štúdium na VŠ. Nájdite najlepší produkt pre vašich vyučujúcich, z ktorých jeden – Viktor – má 3-ročné dieťa a druhý – Bohuš – 10-ročné. Obaja chcú mať na tento účel pripravených 10 000 eur k 19. narodeninám detí, pričom začínajú teraz od nuly.
Aký produkt im odporúčate? Koľko musí mesačne odkladať Viktor a koľko Bohuš, aby si splnili cieľ?
4. Prečo sú výdavky na vzdelanie zaradené medzi aktíva? Aký dodatočný príjem vám môžu tieto výdavky v budúcnosti priniesť? Majú tieto výdavky aj nefinančný efekt?
5. Kedy je výdavok na obstaranie bytu aktívum a kedy pasívum? Poznáte konkrétne príklady? Uvedte.
6. Práca v skupinách: Zaradte nasledovné výdavky do tabuľky A/P: mesačný paušál za telefón, dôchodkové sporenie, kúpa dlhopisu, mesačná platba za rozhlas a televíziu, mesačný jazykový kurz v zahraničí, dlhodobé životné poistenie s úrazovým pripoistením, nákup zamestnanec-kých akcií, nový počítač, ... Výsledky triedenia za skupiny si porovnajte, zdôvodnite zaradenie, argumentujte svoju voľbu.
7. Zopakujte si, ako sú chránené vklady v bankách. Aká frekvencia pripisovania úrokov je úplne najvýhodnejšia? Nájdite bankové produkty, kde úročia vklady polročne, štvrťročne, mesačne, týždenne, prípadne denne!
8. Vypočítajte metódou jednoduchého úročenia výšku úroku pri 3 % úrokovej miere p. a. z vkladu 250 eur za 5 rokov. Aká veľká bude vložená čiastka po piatich rokoch?
9. Vypočítajte metódou zloženého úročenia rovnaké zadanie ak:
  - 1) sa úrok pripisuje ročne
  - 2) sa úrok pripisuje kvartálne
10. Ktorá forma sporenia je v súčasnosti u nás najvýhodnejšia?
Argumentujte dôkazmi na internete.

11. Nájdite si na stránke banky, kde máte svoj účet, v sekcii o investovaní dotazník, ktorým sa zisťuje investičný profil klienta. Otestujte sa, aký ste investor.
12. Nájdite, v ktorých novinách (denník) sú pravidelné informácie o emisiách, nákupoch a predajoch dlhopisov a akcií. Aký úrokový výnos ponúka posledná emisia štátnych dlhopisov?
13. Nájdite 10 spoločností, ktorých akcie sú obchodované na BCPB!
Akcie ktorých by ste si radi kúpili a prečo?
14. Vyberte si dotazník jednej banky, ktorým sa zisťuje investičný profil klienta, a všetci sa otestujte. Aký typ investorov vo vašej skupine prevláda? To isté urobte pri výbere investičného životného poistenia konkrétnej poisťovne.
15. Viete, že aj dlhopisy maturujú? Čo znamená pojem „maturita dlhopisu“?
16. Vysvetlite podľa obrázku vývoj AÚV dlhopisu. Za akú cenu môže majiteľ dlhopisu prediť v deň 3. výročia emisie, ak trh nijako neovplyvnil menovitú hodnotu?
17. Viete o tom, že na Slovensku bola určitý čas otvorená opčná burza?
Zistite, kedy a kde.
18. Majú aj banky svoje správcovské spoločnosti? Vedeli by ste ich identifikovať?
Čo znamená angl. výraz „asset management“? Uvedte príklady!
19. Ktoré správcovské spoločnosti spravujú ľuďom peniaze na dôchodky?
Uvedte plné názvy piatich z nich. Aký je medzi nimi rozdiel?